

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ANDET OPLAG

ELITH REUMERT

H. C. ANDERSEN
OG
DET MELCHIORSKE HJEM

H. HAGERUPS FORLAG :: KØBENHAVN

H. C. A N D E R S E N
OG DET MELCHORSKE
HJEM

ELITH REUMERT

.....

H. C. ANDERSEN
OG DET MELCHIORSKE
HJEM

ANDET OPLAG

KØBENHAVN
H. HAGERUPS FORLAG

1925

OPLAG: IALT 1875 EKSPL.
COPYRIGHT BY H. HAGERUPS FORLAG

PRINTED IN DENMARK
KØBENHAVN - GRÆBES BOGTRYKKERI

»ROLIGHED«.

DET gamle Kjøbenhavn groer over Volden,
 Det knejser ungt ud mod de aabne Søer,
 Hvor »Rosenvænget« naaer til Øresund,
 Og Kunstner-Navne lyse ud i Verden.

Her trives Roserne. Det vilde Viinløv
 Udfolder Efteraarets Farvepragt,
 Mens bag Kastanietræer og Hyld og Popler
 Et Hjem sig løfter, minderigt fra Fortid.

Her Sangen lød: »Eleonore Ulfeldt«,
 Her Tænkeren sad under Poppelpilen
 Og lyttede til Aanden i Naturen.

Det Hjem er nu et lille »Rosenborg«,
 Med Taarn og med Altaner ud mod Sundet,
 Hvor Malmø og Landskrona sees i Solskin
 Og Tycho Brahes Ø og Gyldenlund.

I Karavane Skibe gaae forbi,
 Slig Svaneфлоk, saa stor, kun sees i Sundet.

Naar saa i Aftnen Himlens Stjerner blinke,
 Og Fyret fra »Trekroner« lyser vidt om,
 Hvert Fartøj ude tænder sin Lanterne,
 Troer man at see et festbelyst Venedig,
 En svømmende, illumineret By.

Dog skjønnest er her inden fire Vægge,
I Gjestfrihedens lykkelige Hjem.

Johannes Ewald sang udødeligt
Rungsteds Lyksalighed. O, havde han
I vor Tid levet og i dette Hjem,
I dette Hjertelag, hos disse Venner,
Han havde sjunget da en dejlig Sang
Om »Rolighed« og Rosenvængets Roser.

Mit Hjem i Hjemmet, hvor bag Hyldens Hang
Mjt Liv fik Solskin og min Harpe Klang,
Dig bringer jeg taknemlig, glad min Sang!

H. C. ANDERSEN.

PAA sin 50aarige Fødselsdag, d. 2. April 1855, lagde H. C. Andersen sidste Haand paa sin berømte Auto-Biografi »Mit Livs Eventyr«, og i 1877, to Aar efter hans Død, udkom den Fortsættelse, der oprindelig var skrevet for at ledsage en ny engelsk-amerikansk Udgave af hans samlede Arbejder.

Denne Fortsættelse havde Andersen fuldført i 1869, men den strækker sig desværre kun til December 1867, da han fejredes som Æresborger i sin Fødeby. Beskrivelsen af den skønne Fest, der betegnede Kulminationen af hans Livs eventyrlige Lykke og bragte Opfyldelsen af den mærkelige Spaadom fra hans Drengenaar, at for hans Skyld skulde Odense By engang blive illumineret, har han, forstaaeligt nok, betragtet som en foreløbig passende og smuk Afslutning paa Biografien.

Det var nemlig hans bestemte Hensigt at ville bringe endnu en sidste Fortsættelse. Det skete ikke. Den Sygdom, til hvilken han allerede længe havde baaret Spiren i sig, tog i den paafølgende Tid mere og mere Overhaand og hindrede ham i at finde fornøden Hvile til et saa stort og samlet Arbejde. Men at Tanken derom har beskæftiget ham til det Sidste, viser bl. a. et Brev, han den 27. Jan. 1875, altsaa et halvt Aar før sin Død, sendte til Grevinde Frijs-Frijsenborg, og hvori han meddeler, at han skriver paa sit Livs-Eventyr, men »kun er naaet op i Aaret 1868«.

Vil man indhente detaillerede og paalidelige Oplysninger om Andersens Liv og Personlighed i Tiden efter 1867, har man derfor kun 2 Kilder, hvoraf der kan øses. Den ene er de Dagbøger, han fra denne Periode har efterladt sig, den anden er den Korrespondance, han indtil den sidste Tid vedligeholdt med sine bedste Venner.

Hvad nu Dagbøgerne angaar, der fra Datum til Datum nøjagtigt fortæller os om, hvor og med hvem han færdes, og hvad han oplever, vil de i ovennævnte Øjemed selvfølgelig være en udmærket Støtte, men dog kun, naar de benyttes med Forbehold. Thi hvor

interessante de, psykologisk set, end kan være at efterforske, giver disse hastigt nedskrevne og, navnlig for de senere Aars Vedkommende, ofte lidenskabeligt farvede Optegnelser et ganske fejlagtigt Begreb om hans inderste Væsen. Og den, der paa dem opbygger en Dom over hans Karakter og virkelige Menneskeværd, gaar baade overfladisk og uretfærdigt tilværks. Derfor var det — foruden af andre Grunde — et højst beklageligt Misgreb, da man i 1906 under Titlen »H. C. Andersens sidste Leveaar« offentliggjorde et Uddrag af Dagbøgerne fra 1868 til 1875 og i en Fortale ovenikøbet betonedede, at man »saavidt muligt« ønskede at lade det »fremtræde som en Fortsættelse af Digterens over hele den civiliserede Verden berømte Autobiografi«.

Nej — saafremt man ønsker at fremkalde Billedet af Andersen, saaledes som det, med hans sidste tunge Tid som Baggrund, fortjener at bevares for kommende Slægter, da er den Brevvexling, han til Stadighed førte med dem, der stod hans Hjerter nærmest, af langt større, ja, af afgørende Betydning.

I disse Breve, som han sjældent skriver, før hans Sind er faldet i Ro, finder vi nemlig Udtrykket for hans sande, virkelige Personlighed. Her frygter han lige saa lidt som i Dagbøgerne for at give sig fuldkomment hen, men hans Tanker og Følelser er nu omstøbt i Hjertets Digel, og hans Ord og Udtryksmaade har fundet en afklaret Form. Med barnlig Naivitet skrifter han ogsaa i Brevene sine store og smaa, ofte latterlige Bekymringer. Han er ikke bange for at røbe de syge Griller, der piner ham, og uden Betænkning blotter han alle de Særheder og Skavanker, som Verden kun er altfor villig til at bebrejde ham, og som han undertiden selv maa skænke et Smil. Han besmykker dem ikke for at undskylde sig. Han ved saa inderlig godt, at han trænger til Overbærenhed, og at han hos dem, han her skriver til, forud er sikker paa den mildeste Dom.

Gennem disse fortrolige, tillidsfulde Breve faar man Andersen endnu mere kær end før, fordi man saa sikkert føler, at som han viser sig her, godhjertet og usvigelig sanddru, trofast og rørende taknemlig for den mindste Venlighed, saaledes var han. Og jo mere vi fordyber os i dem, des mere bestyrkes vi i den Anskuelse, der deltes af Alle, der kendte ham nøje, at tiltrods for hans Naturs Skrøbeligheder, der var saa lette baade at forstaa og tilgive, var han et Menneske, man ikke blot maatte skænke dyb Respekt, men ogsaa maatte holde inderligt af.

Den interessante og i sin Fuldstændighed lykkeligt bevarede Korrespondance, der førtes mellem H. C. Andersen og hans udmærkede Veninde, Fru Dorothea Melchior, og som danner Hovedindholdet af nærværende Skrift, egner sig bedre end nogen anden til at give et ligesaa smukt som sandt Indtryk af vor store Eventyrdigters Liv og Personlighed i hans sidste Aar, og den har yderligere den uvurderlige Fordel, at den voxer i strømmende Fylde og Fortrolighed netop fra det Tidspunkt, da hans selvskrevne Biografi ebber ud.

Men Fremkomsten af denne hidtil ukendte Brevvexling har endelig og ikke mindst sin Betydning ved, for første Gang og med fornøden Vægt, i Offentlighedens Bevidsthed at fastslaa det skønne Venskabsforhold, der bandt H. C. Andersen til den Melchior'ske Familie, hvis Indflydelse paa hans Alderdomsdage var saa velsignelsesrig, og hvis Navn derfor bør være uadskilleligt knyttet til hans Historie. Hos denne Familie mødte han paa sin Livsaften den dybe Forstaaelse, den ubetingede og uegennyttige Opoffelse, han nu mere end nogensinde trængte til. Her fandt han, da hans Sygdom tog til, det faste Punkt i sin urolige Tilværelse og en saa fuldkommen Erstatning, der overhovedet kunde tænkes, for det Hjem, han i Ordets inderste Forstand jo aldrig kom til at eje. —

Grundvolden til Venskabsforholdet mellem Andersen og Ægteparret Moritz og Dorothea Melchior blev lagt i Hjemmet hos den ansete Vexelmægler Martin Henriques, der var en Broder til Dorothea Melchior og gift med Therese Henriques, født Abrahamsen. Dette Hjem, hvis Husfrue selv var en rigtbegavet Musikdyrker, udmærkede sig ved i mere end en Menneskealder at være et Samlingssted i København for baade hjemlige og udenlandske Celebriteter paa Musikens Omraade.

Andersens Bekendtskab med Martin og Therese Henriques var snart gaaet over til et Venskab, paa hvilket han satte overordentlig Pris, og som knyttedes endnu fastere, efterat han ved Midten af 1850'erne ogsaa havde faaet deres Slægtninge, Melchiors, meget kær.

Den Melchior'ske Slægts Stamfader var ved Midten af det 18. Aarhundrede indvandret fra Hamborg til København, og det varede ikke længe, før den indenfor Danmarks Handelsverden, under Firma-navnet Moses & Søn G. Melchior, ved ubestikkeligt Retsind og ægte Borgerdyd, erhvervede sig en grundfæstet Anseelse, der uanfægtet af Tidernes vekslede Spil har hævdet sin høje Standard til den Dag idag gennem fem Generationer.

Moritz G. Melchior var Husets Chef i tredje Slægtled. Han døde i 1884 og hans Hustru i 1885. Hos mange Ældre bevares dette Ægtepar vel endnu i pietetsfuld Erindring, men for den yngre Generation er de kun Navne, der, naar det kommer højt, sættes i en løs, halvt ubevidst Tankeforbindelse med H. C. Andersens.

Her er da Stedet til at vække Mindet om dem tillive og til at give disse to sjeldne Mennesker den Plads i dansk Kulturhistorie, som de med Rette fortjener.

Moritz Gerson Melchior fødtes den 22. Juni 1816. Ved sin retliniede Karakters Fasthed og sin store Dygtighed blev han en Pryd for sin Stand og sine jødiske Trosfæller. Højsind og ægte Beskedenhed var hans Væsens dybeste Egenskaber. Den Formue, han vandt ved sine udstrakte Handelsforbindelser, var for ham ikke Maalet, men det Middel, han attraaede, for at han kunde sættes istand til at ophjælpe ethvert Foretagende, der tjente en højere Ide og fremmede Samfundets Vel. Paa ham blev Betegnelsen »Menneskevennen« anvendt med fuld Føje. Han var en Mand, der følte det som Pligt at række en hjælpende Haand til Enhver, der fortjente Støtte og Opmuntring. Og hans Hjælp ydedes saa hensynsfuldt og skaansomt, at den følte som dobbelt værdifuld. For mangfoldige fattige og bedrøvede Mennesker blev han en Trøster i Nøden. Hans Rundhaandethed var enestaaende, og ved hele sin Færd blev han for sin Samtid Mønsteret paa en ædel Borger.

Paa en Mand med hans Evner og Egenskaber maatte der selvfølgelig blive lagt stærkt Beslag, og den Tid, hans omfattende Forretning levnedes ham, optoges derfor af mange og vigtige Æreshverv. Som Formand for Grossererersocietetet, som Medstifter af Privatbanken og ikke mindre som Borgerrepræsentant indlagde han sig betydelig Fortjeneste. Men om disse Stillinger, og navnlig om hans Virksomhed i det politiske Liv som Landstingsmand, gælder det sikkert, at han overtog dem snarere af Pligtfølelse, end fordi han tiltroede sig Evne til at udfylde dem til sin egen Tilfredshed, saa meget mere som det altid var hans Natur imod at træde personligt frem. Friest og bedst tilpas følte Moritz Melchior sig i sit Hjem.

Han havde i 1846 ægtet sin syv Aar yngre Kusine, Dorothea Henriques, med hvem han førte et langt og sjældent harmonisk Samliv, bygget paa den oprigtigste gensidige Kærlighed. Til Belysning af hans Karakter har jeg hørt det fremhævet, at var han i al Almindelighed ridderlig af Væsen, var han det maaske mest dør,

hvor mange er det mindst, nemlig i Hverdagslivet overfor sin Hustru og sine Døttre.

Det gæstfri og velhavende Melchior'ske Hjem paa Højbroplads blev for Samtidens Notabiliteter, paa Kunstens og Videnskabens, Handelens, Industriens og Politikens Omraader, et af de Samlingssteder, hvoraf København, tiltrods for sit stolte Epiteton »Nordens Athen«, havde og endnu den Dag idag har altfor faa. Baade hos Moritz og Dorothea Melchior var det en medfødt Trang at følge med i deres Samtids aandelige Liv, men paa Grund af Melchiors vidtsprede Virksomhed og stærkt optagne Tid, blev Husets Frue ganske naturligt den, der, selskabeligt set, maatte være den ledende.

Ved sin Intelligens, sit rige Hjertelag og ikke mindst ved sin fine, kvindelige Anstand havde Dorothea Melchior en lykkelig Evne til at danne Midtpunktet i en udsøgt Kreds, og hun blev Sjælen baade i de store, halvt officielle Fester, som Melchior i Medfør af sine forskellige Stillinger undertiden afholdt, og ved Middagene om Torsdagen, naar de nærmeste Venner i Forening med Husets Slægt var hans Gæster. Disse faste Torsdagssammenkomster indstiftedes, da Andersen begyndte at komme i Hjemmet og var fra først af baserede alene paa ham. Blandt dem, der snart efter indlemmedes i Kredsen, var Maleren Carl Bloch, som stod Andersens Hjerte meget nær; senere kom bl. A. Redaktør Bille og hans Hustru til, — men Deltagerne i disse intime Middage var altid faatallige og altid de samme trofaste Venner, og mellem dem var Andersen en af de kæreste og mest velsete, og hans Besøg blev i Tidens Løb saa hyppige, at de næsten hørte til Dagens Orden.

Naar Forholdet mellem H. C. Andersen og Ægteparret Melchior kom til at bunde saa dybt og blev af en saa speciel Karakter, at det paa sin Vis neppe havde haft noget Sidestykke i hans Liv, finder jeg Forklaringen i den, trods alle Forskelligheder, stærke sjælelige Samklang, den gensidige inderlige Følelse af aandeligt Slægtskab, der bandt dem til hinanden.

Efter Alt hvad jeg baade gennem mundtlige Beretninger af Folk, hvis Ord for mig maatte have afgørende Vægt, og gennem skriftlige Vidnesbyrd har erfaret om Moritz og Dorothea Melchior, ejede de Begge det følsomme Hjertelag og det rene Barnesind, der var Andersens Væsensmærke. De havde Begge bevaret den Naturens Primitivitet, der hos Kvinder ikke findes hyppigt, men endnu sjældnere blandt Mænd, der er saa optaget af Livets praktiske Virksomhed, som Melchior var det. Baade hos hans Hustru og ham var

den receptive Evne i en ualmindelig Grad udviklet, — Evnen til at modtage og opfatte Skønheden i alle dens Former, i Naturen som i Kunsten, og Trangen til at lade deres Liv og deres Omgivelser præges deraf. Vist er det, at neppe nogen blandt alle Andersens Venner har mere end de havt Forstaaelsen af hans mærkeligt sammensatte Væsen, og med den kærlige Forstaaelse, understøttet af deres Klogskab og lune Humor, fulgte den milde Overbærenhed, der i Omgangen med Andersen, særlig i hans sidste Leveaar, var nødvendig, hvis Rivninger skulde undgaas.

Ifølge Forholdene maatte det blive Fru Melchior, der, sammen med de opvoxende Børn, kom til at færdes mest med Andersen. Man ser det af hans mange Udtalelser, og man læser det ud af hans Breve, at ingen har som hun været fortrolig med hans Natur. Og naar han i Spøg blev kaldt hendes »ældste Søn«, kom der i denne Betegnelse til at ligge en Betydning, som kun de Indviede fuldtud vurderede.

Hun beundrede ham som den store, særprægede Digter han var, men med alle de Hensyn, som ikke blot Aldersforskellen — hun var 18 Aar yngre end han — men ogsaa hans berømte Navn paabød, forstod hun med sin medfødt fine Takt at omgaas ham som et af sine egne, kære Børn. Og efterhaanden som Aarene gik, blev hun, hvad han saa ofte kaldte hende, hans bedste, hans moderlige Veninde, den der paa alle tænkelige Maader, aandeligt som legemligt, hyggede om ham, bar hans Bekymringer med ham og raadede ham, naar han var i Angst og Tvivl, men ogsaa den der uden Omsvøb sagde ham sin Mening, irettesatte ham, ja, tilkendegav ham sit Mishag, naar han tabte sin Beherskelse — men altid mildt, altid kærligt og roligt. Og han taalte det, fordi hendes Æmhed bevægede hans Hjerte, fordi han mærkede, hvor inderligt hun holdt af ham og forstod ham, og ikke mindst, fordi han havde ubetinget Respekt for hendes noble Karakter og ranke Personlighed. Udmærkede Veninder havde Livet skænket ham, men hos Fru Melchior fandt han alle de Egenskaber forenede, han enkeltvis havde beundret hos de andre — det deltagende, moderlige Hjerte, den fine Kvindelighed, den klare Forstand, det frimodige, aabne Væsen og den Trang til Opoffrelse, der aldrig kunde trættes.

En varsommere og ømmere Veninde end Dorothea Melchior havde Andersen ikke havt. Selv om hun havde kunnet gøre det ustraffet, tillod hun sig aldrig det Smaa-Drilleri, for hvilket han blandt saa mange af sine andre, nærmeste Venner til alle Tider

havde været et letkøbt Objekt. Hvorfor benytte sig af Venskabets Ret til disse Naalestik, der, om de end var nok saa uskyldige, maaske alligevel kunde efterlade en Braad i hans saarbare Sind? Hun smilede overbærende ad hans fixe Ideer og sinnaa Naragtigheder og slog dem saa hen med en elskværdig Spøg, der fik dem Begge til at le.

Ingen har som hun evnet at bringe Lægedom til hans syge Sjæl. Ingen har som hun kunnet opmuntre ham, naar han i Mismod lod Pennen falde, fordi han syntes, at Musen svigtede ham paa de gamle Dage. I alle de Eventyr og Digte, som Andersen lod flyve ud over Verden fra Hjemmet hos Melchiors, har hun sin Andel, fordi hun paa enhver Maade beredte den Jordbund, hvori de kunde voxte frem. Og var et Digterværk saa blevet til, var hun den første, efter hvis kloge Raad han lyttede, og for hvis sunde Dømmekraft og klare Tanke han bøjede sig villigst.

Det forekommer mig betegnende for det Venskab, der bandt Andersen til Fru Melchior, at han betroede sig mere tillidsfuldt til hende end til nogen Anden, naar han havde fejret en af de mange Triumfer, der opfyldte ham med den barnlige Glæde, hvis virkelige Væsen Verden misforstod og kaldte taabelig Forfængelighed. Fru Melchior havde en anden, baade smukkere og rigtigere Opfattelse paa dette Punkt, og derfor forsømmer hun heller aldrig paa sin Side at fortælle ham enhver nok saa ringe Ting, der kan vise ham, hvor paaskønnet han er som Digter. Thi for hende gjaldt det fremfor Alt at styrke hans Lykkefølelse og lette ham Ensomhedens Byrde, da Alderdommen og Sygdommen tog til.

Det intime Samliv mellem H. C. Andersen og Melchiors, baade i Byen paa Højbroplads og paa det skønne Landsted »Rølighed«, hvor han følte sig som et af Familiens egne Medlemmer og altid vidste sig velkommen, blev hans eventyrlige og omtumlede Livs store og sidste Lykke. Og han har følt det som en Velsignelse, som Guds Førelse, at han kom til at lukke sine Øjne i dette Hjem, og at Dorothea Melchiors elskede Skikkelse skulde blive den sidste, hans Blik mødte. Synet netop af hende har fyldt hans Sjæl med Fred, da han endelig stod foran den store Afgørelse, han ikke frygtede, men som hans Fantasi dog saa ofte havde udmalet i uhyggelige Billeder.

De samme Egenskaber, der gjorde Fru Melchior til Sjælen i Hjemmet, hvor ogsaa Tyendet beundrede og elskede hende, gjorde hende til den Korrespondent, der blev Andersen kærere og uund-

værligere end nogen anden, »den mest trofaste af alle mine skrivende Venner og Veninder«, som han kalder hende i et Brev til Carl Bloch. Et andet Sted siger han om hende, at hun »synes sendt af Gud til at bringe Glæde og Taknemlighed«, og at hun »forstaar at lægge saa meget Solskin ind i et lille Papir, saa at alt Godt og Velsignet trives i En«. Hvor stor en Pris han sætter paa hende, viser den foreliggende Brevsamling paa en næsten rørende Maade ved den bestandigt voxende Klimax i hans Breves Overskrifter. Han begynder med at kalde hende »kjære Fru Melchior« — fortsætter en Tid med »kjære, trofaste Fru Melchior« og ender i sine sidste Skrivelser med at kalde hende »kjære, velsignede, trofaste Fru Melchior«!

I hvert eneste Brev, hun sender Andersen, finder hendes Kvindelighed og fine Kultur levende og smukke Udtryk. Og den Omstændighed at hun med et sjældent aarvaagent Sind tog Del i alle Tidens Rørelser og ofte skænker den paagældende Periodes Begivenheder og fremtrædende Personer Omtale, giver hendes Korrespondancer forøget Interesse og historisk Værdi. —

Man kan med god Grund undres over, at den efterfølgende Brevsamling og Redegørelsen for Andersens inderlige Forhold til det Melchior'ske Hjem først nu, et halvt Aarhundrede efter hans Død, forelægges Offentligheden. For dem, der er fortrolig med den Melchior'ske Slægt, og som derfor ogsaa kender dens Utilbøjelighed til upaakrævet at paakalde Offentlighedens Opmærksomhed, ligger Forklaringen nær. Og Udgivelsen vilde neppe nogensinde have fundet Sted, saafremt man ikke omsider havde maattet indrømme, at her forelaa et Krav, som det i Længden ikke gik an at overse.

I Moritz' og Dorothea Melchior's Forhold til H. C. Andersen gjorde den Betragtning sig altid stærkt gældende, at han var den ydende, ikke de, og at hvad de havde været for ham, da han stod omstralet af Berømmelsen, og alle Døre aabnedes for ham, kun var for lidet at regne mod de Velgerninger, som var vist ham i det Collin'ske Hus, dengang han var fattig og forladt, og da Ingen kunde ane hans kommende Verdensry. Og i Erkendelsen af den uvisnelige Fortjeneste, den ædle Gehejmekonferentsraad Collin indlagde sig, da han, gennem Kongen, hjalp Andersen til at blive Student, og ikke mindre i Erindringen om den faderlige Godhed, denne højtfortjente Mand bestandig senere viste ham, kan man godt forstaa den Melchior'ske Betragtning. Men den deltes ingenlunde af dem, der var fortrolige med Forholdene, og ikke heller af

Andersen selv, der aldrig blev træt af at udtale, at den Gæld, hvori han stod til »Hjemmets Hjem« hos Melchior, var ubegrænset og lod sig ikke betale tilbage. Thi i det Solskin, som fra dette Hjem havde bragt Varme og Lys over hans ældre Dage, havde der aldrig — aldrig! — blandet sig blot den ringeste Skygge!

Ingen Tanke har ligget Moritz og Dorothea Melchior fjernere end ved deres Velgerninger mod Andersen at ville tilegne sig blot det ringeste af den Glans, der stod om hans Verdensnavn. Og med personlig Sikkerhed véd jeg, at naar deres endnu levende Børn, Frk. Louise Melchior og Hr. Grosserer Carl Melchior, har samtykket i Udsendelsen af den foreliggende Brevsamling, har deres væsenligste, ja, eneste Bevæggrund dertil været Ønsket om, at Billedet af H. C. Andersen, ogsaa fra hans sidste, tunge Aar, maatte fremtræde saa sandt og smukt for Eftertiden, som Retfærdigheden kræver det. Og naar de ud fra denne Betragtning gav deres Minde til Offentliggørelsen, følte de tillige, at de handlede i deres afdøde Forældres Aand. — — —

Den efterladte Korrespondance omfatter over 300 Breve. Langt det største Antal, omtrent 200, er fra Andersen's Haand, og af disse findes lidt over en Snes trykte i den Samling, som Bille og Bøgh udgav i 1878, og de er — paa nær et enkelt Uddrag — udeladte her. Af Fru Melchior's Breve har hidtil ikke et eneste været trykt.

Det er indlysende, at jeg har maattet foretage omfangsrige Forkortninger i den store Samling af Manuskripter, og jeg har da fulgt det Princip kun at bibeholde først og fremmest Alt, der kunde tjene til at belyse de to Korrespondenters Livsførelse og Personlighed, dernæst, saa vidt gørligt, Alt, der angaar vigtige Begivenheder og fremtrædende Mennesker i deres Samtid. Fru Melchior spørger selv med sin manglende Evne til at fatte sig i Korthed, og adskillige af hendes Breve er da ogsaa paa mere end en halv Snes Sider, — desuden vidste hun jo, at Andersen aldrig kunde faa dem lange nok. Som den Elsker hun, ligesom han, var af Musik og Naturskønhed, giver hun ofte detaillerede Beskrivelser af Concerter og af de Egne, hvor hun færdedes paa sine Rejser. Mange af disse Beskrivelser og forøvrigt en Mængde Udtalelser, der ikke turde paa-regne Nutidslæseres Interesse, har jeg ment at burde udelade. Ogsaa for Andersens Vedkommende har det været nødvendigt at stryge, f. Ex. i de stadig tilbagevendende Redegørelser for hans Helbred og for Vind og Vejr, ligesom i de mod Slutningen af alle hans Breve trofast opmarscherende Hilsner, der for ham var en Samvittighedssag

af uhyre Betydning, men som ved den idelige Gentagelse virker trættende.

Med Hensyn til den benyttede Retskrivning har jeg holdt mig nøje til de foreliggende Manuskripter. Jeg vilde ikke berøve dem den Patina, de mange svundne Aar har givet dem, og navnlig har jeg ikke villet foretage Rettelser i Andersen's højst vilkaarlige og ofte barokke Stil og Bogstavering. Lad den være nok saa fejlagtig — den hører med, synes jeg, til det Billede vi har dannet os af hans mærkelige, egenartede Personlighed! —

Til sidst er det mig en kær Pligt at udtale min Tak til Frk. Louise Melchior og Hr. Grosserer Carl Melchior for den Tillid, de har vist mig, ved at overlade mig den værdifulde Brevsamling til fri Benyttelse — og til Bestyrelserne for Carlsbergfondet og det Raben-Levetzow'ske Fond, som ved deres Understøttelser har muliggjort Udgivelsen af dette Skrift.

Espergærde, Juli 1924.

ELITH REUMERT.

Det gamle „Rolighed“ før Ombygningen i 1870.

DET ældste skriftlige Vidnesbyrd om H. C. Andersens Forhold til det Melchior'ske Hjem stammer fra 1859, men det første, egentlige Brevskab, det, der danner Indledningen til den foreliggende Korrespondance, bærer Datoen 26. Okt. 1862, da Fru Melchior bereder Andersen en glædelig Overraskelse ved til det fjerne Cadix at sende ham efterfølgende Epistel, der strax viser hende som en af den Slags Korrespondenter, han kaldte de »solide«, fordi de ikke blot ejede det varme Hjertes Deltagelse men ogsaa evnede at bringe ham værdifulde, positive Oplysninger og derved i dobbelt Forstand lædskede ham i den uudslukkelige Brevtørst, hvoraf han altid led, naar han var borte fra Danmark.

Kjøbh. 26. Okt. 1862. Min kjære Hr. Professor! De vil sikkert forundres over at modtage Brev fra mig, men jeg har ikke kunnet nægte mig selv den Fornøjelse at henvende nogle Linier til Dem, da De saa ofte har været saa venlig at betænke mig og Mine med en Hilsen i Brevene til min kjære Svigerinde. Jeg kan forsikre Dem, at det altid er med den største Interesse jeg hører Nyt fra Dem, og jeg har moret mig meget over Deres Meddelelser i »Dagbladet«, hvori De tilsidst omtaler, at De saa sjældent hører Noget fra Hjemmet. Dette gav mig den Tanke at forsøge, om jeg ikke var istand til

at kunne meddele Dem lidt om, hvorledes det staar til i vort kjære Kjøbenhavn.

Først vil jeg fortælle Dem om min egen Kreds. Hele Børneflokket, min Mand og jeg have tilbragt en mageløs dejlig Sommer og nydt et godt Helbred. Alle Læger ere enige om, at der har været paafaldende lidt Sygdom og faa Epidemier iaar. Gud give, at vi ogsaa maa faa Underretning om, at Deres Befindende er efter Ønske, og at De kan taale det spanske Clima, saa at De har følt Dem disponeret til at nedskrive alt det Mærkværdige, De oplever for deraf at fremtrylle nye Eventyr. — Min Mand og jeg have foretaget en dejlig Rejse i Sommer tilligemed vore to ældste Døttre, der blev tilbage hos vore Slægtninge i Hamborg, medens vi drog videre til London. Det var tredje Gang jeg saae denne Kjæmpe-By, men aldrig har den forbauset mig som nu. Udstillingen bidrog ikke lidet til at forhøje det storartede Indtryk. Tænk Dem, jeg havde den Nydelse at høre Jenny Lind igjen! Hun henrev endnu Publicum med sine uforlignelige Nattergaletoner og sang alle de andre berømte Sangerinder sønder og sammen. Men meget ældet og daarlig saae hun ud, og jeg maatte anstrenge mig for at gjenfinde de gamle Træk. — En anden Nydelse havde jeg i det feeagtige »Sydenham Palace«, hvor jeg hørte det storartede Händels Oratorium. Orchestret bestod af 4000 Personer. Man kan ikke tænke sig noget Skjønnere og mere Opløftende. Jeg formoder, at De har hørt den berømte lille Mademoiselle Patti omtale. Hun er den største Yndighed. Hun ligner en ung, smuk og graciosus Pepita; er det vel saa ilde? — Vi havde en meget venskabelig Indbydelse fra Marryats om at tilbringe nogle Dage hos dem i Tunnbridge Wells, men da vor Tid var saa optaget, kunde vi ikke modtage den. — I flere engelske Familier havde jeg den Glæde at forefinde Deres Eventyr, som dør bliver læst med samme Begejstring som hjemme. — Fra London rejste vi til Skotland og Højlandene. Jeg var henrykt over Edinborg, — dog, De har jo selv været der, og jeg vil da ej forsøge at give Dem en Beskrivelse af denne skønne By. — —

Vi er først for et Par Dage siden kommet ind til Byen fra »Rølighed«. Jeg beklager, at vi endnu aldrig have haft den Glæde at see Dem hos os paa Landet. Der er virkelig et lille Paradis, og jeg vil haabe, at De til næste Aar vil besøge os der. — — Jeg maa dog fortælle Dem, at min Mand i disse Dage har haft den Ære at blive udnævnt til Ridder af Dannebrog. Skjøndt det i og for sig ej har meget at betyde, og min Mand ikke sætter stor

Priis paa slige Ting, er det glædeligt at vide, at han maaskee har gjort sig fortjent dertil. — — Men hvad siger De om Prindsesse Alexandras Forlovelse? Den har vakt megen Fornøjelse herhjemme, og man er nu ivrigt beskæftiget med at udtænke en smuk Brudegave. I forrige Uge var hun med hele sin Familie i Casino for at høre de to Underbørn, Violinspillerinderne Delepierre, og ved sin Indtrædelse blev hun modtaget med »God save the queen«, hvorpaa Agent Clausen raabte »Prindsesse Alexandra leve!« Her-efter rejste Prinds Christian sig og udtalte i Datterens Navn sin dybtrørte Tak. Nu bragte Agent Clausen Prindsen et Leve, »Kong Christian« spilledes, og efterat Prindsen havde takket, bad han Forsamlingen med ham at istemme et rungende 9 Gange Hurra for Hs. Majestæt. Det var et lille, ret usædvanligt Intermezzo. — Igaar havde jeg Besøg af Digteren Prof. A. Munch. Han spurgte med megen Interesse om Dem, og beklagede, at De aldrig havde besøgt Norge, hvor man længtes efter at gjøre Deres personlige Bekjendtskab. — Jeg antager, at disse Linier vil træffe Dem i Cadix, og jeg vil da bede Dem om endelig at see ud efter Skibet »Birgitte Melchior«, ført af Capitain Harbo, som vil blive henrykt over at modtage Dem ombord. — Jeg har mange Jern i Ilden for Øjeblikket. For det Første er jeg meget beskæftiget med en forestaaende Bazar for Børneplejeforeningen. Jeg er i Dame-Comitéen og vilde gjerne bringe noget ud deraf. Vi tænke paa at bede Høedt eller Michael Wiehe paa een eller anden Maade at assistere os. Havde De været i Byen, kjære Hr. Professor, havde vi forenet vore Bønner om at formaae ogsaa Dem til at staae os bi. Dernæst har jeg travlt med at indrette Børnenes private Timer for Vinteren. De ere meget beskæftigede i Frøken Zahles Skole, og det er saaledes vanskeligt at faa Tiden til at slaa til.

— — — — — Kunne vi glæde os til at faa noget Nyt fra Dem til Nytaar? Et lille Eventyr om det er sandt hvad »Rygten siger om spanske Piger?«? Eller maa vi vente til De selv kommer? — Med mange venlige Hilsner fra alle de kjære Børn og fra min Mand, som nu hviler i Morpheus' Arme — Klokken er nemlig 2 Nat, den eneste Tid, jeg uforstyrret kan skrive! — slutter jeg min altfor lange og uinteressante Skrivelse, idet jeg beder Dem betragte den som et Beviis paa den Højagtelse og det Venskab, jeg nærer for Dem. — Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Andersen svarer øjeblikkelig.

Cadix 12. Novbr. 1862. Kjære Fru Melchior! Det var en stor, en dejlig Overraskelse at faa Brev fra Dem! Tak, inderlig megen Tak, fordi De skrev! Deres Brev var saa rigt, saa hjerteligt, saa godt; det førte mig hjem i Deres hyggelige Stue, hjem i Deres Kreds. — Jeg kommer lige nu fra den afrikanske Kyst, hvor jeg i det marokanske har tilbragt otte højst interessante Dage; jeg maa næsten regne disse for Bouquetten af den hele Rejse. Med Jonas Collin kom jeg fra Malaga til Gibraltar, dør fandt jeg en Skrivelse fra den engelske Minister-Resident i Tanger, Sir Drummond Hay, der er gift med den danske Frøken Carstensen; han indbød mig med min Rejsekammerat, naar vi kom derover, at boe hos sig; vi fik den hjerteligste Modtagelse, havde al engelsk Comfort og Fornemmelsen af ret at være velkomne; de første fire Dage tilbragte vi ude paa Ministerens Landsted Rawens rock. der ligger paa Kysten ud mod Atlanterhavet; rundtom var et Vildnis, men et Vildnis af blomstrende Myrter, favnehøje Spanskrør og mægtige Cactus. Vifte palmer og Laurbær dannede Kratskov, Schakalerne hylede om Af-tenen. Hele Husets Besætning gik maurisk klædt, de fleste talte kun arabisk. Den sidste Deel af Ugen boede vi inde i Byen, det var Markedstid, Folk fra det indre af Landet, især fra Susa, kom med belæssede Cameler; der var et Liv, men man gik som imellem Vilde, de fleste havde Sækketøjs Burnusser, og Qvinderne gik indsvøbte lige til det ene Øje. Sir Drummond præsenterede os for Paschaen, der modtog os ved Indgangen til Slottet, vi bleve trakterede med Thee i en Sal bygget i maurisk Stil, ligesom Salene i Alhambra. Med et fransk Krigs Dampskib kom vi fra Tanger til Cadix, men om Natten løb vi ude i Havet paa en Grund, vi kom snart igjen løs, men jeg er blevet stærkt forkjølet, idet jeg meget lidt paaklædt, og uden Hat løb op paa Dækket, da jeg mærkede at der var noget paa Færde. Rejsen i Spanien har ikke været saa besværlig, som jeg frygtede, kun til Opholdet i Granada knytter sig flere ikke behagelige Erindringer, først var Opholdet her opskruet dyrt, fordi Dronningen netop besøgte denne Stad, dernæst blev baade Collin og jeg syg, maatte søge Læge, idet Vand og Luft her saa aldeles angreb os, endelig mistede jeg, hvad der ikke tilfulde kan erstattes, en lille Guldkjæde, hvorpaa i Smaat alle mine Ordner hang, eet af disse »Nordstjernen« havde jeg faaet af Oehlenschläger, der havde baaret den; det er et Tab af 100 Rdlr. Disse Erindringer fra Granada hører til de som trykkede mig lidt. — Jeg har seet Tyrefægtning, det er et hæsligt Skuespil, og jeg haaber og troer,

at det snart vil afskaffes. Ved Festlighederne i Granada dræbte een Tyr alene 28 Heste. Det er et fælt Syn at see Tyren løbe sine Horn ind i Brystet eller Bugen paa Hesten, saa Indvoldene slæbe ud; Blodet saae jeg sprøjte paa de nærmeste Tilskuere. Dejlignst af Alt var mig Omegnen af Murcia, hvor jeg kjørte gennem en mægtig Palmeskov. — Imorges hørte jeg her i Cadix at allerede i Mandags var Skibet »Birgitte Melchior« indtruffet; idet jeg strax efter gaaer paa Gaden, tiltaler mig en dansk Mand, det var Capitajn Harboe, han havde allerede i Mandags mødt mig men troet, at det var en Mand der mærkeligt lignede Andersen, ikke vidste han, at jeg var i Spanien. Han bød mig nu strax ombord, men det blæste stærkt, og jeg har faaet saa meget af Søen, at jeg nu, da jeg havde talt med ham i Land, foretrak at blive paa det Tørre. — Imorgen tidlig rejser vi til Xeres de la Frontera og derfra til Sevilla. — De tilgiver at dette Brev ikke er frankeret; der kan fra Spanien ikke betales for Breve hjem, ligesom det heller ikke nytter, at de betales hjemme, det er ikke saaledes ordnet i Postvæsenet. — Glød mig igjen med en lille Skrivelse sendt til vor danske Legation i Madrid, der kommer jeg ind i December. Alt hvad de meddelede mig om Deres landlige Hjem, om Udflugten til London, glædede mig særdeles; naar nu Gud vil at vi sees, og det er en smuk Dag, da kommer jeg ud paa Landstedet! Meget har jeg at fortælle, derimod har jeg endnu ikke skrevet Noget uden et Par Digte, men der rører sig Stof til en heel Roman, hvor jeg i det mindste har Ideen til at kunne sætte Danmark og det Danske sammen med Spanien og det Spanske, lade Handlingen vexle i begge Lande og derved faae en Modsætning. Vil De fra mig lykønske Deres Mand til den modtagne Ridderorden og vil De særdeles hilse Deres Svigerinde, Frøken Melchior, — og nu maa dette Brev flyve over Hav og Land til det kjære Hjem; jeg veed det Skrevne bliver seet paa med milde Øjne, seet paa af kjære Mennesker, der have Deeltagelse og Hjertelag for mig. Hjerteligt og ærbødigt *H. C. Andersen.*

Saasnart Fru Melchior den 20. Decbr. 1862 er vendt tilbage fra en Rejse til Hamborg, opfylder hun Andersens Ønske om et nyt Brev.

Min kjære Hr. Professor! Det var smukt af Dem, at De saa hurtigt besvarede mine Linier, og jeg kan ikke sige Dem, hvor meget jeg har glædet mig over de interessante Meddelelser om alt

det Nye, De paa denne Rejse har oplevet. Jeg haaber, at Deres Helbred nu er godt, og at ethvert Spor af Ildebefindende er forsvundet. — Siden jeg sidst tilskrev Dem, har min Mand, min Datter Johanne og jeg været i Hamborg for at fejre min Svogers Sølvbryllup. Det var en Fest, der ligesom hos Bønderne varede i 4 à 5 Dage. Jeg besøgte i Hamborg Anton Melbye, der har indrettet sig et Atelier hos den rige Hr. Schulte, der i sin Tid bestilte et stort Maleri hos ham og var saa mageløs tilfreds dermed, at han gjorde en Mængde flere Bestillinger og tilbød Melbye at bo hos sig og betragte sig som hjemme. Jeg traf Gertner hos ham. Han var netop kommen fra Rom og skal male Guldfuglen Schulte i Legemsstørrelse. — I denne Uge har jeg besøgt Fru Jerichau, fra hvem jeg kan bringe Dem en varm Hilsen. Hun har malet et kjønt Genrebillede, som min Mand har bestilt hos hende, en Fisker der staaende i en Have, lænende sig mod Vindueskarmen, gjør en ung Pige, som sidder indenfor i Stuen, sin Kjærligheds Erklæring. Jerichau har i disse Dage faaet Bestilling paa en Gruppe i Marmor, Adam og Eva før Syndefaldet, som nogle af de adelige Godsejere vil forære Prindsesse Alexandra. — Jeg kan da fortælle Dem, at man atter har optaget Deres saa meget yndede »Mere end Perler og Guld« paa Casino; det er gaaet for fuldt Huus og under stormende Bifald.

Den 24. Decbr. Saa langt kom jeg forleden Aften, og nu griber jeg atter Pennen, før jeg gaar til Ro, for at sende Dem mine bedste Ønsker om en glædelig Juul. Jeg gad nok vide, hvor og hvorledes De fejrer den! Jeg tvivler ej om, at Deres Tanker føre Dem til Hjemmet, hvor den glade Travlhed i denne Tid hersker. Folk ere mindre forknytte, og der er lidt mere Liv i Forretningerne end ifjor. Jeg skriver dette i min lille, hyggelige Stue. De kjære Børn er gaaet tilsengs og drømmer vist om den store Glæde, de have haft af at uddele Foræringer fra Juletræet til Store og Smaa i Huset. Af og til bliver jeg afbrudt af Jubelraab fra Køkken-Departementet, hvor Folkene holde en storartet Souper. — Man taler i disse Dage om, at Frk. Zarthmann skal være forlovet med en af de unge Danneskjolds, og af Bladene seer jeg, at gamle Fru Danne-
mand er afgaaet ved Døden. Hun blev kun 76 Aar; jeg troede, hun var meget ældre, det er saa mange Aar siden hun spillede en Rolle i Verden. — Vore politiske Forhold see noget brogede ud, og her er en almindelig Uvilje mod Lord Russels Note, især da man nu, siden Alliancen mellem det danske og engelske Kongehuus, havde

ventet en ganske anden Sympathi fra den Kant. — Forinden jeg slutter, vil jeg endnu tilføje et »Glædeligt Nytaar« med Ønsket om, at vi maa see Dem vende tilbage til Deres mange Venner karsk paa Legeme og Sjæl og i Besiddelse af den samme elskværdige Ungdommelighed i Sind og Tanke, som man er saa vant til at beundre hos Dem. — Jeg tænker nok, at De en anden Gang er mere forsigtig med at opfordre mig til at skrive; thi De seer nu, at jeg ikke er saa let at blive qvit. Men jeg kan ikke nægte, at Haabet om muligen igjen at see nogle Linier fra Dem var altfor stort til at modstaa. — Deres hjerteligt hengivne *Dorothea Melchior*.

Andersen var, efter at have fejret Julen 1862 i Bayonne, kommen til Bordeaux Nytaarsaften og havde derpaa undervejs til Paris gjort korte Ophold i adskillige Byer. Det urolige Rejseliv levner ham ikke Tid til at skrive Breve. Men ved Ankomsten til Paris indfrier han strax sin Gæld.

Paris 8. Febr. 1863. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres kjære, indholdsrige Brev! Jeg modtog det i Bordeaux, jeg var midt i Foraaret, syntes jeg, og det forfriskede oven paa Sneen og Kulden jeg havde døjet i Nord Spanien. Netop til Juleaften kom jeg ind i Frankrig, havde endelig en Kamin i min Stue, Ilden blussede og varmede; i Madrid og Burgos maatte jeg nøjes med et Fad Trægløder, der nær en Nat havde taget Livet af mig. Fra Bayonne besøgte jeg Biaritz, saae endnu engang det store, rullende Hav og Spaniens snebedækte Bjerger, med Vemod sagde jeg Farvel til dem, thi jeg kommer neppe oftere til det dejlige Land, de aflukke. -- I Bordeaux hørte jeg første Gang Gounod's Opera »Faust« og er meget opfyldt af dette storartede Værk. Fra Bordeaux tog jeg til Angoulaim, Poitiers, Tour, Blois og Orleans, hvor de gamle Bygninger i høj Grad interesserede mig. — Paris har aldrig ret tiltalt mig, og heller ikke denne Gang, jeg føler mig saa umaadelig træt og lidet modtagelig for dette brogede Liv; i Spanien var mig alt nyt, jeg behøvede kun at gaa ud paa Gaden og der viste sig strax et eller andet, jeg kunde gemme i min Tanke eller tegne paa Papiret. — Jeg har her i Paris begyndt paa at skrive om Rejsen i Spanien; jeg har i »Improvisatoren« givet Italien, maaske vil det lykkes mig i en lignende Form at give Spanien. Skade for mig at jeg ikke kunde dette Sprog, jeg lærte kun saa meget, at jeg kunde hjælpe mig i Gader og Boutiquer, men dets Styrke og Velklang har jeg dog forstaaet. Jeg har i Spanien skrevet

en Mængde Digte, næsten fra hver By medbringer jeg et, selv fra Madrid, den Stad der mindst behagede mig, da den saa lidt har Charakter af Spanien, dertil kom, at jeg gik og æltede i Sne. Her er Vejret saa mildt, at jeg kun om Aftenen lader Ilden blusse i Kaminen. Theatrene veed De begynder seent og vare ved til efter Klokken 12; kommer jeg da hjem saa seent, er jeg ødelagt af Træthed og dog saa levende i Sindet at jeg ikke kan gaa tilsengs, saa sidder jeg endnu en Time eller to, og det Liv er slet ikke for mig. Jeg har faaet en Friplads i den store Opera hver Aften, og om nogle Dage vil jeg faa Adgang til et Par af de kejserlige Theatre. I den store Opera har jeg hørt, næsten bør jeg sige seet, den »Stumme i Portici«. Decorationer og Scene Arrangement er genialt, Fenella var ikke hvad Fru Heiberg var, og Massaniello var ringe mod vor Nyrop; den franske Sanger saa simpel og jævn ud, var ikke gennemtrængt af Massaniellos Aand, som Nyrop var det. Stykket gaaer bedre hos os, men i Paris er »Indbindingen« at Værket forbausende glimrende. — Hils nu hjerteligt Deres Mand og Børn. Det var smukt, om De overraskede mig endnu engang med at faa Brev fra Dem. Jeg bliver i Paris en Maaned. Hjerteligst og ærbødigst *H. C. Andersen.*

I sit første Brev til Fru Melchior, afsendt fra Cadix i Novbr. 1862, havde Andersen beklaget, at han har mistet alle sine Ordner. Hun vidste, hvad dette Tab betød netop for ham og har nu, som altid optaget af at bringe Glæde, hvor hun kunde, sat sig i Bevægelse for at berede ham en uventet Overraskelse ved at forære ham en ny Forsyning. Den 1. Marts 1863 afgaar den dyrebare Sending til Paris, ledsaget af følgende Brev:

Min kjære Hr. Professor! Da jeg kan tænke mig, hvor meget De maa savne alle Deres Ordner, som De jo har været saa uheldig at tabe, og i Særdeleshed »Nordstjernen«, der var en saa kjær Erindring for Dem, vil jeg forsøge om det var muligt at afhjælpe dette Savn ved herved at sende Dem de indlagte Kors, som jeg vil bede Dem om at gjøre mig den Glæde at bære. — — Det maatte ikke være behageligt, dersom det skulde ringe for Deres Øren hver Gang, man taler om Dem herhjemme. For 14 Dage siden skrev Erik Bøgh i »Ill. Tidende« en humoristisk Gaade, der gav Folk en Deel at spekulere paa. Opløsningen var — »Hyldemo'er«! Og naar jeg herhjemme om Aftenen vil læse lidt for Børnene, hedder det altid, at saa maa det være Andersen's Eventyr. Professor Melchior

har en lille Søn paa 4 Aar, som fortæller »Svinedrengen« næsten ordret fra først til sidst. Det er morsomt at høre paa af saadan et lille Menneske. — — For Prindsesse Alexandra har Begejstringen været overordentlig; hun har jo altid været Folks Yndling, og Afskeden i Torsdags var rørende smuk. Alt var i travl Bevægelse fra den tidlige Morgen, og hele Strækningen fra Amalienborg til Jernbanen var festligt smykket. Da det var blevet bestemt, at Borgerrepræsentanternes Damer skulde strøe Blomster paa Trappen, naar hun ankom, havde jeg faaet Adgangskort til Jernbanen. Der var sort af Mennesker, og det var en vanskelig Opgave for Politiet, som man desuden ikke længer har den tilbørlige Respekt for, at holde Orden. Da Prindsessen ankom Kl. 4 tilligemed sin Broder og sine Forældre i aaben Vogn, blev hun modtaget med en umaadelig Begejstring. Hun var tarvelig i sin Dragt, beskeden og overordentlig yndefuld i sit Væsen. Da hun havde naaet det øverste Trin paa Trappen, vendte hun sig om og blev nogle Øjeblikke staaende og viftede med sit Lommetørklæde til alle Sider. — Jeg forundrer mig over, at De ikke rejser til London, da De jo er saa nær og det vistnok for Dem vilde være en let Sag at faa Adgang til Festlighederne paa Formælingsdagen. — Jeg haaber, at Deres Befindende maa være godt, og at De nu har gjort Dem mere fortrolig med Paris. Jeg tænker med Henrykkelse paa mit 14 Dages Ophold i denne skønne Stad. — Jeg vil slet ikke oftere gjøre Undskyldninger, fordi jeg i mine Breve opholder Dem saa længe, da De jo nu een Gang for alle veed, at det er min *corde sensible*, at jeg skriftligt ikke kan fatte mig i Korthed. Deres Dem højagtende Veninde *Dorothea Melchior*.

Blandt Andersens efterladte Breve er desværre det, han selvfølgelig strax har sendt Fru Melchior efter Modtagelsen af de kære Ordensdekorationer, gaaet tabt. Men faa Uger senere, den 2den April 1863, fejrer han i København sin 58de Fødselsdag og har da personlig kunnet takke hende paany.

I de paafølgende Par Aar maatte deres Brevvexling paa Grund af Forholdene blive højst sparsom. Ved Begyndelsen af Vinteren 1863, da Melchiors er rejst til Syden, indvarsles vort Fædrelands tunge Skæbne med Frederik den 7des uventede Død, og Krigen med Tyskland ryster Andersen's Sind med en Voldsomhed, hvorom kun hans Dagbøger giver det rette Begreb. Han hensynker i et knugende Mismod, der lammer hans Rejselyst, som først vaagner paany i Eftersommeren 1865, da han drager til Sverrig. I Mellemtiden har han kun foretaget de sædvanlige smaa Udflugter til sine Venner rundt omkring paa Herregaardene, og under det sjælelige

Tryk, der tynger hans Livsmod, svækkes ogsaa hans Trang til at bruge Pennen udenfor sin Digtning. I Perioden fra 1863—1865, da han saaledes til Stadighed opholder sig i København, indskrænker hans Korrespondance med det Melchior'ske Hjem sig til nogle Smaa-billetter og ganske faa Breve.

Kjøbh. 25. Maj 1863. Kjære Fru Melchior! De og Deres Mand ere mageløst gode mod mig. Deres Brev, det jeg modtog imorges tidlig, er et nyt Beviis derpaa; men desværre kan jeg ikke komme, jeg er hos Etatsraad Collins og imorgen hos Drewsens, hele denne Uge er jeg indbudt og har taget derimod. Men Deres Indbydelse har nu skaffet mig et Par Ord fra Dem, der viser mig, hvor god De og Deres fortræffelige Mand er mod Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Glorup ved Nyborg d. 21. Juni 1863. Kjære Hr. Melchior! Det er imorgen Deres Fødselsdag og idag fejres den, veed jeg; dette mit lille Brev kommer til Dem paa selve Festdagen; det sige Dem, at jeg i Tankerne er hos Dem og ret af Hjertet lykønsker Dem til det nye Leveaar, som begynder. De og Deres elskværdige Frue vise mig saa megen Godhed og Deeltagelse, at jeg jo nok tør regne mig mellem Venerne, der i Taknemlighed slutter sig til Dem. Gid et godt og velsignet Aar rulle op! — Jeg lever her paa Glorup i dejlig Ensomhed, kun Greven er hjemme, og her er slet ingen Fremmede. Jeg kan ganske give mig hen til mit Arbejde, fuldende min Bog om Spanien, og naar jeg er træt i min Stue har jeg den store, smukke Have at tumle mig i; det er et heelt engelsk Park-Anlæg; en Deel af Dyrehavens dejlige Bøgetræer ere tagne ind i Udstrækningen. Daglig efter Bordet kjøre vi omkring i Eggen. Jeg bliver her vist en fjorten Dage og gaar da til Frijsenborg. — Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Fra sin Rejse i Syden sender Fru Melchior et meget langt Brev, dateret *Cairo, 4. Januar 1864*, til Andersen. Det indeholder en malende Beskrivelse af brogede Oplevelser i Italien og Ægypten, ved Pyramiderne og ved Suezkanalens Aabning og kan her kun meddeles i korte Uddrag.

Min kjære Hr. Professor! De maa tro, at jeg grumme ofte har tænkt paa Dem og længtes efter at underholde mig med Dem for at fortælle Dem om alt det Skjønne og Mærkværdige, jeg har oplevet paa min Rejse!

Men først og fremmest mine bedste Ønsker for det nye Aar! Gid det maa være oprunden til Lykke for vort kjære, lille, forurettede Danmark, at al den Frygt, der har opfyldt alles Hjerter maatte have været ugrundet, og at den ødelæggende Krig endnu maatte kunne forebygges! Det var i det ulykkeligste Øjeblik, at Forsynet berøvede os vor kjære, jævne, folkelige Konge, som ved sit Dansksind havde forstaaet at vinde Hjerterne. Det var med Bestyrtelse, at vi erfarede det under vort Ophold i Neapel. Baron Rosenkranz, som fra Turin var kommet dertil i Følget med Kong Victor Emanuel, havde netop faaet Telegram om Dødsfaldet og meddelte os nu den bedrøvelige Nyhed. — — Jeg glædede mig over at læse Deres lille Digt; skjøndt det kun var kort, var det fyndigt. Jeg glæder mig ogsaa til at læse Deres Rejsebeskrivelse over Spanien; thi efter den store Begejstring, hvormed jeg har hørt Dem omtale Landet, lover jeg mig megen Fornøjelse deraf. — Vi have lig vore Forfædre spadseret over det røde Hav; vi lode os sætte over med en Baad i Ebbetiden og gik en lang Strækning paa Sandbunden. I Frastand saa vi Moses' Kilde. — Jeg har gaaet paa »Nilstrømmens Enge« og kastet spejdende Blikke omkring for at opdage nogle af Deres Venner; men her saa jeg ingen, hvorimod jeg paa Vejen til Pyramiderne saa en lang Række af Storke drage forbi. Jeg kom uvilkaarlig til at tænke paa Dem og gav Storkene en kjærlig Hilsen med til Dem. — — Jeg maa dog fortælle Dem, at jeg har talt med Küchler. Vi havde et Brev med til ham og gik til Klosteret Bonaventura; han kom ned til os og beklagede meget, at han ikke kunde byde Damerne indenfor. Han bad os opholde os i Kirken, medens min Mand gik op med ham for at se hans Atelier, der skal være udmærket indrettet, hvorimod det, efter min kjære Mand's Sigende, skal være gaaet tilbage med hans Kunst. Han maler jo nu blot hellige Sujetter, som slet ikke er hans Force. Han var meget livlig og saa vel ud, og jeg hører, at han føler sig lykkelig i sit selvvalgte Fængsel. Jeg har senere truffet ham hos Bravo, og han har bedet om vor Adresse for at besøge os, saa De seer, at han dog blander sig lidt mellem andre Mennesker. Han erkyndigede sig meget om gamle Venner fra Hjemmet, som han ikke har seet i 30 Aar. — Deres altid med Beundring hengivne *Dorothea Melchior*.

Den 13de Februar 1864 svarer Andersen i et Brev, der findes trykt i Billes og Bøghs Samling. En enkelt Passus skal gengives her som et Vidnesbyrd om hans dybe Fædrelandskærlighed og hans nedbrudte Sindsstemning:

Kun om Kampen, om Dagenes Tryk og Smerte kan jeg skrive. De sidste Ugers Begivenheder, føler jeg, have gjort mig gammel; det Ungdomsfriske, Gud havde lagt i mit Sind, er som knækket og afsvedet. De og Deres, saa danske i Hjertet, ville forstaae det og begribe, at mit Brev ikke bliver broget og riigholdigt, som man paa Rejsen saa gjerne ønsker at modtage det. Frelse og Hjælp vil komme; jeg stoler paa Gud og paa vore brave, udmærkede Soldater! Hils Deres Mand og Børn! De bede til Gud med os for Konge og Fædreland!

Efterat Andersen i Høsten 1865 er vendt tilbage fra sin ovennævnte Udflugt til Sverrig, rejser han i December til Holsteinborg. Paa Grund af overvældende Travlhed har han ikke naaet at sige det sidste, rigtige Farvel til Melchiors og sender dem derfor fra Holsteinborg øjeblikkelig et Brev (trykt i Billes og Bøghs Sl.), hvoraf blot et Par Linier skal anføres for at vise, hvorledes deres Venskab voxer i Styrke:

Min inderligste Tak til Dem og Deres Mand for Deres vedvarende Godhed, ja, Venskab maa jeg sige, for mig. Det er saa dejligt, naar man staaer ene i Verden, at vide, at milde Øine see paa os, at man har Deeltagelse hos velsignede Mennesker. Deres meget hengivne *H. C. Andersen.*

Fru Melchiors Svar lyder, i stærkt forkortet Skikkelse, saaledes:

Kjøbh. 20. Dec. 1865. Kjære Hr. Professor! Ret hjerteligt takker jeg Dem for Deres venlige Brev, som overraskede mig, da jeg ikke med Bestemthed vidste, om De havde forladt Byen og endnu nærede det Haab, at De muligen kunde have en ledig Dag, De vilde skænke os. Thi jeg behøver næppe at sige Dem, hvor inderlig kjært det er baade min Mand og mig til enhver Tid at see Dem, og at jeg ret oprigtigt paaskønner det Venskab, De beviser os ved at gjæste vort Huus. De maa altsaa erindre, at De Intet har at takke mig for, da det er Dem, der yder, og mig der modtager. — Igaar Aftes havde jeg en stor Nydelse i Musikforeningen, hvor der opførtes en ny Composition af Hartmann til et Digt af A. Munch »Hinsides Bjergene« og den storartede Symphonie af Beethoven med Slutnings-Chor over Schillers Hymne »Til Glæden«. Det er altid en Fornøjelse for mig at see Gade anføre; han er saa begejstret for sin Sag, ja, man skulde næsten troe,

at han kunde faa Instrumenterne til at spille af sig selv, naar man seer hans udtryksfulde Mimik, og hvorledes hans Øjne følger enhver af Musikerne, samtidig med at han synger alle Melodier. Foran os sad tre yndige, unge Koner, nemlig unge Fru Hartmann, Fru Vinding og Fru Vedel, der var kommen til Byen i Anledning af gamle Fru Hartmanns Fødselsdag. — Paa Fredag skal jeg hen at see »De Nygifte« og »Da Spanierne var her«; det er nu

H. C. Andersen i Besøg paa det gamle »Rølgård«.

længe siden, det er gaaet og vil vist samle Huus. — Med Juliette Price gaaer det meget langsomt fremad, hun er lidt oppe, men føler sig meget mat. — Her er et Liv og en Travlhed paa Gaderne i denne Juletid, Bybudene ere i fuld Activitet. Der er iaar lidt mindre Forsagthed blandt Folk, hvilket jo er en Lykke for de Handlende. — En Undskyldning for at dette Brev er blevet saa langt, men jeg har aldrig Tid til at gjøre dem korte, som en vis Person engang sagde! — Gid det nye Aar maa oprinde til Velsignelse for vort kjære Danmark og for alle dem, der med Oprigtighed er deres Fædreland hengivne. — Med Venskab Deres *Dorothea Melchior*.

I Aarene 1863, 64 og 65, da det personlige Samkvem mellem Melchiors og Andersen paa Grund af Omstændighederne har kunnet dyrkes mere end før, er Forholdet blevet knyttet bestandig fastere og fastere. Det fremgaar tydeligt af deres Brevvexling, som fra 1866 bliver baade fyldigere og fortroligere. Fra nu af føler Andersen det næsten som en Livsfor nødighed til Stadighed at maatte meddele sig enten mundtligt eller skriftligt til Fru Melchior, og det er betegnende, at hans Breve fra dette Tidspunkt i Antal langt overstiger hendes. Men selvom hun nok saa stærkt er optaget af de mangfoldige Pligter, der paahviler hende, lader hun ham dog aldrig vente forgæves paa Svar, naar enten et bestemt Spørgsmaal skal klares, eller naar det gælder at berolige hans nervøse Sind. Og navnlig i den sidste Henseende maa hun netop fra nu af hyppigt paakaldes. Thi efter Midten af 1860'erne begynder de forskellige Symptomer at vise sig til den komplicerede Sygdom, der skulde foraarsage Andersens Død, og hos ingen Anden er han saa sikker paa at finde baade Medfølelse og gode Raad som hos hende. Fra Nytaarstid 1866, da Andersen opholdt sig paa Basnæs som Gæst hos Fru Scavenius, tager da den Brevvexling, der trofast vedligeholdtes indtil hans Bortgang hened en halv Snes Aar senere, sin egentlige Begyndelse.

Basnæs 7. Januar 1866. Kjære Fru Melchior! Et glædeligt Nytaar! Nu ere vi allerede en Uge henne i Aaret og jeg sidder endnu her paa Landet, indsneet, uvis om hvorledes det vil gaae med Rejsen til Byen i denne Uge. Jeg har ikke ret kunnet nyde Juletiden og maatte paa det store Bal, vi havde her tredje Juledag, tidligt fjerne mig, da mine Tænder murrede og jeg stadig følte mig nerveus. Med Familien paa Basnæs var jeg indbudt til flere Nabo-gaarde, men at komme der, var det ikke at tænke paa. For nu ikke at sidde alene tog jeg over paa Holsteinborg, men Dagen som bragte Nytaarsaften blev den ældste Datter paa Holsteinborg syg, Forældrene var hos hende, jeg trak mig om Aftenen tilbage paa mit Værelse, det var den meest stille Nytaarsaften jeg har oplevet, med Undtagelse af den Nytaarsaften i Berlin jeg omtaler i mit Livs Eventyr. Imidlertid gleeed vi ind i det nye Aar, men dette er begyndt med at slaae mig slemt over Fingrene. Det skulde dog vel intet ondt Varsel være for hvad Aaret har isinde med mig? Een af Dagene brændte jeg paa Kakkelovnen een af mine Fingere, saa at jeg hele Natten maatte ligge med Gullerods Omslag. Fingeren kom sig, men i Fredags var jeg i en Vogn og vilde slaae ned foran mig, og der fik jeg een af Fingrene paa venstre Haand ind i en Sprække, der nappede ikke blot Huden af men et lille Stykke Kjød. Jeg fik Fingeren badet, men endnu idag piner den mig. Veje og

Vejr er for slet til for en Fingers Skyld at sende Bud efter Lægen. — I denne Eftermiddag er ingen Post indtruffet, vi savne Breve og Aviser for igaar og antage, at Jernbanen er ufremkommelig! Det har man af at være paa Landet om Vinteren! Paa Gaunø hos Baron Totts var stort Bal forleden, Fru Scavenius bragte mig en Hilsen fra Robert Watt, som hun der havde seet; han havde saa smukt talt om mig, at det fornøjede Fru Scavenius at bringe mig hans Hilsen. — Carl Bloch har skrevet mig til, og jeg tænker tidt paa ham. — Nu længes jeg efter at fornemme Bylivet. Jeg tænker saa smaat paa at besøge Paris ved Udstillingens Aabning, der maa jo blive en stor Deel Nyt og Interessant at see. — Jeg fik ved Jule-tid her paa Basnæs et hjerteligt Brev fra den kjære Kronprinds, og i disse Dage har jeg faaet et lignende hjerteligt Brev fra en Mand i Jylland, der nylig har læst mine sidste Eventyr og med uendelig Deeltagelse udtaler sig; det er en Deel af det Glædelige, jeg har fundet her paa Landet. Jeg har Intet skrevet, kun afbetalt en stor Brevgæld; ikke færre end 16 Breve har jeg afsendt til Ind- og Udlandet; det er at flyve med let Hjerte ind i det nye Aar! — Tak for alt Godt! Deres hjerteligt hengivne *H. C. Andersen.*

For den Stemning, der præger Andersen's Breve, finder man næsten altid en nærmere Redegørelse ved at undersøge hans samtidige Dagbogs-Optegnelser. Og det er beklageligt, at Pladsen paa de efterfølgende Blade ikke tillader langt oftere at anstille disse Sammenligninger. Som Regel er det de ligegyldigste Bagateller, der i hans Fantasi antager uforholdsmæssige Dimensioner og bringer hans Sind ud af Ligevægt. Lad os f. Ex. i Dagbogen for 6. og 7. Januar 1866 undersøge, hvad der kan være Grunden til det øjensynlige Mismod, der har lagt ham ovenstaaende Skrivelse i Pennen!

Lørdag 6. Brev fra Collins med Forslag at tage de otte Dage jeg boer i Kjøbenhavn før Rejsen ind i et Hotel garni i lille Strandstræde. Men jeg har ikke Lyst til at komme dumpende ind, hvor jeg maaskee ikke følte mig tilfreds, og de sidste Dage i Byen vilde da bringe mig i Misstemning.

Søndag 7. Sov daarligt, tænkte ideligt paa det Hotel! — Min Stemning er ikke i Glæde til Rejsen.

Andersen's Mismod over en saadan enkelt lille Ting varer dog sjældent ret længe. Heller ikke denne Gang. Den 9. Januar noterer han med barnlig Glæde i Dagbogen: »Om Aftenen spillede vi Hanrej og Skidtmads, jeg var heldig i hvert Spil!« Og da han et Par Dage senere ankommer til Kjøbenhavn, indlogerer han sig paa

Hotel d'Angleterre, hvor han træffer sammen med Vennen Ole Bull; og 1. Februar 1866 tiltræder han saa med godt Mod en Rejse til Frankrig og Portugal. Og allerede faa Dage efter begynder Brevduen i regelmæssig Flugt at bære Budskab paa Budskab mellem ham og Fru Melchior.

Celle, 5. Febr. 1866. Kjære Fru Mechior! Før jeg med Bane-toget flyver til Hanover, har jeg Tid til at skrive til Dem, kjære Fru Melchior. Min næste Skrivelse vil blive til Deres Mand. Han var saa mageløs hjertelig og deeltagende ved det Besøg han til Afsked forundte mig paa Hotellet; jeg fik ret et Indblik i hans Hjertelag. Og saa kom han selv for paa Deres Omhu for mig at gjøre mig det varmt, ikke i Hovedet, men om Fødderne. Tak for de prægtige Pelsstøvler, de vare mig især til stor Nytte paa Rejsen over Belterne! Jeg blev da den første Nat i Korseur, men da Vejret var stille hele Natten, fortrød jeg dette Ophold, jeg maatte over Fyen til Kolding, hvor jeg blev saare slet indquarteret. Halvni naaede jeg Altona; det var med en underlig Nedtrykthed jeg foer denne Vej og her saae fremmede Soldater. En Vederqvægelse var det at komme til Ro i en god Stue i Hotel de l'Europe og hvile de trætte Lemmer. [Hvor lunt A. her har hygget sig fortæller hans Dagbog os for 2. Februar: »Kjørte til Hotel de l'Europe, hvor jeg har det dejligt paa første Sal og har spiist godt og drukket en Flaske Viin; nu vil jeg dejligt sove; men hvor er jeg ogsaa træt! Himlens Gud, Du synes med mig!«] Det heed at Aftenen derpaa blev Meierbeers Opera »Afrikanerinden« opført, jeg besluttede at blive for at høre den og havde altsaa en heel Dag for mig; paa denne aflagde jeg kun eet Besøg, det var hos Deres Broder; jeg blev saa inderligt modtaget, blev der til Middag, vi vilde have besøgt Theatret, men Stykket blev forandret. Igaarmorges jog jeg her til Celle, hvor jeg vilde overraske Carstensen og Holmblad, men de indtraf først iaftes henimod elleve. Vi have i Dag besøgt Dronning Mathildes Grav, seet hendes Værelser paa Slottet og agte nu om en Time at naae Hanover, meest for at faae nogen ordenlig Føde, thi den er meget slet her i Hotellet. Imorgen rejse de to unge Herrer directe til Paris; jeg derimod over Arnheim til Utrecht og Amsterdam. Glæder De mig det sidste Sted med Brev, da boer jeg hos Mynher A. L. Brandt 507 Heerengracht bey de Huidenstraat. — — I Hast! Næste Gang et ordentligt Brev! Hjerteligt *H. C. Andersen.*

Kjøbh. 13. Febr. 1866. Kjære Hr. Professor! Det morede mig at læse i »Dagbladet« idag om Deres Modtagelse i Utrecht paa Bane- gaarden; jeg kan tænke mig, at det maa have været dejligt for Dem at mærke, hvor meget man glædede sig til Deres Komme. Jeg haa- ber nu blot, at min Niece, Fru Herwerden, maa have været rask nok til at modtage Dem i sit Huus. Jeg havde nemlig en lille Ahnelse om, at Storken var med Dem i Følge paa Vejen derhen, og den vilde jo have været mere velkommen, om den var kom- men lidt senere; dog, da jeg Intet har hørt derom, har min For- modning vel været ugrundet. — Jeg maa fortælle Dem, at der er kommet et smukt Maleri af Bloch hertil, en af Bestillingerne til Fre- deriksborg Kirke, forestillende »Marias Bebudelse«. Det er malet med kraftig Colorit og har megen Følelse i Udtrykket. Gamle Bloch fortalte mig igaar, at Prof. Høyen havde fundet det fortræffeligt. — — Vi have imorges haft en særdeles interessant Time med Løffler, et Foredrag over Europas Culturhistorie. Han gaaer systematisk frem og dvælede idag ved Reformationen. Historien er egentlig ikke hans Fag, han er jo Geognost, men naar han skildrer de forskellige Landes Beskaffenhed, berører han tillige historiske Begivenheder. — Saasnart jeg erfarer Noget, der kan interessere Dem, skriver jeg til Dem igjen. Finder De, jeg er for vidtløftig, da vær oprigtig imod mig, jeg skal da forsøge at forkorte mine Breve. — Deres hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Amsterdam, 21. Febr. 1866. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres Brev og en Tak til Deres Mand! Jeg føler saa levende hans Hjerte- lag for mig, hans varme Deeltagelse. Vor lille Samtale paa Hotellet før jeg rejste, vil jeg altid beholde. — Fra Hanover rejste jeg til Rhinen, Regnen skyllede, Stormen hylede, alle Lygterne i Bane- vognene blæste ud, man sad i Halvmørke, det var ganske uhygge- ligt. Fra Banegaarden i Rhin maatte jeg i mine velsignede Pels- støvler trave ind til Byen, thi Vogn var der ikke, og slet laa jeg om Natten. Næste Dag førte Toget mig til Utrecht. Den følgende Formiddag gik jeg til Prof. Herwaarden, hvor jeg heldigviis kom tidligere end Storken. Mand og Kone spadserede ud med mig og førte mig til min hollandske Oversætter Niuwenhuis. Her var jeg næste Middag, og paa den tredje Dag fløj jeg til Amsterdam. Brødrene Brandt var paa Banegaarden med deres Vogn og Tjener, og snart var jeg i mit nye Hjem, der er rigt indrettet, og hvor jeg har en saa dejlig Fornemmelse af at være en velkommen Gjest.

Her komme mange dansktalende, som have hørt at jeg er indtruffet, saaledes igaar en meget riig Kjøbmand Stricker, hans Bedstefader, fortalte han, var Kommandant paa Kronborg, da Caroline Mathilde var Fange der. — Her i Huset var forleden et stort Selskab for min Skyld. Den gamle, berømte Digter van Lennep deklamerede med mærkværdig Ungdommelighed. Hollands for Øjeblikket meest vurderede Digter er Ten Kate; hans nys fuldendte Digtning »Skabelsen« forelæser han, ligesom Dickens læser sine Værker, rundt om i de store Byer, og han har derved allerede iaar fortjent 10,000 Gulden, og hans Menighed, der er stolt af en saadan Mand, bygger ham i denne Tid et nyt Huus i Foræring. Der var smukt arrangeret paa Bordet; den store Kage bar en Fortuna, der i hver Haand holdt en Fane, den ene var dansk, hvorpaa mit Navn, den anden hollandsk med Ten Kates. Da jeg, som man veed, har stor Kjærlighed for Storke, var hele den store Kage aldeles besat med Storke. — Igaar hørte jeg første Gang Meyerbeers »Afrikanerinden«. Der var udmærkede Stemmer, og Musikken er storartet. Elskeren var forfærdelig tyk og ganske lille, han saa aldeles ud som disse beenløse Rokke-Mænd, der ved en Blyklump i Livet forhindres i at falde om, men en Stemme havde han — mageløs dejlig, en Sølvtrumpet, og dertil Sjæl og Smag! — Glød mig om ikke længe med et Brev! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Haag, 21. Marts 1866. Kjære Fru Melchior! Kun et Par Ord i Dag! Fra Paris faar De et længere Brev fra mig. Det var tungt at sige Farvel til de kjære Venner i Amsterdam, jeg begyndte at gro fast og mødte isandhed en uendelig stor Opmærksomhed rundt om. — Den 14. tog jeg paa Jernbanen til Leyden, hvor jeg var indbudt at boe hos van Kneppelhout, een af de sjældne Digttere, der er uhyre riig; han har bygget og foræret sin Fødeby Leyden en stor Skole, jeg fandt i den 230 Piger og Dreng; i Gelderland ejer han et rigt og dejligt Slot; hans Frue er af adelig Slægt. Deres Huus er som et Dukkeskab at see til. Allerede den første Middag og Aften jeg kom, var her stort Selskab for min Skyld. Van Kneppelhout udbragte smukt min Skaal paa Fransk, jeg takkede for den paa Engelsk, det Sprog jeg synes ligger vort nærmest. Efter Bordet læste han et Eventyr, han havde skrevet, ladet trykke og dedicere til mig; et Exemplar blev givet hver Gjæst i Erindring om mig. En smuk Tour gjorde vi til Dynerne og saae de mægtige Sluser, gennem hvilke Rhinen strømmer ud i Havet.

— Her i Haag saae jeg strax en Deel af den fornemme Verden, indført af vor Minister Bille-Brahe. — Imorgen tidlig rejser jeg til Antwerpen og over Bryssel til Paris; jeg tænker at være der paa min Fødselsdag den 2den April, og jeg behøver ikke at sige Dem, at det vil være mig et heelt Stykke Solskin, om jeg hos den danske Legation fandt et Brev fra Dem. Deres Mand er vel ikke nu tilbage fra Engeland? Dejligt var det, om jeg paa een eller anden Bane-Station mødte ham! — Jeg har i de sidste Dage følt mig lidt febril og været plaget af Hovedpine, men nu kommer jeg snart i højere Luft, naar jeg er inde i Belgien, og der skinner vel Solen varmere; her blomstrer imidlertid Markerne med Krocus, gule, blaae og hvide. Hils Alle, glem ingen, — men glem især ikke Deres taknemlig hengivne *H. C. A.*

Den 29. Marts ankommer Andersen til Paris, og den 31. skriver han i Hotel Bristol paa Vendômepladsen sit Navn hos Kronprins Frederik, den senere Frederik den 8de, hvorefter han samme Aften modtager Indbydelse til den næste Dag i Kronprinsens Følge at overvære de pragtfulde Væddeløb i Vincennes. I et Brev af 2. April til Fru Melchior omtaler han den store Oplevelse. Da Brevet findes trykt i Billes og Bøghs Samling, gengives her hans Optegnelser fra Dagbogen, hvori Skildringen er mere detailleret og nok saa levende.

Søndag 1. April 1866. Hos Kronprindsen, Klokken var endnu kun 10. Han var saa særdeles venlig og takkede mig, fordi jeg tog med. Kl. 1 samledes vi og nu i tre Vogne, Kronprindsen med Grevinde Harald Moltke, Léon Moltke og Chr. Danneskjold, nu kom jeg i næste Vogn med General Kaufmann og hos os Grev Knuth og Lund. I den tredje Vogn var Harald Moltke, Baron Guldenkrone og Castenskjold. Vi foer afsted med fire Heste og Forriddere i Liberi. Alle saae paa os. Folk pegede paa Kronprindsen, *c'est lui* sagde de. Kejseren havde sendt sin Staldmester ud at modtage Kronprindsen og anvise ham den kejserlige Tribune; her var Ild i Kaminen og bløde Stole, Folk stirrede op paa os, Staldmesteren kendte mit Navn, da jeg præsenteredes for ham. Jeg sad for den kjølige Luft længe inde paa en af de bløde Stole, hvor maa-skee Kejseren og Keiserinden for ikke længe siden havde siddet. Jeg tænkte paa min fattige Barndom — og nu her! Der kom senere en Søn af Murat, nu en ældre Mand, der har levet af at være Huslærer, han har ogsaa kjendt Livets Omvexlinger! Paa Hjemfarten havde Folk stillet sig i Espalier for at see. Der kom nogle

højst elegante Loretter, een, der alt havde bemærket mig paa den kejserlige Tribune, gav mig et Blik, saa betydende, hun troede vist, det var en gammel, riig Hofcavaleer, der var værd at fange! Fra Hotellet gik jeg hjem at klæde mig om. Til Middag fik jeg Plads ved Siden af Ministeren Léon Moltkes Frue, Kronprindsen havde hende tilbords; hun talte lidt dansk og var nyskelig, hun talte saa venligt om P. L. Møller, der havde lært hende Dansk, og det fornøjede mig, da alle ellers have været saa haarde i deres Dom, og man har skrevet, at han stødte Alle fra sig, det gjorde han aldrig mig. Kronprindsen drak min Skaal for det nye Aar, som begynde imorgen, vi talte meget sammen; halv ti kom jeg hjem. —

Paa selve Fødselsdagen modtager Andersen Besøg af Kronprinsens og tilbringer Middagen hos den danske Consul, Calon. Da han om Aftenen kommer hjem paa Hotellet, overrækker en dansk Herre ham en skøn Buket fra »en Dame i København«. Det var en Hilsen fra Fru Melchior, der naturligvis iforvejen havde sendt ham en Lykønskningsskrivelse, men som ønskede endnu en Gang at vise ham, at ude af Øje er ikke ude af Sind. Andersen var dybt bevæget og sendte hende, før han efter den bevægede Dag endelig gik til Ro, en Tak, som hun strax besvarer.

Kjøbh. 15. April 1866. Kjære Hr. Professor! Skjøndt jeg ikke har noget synderligt Nyt at fortælle Dem, vil jeg dog ikke opsætte at skrive til Dem. De kan være overbeviist om, at jeg veed at paaskjønne Deres Sindelag imod mig, at De for at gjøre mig den Glæde at sige mig, at min Blomsterhilsen var Dem kjær, endnu i den sildige Nattetime, tiltrods for den Træthed, som jeg af egen Erfaring veed man føler, naar man en heel Dag har været paa Farten i Paris, berøver Dem selv noget af den Hvile, De trængte til, for at skrive til mig! Det var rigtig smukt af Dem, og jeg siger Dem min hjertelige Tak derfor. — — Fra Carl Bloch skal jeg hilse Dem varmt. Han var her to Gange til Middag i forrige Uge, og han var usædvanlig livlig. Jeg spurgte ham, om han ikke selv vilde skrive lidt til Dem, og han takkede mig, fordi jeg gjorde ham opmærksom derpaa og sagde, at han vilde skrive næste Dag. Men da han kom igjen, og jeg spurgte ham om Brevet, svarede han meget ugenert: »Skriv De hellere; jeg kan s'gu ikke; men hils hjerteligt fra mig!« Ja, kan han ikke bruge Pennen, saa kjender han tilfulde Brugen af Penslen. Han har nu atter faaet Bestilling paa at male Grev Moltke Bregentved med Kone, — nu kommer det an paa, hvor dygtig han er til at male Portraiter. — Prof. Melchior var

indbudt til Taffels i forrige Uge, og Dronningen underholdt sig i lang Tid med ham. Hun talte ogsaa om Dem og fortalte ham, at De flere Gange havde været sammen med Kronprinsen i Paris, og at denne var mageløs glad ved sit Ophold dernede. — Er De ikke bleven præsenteret for Kejseren? Det burde de dog. — De har vel set, at man til Festforestillingen for Kongen gav »Kong René's Datter« og »Pontemolle«, en ny Ballet af Bournonville, der sprudler af Liv, men som jeg dog finder ubetydeligere end hans andre Arbejder. Kongen kjørte i et smukt Optog fra Theatret, — jeg veed ikke, om han altid plejer det. I de fleste Huse i Amaliegade havde man illumineret. Først kom en Række Vogne, dernæst Løbere med Fakler foran Majestæternes Guld-Kareth og endelig den straalende Garde tilhest, der gjorde Tjeneste for sidste Gang, thi som De vel veed, bliver den nu afskaffet. — Jeg vil ikke gjentage mine Undskyldninger for de lange Breve. Ligesom man har Trykkefrihed, har man Læsefrihed, hvilket De jo nok vil vide at benytte Dem af. — Hvad troer De, og hvad troer man i Paris om de politiske Forhold? Bladene herhjemme have Koldfeber, een Dag melde de om blodig Krig, den næste om Fred, og saaledes skifter det bestandig. Vi maa haabe, at der ikke paany skal udgydes saa meget unyttigt Blod. — Deres oprigtigt hengivne *Dorothea Melchior*.

Andersen's næste Brev er fra Bordeaux, dateret 20. April og findes optaget i Billes og Bøghs Samling. Han staar i Begreb med at rejse til Lissabon, og da han er ængstelig for den lange Søtur, har han endelig taget den Beslutning at tage Landvejen. Brevet ender med disse lidt forsagte Ord: »Gid jeg maa faa Kræfter til Rejsen; jeg har, fra jeg var i Paris, følt mig saa særdeles træt og sover saa lidt. Jeg ønsker at være i Ro i Lissabon — eller Danmark. Lev vell! Gud glæde og velsigne Dem!« —

Søndag den 6. Maj er han i Lissabon, hvor han fra Fru Melchior modtager følgende Brev, der er skrevet samme Dag, paa hvilken ogsaa han afsender Brev til hende.

Rolighed 17. Maj 1866. Hr. Commandeur Andersen, Ridder af Notre Dame de Guadaloups Ordenen! Ja, min kære Hr. Professor, modtag min hjertelige Gratulation til den nye Værdighed! Man er næsten i Forlegenhed med, hvorledes man skal titulere Dem, og man løber sur i alle de Hæderstegn, De decoreres med; jeg skulde ikke blive forundret, om jeg erfarede, at Kejseren af China havde gjort Dem til Ridder af Ching-Chang-Ordenen! — — Vi flyttede herud paa »Rolighed« i Begyndelsen af Maj, og skjøndt Vejret

ikke har været meget sommerligt, er det dog yndigt at være saa tidligt paa Landet, at man gradviis kan see Alt spire frem. Hvor ganske anderledes maa det være for Dem, der vistnok har for meget af Varmen. Dog haaber jeg, at De ikke for meget skal være generet deraf, og at De nu er kommet til Kræfter igjen, thi det forekommer mig, at De ikke var rigtig i Humør og ikke ret kunde taale det bevægede Liv i Paris. — Det seer meget truende ud i Verden, og endnu er det en lukket Bog for os, om Freden kan bevares. Lad os haabe det, — thi kommer det nu til Krig, synes jeg, at hele Verden maa blive involveret deri, og vi kunne da ej heller forblive neutrale, og det maatte blive et Blodbad, som ingen Ende vilde tage. — Jeg vil nu forsøge at holde Dem lidt *à jour* med Begivenhederne herhjemme; det vil omtrent blive i Smag med hvad der staaer med smaat Tryk i »Dagbladet«. I disse Dage har den unge Neruda forlovet sig med den nydelige, lille Jomfru Cetti, som er ved Balletten, hvorfra hun nu tager sin Afsked. I forrige Uge havde den unge Collin Bryllup med Kammersanger Hansen's Datter; hun skal have været en dejlig Brud. Og idag skal Orla Lehmann's Datter have Bryllup med Gotfred Rode; hun skal efter eget Ønske iføres sin Moders Brudekjole, og i Kirken bliver hun fulgt, foruden af 4 Brudepiger, af sin Amme, en gammel Bondeskone. Det er aparte men ganske morsomt. — Der er i disse Dage gaaet en Liste om til Underskrift mellem Medlemmerne af Musikforeningen om Bidrag til en smuk Foræring til Gade. Det er glædeligt, at vi endelig engang i Gjerning vise, at vi forstaae at paaskjønne de store Talenter, vi ejer. — Jeg vil nu blot bringe Dem det danske Foraar i Erindring, at De ikke i al den Herlighed, De lever i, skal glemme, at der er dog dejligst i Danmark. Bøgen og Skovbunden er i det herligste Flor. Og saa, lev vel, kjære Hr. Professor! Gud bevare Dem og ledsage Dem, at De maa vende glad tilbage til Deres Venner, der vil modtage Dem med aabne Arme! Deres heng. *D. M.*

Lissabon 17. Maj 1866.

Kjære Fru Melchior! Tak for Deres velsignede Brev! Jeg fik det i Bordeaux, hvor jeg ret begyndte at blive hjemme. Jeg opgav Rejsen med Dampskib til Lissabon men fortrød det, thi Vejret blev godt og Rejsen over Land var mere besværlig end jeg havde tænkt. To Dage og tre Nætter maatte jeg uafbrudt rejse for fra Madrid at naae Lissabon; jeg forstaaer ikke, hvor jeg fik Kræfter fra, men jeg maatte holde ud! Eensomt og

øde var det i det spanske Land, kun hist og her laae et Huus for Gendarmerne, som vogte Vejene for Røvere; Ruiner og Horder af Faar var den eneste Afvexling. Den 6. Maj naaede jeg Lissabon og kjørte strax ud til O'Neills Villa, hvor jeg hjerteligt blev modtaget. Men hvor var jeg træt! Nu har jeg udhvilet og været et Par Gange inde i Lissabon, ja, jeg er allerede blevet modtaget af den regjerende Konges Fader, Kong Fernando, der var højst elskværdig mod mig, selv førte han mig om i sin Have og trykkede ved Afskeden min Haand. Den Dag, det franske Dampskib kom, og man ventede jeg var med, havde alle de danske Skibe, 14 i Tallet, hejst Flag for at hilse paa mig. Landstedet hvor jeg boer hedder Penieros, det vil sige »Grantræes-Bjerget«. Marken rundtom er ganske dansk, med Korn, Kløver og Gaaseurter; men henover Gjærder af Cactus og Aloer hænge de ildrøde Geranier og de friske Passionsblomster, Nord- og Syd-Naturen omfavner her hinanden og i hvor varm Solen er, lufter dog en frisk Brise fra Havet. Portugal er et dejligt Land! Naturen rigere og friskere end i Spanien, og man siger at Folket er godt. Her i Huset tales Portugisisk, Fransk, Dansk, Svensk og Tydsk, her læses, musiceres, øves Gymnastik, man rider og kører omkring; men jeg maa dog i Middags Timerne holde mig inde for Varmen, Syden forlanger sit *dolce far niente*. — Nu glæder De mig vel snart med et Brev; dette behøver 9 Dage hjem og Deres lige saa lang Tid hertil; det er længe at vente, naar man længes! Deres takn. heng. H. C. A.

Rolighed d. 12. Juni 1866. Min kjære Hr. Professor! — Jeg blev overrasket over at høre, at De virkelig var naaet til Portugal, thi De havde selv ikke megen Tro paa at komme derhen. Men Skade havde det været, om De havde opgivet Deres Plan. Nu vil jeg blot haabe, at Deres Befindende maa være godt, og at de politiske Forhold ikke maa indvirke forstyrrende paa Deres Ophold. Det seer krigersk ud i Bladene, og der er vel neppe Tvivl om, at vi faae Krig. Det kommer nu kun an paa, hvorfra Udfaldet vil skee. Gid Danmark kunde drage nogen Nytte af disse ulykkelige Forhold, saa at vi maaskee kunde komme til vore Rettigheder! Preussen har desværre i sin umaadelige Armeestyrke en Overlegenhed, som den vil forstaae at udnytte, især naar Italien rykker frem, thi da faaer Østerrig jo nok at gjøre med at forsvare Venedig. — Jeg maa dog fortælle Dem, at der vil blive oprettet et Musik-Conservatorium,

som skal bestyres af Gade. Der er lejet Lejlighed i Raadhusstrædet og de bedste Lærere antaget, Vinding og Ree i Claveer, Tofte i Violin og Helsted i Sang. Lærerne honoreres som af deres andre Elever, og disse kunne antages for 100 Rdlr. aarlig. Det er et smukt Foretagende, men det kan ogsaa være farligt, thi der vil vist være mange med kun ringe Talent, som vil forsøge at gaae den musikalske Vej, fordi de kunne studere paa saa billige Vilkaar, og det kan da let gaa som paa Kunst-Academiet, hvorfra der uddannes en altfor stor Mængde middelmaadige Kunstnere, som næsten maa tigge for deres Brød, og det er en Ulykke. — Lev nu vel og tænk med Venlighed paa Deres altid hengivne Veninde *Dorothea M.*

Setubal 20. Juni 1866. Kjære Fru Melchior! Nu synes det mig næsten for længe siden, at jeg fik Brev; De har forvænt mig! De er den af alle Veninder, der har skrevet oftest og de længste Breve. — Min Ven, vor danske Consul Georg O'Neill med sin Frue og begge Sønnerne ledsagede mig for en halvsnees Dage siden her til Setubal, hvor hans Broder Carlos boer. Her er særdeles dejligt, vi boe paa en rigt udstyret Villa med al engelsk Comfort, her er Heste og Vogne, jeg har et godt Æsel at ride paa og gjør flere lange Toure gennem de store Orangehaver og op paa Bjergene; saaledes var jeg iforgaars oppe paa Fæstningen Palmela, hvorfra jeg saae udover Sletten over Tajo til Lissabon og Cintras Bjerge; jeg saae ned til Setubal, ud paa det umaadelige Ocean; der var en Duft i Haverne især fra Citronernes Blomster, der var en Duft paa Landevejene fra de udsprungne Myrtehække, ja her kunde man binde Brudekrandse til den halve By! Det er dog kun om Aftenen og tidlig om Morgenen man kan vove sig ud, en saadan Varme er det! Heldigviis er her paa Landstedet store, luftige Stuer, og i Halvskumring, for Sollyset er aldeles lukket ude, vandrer jeg om, læser, strækker mig mageligt, tænker og taler saa imellem med de elskværdige Mennesker. De fleste af Brødrene O'Neill have været i Danmark og tale derfor dette Lands Sprog. Jeg har til »Figaro« sendt en Skildring af Stedet her, jeg giver den altsaa ikke her men vil give Dem et lille Vers, hvori Sted og Stemning afspejler sig:

Hvor Aftnen er dejlig, forfriskende mild,
Og Stjernerne store og klare;
Ildfluer, som Gnisterne fra en Ild,
Hen over Orangerne fare.

Jeg hører det rullende Verdenshav,
 Min Hjemvej, der svulmer om Jorden;
 Den friske Luftning sit Kys mig gav —
 En Hilsen der hjemme fra Norden.

I den det klinger om Atterkomst,
 Jeg bliver saa blød og stille;
 Mit Danmark, Du dejlige Kløverblomst,
 Saa sød og saa frisk — og saa lille!

Gud holde sin Haand over Hjemmet! Det er mig ganske underligt i denne Fred, hvori jeg lever, at tænke paa Krig og al dens Ulykke. Her er saa paradisisk, den hele Dal er Have ved Havé, rundt om paa Bjergene ligge øde Klostre, som Munkene ere jagne fra, og hvor nu en lille Familie, tidt kun en gammel Mand og Kone, boe og bygge i den store Eensomhed; et Par hundrede Skridt fra Villaen her staaer et saadant Kloster, der gaaer jeg tidt op og sidder under de store Corktræer, har en Bog med, ogsaa Papir og Blyant. Jeg har dog endnu ikke den aandelige Ro til at frembringe en Digtning. Man griber og nyder, men det har ogsaa sit Udbytte. Hvad særligt interesserer mig er den under Sanddynerne begravne gamle By Troja fra Romernes Tider; hele Huse ligger under Sandet, der er Stof til et heelt Eventyr; men hvor er der ikke det! Guldfiskene nede i Steenbassinet, hvor de store, blomstrende, hvide Aakander groe, have ogsaa deres Historie, og Æslet nede i Trædemøllen, der med tilbundne Øjne gaaer sit stadige Trit, rundt, altid rundt, uden at fornemme Dejligheden omkring sig, ja, med det har jeg allerede saa smaat begyndt at tale! — Der er en forunderlig Alvor over Portugiserne, men Landet følger med Tiden. Mine Venner ville, at jeg skal blive her Vinteren over, blive et Stykke Portugiser, men i hvor godt jeg har det, helst kommer jeg hjem i Efteraaret, ja, jeg tænker endogsaa paa et Par smukke Dage ude paa »Rolighed«; men hvorledes kommer jeg hjem? Med Deligencen gennem Spanien vil det være Vanvid at vove en Rejse, og Jernbanen til Madrid bliver neppe færdig i Sommer. Havet holder jeg ikke af, mindst den spanske Sø, men dog nødes jeg til at vælge den. Men jeg lader staae til, jeg er af de Naturer, der er bange for en Ko eller en bjæffende Hund, men naar det er Alvor, gjør hvad der maa gøres. Gud hjælper nok! Glæd mig snart med et Brev! Gud glæde og velsigne Dem! Deres takn. *H. C. A.*

Rolighed 13. Juli 1866. Min kjære Hr. Professor! — — Det seer mørkt ud i Verden, og man frygter, at en europæisk Krig er uundgaaelig. Preuserne er i den Grad overmodige af den Sejr, de have vundet, at de lader til at ville fortsætte deres djævelske Røvertog, dersom ikke en større Magt griber til Vaaben imod dem. Dog, jeg skal vist ikke forstyrre den idylliske Ro, hvori De nu lever. — I det lille Digt, De skrev, var der en yndig Stemning, Glæde over Dejligheden derovre, lidt Vemod, lidt Længsel men dog Tilfredshed, saa det gjorde mit Hjerte godt at vide Dem fornøjet. Jeg seer i Aanden, at De bringer et yndigt Eventyr hjem med om Æslet i Trædemøllen. Rimeligvis indhenter De Oplysning om dets Skjæbne hos dens Slægt, som De har i Deres Tjeneste. Jeg finder, at man er uretfærdig mod dette Dyr. Man har stemplet det som dumt; det er det paa ingen Maade, tvertimod, det viser baade Kløgt og Takt, naar det paa sin Ryg bærer os over de farligste Afgrunde, hvor vi selv ikke vilde vove at sætte en Fod. — Jeg er ganske opfyldt af vor Rejse til Stockholm og denne Bys Dejlighed. Jeg skal sende Dem en Hilsen fra Mosebakken, fra Bellmans Kjæmpe-Eg og Gröna-lund! Jeg var saa heldig paa Udstillingen at møde hele den kongelige Familie; det var morsomt at see, hvor frit de bevægede sig blandt Folket. En Formiddag i det skønneste Vejr sejlede vi til Ulriksdal, og da vi kom hen mod Slottet, stod Kongen udenfor og passiarede med nogle Herrer, og da han saae, at vi vilde trække os tilbage, sendte han en af sine Cavallerer hen til os og bad os om at vente lidt, saa skulde Vagtmesteren komme og vise os Slottet. Lidt efter kom Orla Lehmann kjørende i graa Frakke, vistnok i Rejsedragt. Han vilde ind og ansøge om Audiens og løb rask forbi Kongen, som han ikke kjendte; Kongen kjendte derimod ham, løb efter ham, slog ham paa Skulderen og gav ham en meget hjertelig Velkomst. Lehmann blev noget befippet, thi det kunde vel ikke passe sig at præsentere sig saaledes inde paa Slottet. Han kom strax tilbage og sagde, at han paa staaende Fod maatte gjøre Toilette i Vognen, og det varede ikke mere end 10 Minutter, før han kom igjen i *grand gala*. — Bloch, som havde sin »gamle Fisker« og »Samson i Trædemøllen« paa Udstillingen, har faaet Medaille, ligeledes Bissen og Jerichau. — Jeg glæder mig til Deres Besøg paa »Rolighed«, — indtil da, lev vel, og behold i venlig Erindring Deres hengivne *Dorothea M.*

Cintra 4. Aug. 1866. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres hjertelige, indholdsrige Brev! Tak fordi De saaledes betænker og glæder mig; jeg indseer at De har saa Mange at skrive til, saa at det isandhed er mageløst smukt, hvor god De er imod mig. Et godt Brev hjemmefra, naar man er langt ude i Verden, er som en dejlig Drøm, ja, endnu mere, thi Drømmen kan man ikke fornye, men Brevet kan man læse flere Gange. — Jeg har været nordpaa i Landet, besøgt Universitetsstaden Coimbra, nu er jeg i Cintra, en Oase i Steenørkenen, utrolig dejlig, med ren Bjergluft, saa kjølig, at jeg næsten finder Aftenen for kold. Coimbra er en middelalderlig Stad. Studenterne ere klædte som Faust gik klædt, den sorte Kappe flager om Skuldren, hvor tidt ogsaa Guitaren hænger i et Baand til Serenade eller en landlig Udflugt i Skovegnene. Fra denne By er den første portugisiske Oversættelse af mine Eventyr kommen, og snart vil vel ogsaa »Improvisatoren« tale i Landets Tungemaal. — Senere har jeg været i Cintra, der ligger fire Miil fra Lissabon. Den er i de første Morgentimer næsten altid indhylet i Skyer, som vilde de skjule for Verden, at her ligger Paradiset; opad Formiddagen løser Solen eller Vinden Sky-Sløret, og da ligger frisk og grøn den dejligste Skov- og Bjerg Oase med Skue ud over Oceanet midt i det klare Solskin. Jeg boer hos José O'Neill, der lever som Privatmand og har et Landsted og en Have, som forunderligt fører til Danmark, som han elsker. Her blomstrer Lindetræer og Hylden, og her groer Kløver og Glemmigej, her er et Løvtag, saa at Sydens hede Sol ikke kan trænge ind, og rundt om pladsker Vandet, og Fuglene synge; man troer sig i Norden. Kong Fernandos Borg ligger paa en Klippetop. Ingen Ridderborg ved Rhinen eller Donau er smukkere, og saa er den hele Vej derop som gennem en Have mellem blomstrende Geranier og Aloer; Slyngplanterne hænge i riig Fylde fra Træernes Grene eller snoe sig om de store Klippestykker. Særligt fortryllende er Slottet Monserat nær herved, det ejes af en umaadelig riig Englænder, som kun aarligt kommer her i to Foraarsmaaneder. Jeg var der igaar. Slottet er østerlandsk bygget. Solen gik just ned i Oceanet og kastede sine røde Straaler ind i de nære Korkskove. Det var som levede jeg ind i Tusind og een Nat! Paa Hjemvejen mødte vi den unge Konge med sin Gemalinde, Victor Emanuels Datter. — Paa Onsdag rejser jeg igjen til Lissabon for der at boe i Hotel, see lidt af Byen og besøge Teatret, der er for besværligt, naar man boer ude paa Landet. Om Gud vil, gaer jeg med det franske Dampskib, naar det kommer fra Rio, for at naae

Bordeaux. For en meget søsyg er det en Qval at tænke paa en Sørejse, der varer maaskee fire Døgn, men hvad der ikke kan være anderledes, maa man finde sig i. Glød mig i Bordeaux med et Brev og hils kjærligt Deres Mand og Børn! Det var dejligt, om jeg kom saa betids hjem, at jeg endnu kunde nyde et Par smukke Efteraarsdage paa »Rolighed«, som jo De og Deres Mand unde mig. Strøe mine Hilsener ud, men behold i Hjertet Deres venlige Sind for Deres takn. heng. *H. C. A.*

Rolighed 14. Aug. 1866. Kjære Hr. Professor! Min hjerteligste Tak for Deres interessante Brev af 4. Aug. Jeg vil haabe og ønske, at disse Linier maa træffe Dem efter en lykkelig og hurtig Rejse glad og velbeholden i Bordeaux, — hertil give Gud sin Velsignelse! — Jeg glæder mig usigelig til at modtage Dem paa »Rolighed«, og jeg synes, dersom det convenerer Dem, at det vilde være behageligst, om De strax ved Deres Ankomst til Kjøbenhavn vilde tage herud, da De saaledes kunde undgaa at tage Logie i Hotellet. Jeg har intet storartet Gjæsteværelse at byde Dem, langt fra saa godt som jeg gjerne vilde give Dem det, men jeg vil stræbe efter bedste Evne at gjøre Dem Opholdet herude behageligt, og jeg vil bede Dem betragte Dem aldeles som hjemme og være ugenert i enhver Retning. Muligen kan Forsikringen om hvor stor Fornøjelse Deres Besøg vil være os, og hvor hjertelig velkommen De er min Mand og mig, være en lille Erstatning for Tarveligheden. Vil De tjene mig i et Par Dage forud at lade mig vide, naar vi kan vente Dem, da skal jeg sørge for, at De med Deres Bagage bliver afhentet ved Toldboden eller Jernbanen. Jeg maa dog fortælle Dem, at jeg havde lagt Planen for Deres Hjemrejse, idet jeg lagde et godt Ord ind hos Næstcommanderende, Kapitain Smith, ombord paa Fregatskibet »Jylland«, hvilket vi vare inviterede til at see af Lieutenant Jöncke. »Jylland« er nemlig gaaet til Portugal i forrige Uge, og jeg tænkte da, at det vilde være en udmærket Maade for Dem at komme hjem. Smith sagde, at han ikke var berettiget til at tage nogen Bestemmelse, det beroede ganske paa Chefen, og han var ikke ombord. Ideen havde jeg nu givet ham, skjøndt der nok ikke gjerne tages Passagerer med. — Skolen begynder snart, og til den Tid bliver jeg af med mine smaa Feriegæster, som for Øjeblikket gjøre »Rolighed« til Urolighed, hvilket tjener til Underretning for Dem, min kjære Hr. Professor, da De muligen kunde befrygte, at disse smaa Vildkatte skulde forstyrre Dem for meget. — Jeg læste

idag i »Dagbladet« om den transatlantiske Telegraph, hvor udmærket Foretagendet er lykkedes, og hvor store Summer der allerede er telegraferet for. Hvilken dristig Tanke er ikke her bleven realiseret! Man skulde neppe have troet det muligt, at dette Kjæmpewerk kunde udføres! — Tag nu tiltakke med mit uinteressante Brev, som kun skulde bringe Dem vor Hilsen og byde Dem Velkommen til »Rolighed«. Deres Dem inderligt hengivne *Dorothea Melchior*.

Samme Dag Fru M. afsendte denne Skrivelse, indskibede Andersen sig i Lissabon paa den store Salondamper »Navarro«. Det Brev han ved Landingen i Bordeaux strax skrev til Fru M., foreligger trykt. Men hans Notater i Dagbogen gengiver endnu mere levende end Brevet hans Indtryk fra denne Sotur, der havde opskræmmet hans Fantasi saa stærkt.

14. Aug. — Jeg fulgte Kaptejnen og Georg O'Neill til Fartøjet i en brændende Solhede, det var som et stort svømmende Hotel. Jeg havde en Fornemmelse som jeg gik til Retterstedet. — Alle gik til Middagsbordet, jeg ogsaa, men efter Suppen maatte jeg ud og fik ikke Mere. Søen løftede store Bølger, de skinne som Phosphor, det var som om hver Bølge var Ild og fik Glands fra Fuldmaanen. Det var et storartet Syn. Hver ny Lyd skrækkede mig. Jeg tænkte paa Jette Wulff i det brændende Skib, jeg laae i Natten og talte Timerne, tænkte paa det Øjeblik en Ulykke skeete, om vi stødte paa et andet Fartøj, om vi skulde gaae tilbunds, jeg følte et Par Gange Døds Angest og ansaae det for sandsynligt vi ikke naaede Bordeaux.

15. Aug. Man havde sagt, at det blev mindre godt i den spanske Sø, dog Søen var nu mildere; der blev sjunget og spillet paa Klaveer, der dog ideligt afbrødes af Børne-Vrøvl og Skriig. Forældrene havde saa liden Tact at de ikke tyssede paa de regjerende Unger, jeg kunde have rusket dem. Flere Gange blev jeg skrækket ved Larm og Raab udenfor, jeg havde igjen Døds Angest og tænkte, heller paa Land at døe af Kolera end ude paa Havet at synke i Dybet.

16. Aug. I Morgenstunden vare vi inde i Golfen og her blev Søen pludselig stille, glat som et Silketøj, der kun sagte løftede sig. Idag tog jeg med Appetit Deel i Frokosten, Søen var blaa.

Hvor befriet han føler sig, lyser frem mellem Linierne fra det næste Dagbogsblad:

17. Aug. Kl. 7 naaede vi Bordeaux, jeg blev i Hotellet modtaget hjerteligt af Ejeren, Portieren og Opvarterne, nød en Flaske god, fin, rød Viin, gik tilsens og kunde ikke sove af bar Behagelighed ved at ligge saa godt. Tirsdag Formiddag gik jeg fra Lissabon, Fredagften er jeg i Bordeaux — det skete ikke for 50 Aar siden!

Fra Bordeaux gaar Rejsen hjemad over Blois, Paris, Cøln og Hamburg, og den 9. Spt. 1866 holder Andersen for første Gang

som liggende Gæst sit Indtog hos Melchiors paa det gamle »Rolighed«. Modtagelsen var overstrømmende hjertelig og festlig. Over Indgangsdøren slyngede Blomster sig til Ordet »Velkommen«, Blomster smykkede Trapperne, Blomster strøedes for hans Fødder af Husets Børn, Flagene vajede, i Gaarden blev det her gengivne Billede, paa hvilket man ser ham siddende paa Dørtrinnet af den Vogn, hvormed Vært og Værtinde netop havde hentet ham paa Jernbanen, fotograferet, og ved Middagen blev hans Skaal drukket i Champagne! Under et tre Ugers Ophold levede han sig nu helt ind i den Familie- og Vennekreds, der skulde faa saa stor Betydning for

ham i de kommende Dage. Det var en Tid fuld af Lykke og Sol-skin, som han aldrig glemte, og det var med tungt Hjerte, han sagde Melchior's Farvel, da han i Slutningen af Maaneden forlod deres Hjem, for, efter et kort Besøg hos den gamle Fru Ingemann i Sorø, at gæste Holsteinborg, hvorfra han bringer sin Tak i følgende Brev:

30. Sept. 1866. *Holsteinborg.* Kjære Hr. Grosserer Melchior! Det gaaer kun daarligt med Skrivningen, naar jeg i den vil udtale, hvor levende jeg føler Deres varme Deeltagelse for mig, Deres Venskab. Lige fra den første Tid vi mødtes, har De og Deres Kone været saa inderlig gode mod mig, og denne Godhed er voxet med Dagene. Jeg glemmer aldrig Afrejsens Dag, vor korte Samtale i Hotellet, og nu efter Hjemkomsten forundte De mig en Plads i Deres hyggelige, velsignede Hjem, det er som en smuk Drøm, naar jeg tænker tilbage derpaa. Hvad kan jeg gjøre igjen? Intet! ikke engang udtale, hvor taknemlig jeg er Dem og Deres Kone. Dog De ville begge forstaae mig! Jeg var ganske vemodig igaar ved Skilsmissen, der dog slet ikke er at skilles. — Jeg var allerede lidt efter Kl. 6 om Aftenen paa Holsteinborg, hvor Middagsbordet ventede mig; jeg har igjen mine to smaae Stuer op til Kirken, hvorfra, medens jeg skriver dette, Orgelet klinger ind til mig. Vejret er vedvarende dejligt! Jeg har allerede spadseret i Dag i Haven langs med Stranden og seet paa de pragtfulde Farver i Løvet, seet over til de skovrige Øer, der synes at svømme paa Vandet. Grevinde Holstein er desværre syg, og da nu Greven skal ind til Byen paa Onsdag, saa tager jeg paa Tirsdag over til Basnæs og ender da mit Landbesøg med at komme her tilbage til Holsteinborg, naar Grevinden om en 8 Dage er oppe. Om et Par Dage vil Deres Kone faae Brev fra mig. I Tankerne er jeg hos Dem paa »Rolighed«, i Tankerne lægger jeg min Bouquet paa Bordet og afbetaler min Gjæld til lille Thea, jeg skylder hende to Historier, der ikke blev fortalt, og som hun havde Løfte paa; nu voxe de to med Renter til fire, naar vi, om Gud vil, igjen mødes! Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Holsteinborg 3. Okt. 66. Kjære Fru Melchior! Det synes mig allerede en lang Tid siden, at jeg var i Deres lykkelige Hjem, hvor jeg tilvisse havde det mageløs godt!! Jeg er endnu paa Holsteinborg. Grevinden var bleven syg og ligger, Greven maatte til Kjøbenhavn, og man troede derfor, at det maatte blive mig for eensomt, og jeg tog da den Bestemmelse at melde mig paa Basnæs,

men jeg besluttede dog at blive Ugen ud, hvor jeg er. Jeg har desuden om mig Børnene og den gamle Grevinde og hele den smukke Natur. Haven staaer i een Blomsterduft, Søen er blank og blaa, det er umuligt at kjede sig. Jeg faaer ogsaa en Deel bestilt og har begyndt at samle de spredte Optegnelser fra Rejsen, saaledes at jeg senere kan beaande disse til Meddelelser. Fra Basnæs, hvor jeg ret i Mag kan læse og skrive, har jeg lovet igjen at komme her tilbage og herfra begynde Hjemrejsen, men i den Mellemtid er jeg forvissat om, ja, jeg beder endogsaa om at erholde et Brev fra »Rolighed«. De maa endelig, kjære Fru Melchior, hilse den elskværdige Fru Bille fra mig, ligesom min kjære Bloch; meget længes jeg efter at see hans Niels Ebbesen heel levende gjort; siig ham, at jeg kommer som en Nisse om Natten og river Tøjet af Geert, dersom Bloch giver ham noget paa, — dog det er sandt, gør han det, vil det vel blive saa virkende, at jeg ogsaa synes godt derom! Det var kjedeligt, at jeg ikke vandt i Lotteriet, ellers havde jeg ogsaa bestilt et Billed hos ham, men den store Trækning først i Januar kan maaskee gjøre det godt igjen. I denne Morgen har jeg alt endt en Vandring langs Stranden, Øerne med deres Skove svømme paa Vandet, de mange hvide, vilde Svaner ligge lige saa stille. Her er en Masse Blomster i Haven, som jeg alle kjender fra Portugal. Da jeg nu taler om Blomster, maa jeg saa sende Hilsner til Deres egne Blomster, der begynde med Johanne og ender med Thea. De og Deres Mand hele mit Hjertes Tak for de mange gode, sollyse Dage! Hjerteligst *H. C. Andersen.*

Den 5. Okt. kører Andersen til Basnæs, hvor hans Ophold mod Slutningen bliver en Smule forbittret, idet Fru Scavenius' Svoger, den gamle Kammerherre fra Gjorslev, indtræffer som Gjæst den 18. To Dage efter fortrækker Andersen paany til Holsteinborg og giver sine Følelser for Kammerherren, der aabenbart har forekommet ham altfor fornem og udeltagende, Luft i følgende pudsige Vendinger i Dagbogen:

Fredag den 19de. Den gamle stolte Rigmand forstenede al Conversation, og saa gik han ikke tilsengs før Kl. elleve.

Lørdag 20de. Den stive Kammerherre lagde sin Haand slattet i min efter Frokosten og bad mig bringe sin Reverenz paa Holsteinborg. Kjørte bort halv to.

Under Opholdet paa Basnæs har Andersen været meget produktiv, og strax efter sin Ankomst til Holsteinborg maa han meddele Fru M. Resultaterne:

24. Oct. 1866. Kjære Fru Melchior! I den sidste Tid har jeg været saa særdeles oplagt til Digtning, at al Brevskrivning er skudt tilside. Jeg har bragt paa Papiret næsten hele min Rejse til Portugal, dernæst sluttet »Portnerens Søn«, ligeledes »Moster« og endelig skrevet et helt nyt Eventyr »Skrupudsen«, — er det ikke Virksomhed? Imidlertid maa jeg i Dag sende Dem et Par Ord for at sige Dem Alle et hjerteligt god Dag! Jeg rejser Fredag herfra til Sorø for dèr at see og tale med den kjære, gamle Fru Ingemann, som nu har erholdt sit Syn igjen; Søndag haaber jeg, om Gud vil, at naae Kjøbenhavn og snart er jeg da i Deres hyggelige Stue! Jeg formoder, at De er flyttet til Byen; nu er her koldt paa Landet, jeg har Ild i Kakkellovnen, og i Kjøbenhavn ligger en Favn Brænde og venter paa mig. De har været saa elskværdig at see paa min lille Lejlighed, skriver Fru Collin; der er god Udsigt, og det er altid godt at have gode Udsigter. Hun skriver, at jeg kommer til at boe »standsmæssig«. Tredje Sal! De seer, hvor højt hun sætter mig. De kan troe, Fru Collin er en Perle! men det er De selv ogsaa, veed De det ikke, saa spørg Deres Mand! Grevinden her er ogsaa en Perle; jeg er næved at troe, at Perlerne groe i Danmark, og saa har jeg da Ret i at synge, som jeg har sjunget: »Jeg troer der er skjønnest i Danmark!« Men Postbudet venter, han har næsten halvanden Miil at ride, altsaa lev vel! Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Rolighed. 25. Oct. 1866. Min kjære Hr. Professor! Dersom man kunde tænke sig en elektrisk Forbindelse mellem Tanker, da vilde De allerede vide, at jeg med denne Befordring havde affattet mange og lange Breve, der skulde tolke Dem mit Hjertes Tak for de skønne Dage, De ved Deres Nærværelse har forskaffet os paa det kjære »Rolighed«. De veed, at De altid har haft en høj Stjerne hos mig som Digter, at jeg, som alle Andre, har beundret Deres Geni, men da jeg ikke er saa ubeskeden at tro, at De kunde sætte Priis paa min Dom, veed jeg dog, at De har saa megen Godhed for mig, at det ikke vil være Dem ukjært, naar jeg siger Dem, at jeg ret inderligt glæder mig over at have haft Lejlighed til at lære Deres elskværdige Personlighed at kjende og har faaet et Indblik i Deres barnlige, taknemlige Sind og i den rige phantastiske Natur, som De saa ganske er beaandet af. Jeg troer, at jeg mundtlig sagde Dem, at jeg forinden De kom herud, havde lidt Frygt for, at De ikke skulde føle Dem tilfreds efter at have levet i saa store Forhold;

men den svandt snart, thi jeg havde saa dejligt Fornemmelsen af, at De følte Dem hyggeligt i vort Hjem, og saa var mit kjæreste Ønske jo opfyldt. Havde jeg vidst forud, at Grevinde Holstein var syg, havde jeg overtalt Dem til at blive hos os 8 Dage længere, og vi skulde nok have faaet Tiden til at gaae. — Tak for Deres Elskværdighed og bevar altid i venlig Erindring Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Et Par Dage efter Modtagelsen af ovenstaaende Brev rejser A. over Sorø til København. Om Ankomsten noterer han i Dagbogen:

Søndag 28de. Paa Banegaarden tog Melchiors imod mig og fulgte mig til mit nye Hjem paa Kongens Nytorv, Hjørnet af lille Kongensgade, hos Photographinde Frk. Hallager. Det gjorde et behageligt Indtryk paa mig. Fru Melchior havde sendt 8 Blomsterpotter og et lille Bryssels Tæppe til at ligge under Bordet.

I de efterfølgende to Maaneder uddybes det inderlige Venskab, der i den forløbne Sommer er sluttet mellem Andersen og Maleren Carl Bloch. De er bleven Du's, Andersen forærer ham Manuskriptet til »Skrupudsen« og overlader ham sin Sophapude, som han har medbragt fra Tanger og skal anvendes som Model til Hovedpuden for »Grev Gert«, paa hvis Billede Bloch netop maler. — Henimod Slutningen af December rejser A. ned til Basnæs, hvor han, som sædvanlig, tilbringer Julen.

Basnæs. 25. Decbr. 1866. Kjære Fru Melchior! Vi er midt inde i Julen, Aaret er ved at drage bort, jeg maa skynde mig med at sætte Tanker og Hilsner paa Papiret! Tak for det gamle Aar, det har været mig rigt og uforglemmeligt, jeg er i det fløjet igjennem Landene og har dertil i Hjemmet fundet og vundet saa megen Deeltagelse, og det er særligt Dem, kjære Fru Melchior og Deres Mand, jeg føler mig saa taknemlig for. De have isandhed været trofaste, utrættelige Venner. Mon det nye Aar vil lyse ligesaa varmt for mig i Livs-Afveksling og Venners Deeltagelse? Jeg stoler paa de Trofaste! Rejsen herved trættede mig, jeg sov ikke Søndag Nat, da jeg frygtede for at forsove mig, jeg var allerede paaklædt Klokken halv fem, og da saa Vognen kom Kl. 6 og jeg vel sad i den, opdagede jeg at Pigen ikke havde bragt min Rejsetaske med ned, jeg maatte med de store Pelsstøvler paa rave op af den mørke Trappe, dog kom jeg ikke for seent paa Banegaarden og allerede 9¹/₄ var Toget i Slagelse. — Iaftes havde vi Juletræ, først for Godsets fat-

tige Børn, dernæst for os selv. Jeg fik en elegant Fodpose, Frøken Luzies Portræt, en Photographie i Fløjels Ramme; desuden en lille Buste af Schiller. Paa Fredag er her stort Bal, den 2. Januar ere vi Alle indbudte til Bal paa Gaunø, det er mig for lang og kold en Tour, jeg bliver hjemme. — Deres hjerteligt heng. *H. C. Andersen.*

Efter en lille Afstikker til Holsteinborg kommer A. tilbage til Basnæs. Den 11. Januar 1867 er han paany i København, hvor han den 2. April fejrer sin 62aarige Fødselsdag. Han skriver i Dagbogen:

Tirsdag 2. — — Da jeg kom ind i Stuen stod der fra Fru Melchior og Fru Henriques til mig et nøddetræes Skrivebord. Middag hos Melchiors, der var Ploug og Bille. Jeg fik en smuk Sang af P. Hansen.

Ved Foraarstid 1867 aabnedes en Verdensudstilling i Paris, som Andersen vilde se. Den 11. April begiver han sig paa Vejen, og allerede anden Dagen derefter sender han Fru M. sit første Rejsebrev.

Hanover. 13. Ap. 1867. Kjære Fru Melchior! Det lignede ret Deres Mand i hans mageløse Godhed for mig, at han endnu den sidste Morgen før Afrejsen kom op til mig! Siig ham hvor taknemlig jeg gjemmer hvert Tegn paa hans varme Venskab. — Jeg var da Middagen forud hos Deres Broder og traf sammen der med Padilla, der gjør Indtryk af en elskværdig, dannet Mand. Deres Svigerinde spillede for ham, og da jeg fik frem »Liden Kirsten« og Weyse's Romancer, sang han dem strax fra Bladet. — Medens De havde Deres hyggelige Torsdag, fløj jeg i Regn og Rusk til Korsøer, over Beltet til Odense. Dagen derpaa aflagde jeg Besøg i Bispegaarden, hvor Engelstoft og hans Frue ret hjerteligt toge mod mig; efter Frokosten kjørte jeg til Banegaarden, og i en bidende Kulde naede jeg Strib, kom over Beltet, og fra Fredericia jog jeg til Hamborg. Da vi med Færgen kom over Elben, dandsede og sang en gammelagtig Mand for os, mens Regnen ruskede og Flodvandet skulpede op; da vi saa hver gav ham en Skilling, sagde han: »Ich bin auch Dichter!« Vi kjørte i Land, og jeg saae igjen den vandrende Nutids Troubadour syngende til Guitar følge efter, jeg blev ganske veemodig derved. — Paa hele Farten hører jeg Folk tale om Krigens Muelighed, det er slet ikke fornøjeligt, men nu maa jeg lade det staae til, Gud raader for Lykken. Seent paa

Eftermiddagen kom jeg her til Hanover, hvor jeg læser i Avisen, at netop iaften synger den berømte Sanger Wachtel i Hamborg, havde jeg vidst det, da var jeg blevet at høre ham. De veed han har været Droskekudsk og er nu en berømt Sanger. — Jeg skriver dette under en voldsom Hovedpine, men Tankerne ere hos mine Kjære i Kjøbenhavn og saa løber Pennen, for at de der kunne have Sort paa Hvidt for Sandheden heraf. Deres taknemlig hengivne *H. C. A.*

Ved sin Ankomst til Paris forefandt Andersen fra Fru Melchior et kort Brev, hvis væsentlige Indhold var en varmhjertet og ypperligt formet Introduktionsskrivelse til en af Melchiors rige og ansete Forretningsvenner i denne By, hvor A. endnu ikke havde ret mange Forbindelser.

Paris 26. Ap. 1867. Kjære Fru Melchior! Deres Brev var det første jeg modtog i Paris, inderlig Tak derfor! Senere har jeg modtaget Brev fra Fru Collin, ellers veed jeg Intet fra Hjemmet og alle danske Aviser jeg seer ere gamle. Jeg tænker allerede om otte Dage at forlade Paris, fredeligt seer det ikke ud, og Vejret er stadig slet; der er heller ikke stor Trængsel paa Udstillingen, der nu meer og meer udfolder sig! Jeg træffer der Bekjendter fra alle Lande og især ere Engelændere meget efter at erholde min Autograph; jeg maa hvert Øieblik skrive dem mit Navn eller et Par Ord. Iforgaars stod i *Le Temps* et venligt Stykke om mit Ophold her, i flere Blade er det omtalt, og jeg kjender Ingen som skriver! Med Wolfhagen, Grøns og Watt er jeg meest sammen. Igaar mødte jeg paa Udstillingen Prinds Oskar, som kjendte mig og venligt rakte mig Haanden, i Dag vente vi Kongen af Grækenland og troe, at han imorgen besøger Udstillingen; den græske Afdeling fører lige ind til den danske. Wolfhagen bad mig skrive et Par Ord, der kunne anbringes paa den Bue, som danner Grændse-skjættet mellem Danmark og Grækenland. Hver Dag sees nye Landsmænd; sædvanligviis træffes man i den danske Afdeling eller i à Portas lille Kaffé, som ret er pyntet med Blomster og Dannebrog's Flag. Den oldnordiske Deel i vor Afdeling er interessant. Maler og Billedhugger Kunst kunde have været rigere. Bing har aldeles Intet sendt. Min Buste har Wolfhagen tre Gange udtrykkelig forlangt, men Bissen har ikke opfyldt dette Forlangende men sendt af Gips Munck og Bjørnstjerne, saa at dansk Literatur kun antydes ved to norske Digtere, man kunde da have sendt Ingemann eller Heiberg. Vore danske Meubler vække Opmærk-

somhed ved deres Skjønhed og Billighed. Fra om Morgenen Kl. 9 til Kl. 7, naar jeg spiser til Middag, er jeg evig og altid paa Van-
dring, saa at jeg efter Bordet føler mig saa træt, at jeg ikke har
Lyst til at søge Theatret, hvor Forestillingen, som De veed, ender
ved Midnat. Aftenen kan heller ikke nydes i det Fri, da det er
koldt og Regnen strømmer ned, hele Boulevarden er en rødlig Væl-
ling at gaae i; Mængden af Vogne, der i denne Tid krydse hin-
anden, er som man gik i London, det er næsten livsfarligt. — —
Et Par Dage ere gaaede siden jeg skrev Ovenstaaende; igaar først
kom Kongen af Grækenland. Jeg hørte at han rejser i Dag strax
til London for at besøge sin Søster, om hvis Bedring Efterret-
ningerne her ikke ere gunstige; om tre Dage ventes han tilbage.
Det var min Bestemmelse at forlade Paris overmorgen og tage lige
hjem, men i Dag lyde Efterretningerne om Krig og Fred saa sær-
deles fredelige, at jeg har lovet mine mange Venner at blive her
nogle Dage endnu og gaaer da maaskee efter Indbydelse af Hr.
Jürgensen i Locle hjem over Jurabjergene. Jeg har sendt en
Skrivelse til Collin at sende mig flere Penge, komme disse ikke
senest Tirsdag, anseer jeg det for et Fingerpeg ikke at gaae til
Schweitz men strax rejse hjem. — I Formiddags paa Udstillingen
blev jeg standset af en Dame, der tiltalte mig paa halv svensk halv
engelsk, hun kjendte mig efter Portræt sagde hun og yndede sær-
deles mine Skrifter og kunde ikke lade mig gaa forbi uden at til-
tale mig og præsentere sin Mand. Denne var kulsort, baade i
Klæder og Skind, en Neger, men den meget berømte tragiske Skue-
spiller Aldridge, der optræder paa Odéon. Konen var særdeles
hvid, meget elegant, og Folk stode stille og saae paa vort Møde.
— Gud lad os mødes sunde og glade! Gid Fred og Ro hvile over
Landene, og at Sommeren snart kommer klar og varm! Deres
takn. heng. *H. C. Andersen.*

Paris. 7. Maj 1867. Kjære Fru Melchior! Imorgen, om Gud
vil, rejser jeg til Le Locle i Canton Neuchatel i Schweitz; glæd
mig der med et Brev poste restante. Jeg bliver der i otte Dage
og rejser da til Danmark. Udstillingen har jeg daglig besøgt og
finder at Bygningen er særdeles dygtig rejst, hver lille Plads er be-
nyttet med Smag og Tanke. Igaar talte jeg med Kongen af Græ-
kenland, der takkede mig for det lille Vers jeg har skrevet og
endnu pranger over Indgangen fra den græske til den danske Deel.
Forleden var en smuk Fest for mig af Skandinaverne; fra den

svenske Legation var et Par Herrer, men kun een fra den danske. Moltke har heller ikke denne Gang gjort et Skridt for at jeg kunde komme til Kejseren. Har jeg ikke i den danske Afdeling fundet Spoer af min Tilværelse, saa har jeg i den engelske og franske seet mine Eventyr udstillede. Jeg indseer godt, hvor ringe jeg dog er stillet i mit Fædreland. Derfor dobbelt Tak de Kjære, som forunde mig Deeltagelse! — Hjerteligst Deres *H. C. Andersen.*

Kjøbh. 11. Maj 1867. Kjære Hr. Professor! — Igaar Aftes fik jeg Deres kjære Linier af 7. Maj, hvilke jeg iler med at besvare, saa meget mere som de gjorde Indtryk af at være skrevne i en mindre god Stemning. Jeg vil ikke være saa ubeskedent at troe, at mit Brev kan bringe Dem i godt Humør, men jeg vil i ethvert Tilfælde forsøge at minde Dem om, at De i Virkeligheden har saa uendelig mange sande og oprigtige Venner i Hjemmet, som følger Dem med levende Interesse. De er paa ingen Maade ringe stillet i Deres Fædreland, nej, tvertimod, det er stolt af at eje Dem, og det med god Grund. Vi ere et besynderligt Folk; jeg troer virkelig, at vi have den bedste Vilje, men vi ere noget kejtede og meget langsomme til at fatte nogen Beslutning, og vi have ikke Mod til at gjøre noget paa egen Haand. Det er nu f. Ex. et ufatteligt Misgreb, at man i vor danske Afdeling af Udstillingen repræsenterer dansk Litteratur ved at udstille Munch's og Bjørnson's Buster. Det er ganske rigtigt, som De bemærker, at man burde have Ingemann og Heiberg, og ganske ubegribeligt er det, at man ikke har Deres Buste, som jo kan faas baade i Bronce og Bisquit, og da De jo uden Overdrivelse er kjendt næsten over hele vor Klode. Det er mildest talt dumt, at den savnes. Endvidere har man fra Begyndelsen talt om, hvor ønskeligt det vilde være at have en Person i national Dragt i à Portas Café, — og hvad vilde være lettere end at bringe dette til Udførelse? — Men nu tales der frem og tilbage om denne Ubetydelighed, indtil Udstillingen er forbi! — Med Hensyn til Moltke troer jeg nok, at det er en Fejl af Dem, at De ikke har givet ham at forstaae, at det er Deres Ønske at blive præsenteret for Kejseren, da det formodentlig er den Maade man anvender. Naar De næste Gang kommer til Paris, maa De selv gjøre et lille Forsøg i denne Retning. — Vi have rigtig moret os herhjemme over i flere Beretninger fra Paris at see Dem saa hæderligt omtalt, og at Englænderne ere saa henrykte over at erholde Deres Auto-grapher. Ja, min kjære Professor, jeg synes virkelig, at det har

været et Triumph-Tog for Dem, og det maa De være glad over. — Den italienske Opera vedbliver at gjøre stormende Lykke i Kjøbenhavn; for Øjeblikket er Benati, der debuterede som Rosina, Publicums Yndling, ja, hun har været nærved at fortrænge Sarolta, og de unge Løver have delt sig i to Partier og søgt at overgaa hinanden i Kampen, hvor der strøedes Blomster for deres Elskerinders Fødder. Benati har en frisk Stemme og er nydelig, men hun kan aldeles ikke spille Comedie, hvorimod baade Sarolta og Padilla have stort Talent. — Min Tid er udløbet for i Aften, Posten gaar strax, og jeg vil nødig gjemme dette Brev til imorgen, thi da er jeg overbeviist om, at dets Skjæbne vilde blive en hurtig Tilintetgjørelse, dersom jeg læste det igjennem. Og da desuden mine Øjne ikke vilde til-lade mig at skrive et andet, saa er De jo som altid sød og elsk-værdig og vil med lidt Overbærelse læse og glemme dets kjedelige Indhold. — Deres Dem beundrende og meget hengivne Veninde
Dorothea Melchior.

Neuchatel 11. Maj 1867. Kjære Fru Melchior! Iaftes mod Midnat kom jeg her til Neuchatel og aander den friske Bjergluft, seer fra min Balcon hen over Søen til den sneedækte Bjergrække. Af uen-delig Storhed var Farten hen over og gennem Jurabjergene. Jern-bane Skinnerne ligge tæt ved Afgrunden, og jeg saae ned i den dybe Dal, som laae drømmende i Maaneskins Belysning; Lysene glimrede frem fra Husene dernede, Tunnel fulgte paa Tunnel, jeg tænkte flere Gange »heller styrte ned i Afgrunden med Guds klare Himmel over sig end at begraves her inde i Fjeldene.« Jeg bliver til overmorgen henede, rejser saa op til Locle, hvor jeg 1833 skrev min Digtning »Agnete og Havmanden«; nu kommer jeg der 34 Aar ældre. Jeg bliver her fra Mandag til Mandag; glæd mig i de Dage med et Brev. Jeg havde bestemt at være i Kjøbenhavn til vort Kongepars Sølvbryllup, og det kan endnu skee, men da maa jeg, uden at see mig videre om, iilsom tage hjem til Kjøbenhavn, men jeg tænker nu, maaskee bliver der ingen Festligheder, ingen hvortil jeg tør vente at blive indbudt. Skriv mig endelig til om hvad der er paatænkt. Deres Brev vil bestemme mig til at blive eller rejse. Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Ensomheden i Neuchatel og Tanken om det nærliggende Locle med Minderne om »Agnete og Havmanden« og de Sorger denne Digtning bragte ham, sætter hans Sind i stærke Svingninger, og samme Aften, da han har afsendt ovenstaaende Linier til Fru Melchior,

nedskriver han i Dagbogen nogle Improvisationer, der fortjener at opbevares.

Hvert Efteraar siger Løvet, der faldt:
 Dine Dage blev talt!
 Du som Blomster og Hø
 Skal henvise og dø!
 Men Foraaret siger i hvert et Blad:
 Fra Dit Jordliv Du kommer
 Til en Evigheds Sommer,
 Hvor hver Sjæl er Dig nær,
 Du paa Jorden fik kjær!

Hvorfor, o Herre, forundte du mig
 At see saa meget i Verden af Dig?
 Du satte mig først i Armods Vraa
 Og bar mig saa ud, at Verden jeg saae.
 Min Tids de Bedste har trykket min Haand. —
 O, sluk ej i mig den hellige Aand,
 Den Sjæl, som svimler i al Din Naade,
 Der er som Du selv en vidunderlig Gaade.

Jeg sidder i et Vertshuus i fremmed Land,
 Mig ingen kjender, jeg kjender ingen.
 Dog Græsset, Blomsterne, Himlens Stjerner
 De hilser mig hjemligt, mit Sprog er med mig!
 Det har syvfold Udtryk for, hvad jeg føler,
 Hvor Franskmanden kun har et eneste eet.
 Det franske Sprog er en dejlig Statue,
 Afrundet og mejslet, men ingen Farver —
 De findes i Norden, i Svensk, Norsk og Dansk!

Kjøbh. 15. Maj 1867. Kjære Hr. Professor! Hjertelig Tak for Deres Skrivelse af 11. Maj! Man mærker strax den forskjellige Indvirkning af Paris' beklumrede Luft og den dejlige friske Bjergluft, hvor man i Guds fri Natur føler sig lykkeligere og aander lettere. Jeg synes næsten, saa meget jeg end glæder mig til at gjensee Dem, at det kan gjøre mig ondt, at De saa hurtigt skal forlade det uforlignelige Schweitz. Men jeg maa dog sige Dem, at jeg veed, at De vil blive indbudet til Sølvbryllupsfesten, naar De kommer hjem. Prof. Melchior har idag talt med Oxholm, der havde sagt, at det var en Selvfølge, at De erholdt en Indbydelse, da man jo holder saa meget af Dem ved Hove. Intet er rigtig bestemt, man veed

ikke andet end at Majestæterne om Morgenene tage til Gudstjenesten i Frue Kirke, hvorefter der er Cour paa Christiansborg. Her bliver meget festligt i Byen, Musik i Gaderne, Fyrværkeri, formodentlig paa Nørrefællede, og Illumination. Min Mand kommer med baade i Egenskab af Rigsdagsmand og Borgerrepræsentant; jeg har foreslaaet ham at overlade mig den ene Egenskab, da jeg ikke kan vente at faa en Invitation, fordi jeg har undslaaet mig for at være i nogen Comité. Han overlod mig det gjerne, da han aldeles ikke sætter Priis derpaa. — Altsaa Resultatet bliver, at De rejser hjem, hvor De vil hilses med et hjerteligt Velkommen. — Paa Søndag slutter vi Vinter-Saisonen med et stort Rigsdagsgilde; jeg skal ikke forsømme med en eller anden af Deres gode Venner at tømme et Glas tilbunds for Deres lykkelige Hjemrejse. Farvel, til vi om ikke længe med Guds Hjælp sees! Kom glad tilbage, og ingen vil mere glæde sig derover end Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Locle 23. Maj 1867. Kjære Fru Melchior! Inderlig Tak for Deres velsignede Brev, De er og bliver dog den meest trofaste af Veninderne! Samtidig med Deres Skrivelse kom ogsaa Brev fra Fru Collin, »bliv dog i Schweiz,« skrev hun, »hvad vil De dog hjemme i Sne og Vinter Kulde.« Jeg havde imidlertid fulgt Deres Røst, men jeg følte mig saa lidt vel, at da jeg lagde Rejseplanen hjem, indsaae jeg, at indtraf der blot den mindste Hindring, da kom jeg dog efter Festen; Familien her holdt paa mig, og en stærk Tandpine ruskede mig til Bestemmelse, og jeg er saaledes blevet, men forsikkrer Dem, ikke lidt forstemt. For dog at være med hos Kongeparret, som jeg i mit Hjerte holder af, har jeg skrevet et lille Vers, det kan nu ikke naae Kjøbenhavn til Søndag, men vil, antager jeg, komme i illustrerede Tidende Søndagen efter. Verset har jeg, i et Brev til Kronprindsen, afsendt i Dag. Saaledes har jeg tilfredsstillet mit Hjertes Trang, og at jeg ikke personlig er med, vil Ingen savne. Overmorgen rejser jeg herfra; Sneen fyger udenfor, medens Seriner og Guldregn blomstrer; jeg har i Kakkellovnen og idelig Tandpine. — I Hamborg finder jeg jo Brev fra Dem, kjære Fru Melchior? Snart ere vi sammen! — Hjerteligst *H. C. Andersen*.

Kjøbh. 28. Maj 1867. Kjære Hr. Professor! Jeg havde glædet mig til idag at henvende mit Brev til »Hr. Etatsraad Andersen«, da Rytget almindeligt taler om Deres Udnævnelse, men skjøndt Bladene endnu ikke have givet mig Ret dertil, vil jeg alligevel forsøge, om

jeg ikke kunde være den Første, der bragte Dem en hjertelig Lyk-
ønskning i denne Anledning. — Jeg fandt det egentlig fuldkommen
rigtigt, at De ikke vilde udsætte Dem for at komme efter Festen.
Deres Digt til Kongeparret fandt jeg overordentlig smukt og glæder
mig over at det naaede hertil paa Festdagen. Der herskede den
bedste Stemning over hele Byen. Vejret var denne Dag varmt og
mildt. Store Menneskemasser bølgede igjennem Gaderne, først tidligt
for at høre Reveillen paa Amalienborg, hvortil Gade havde compo-
neret Musikken, senere for at see Herskaberne kjøre til og fra Frue
Kirke i Skridt, men rigtignok i lukkede Vogne. Imellem 1 og 4
indfandt de uendelig mange Deputationer sig. Prindsesse Dagmar,
der tilligemed Storfyrsten ankom i forrige Uge, saa yndig men meget
daarlig ud. Hun havde været søsyg og var særdeles anstrengt efter
de mange Festligheder, der var gjort for hende i Moskau. Kong
Georg har et indtagende og kækt Ydre. — I Søndags ved Frokost-
bordet kom Tjeneren ind og bragte mig til min store Forbauselse en
Indbydelse til Soiréen paa Christiansborg. Jeg havde ikke lang Tid
til at forberede mit Toilette men naaede dog at faa syet en hvid
Atlaskes Kjole, og jeg havde den lille forføngelige Tilfredsstillelse,
at man fandt, at den med den blaa Fjer paa Hovedet klædte mig
godt. Det var et dejligt Syn at see Damerne i deres pragtfulde
Toiletter opstillede i lange Rækker i Cour-Salen, hvor de Kongelige
indfandt sig Kl. 10, Dronningen i hvidt Moirée med Sølvax og alle
de dejlige Kronjuveler. Hun saa ud som en ung Pige. Prindsesse
Dagmar, som var henrykt ved at see sine gamle Bekjendte igjen, saa
straalende ud. Efterat de havde gjort en Ronde og henvendt et
Par Ord til de forreststaaende, gik de med hele Adelen i Følge ind
i den oplyste Riddersal, hvor da hele det øvrige Selskab forsamlede
sig. En Quadrille blev nu dandset, Kongen med Dagmar, Dron-
ningen med Kong Georg, Kronprindsen med Comtesse Frijs og
Storfyrsten med Grevinde Frijs. — Bloch saa gemytlig og fornøjet
ud; jeg hører, at han bliver Ridder, men denne Gang ikke Professor.
I Grunden finder jeg Professor-Titlen er den smukkeste for en Kunstner
eller Videnskabsmand, — »Professor« Andersen tager sig langt bedre
ud end »Etatsraad« Andersen, men Sine Caroc og jeg ere dog
enige om, at »H. C. Andersen« alene er mere end nok, da det
indbefatter alt det Andet. — Forrige Torsdag fejrede vi vor kjære
Blochs Fødselsdag og drak i Champagne Deres Skaal. — Jeg haaber,
De har ladet Deres Tandpine blive tilbage i Schweitz, og at De
kommer sund og veltilfreds hjem til Deres Venner. — Deres altid
hengivne *Dorothea Melchior*.

I Begyndelsen af Juni er A. tilbage i København og indlogerer sig kort efter paa »Rolighed«, hvor han opholder sig en Maaned. Før han derpaa begiver sig ud paa sin sædvanlige Sommertur til Basnæs, Glorup og Holsteinborg, sender han Gros. Melchior, der nu er paa Rejse, følgende Linier:

»*Rolighed*« 13. Juli 1867. Kjære Hr. Melchior! I det jeg skriver dette, tænker jeg mig, at De er under Englands Kyst. — Af hele mit Hjerte takker jeg Dem for det Hjem, De nu i en heel Maaned

H. C. Andersen og Maleren Carl Bloch i Haven paa „Rolighed“ 1867.

har forundt mig, denne mageløse Godhed De viser mig. Fra den Formiddag De før min Afrejse til Portugal besøgte mig i Hotellet og med en saa usædvanlig Hjertelighed tilbød mig at være til Gavn og Tjeneste, har De været som en varmtfølende Broder mod mig, jeg har fornummet det i saa mange smaa Træk, jeg opbevarer hvert i et taknemligt Hjerte; gid det maa gjengjældes Dem af Gud, i at Deres Børn finder Venner, som jeg har fundet dem! — Fra London flyver De til Paris, gid at jeg var der, gid at jeg kunde føre Dem ind paa Udstillingen! Det er næsten med Sorg jeg tænker paa, at al den Virksomhed skal vejre hen, og at jeg ved næste Besøg seer den sandede Mars-Mark, der hvor nu Industri og Kunst har rejst

sine Pauluner, hvor Palmerne vifter og Vandet strømmer fra Kaskader og Springvand. — Vejret er her saa aldeles sommerligt, Akasietræet blomstrer, de gule Roser staae i Flor og her er fuldt af Jordbær. — Lev vel, kom frisk og glad tilbage og bevar altid Deres Hjertelag for Deres taknemlig hengivne Ven *H. C. Andersen*.

Sorø 17. Juli 1867. Kjære Fru Melchior! Regnen skyller ned, og da nu Ingemanns Huus, gammeldags og tomt, ligger i Skygge af store Træer, er her forunderligt eensomt og efteraarsagtigt, saa at jeg dobbelt maa huske paa Solskinsdagene og det levende Liv paa »Rolighed«. Jeg maa jo ikke gjentage min Tak, har De sagt, den kan heller ikke siges; jeg føler mig som groet fast i Deres Familie. Hver især har været, og jeg haaber vedbliver at være, hjertensgod mod mig. — Der var stor Glæde i Modtagelsen her; gamle Fru Ingemann er mere svag end nogensinde, men var særdeles glad ved at jeg kom. Hun havde sagt til Pigen: jeg vilde dog saa gjerne see Andersen endnu engang i dette Liv! Hun takker Dem meget for Kurven med Blomster og Frugt, den staaer paa Bordet foran hende. — Imorgen rejser jeg til Basnæs og der — over Skjelskjør — tør jeg jo nok haabe at modtage et Brev fra Hjemmet paa »Rolighed«? Hils dem Alle, Børnene og Veninderne, glem ikke Fru Bille og Sophie Melchior!

Jeg fletter af Ord en lille Bouquet
 For Fruen og Frøken Louise,
 For Thea og Anna og Harriet — —
 Som Vers er den ikke at prise!

Deres takn. heng. *H. C. Andersen*.

»*Rolighed*« 19. Juli 1867. Min kjære Hr. Etatsraad! Det er virkelig, som om De ved Deres Afrejse har taget alt Solskinnet med; Regnen strømmer bestandig ned, og alle Roligheds Beboere ere enige om, at man savner Dem i hver en Krog. Ret inderligt af Hjertet takker jeg Dem for de mange solbelyste Dage, som De ved Deres elskværdige Nærværelse har skjænket mig, og som altid vil komme til at staae med de lyseste Farver i min Erindring. Skulde jeg virkelig have havt det i min Magt at gjøre Dem Opholdet hos os behageligt, da har jeg faaet et kjært Ønske opfyldt. Naar man, som jeg, er blevet begunstiget af Skjæbnen og har Alt, hvad Livet kan byde af Stort og Godt, et lykkeligt, velsignet Hjem, omgivet af Kjærlighed, da føler man Trang til at gjøre sine Venner

deelagtige deri. Ja, besynderligt gaaer det til her i Verden, hvor Lykken er saa ulige fordeelt; det har altid været mig en Gaade, naar jeg har tænkt derover, hvorfor netop jeg skulde være blandt de Udkaarne, da jeg dog ikke har gjort mig mere fortjent dertil end saa mangen en ulykkelig Skabning, der med Nød og neppe kan friste Tilværelsen. Lykkeligt for saadan en ulykkelig Skabning, naar han troer paa et tilkommende Liv, da har han dog Haabet at støtte sig til! Uden at granske over det Ufattelige, takker jeg i Ydmyghed min Skaber for min Lod her paa Jorden.

— Deres kjære Brev modtog jeg samtidig med indlagte fra min Mand; jeg veed, at det interesserer Dem at høre fra ham og sender Dem derfor hans Brev til Gjennemlæsning, men jeg beder Dem at retournere det strax, da næsten Ingen har læst det herhjemme. — I Onsdags havde jeg stor Fornøjelse af at overvære Drengenes Examen; de fik Udmærket i Alt! — Idet jeg paa det

Dorothea Melchior. (Efter Maleri af Schiøtt.)

Varmeste takker Dem for Deres Brev med det nydelige Vers og den yndige lille Bouquet, beder jeg Dem beholde i venlig Erindring Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Basnæs 19. Juli 1867. Kjære Fru Melchior! Mit Brev fra Sorø har De vistnok modtaget. Det var et stille, sørgmodigt Ophold. Vejret var saa trist, og jeg fandt Fru Ingemann mere affældig end tidligere. Vi kunde kun tale sammen paa Tavle, og det gik langsomt for hende at tyde min Skrift; hun var imidlertid saa glad for mit Besøg, jeg troede at fornemme hun ansaae det for det sidste. Der var saa tomt og stille i Stuerne, jeg kom i et meget forstemt Humeur. — Jeg er her paa Basnæs ganske ene, Fru Scavenius er taget til Herlufsholm for at overvære Sønnens Examen, men her er ikke gravtungt som i Sorø, jeg har fra mit Vindue Udsigt over Havet, der i Dag vælter store hvide Bølger, jeg føler en uendelig Længsel efter at

flyve afsted, og dog ligger der en forunderlig Angst over mig, som forestod der noget Ondt, Noget der skulde møde mig, det er rimeligvis kun en Phantasi-Stemning fra det sørgmodige Ophold i Sorø. — Hvorledes leve de nu Alle i det kjære Hjem? Bloch skal i næste Uge faae Brev fra mig, han maler nok, saa Guldstykkerne flyver ham om Ørene; den Magt har Digteriet ikke; nu haaber jeg at Lotteriet vil gjøre det bedre, overraske mig med en Guldregn, og da flyver jeg sydpaa, ellers maa jeg blive og see de hvide Bier sværme. I Tankerne er jeg hos Dem Allesammen. Hjerteligst
H. C. Andersen.

Basnæs 21. Juli 1867. Kjære Fru Melchior! I det jeg er ved at troe at De har udtømt Deres Hjertens Godhed mod mig, sætter denne ligesom nyt Skud; De sender mig Deres Mands Brev, det jeg godt indseer, De dog ikke i Øieblikket saa let kan afsee. Uendelig Tak! Det har særdeles interesseret mig. Alt er saa levende, saa friskt gjengivet, man er aldeles med ombord, oppe og nede, føler sig dertil saa vel derved. Mit Brev til Frøken Louise lægger jeg indeni Brevet til Dem, ellers kunde jo Skole-Rygtet let blive Posthuus-Rygte, og det var ikke morsomt for den unge Pige, — en Bejler paa 62! Stakkels Frøken Louise! jeg spaaer hende, hun faaer en ung, en smuk, en brav Ægteherre, naar Timen slaaer, og saa skal jeg nok skrive deres Brudevise! I Brevet fra min Ven William staaer et Ord jeg aldeles ikke kan læse, maa jeg bede om Oplysning, han skriver, eller lader skrive: »Jeg har saadanne nogle brune xxx —«, skal det være Øine? Saa siig ham, at jeg troede, at han havde »smaa grønne«, men yndige! Jeg haaber ikke at han glemmer mig; naar han bliver et Par Aar ældre, skal jeg nok lære ham at digte, nu maa han først lære at klippe, det er den første Begyndelse for Digteriet, men siig, han maa aldrig klippe med en spids Sax. — Vejret har været utilladeligt raat og vaadt; jeg fryser og strækker mine smaa Hænder ud efter Solen! — Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Glorup 27. Juli 1867. Kjære Fru Melchior! I et rart Brev jeg har faaet fra Deres Svoger, stod fortalt, at De i Badet havde stødt Deres Fod; hvorledes er det hermed? Jeg hører jo snart fra Dem. — Imorges Kl. 7 forlod jeg Basnes og kørte i Regn og Blæst til Korsøer og videre til Nyborg. Imorgen rejser Fru Scavenius med Søn og Datter til Schweiz, jeg har lagt deres Rejseplan. Hvad bliver der af Deres Schweizerrejse? Jeg har brændende Lyst til at

see Paris i September-Oktober for Udstillingen er forbi; jeg saae den voxe frem og udfolde sig, jeg gad nok see den i hele sin fulde Blomst, men det bliver der nu ikke noget af; det er for dyrt. Havde jeg vundet 300 Rdlr. i Lotteriet, da var disse strax ofret paa en Maanedes Flugt, men Fru Fortuna synes at nu skal jeg heller blive i Ro i Kjøbenhavn, faae Noget bestilt og ikke saaledes føjte om. I Nyborg hvor jeg kom Kl. 11 i Dag, fandt jeg Grev Moltkes Vogn og Tjener, i flyvende Fart gik det til den gamle smukke Gaard, hvor Greven ventede med Frokosten. Greven og Grevinden har paa- lagt mig at bringe Dem venlige Hilsener. Mine to Stuer fra ældre Tid ere blevne ganske nydelige, med Fortipiano, som jeg desværre ikke kan spille paa, smukt malet Gulv og min egen store Buste og flere prægtige Malerier af betydelig Størrelse. Brev skal afsted før otte i Aften, og jeg skynder mig derfor med at skrive dette. Hils Deres kjære, velsignede Mand, ligesom ogsaa min Veninde Sophie Melchior, Vennerne Bloch, Watt etc. — Jeg er plaget med mine Tænder og med min højre Haand. Deres taknemlig heng. *H. C. Andersen.* Hils Billes!

Paa et — undtagelsesvis — bortkommet Brev fra Fru Melchior, efter al Rimelighed dateret 30. Juli, svarer Andersen, der utaalmodigt har ventet nøjagtig Besked om hendes Uheld med Foden, strax efter Modtagelsen:

Glorup 31. Juli 1867. Kjære Fru Melchior! For neppe en Time siden fik jeg Deres kjære, indholdsrige Skrivelse. Jeg kom saa godt som lige ud af Sengen og ind i min forreste Stue, da jeg opdagede det paa Bordet, og saa begjærlig var jeg efter at læse det, at jeg halv paaklædt blev siddende paa Stolen, jeg blev kold, men Brevet var varmt og inderligt; inderlig Tak derfor! Deres Mands Brev blev læst i samme Flugt, tak ham særdeles; nu har De ham, nu er Hjemmet ved ham igjen fuldelig Hjemmet. — Gud skee Lov, De slap, som De slap, De kunde have brækket Benet, eller forvredet det i den Grad som Juliette Price! — Fra Bloch har jeg Brev, uendelig kort, men aldeles et heelt Stykke af ham selv, naturligt, inderligt og godt. Der er i et Par Ord i hans Brev sagt og lagt saa meget Venskab for mig, saa megen Troskab, at jeg var rørt derover. — Fra Deres Svoger Moses har jeg to Breve, begge i Anledning af den unge Jørgensen. Hvor er dog Deres Svoger hjertensgod, hvor mageløs har han ikke viist sig i Velvillje for det unge Menneske, eller rettere for mig, jeg er næsten forlegen derved,

jeg kan jo aldrig ret gjengjælde det, men der ligger en Løn i en god Handling; jeg har selv en Fornemmelse deraf i det meget lidt, jeg har gjort, det er saa let at saae et Par venlige Ord, men at finde en Hjertebund, som den der findes hos Deres Svoger, er ikke saa let; har man den, da kommer snart Velsignelsens Frugter. Jeg fik samlet 110 Rdlr., Deres Svoger 175 Rdlr., og kort efter forøgedes disse ved 20 Rdlr. fra Grevinde Holstein-Holsteinborg, der endogsaa i sit Brev med disse var saa venlig at skrive: Tak, fordi De har tænkt paa mig, at jeg her maa være med! Det er saa smuk en Maade at give paa, ja, tilvisse det er saligere at give end at tage! — Inderlig Tak for Deres Ærlighed mod mig, dette Tegn paa ægte, sandt Venskab, at De siger mig nogle Ord om »Peiter, Peter og Peer«. Jeg er imidlertid ikke istand til at see hvad der flosser i den Historie, og som jeg maa skjære bort eller lægge i bedre Folder. Jeg kan ikke tænke mig at den svagelige Deel ligger i Udtrykket: Smækks! jeg har jo i et af de andre Eventyr Udtrykket »Morbrorsmask«, og det er stærkere, men det have Ingen forarget sig over. — — Her er rigt og stort paa Glorup, Grevinden er meget elskværdig men lider af Gigt i dette vaade Vejr. Greven er Opmærksomheden selv imod mig, han gjør Indtryk af en mild, spejlklar Sø, men jeg har dog en Fornemmelse af, at den kan storme, og da vilde jeg ikke gjerne være ude paa det Farvand. Han er ridderlig, ædel og dansk, han skatter Familien Melchior og er vistnok særdeles velgjørende. — Jeg renskriver flittig paa mit Besøg i Portugal, der var henlagt; jeg har en egen Længsel efter at see Udstillingen igjen før den sluttes, men kommer der ikke, jeg fik vel Raad dertil for en Maaned, men det vilde være taabeligt at flyve ud igjen, ja, havde jeg vundet i Lotteriet, som jeg ikke har, saa var der en Grund. — 31. Juli. Jeg maa ogsaa lidt klage mig, og det ikke over Vejret just, men over mig selv; det vil sige, det er ikke Selvbefrejdelse, det er Æmmelse, jeg har Plage med mine Tænder, Plage hele denne Udflugts Tid. Jeg har Smerte i min højre Haand ved at ville aflukke min Sovekammerdør paa Basnæs; det var en Laas, som Holger Danske kunde faa Haanden forvredet paa; jeg fornemmer Smerte heelt op i Armen og det prikkes mig i Haandledet, tilgiv at jeg meddeler Dem alt dette; men jeg synes at det letter, i det mindste Sindet, at jeg kan klage, og det gjør jeg da ogsaa for et godt Ord. At kunne udtale sig er for mig lige saa godt som Obedeldok. — — Hils William, at der nyligt satte sig en Flue paa mit Øre, den sagde, at den havde seet William

skrive et Brev til mig, Fluens vilde have læst hvad han skrev, men han slog efter den. Er det sandt? Grev Moltke beder mig sende de hjerteligste Hilsener og sin Deeltagelse med Hensyn til Deres Fod, hans Glæde, at det dog er gaaet saa vel! — Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Rolighed 5. Aug. 1867. Kjære Hr. Etatsraad! — Det gjorde mig ondt af Deres Brev at erfare, at De har haft saa mange smaa Plager paa Deres Udflugt, hvilke jeg nu haaber De har vist Vintervejen. Jeg maatte ret lee over Deres morsomme Bemærkning »At klage gør mig ligesaa godt som Obedeldok«, og det er nu mit inderlige Haab, at det maa have den forønskede Virkning. Skulde Midlet ikke have været stærkt nok, da brug nok en Dosis, og jeg er sikker paa, at min oprigtige Deeltagelse og nogle smaa Vink og gode Raad, jeg vil forsøge paa at give Dem, nok skal hjælpe. Først og fremmest maa De komme til Kjøbenhavn, gaa op til Tandlæge Didrichsen, dernæst pakke Deres Kuffert og uopholdeligt gjøre en lille Afstikker til Paris. Ja, oprigtig talt, jeg begriber ikke, hvorfor De betænker Dem paa at tage Dem denne Fornøjelse! De skulde virkelig gjøre det, og da var det slet ikke kjedeligt, dersom jeg blev saa rask, at der kunde blive noget af vor omtalte Rejse med Bille, og at De enten mødte os i Schweitz, eller at min Mand og jeg kom over og hentede Dem i Paris. — Forleden kom Bloch og Watt, og vi havde en rigtig gemytlig Aften. Jeg fortalte Bloch, at jeg havde klaget over ham til Dem; jeg vilde dog være saa ærlig at tilstaa det. Han kunde ikke begribe, hvad jeg kunde have at klage over; han havde sendt Dem et lille Brev, men han vidste slet ikke hvad han skulde finde paa at fortælle. Bille har travlt i disse Dage med at arrangere Festprogrammet for de franske Journalister, som ventes paa Mandag. — Lille William, som var herude igaar, morede sig over den lille Flue, men sagde, at han sletikke havde jaget efter den. — Og nu Farvel for denne Gang! Mine varmeste Hilsner! Deres hengivne *Dorothea Melchior.*

Allerede den 7. Aug. sender A. paany et Brev, der foreligger trykt, til Fru M. for at bede hende om et Raad. Han er nu ankommen til Holsteinborg, hvor man gerne vil beholde ham; men han har nok Lyst til at overvære Festlighederne for de franske Journalister i København. Skal han rejse eller blive, hvor han er? Svaret følger strax:

Elith Reumert.

Rolighed 10. Aug. 1867. Min kjære Hr. Etatsraad! Tak for Deres Brev, som jeg iler med at besvare. Der er jo ingen Tid at spille, dersom De agter at komme hjem. Det vil være vanskeligt for mig at give Dem noget Raad i den Anledning; men jeg tvivler om, at det vil være noget for Dem at være paa Farten fra Morgen til Aften, — imorgen Middag hos Orla Lehmann, Mandag Fest i Tivoli, Tirsdag Banquet paa Klampenborg, Onsdag Udflugt med Middag paa Marienlyst, Torsdag til Roskilde, Fredag maaskee Middag hos os, — jeg troer næsten, at var jeg i Deres Sted og havde det saa hyggeligt, vilde jeg ikke for et Par Dage bryde op, medmindre De har bestemt Dem til at gaae til Paris, ja, maaskee følge tilbage med Journalisterne. — De omtaler aldeles ikke Deres Upasselighed, saa jeg haaber De nu er *all right*. — Det er en ypperlig Idee at samle Deres mange spredte Digte; det bliver ikke saa faa, og jeg glæder mig rigtig til at læse dem. — — Jeg tænker paa, hvor jeg dog har været mageløs uinteresseret ved at raade Dem til at blive borte — det maa De dog erkjende — istedetfor paa det Bestemteste at raade Dem til at komme hjem, da jeg jo ikke behøver at sige Dem, hvor yndigt det var, om vi saa Dem, hvor De da ved Deres elskværdige Personlighed vilde hjælpe mig med at underholde vore Gjæster. Dog — nu faa vi at see, om De kommer eller ej! Deres Dem hjertelig hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Holsteinborg 12. Aug. 1867. Kjære Fru Melchior! Iaftes modtog jeg Deres kjærkomne Brev og haaber at min Skrivelse gaaer ligesaa hurtigt som Deres. Jeg kommer ikke til Kjøbenhavn i denne Uge; man er saa elskværdig at holde paa mig, og jeg har det jo saa behageligt som det kan tænkes, store Værelser, en dejlig Have ned til Stranden, milde Øine som see paa mig, jeg kommer og gaaer som jeg vil. Vore franske Venner vilde jeg ogsaa nok see, det skeer nu ikke, De har Ret i, at det vilde være mig for anstrængende at være med, jeg har opgivet det. Gjerne havde jeg trykket de Velkomnes Haand. Faaer De Gjæster paa »Rolighed«, da bring dem en Hilsen fra mig, uagtet det kan være, at de ikke kjender mit Navn. Var det Engælændere, da veed jeg, at de Alle kjendte mig; endnu er jeg kun saa smaat skudt op i fransk Jordbund, og de som see Urten vide maaskee ikke endnu ret, om det er stort værd nærmere at kjende den. — Deres Rejse skal vel begynde i tilkommende Uge? Hils Billes, jeg skal sende en Rejseplan for Schweiz. Med min højere Haand er det vedvarende slet ikke godt; jeg har

spanderet to Glas Obedeldoc paa den, ikke færre end tre Læger have seet paa den, men de sige: der er kun at lade Senen skjære over, det skal være meget smertefuldt og — senere voxer den sammen igjen. Det gjør ondt naar jeg skriver, og jeg skriver meget. — Siig til William, at jeg har sendt en Graaspurv med Hilsen, den flyver ham tre Gange forbi i Haven, det betyder: »God Dag William!« — Lev hjertelig vell! Deres takn. ærbødige *H. C. Andersen.*

Holsteinborg 18. Aug. 1867. Kjære Fru Melchior! Nu synes jeg, at det er længe siden jeg hørte fra Dem. Aviserne have fortalt mig om vore franske Venners Besøg, jeg har i Tankerne været med, hørt Talerne, fornummet den folkelige Glæde og under Læsningen er Taarerne kommet mig i Øinene; jeg blev veemodig ved ikke at være med, og dog har De Ret, jeg havde vist ikke Kræfter nok til en saadan Uges stærke Bevægelse. De kjære Mennesker herude holde saa elskværdigt paa mig, og der blev ordenlig Glæde iaftes, da jeg lovede at forlænge mit Besøg endnu to Dage. Jeg kommer Torsdag Middag til »Rolighed«, men nu er det store Spørgsmaal, er De og Deres Mand da endnu derude? Ere De ikke rejste med Billes? Watt har skrevet mig til men ikke med et Ord nævnet Deres Afrejse. Jeg kommer ikke afsted, før jeg vinder i Lotteriet, og i den Lykkepotte groer nok ikke mit Træ. — Den kjære Bloch er det længe, meget længe siden jeg hørte Noget fra, men jeg veed at han maler paa Kraft, saa at hans egne Kræfter altfor meget gaae. Nu er det snart forbi herude med Roserne, men i disses Sted mylre Nelliker frem. Jeg har fundet paa at lave nogle Bouquetter af rød-guul-hvid Persillie, de see ganske yndige ud. — Snart, om Gud vil, sees vi. Børnekrandsen flyver jo ikke bort. Forleden sendte jeg Bille en Slags Rejseplan for Schweiz; jeg antager at han og Frue for det første kun rejse derhen og ikke til Rom, hvor der er Colera. Det er da ogsaa en ulykkelig Sygdom, der som en Polyp strækker Arme ud og ind over Europa og forstyrrer de Rejsende! — Jeg har Gigt i min Haand, det smerter at skrive. Lev inderligt vel! Deres hengivne, taknemlige *H. C. Andersen.*

Den 21de Aug. er A. tilbage i København, og den 25de rejser Ægteparrene Melchior og Bille til Schweiz. Men i Mellemtiden havde Andersen oplevet en stor Glæde. Den 23de havde nemlig Gros. Melchior besøgt ham og paa en saa indtrængende og hjertelig Maade, at et Afslag var umuligt, bedt ham modtage 300 Rdlr. som Gave for at han kunde foretage den Rejse til Paris, han ikke selv

havde Raad til at bekoste. Sagen skulde være en dyb Hemmelighed mellem de To. Andersen var stærkt bevæget over det smukke Tilbud og indbyder strax Rob. Watt, paa hvis personlige Elskværdighed og glade Sind han altid satte stor Pris, til at være sin Rejseledsager. — Taknemligheden og Længslen efter Melchiors dikterer Andersen følgende Brev allerede et Par Dage efter deres Bortrejse, og faa Dage før han selv drager til Paris:

Kjøb. 28. Aug. 1867. Kjære Fru Melchior! Altsaa i Montreux faaer De dette mit Brev, i det dejlige Montreux! Gid jeg var hos Dem og Deres Mand, sammen med Billes! men Alt lader sig nu ikke forene i denne Verden; jeg flyver med Watt til Paris. Hvor det var uendeligt fornøjeligt om Deres Mand tog den Bestemmelse at besøge endnu engang Udstillingen! Jeg troer det, jeg har den Anelse. Glæder De mig med Brev, da send det til Paris poste restante, jeg hører da Deres Plan og paa hvad Tid, De kommer der. — Jeg kommer i dette Øjeblik fra Christiansborg Slot, hvor jeg efter Indbydelse har seet Udstillingen af Storfyrstinde Maria Feodorovnas Brudegave fra danske Mænd og Qvinder. Bogskabet er særdeles smukt, men Portrætligheden af vore store bortdøde Mænd, Ørsted, Oehlenschläger, som ere anbragte i Forsiringerne, kunde have været bedre. Jeg saae mine samlede Skrifter godt klædte paa. Imorgen er jeg paa »Rølighed«, hvor Deres Datter har indbudt mig; jeg skulde bringe Bloch med, men han har Model og kommer ikke. Han er umaadelig flittig. Hans store Stykke Niels Ebbesen bliver særdeles rost i et Brev fra Franskmændene, et Par af dem var jo henne at see hans Billeder. — Høedt og Magnus skulle da endelig afsted iaften, dersom der bliver Noget deraf. Høedt skal være ganske febril ved Tanken om at flyve til Paris, han er intet Rejsemenneske. Hans Moder mener, at han ikke holder det ud at være fra Hjemmet sex Uger. Det fornøjede ham meget at erfare, at han traf Watt og mig i Paris. Bjørnson er indtruffet med sin Frue; hans Tragedie Maria Stuart vil blive opført paa Mandag. Fru Heiberg skal have taget sig særdeles af det, sat det hele Værk i Scene og ledet det glimrende. — Tryk inderligt Deres Mand's Haand, siig: han vil forstaae, hvor levende han er i min Tanke, hvor taknemlig jeg er for hans sjeldne Venskab, De selv vil ogsaa forstaae min Tak og Hengivenhed. Moer Dem dejligt og overrask mig med at komme til Paris! Hils Billes! — Jeg talte igaar med Thorvaldsens Dattersøn, han troede ikke paa Rygterne om Kolera i Rom, idetmindste

havde hans Moder ikke skrevet et Ord derom til ham. — Nu Gud glæde og velsigne Dem! Deres hengivne, ærbødige *H. C. Andersen.*

Idet Andersen staar foran Afrejsen og skal se sit brændende Ønske om et fornyet Besøg paa Verdensudstillingen opfyldt, indtræder hos ham et af de Stemningsomslag, der fra nu af, da hans Sygdom og Nervøsitet synes at tage gradvis til, bliver mere og mere almindelig. De Dødstanker, der længe har beskæftiget hans Fantasi og netop nu faar Næring ved de verserende Kolerarygter, optager ham bestandig stærkere. Han føler sig »febril«, har »ikke stor Lyst til Rejsen«, og Dagen før den tiltrædes, nedskriver han i sin Dagbog følgende vemodige Linier:

31. Aug. 1867. Besøgt Bloch, der syntes han Intet udrettede i Verden, at hans Billeder dog førte til Intet. Vi sagde hinanden lev vel. — Det er den sidste Aften før Rejsen, jeg er hjemme i min hyggelige Stue, maaskee den sidste for altid. Cholera især kan blive Udgangen. September er mit Livs Mærkemaaned, især de 4, 5, 6 første Dage. Jeg troer, at min Død kommer i disse. Er det Sygdom, som skal rive mig bort, hvilken Bestemmelse da deri, at jeg blev ved M's Gave og Opmuntring ført til at gjøre denne Rejse. Jeg kan endogsaa tage en Ven med, som vil gøre mig Rejsen behagelig. 1819 kom jeg i disse September Dage som fattig Dreng til Kjøbenhavn, nu kan jeg flyve ud til Paris, anden Gang i samme Aar og tage en Ledsager med. Hvilken Naadegave! Og jeg er uden al Fortjeneste for Villie og Pleje af det Gode hos mig. Herre, du er med mig, slipper mig ikke, selv hvor jeg springer over Mosegrund! Herre, styrk mig i min Døds-Stund, vær mig god i Døden, som du var mig i Livet!

Rejsens brogede Oplevelser, Watts straalende Humør — »han er elskværdig, ung og prægtig, som jeg gad være det«, staar der om ham i Dagbogen — og ikke mindst et længe ventet Brev fra Fru Melchior, hvori hun bl. a. giver en fortræffelig Beskrivelse af den Natur, der omgiver hende, bringer snart Andersens Sind i Ligevægt:

Glion. 5. Sept. 1867. Kjære Hr. Etatsraad! Her fra det vidunderlige Glion sur Montreux, Hôtel Righi Vandois, sender jeg Dem Hilsen og inderlig Tak for Deres velkomne Brev! — — — — — Forleden kom en Vogn kjørende med en mærkværdig Sammensætning af et Selskab. En ung Mand, der saa ud som Dødens Kandidat, — han var i høj Grad brystsyg — en ung Dame, en

rigtig lille Pariserinde i en ubeskrivelig elegant Paaklædning, et lille pyntet Barn, en ældre Dame, der maatte være den unge Kones Moder og endelig et besynderligt udseende Menneske, en Slags Tjener, som vel fulgte den unge, syge Mand. De kom herop for at gjøre Opsigt og toge Plads ved et lille Bord ligeoverfor os. Da Bille havde betragtet dem lidt, sagde han, at han havde fundet ud, at den unge Mand vegeterer, den unge Kone coquetterer, Moderen regjerer, og Tjeneren profiterer, — det var aldeles slaaende! — — Nu glæder jeg mig til at høre lidt om Deres Færd i Paris; jeg haaber, at De rigtig nyder Deres Ophold og giver Dem god Tid derovre. — — Og saa Farvel, — venlig Hilsen fra Billes, men fra Ingen hjerteligere end fra Deres hengivne Veninde *Dorothea M.*

Paris. 10. Sept. 1867. Kjære Fru Melchior! Først iaftes modtog jeg Deres inderligt velkomne Brev; hver Dag har jeg været paa Posthuset for at erfare, om et saadant var der. — Ottende Dagen efter Deres Afrejse tog jeg fra Kjøbenhavn med Watt, han overtalte mig til at gaa Søvejen, og vi begyndte Farten med Lyn og Torden, et voldsomt Vejr; men da jeg kom ombord, saae jeg en Stjerne paa Himlen, den lovede en heldig Rejse; Kapitainen forundte mig en separat Kahyt, hvor jeg om ikke sov sødt, saa dog hvilede ret godt og kan ikke andet end være tilfreds med Rejsen. I Hamborg blev vi en heel Dag, da jeg følte mig saa træt, gik derpaa til Hanover og fløj med Watt over Strassburg, hvor vi saa den prægtige Kirke, en sand arkitektonisk Blomst, og naaede Paris Løverdagsmorgen, hvor jeg boer i Palays Royal, paa Hjørnet af rue Rivoli, hvor ogsaa Kammerherre Wolffhagen boer, hvorfor det danske Flag vaier fra Balkonen paa første Sal. Han har bedt mig overtale Deres Mand og Bille at komme til Paris, hvor Udstillingen for Øieblikket er i al sin Pragt; glæd mig endelig snarest med et Par Ord, om det blev Tilfældet, De kom! Paa Torsdag skal jeg med Watt til en Middag med de Journalister, som besøgte Danmark. Vi var iaftes i Theater Chatelet og saae Cendrillon. Fremstillinden af Cendrillon kunde hverken synge eller spille, desuagtet blev hun voldsomt beklappet, saa at jeg sad og vendte og drejede mig i Vrede over den Uret mod Kunsten og det Sande. — Hils Deres fortræffelige Mand og siig, jeg længes efter at trykke hans Haand og gaae med ham paa Udstillingen. — Træffer De Venner af mig eller mine Digtinge, da hils fra mig. Gid at jeg saae Deres Glæde i det smukke Schweiz med den lette friske Luft og Alpe-

gløden i de stille Aftener! Saa glimrende som jeg har seet denne i Montreux, vil jeg ret ønske Dem den. Nu lev vel! Snart hører jeg fra Dem poste restante. — Hjerteligst *H. C. Andersen.*

Vernex ved Montreux 2. Octbr. 1867. Min kjære Hr. Etatsraad! Det er nu en hel Evighed siden jeg har hørt fra Dem, ja, jeg er aldeles uden Efterretning fra Dem, siden jeg for 5 Uger siden sendte Dem Brev fra Rihgi Vendois. Jeg frygter for, at der maa være gaaet et Brev tabt fra Dem, thi jeg kjender jo saa godt den Nøjagtighed, hvormed De altid har besvaret mine Skrivelser, og De har vel heller ikke undladt det denne Gang. Jeg længes efter at høre om Deres Ophold i Paris, længes efter at erfare, om De befinder Dem rigtig vel, og om hvorledes De har tilbragt den lange Tid. Jeg har saa uendelig meget at fortælle Dem, at jeg ikke veed, hvor jeg skal begynde eller ende. Til Genf var vi saa heldige at indtræffe Dagen forinden Garibaldi ankom. Hele Kysten langsmed Søen var overfyldt med Mennesker, der med spejdende Blikke søgte at opdage Manden med den røde Skjorte ombord paa Skibet. Det tog sig dejligt ud mod den blaa Genfersø at see de utallige røde Flag paa alle Landingsbroer og Huse. Til Chamonix kom vi i det Øjeblik, da Solen var ifærd med at gaae ned, og vi havde det vidunderligt dejlige Syn at see Montblanc med alle sine sneehvide Drabanter i den stærkeste Alpeglød. Det glemmer man aldrig! Og naar man da en Time senere seer Fuldmaanens klare Lys hæve sig paa Vej til Bjergtoppen og endelig paa een Gang straalende i hele sin Glands kaste Lyset paa disse hvide Kjæmpehøjder, medens Arven brusende og klagende i ustandselig Fart strømmer forbi forneden, da føler man sig opfyldt af Taknemlighed, fordi det faldt i Ens Lod at see saa meget af Guds dejlige Natur. — Efter et ti Timers Ridt med Ophold i St. Nicolas kom vi til Zermatt, meget trætte. Den følgende Formiddag begav vi os tilhest til Riffelhorn — en mageløs skøn Vej. Næste Morgen vare vi meget tidlig paafærde, og jeg kan ikke beskrive Dem vor Henrykkelse over det yndige Syn, da vi fra vort Vindue saae det umaadelige Matterhorn, der ragede højt op over Skyerne og netop blev belyst af den opgaaende Morgensol. Det var koldt; vi svøbte os i alle de Shawler og Plaider, vi kunde opdrive, og rede op til Görner Grat, Maalet for vor Udflygt. Det var kun en Times Stigning, men ikke farefri, da Vejen er stejl, og de nøgne Klipper vare glatte af Sne og den frosne Morgendug. Men Anstrengelsen

lønnede sig. Man stod som tryllet til Stedet. Vi var et stort Selskab, da Alle vare gaaede ud paa samme Tid. Vi lejrede os paa den lille Flade, ligesom omslynget af den hvide Bjergkjæde. Vi lode Hestene ride bort og begav os tilfods tilbage til Zermatt, hvor vi atter stege tilhest og naaede St. Nicolas. Man kommer igjennem mange interessante Byer — men ingen som Stalden, der ligger romantisk paa en Skrænt, saa man næsten kan frygte, at en Orkan engang vil tage hele Landsbyen bort. Men Canton Wallis, som er saa henrivende dejligt beliggende, gjør alligevel et uhyggeligt Indtryk, da Befolkningen er saa ussel, saa elendig. Den er katholsk, og Præsterne har en meget fordærvelig Indflydelse paa den. De stakkels Mennesker holdes i stor Uvidenhed og behandles nærmest som Dyr; der læsses næsten større Byrder paa deres Ryg, især Fruentimmernes, end paa Dyrene, som der sørges langt bedre for. De forgaa næsten af Uhumskhed og Ureenlighed, hvilket maa være Grunden til, at her findes den Masse Cretinere, og at de fleste er belemrede med Crup. — Hvor jeg blot har kunnet komme til, har jeg samlet Alpeplanter, og jeg har ofte tænkt paa Dem, naar jeg saa noget rigtig smukt. Det er kun vanskeligt at conservere Blomsterne, da de som oftest ere halvt visnede, før man kan faa Løjlighed til at lægge dem i Presse. — Vi have endnu ikke bestemt vor Hjemrejse, og jeg haaber at faa Brev fra Dem her i Montreux. Igaar Aftes underholdt jeg mig længe med en Dame, der var henrykt over Dem; det morede hende meget at høre om Dem, og jeg behøver ikke at fortælle Dem, at De havde en god Talsmand i mig, hvilket forresten her var overflødigt. — Lev nu vel, til vi med Guds Hjælp snart sees og tænk med Venlighed paa Deres hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Kjøbh. 6. Octbr. 1867. Kjære Fru Melchior! I dette Øjeblik kommer jeg fra »Rølgighed«, hvor jeg allerede har været et Par Gange siden min Hjemkomst fra Paris den 30. Sptbr. I Dag fik jeg at vide, at De, Fru Melchior, og Deres Mand endnu ere i Montreux, derhen vil jeg altsaa nu skrive; thi jeg er i høj Grad bedrøvet over ikke at høre fra Dem, og jeg kan forstaae, at mit Brev til Dem ikke er kommet i Deres Hænder. Hver Dag haabede jeg i Paris at høre fra Dem, endnu den sidste Morgen var jeg paa Posthuset uden at have Glæde deraf. Det har som sagt bedrøvet og piint mig, at mit Brev ikke har naaet Dem, det maa ligge paa Posthuset i Genf. — Opholdet i Paris var højst behageligt, og de

fire sidste Dage boede Professor Høedt sammen med os. Genevay var opfyldt i Erkendelse af det Melchiorske Huus — det mageløs skønne Familieliv i Danmark! Journalisterne arrangerede en smuk Middag, jeg havde Hædersplads mellem Grénier og Genevay, den sidste udbragte min Skaal. Hjemvejen lagde jeg med Watt over Baden-Baden, hvor jeg ikke tidligere har været. Theater-Intendanten, den lærde Devrient, sendte mig en Loge, hvor jeg med Watt hørte Mozarts Tryllefløjten. — Herhjemme er det koldt, vi have lagt i Kakkelovnen, de lange Aftener ere begyndte. — Jeg har seet Maria Stuart, der i det Hele ikke spilles godt; imidlertid er Fru Eckardt meget over mine højeste Forventninger. »En Skavank« af Goldschmidt spilles ganske fortræffeligt og har ogsaa flere Skjønheder. — Aften eller imorgen haaber jeg sikkert, at Postkarlen bringer mig Brev fra Dem! De kjærligste og bedste Hilsener til Deres velsignede Mand! Med hele mit Hjerte og alle mine Tanker er jeg hos Dem begge! Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Kjøbh. II. Oct. 1867. Kjære, velsignede Fru Melchior! Tak og atter Tak for Deres rige, hjertelige Brev! Saa beskueligt opruller De for mig Deres Rejse, jeg var ganske med i Tanken. Jeg skynder mig med at skrive igjen, at mit Brev kan naae Dem i Montreux; bliver dette ikke Tilfældet, da er der en drillende Nisse med, der vil at De ikke denne Gang skal faa »Sort paa Hvidt« for, hvor stadigt De og Deres mageløse Mand ere i mit Hjerte. — Jeg har været overvældende beskjæftiget med Correctur paa mine »udvalgte Digte«, en Bog jeg ret glæder mig til kommer ud. Dog ikke alene det; men Breve til Frankrig, Breve jeg maatte skrive paa dansk, faae godt oversat og derpaa reenskrive, tog megen Tid. Den bekjendte Philarète Chasles, som har skrevet de højst interessante *Portraits contemporains*, vil indføre nogle af mine Bøger i Frankrige, og jeg har maattet give ham Oplysninger, see at virke for at hævde en Plads i hans Fædreland, som jeg har det i England og Tydskland. Penge fortjener jeg vel neppe, men Ære, og det er dog den bedst klingende Mønt. Forleden klang den til mig fra Amerika, klang ind i Dagbladet, saa at næsten mine gode Venner hjemme syntes overraskede. Der stod fra en amerikansk Avis et hædrende Stykke for det lille Danmarks Betydning, om alt det Aandens Liv her rørte sig; der udtaltes og jeg var glad derved, og vor Herre taknemlig, i den Tro, at jeg virkelig kunde regnes med: der blev

sagt »de største Nationer vilde være glade ved at kalde deres Mænd saadanne som H. C. Ørsted i Physikken, en Billedhugger som Thorvaldsen, en Digter som H. C. Andersen og en Componist som Gade.« Det er ikke af Forfængelighed jeg fortæller Dem det, det er af Glæde, det er, tilgiv, som en Broder meddeler en kjær Søster, hvad der ret har fornøjet ham. De forstaaer mig. Helst havde jeg mundtligt sagt det, det skrevne staaer dødt og til at lægge den Musik derunder, man vil! — Den 25de tager jeg til Basnæs til Lucia Scavenius' Bryllup med Castenschold paa Borreby; ogsaa til Odense er jeg indbudt, men kommer neppe meer iaar over Sø og salten Vand. — Igaar fik jeg et Brev fra Bloch, det var kun fem sex Linier, men viiste den gode Villie og det varme Hjerte. Hils paa det hjerteligste Deres Mand og kom begge med Sundhed og godt Humeur til Hjemmet. Deres taknemlige
H. C. Andersen.

Kjøb. 19. Oct. 1867. Kjære Fru Melchior! I Formiddags gik jeg til Højbroplads for at høre om Brev fra Dem. Det var indtruffet men bragte ikke den glædelige Underretning, at vi een af de første Dage havde Dem og Deres Mand hos os. De er syg, ligger tilsengs. Det bedrøver mig. I Torsdags var jeg med Bloch til Middag hos Deres Datter og hendes Mand; jeg udbragte da »den snarlige Velkomst« en hjertelig Skaal. — Vi have her hverken Kulde eller Blæst, men vaadt; Taagen slikker Trapperækværkerne, som var der gledet en vaad Klud over Træet; jeg haaber, at det milde Vejr strækker sig lige ned til Montreux, at Solen lokker Dem ud af Sengen og giver Kræfter til Rejsen. — I Dag vente vi Dronningen hjem fra Wiesbaden, hun kommer med det Dampskib, der iforgaars førte Kronprindsen til Rostok, hvorfra han paa Jernbane gaar til Petersborg for der at overvære sin Broder Kong Georgs Bryllup. Paa Torsdag rejser ogsaa jeg til Bryllup, den 26de skal Frk. Lucia Scavenius forenes med Karl Castenskjold, der var saa flink ved Dyppels Skandser. — Bloch er utrættelig i at male og næsten troer jeg altfor mange Portrætter. — Gid at De snart maa kunne flyve hjemad; maae jeg lægge Rejseplanen? Flyv fra Montreux til Neuchatel, hvil en Dag i Hotel Bellevue ved Søen, der er varmt endnu og meget smukt. Rejs saa til Baden-Baden og hvil, derpaa til Cassel, saa paa een Dag til Hamborg, og da begynde vi allerede at raabe Hurra, om De vil, ni Gangel Brev venter jeg ikke fra Dem, kjære Fru Melchior, men jeg venter og haaber, snart at

høre, ved Deres Børn, at den eller den Dag begynder Hjemrejsen. Skoven og Haverne maae endnu staae i god Couleur, naar De kommer paa dansk Grund og flyver mod Hjemmet, hvor en heel stor Kjæde vil juble og ikke svagest Deres hengivne og ærbødige
H. C. Andersen.

Vernex 21. Oct. 1867. Min kjære Hr. Etatsraad! Inderlige Taksigelser sender jeg Dem for Deres kjærlige Brev. Jeg følte, at Deres Udtalelser kom fra Hjertet, og jeg opfatter dem med Kjærlighed og Taknemlighed for det store Venskab, De ved enhver Lejlighed har vist mod min kjære Mand og mig, og som vi til alle Tider ville sætte stor Priis paa. De skulde vide, hvor ofte De har været i mine Tanker, og hvor hyppigt De har været Gjenstand for min Veltalenhed! Saasnart en Englænder hørte, at vi vare Danske, havde han strax to Tilknytningspunkter: H. C. Andersen og Prindsesse Alexandra. — Jeg kan saa godt forstaa, kjære Hr. Etatsraad, at De af Hjertet glæder Dem over den store Anerkjendelse, De nyder overalt; det er saa naturligt, og jeg er af den Mening, at Enhver, som er Skaber af noget Ædelt, Stort og Godt, er opfyldt af samme Følelse, men Alle ere ikke saa oprigtige at tilstaae det, ejheller Gud saa hengivne og saa taknemlige, som De er det. — De kan tro, at jeg nu glæder mig til at komme tilbage til mit hyggelige Hjem og gjense alle mine kjære Venner. Det blev en længere Udflugt end ventet, og trist var det, at min Sygdom skulde være Anledning dertil, men jeg kan ikke noksom takke den Almægtige, fordi jeg saa lykkelig er kommen over det. Min Mand har været en mageløs opoffrende og kjærlig Sygevogter. Her boer en ung Schweitzerinde, der var saa naiv at sige, da hun saa Blomster og Confect paa mit Bord: »Min Mand kunde her lære, hvorledes man skal være imod sin Kone!« — De fleste Haver her have Gjærder af Maanedrosor; indlagte lille Knop naaer Dem neppe saa frisk og skjær, som da jeg plukkede den men skal ialfald være Dem et Beviis paa, at De altid er i min Tanke. — Lev vel og behold fremdeles i venlig Erindring Deres oprigtigt hengivne Veninde *Dorothea Melchior.*

Den 25. Oktober tog Andersen til Basnæs for at være med til at fejre Frk. Scavenius' Bryllup. Hans Optegnelser viser, at denne Dag har været fuld af smaa Bekymringer lige fra Morgenstunden, og da de saa smukt og levende afspejler hans gode Hjerte og de

Samvittighedsnag, han føler, naar han har ladet sin nervøse Hefthighed faa Overhaand, skal de meddeles her:

Fredag 25de Oct. Oppe $4\frac{1}{2}$. Klokken lidt over fem fik jeg Kaffe, et Quarteer før 6 skulde den bestilte Droske være hos mig, men Kl. 6 var den endnu ikke kommen, nu sendtes Karoline [Frk. Hallagers Tjenestepige], men hun kom ikke tilbage; omtrent Kl. 7

H.C. Andersen læsende „Fædrelandet“. 1867.

gik Frk. Hallager for at hente en anden Vogn, men først 10 Minutter før halv kom denne; jeg var vis paa ikke at komme med Toget, Karoline kom, jeg skjændte heftig og foer afsted, kom 10 Min. før Togets Afgang, ærgerlig over mig selv, min Hefthighed. I Slagelse maatte ventes en Time, saa kom jeg i Dili-gencen og havde en Landmand med, der vilde ryge Cigar, derpaa Pibe, men jeg frabad mig det. Saa skrabe han sine Negle med en stor Kniv og havde skidne Hænder. I Skjelskjør

ventede en aaben Vogn efter mig, jeg kom til at fryse, fik paa Basnæs et lille Værelse til Haven, her var saaledes fyret i Kakkellovnen, at jeg nu har Hovedpine. Kom en halv Time senere tilbords end der var tilsagt. Gik tidligt tilsengs. Pines over at have skjændt paa Karoline.

Basnæs 29. Oct. 1867. Kjære Fru Melchior! De og Deres Mand ere levende i min Tanke! Snart haaber jeg sees vi i Hjemmet. Jeg antager, at medens jeg skriver dette, bryder De op fra Montreux. — Jeg er, som Brevets Overskrift viser, paa Basnæs, Brylluppet holdtes i Løverdags og her var saare festligt, Dannebrog vajede, Æreporte vare rejste, Kirken belyst og Ridende med Fakler fulgte de Nygifte. Efter Bordet kjørte de Nygifte hjem til Borreby, den gamle Gaard, hvor Vinden fortæller om Valdemar Daae. Grev

Moltke-Hvidtfeldt var med til Brylluppet, vi to drak stille et Glas sammen paa Fru Melchiors Sundhed. — Jeg skriver paa et Eventyr om Udstillingen i Paris efter de Indtryk jeg gjemmer derfra. — Nyt har jeg Intet at fortælle uden om Bryllupper, det ene efter det andet, een Dag i forrige Uge havde den unge Zytphen-Adler Bryllup med Frk. Falsen, den anden Dag Luzie Scavenius med Castenskjold, Dagen derpaa fejrede Kong Georg af Grækenland sin Formæling, og nu skal Frk. Løvenørn forenes med Holstein-Ledreborg. Efteraaret har Myrthekrandse som var det Foraars-tid! — Deres takn. hengivne *H. C. Andersen.*

Allerede den 1. Nvbr. var Andersen tilbage i København for at byde Melchiors Velkommen efter Rejsen. Men allerede i Begyndelsen af den paafølgende Maaned maatte han paany byde dem Farvel, omend kun for en kort Tid og i en højst glædelig Anledning.

Da han paa Hjemturen fra Paris i September havde passeret Odense, var det dør blevet ham meddelt, at han fra dens Kommunalbestyrelse snart vilde modtage Indbydelse til i Begyndelsen af December at gæste sin Fødeby for at modtage Diplomet som dens Æresborger. Henimod Slutningen af November indtraf Indbydelsen, og den 3die December forlader Andersen København, overnatter i Korsør og ankommer den 4de til Odense, hvor hans Livs mærkeligste Fest fejres den 6te Dec. og de nærmest paafølgende Dage. Hans legemlige Svaghed, der altid yttrede sig med dobbelt Styrke, naar han var sjæleligt betaget, gjorde desværre et Skaar i hans Festglæde og mindede ham om, at han i »al Herligheden kun var et Forkrænkelighedens Barn, en Orm i Støvet«. — Før Ankomstdagen er tilende, sender han sin trofaste Veninde nedenstaaende Linier:

Bispegaarden. Odense 4. Dec. 1867. Kjære Fru Melchior! Kun et Par Ord! de næstfølgende Dage faaer jeg neppe Tid til at skrive. — Det var et koldt blæsende Vejr igaar, da jeg tog afsted, Vinden trængte igjennem de utætte Vinduer, jeg sad i en voldsom Træk, og før jeg Kl. 5 naaede Korsør, fik jeg Tandpine, det var en uheldig Begyndelse paa Fest-Rejsen. Tidlig gik jeg tilsengs, men der var ikke at tænke paa Søvn, Tandpinen tog til, jeg laae hele Natten og leed, fik først Hvile henimod Morgenen; men jeg havde en tyk Kind, som jeg bærer endnu, og det summer og suser derinde. Det var ellers det dejligste Vejr i Dag, Himlen saa klar, Søen temmelig stille. Klokken halv eet var jeg paa Banegaarden i Odense, hvor Biskoppen ventede paa mig, og snart vare vi her i

Bispegaarden, hvor hele Familiekredsen hjerteligt tog imod mig; jeg har imidlertid saa mange Gigt-Smerter i Ryg og Bryst, at det halve kunde være nok. Til Middag var i Dag stort Selskab, paa Fredag er Festen Kl. 4 om Eftermiddagen paa Raadhuset, der kommer ogsaa Damer, der blev strax tegnet 240 Personer af begge Kjøen, der er ikke Plads til flere. Ligesaa mange, siger man, har senere meldt sig fra forskellige Steder paa Landet. Ud paa Aftenen kommer Byens Ungdom. Løverdag er jeg indbudt i Musikforeningen, og paa Søndag bliver her Fest i Bispegaarden, og Mandag skal jeg læse i Arbejderforeningen, dersom mine Tænder tillade det. Jeg er meget betaget, ogsaa aandelig, vil De forstaae; hele Byen synes i Bevægelse for at glæde mig, jeg føler mig løftet saa højt, at jeg bliver ganske lille. Tænk med alle Deres venligt paa mig Fredag Middag! Gid at Festen var vel overstaaet; jeg føler mig ganske forlegen ved al den store Hæder. — Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Kjøbh. 8. Dec. 1867. Min kjære Hr. Etatsraad! Min første Gjerning idag, efter atter at være kommen paa Benene, da jeg i fire Dage har maattet holde Sengen, skal være at bringe Dem min varmeste Lykønskning. Ingen kan mere hjerteligt end jeg tage Deel i Deres Skjæbne og mere glæde sig over enhver Hæder, der bliver Dem tildeel. Jeg har fulgt Dem paa hele Deres Triumftog, lige fra Jernbane Stationen i Kjøbenhavn og til jeg i Tankerne var Vidne til de Taknemligheds Følelser, De var opfyldt af ved at see hele Odense festligt smykket og i Bevægelse for at glæde Dem. Jeg har fulgt Dem Time for Time og haaber, at De i denne Glædes Ruus maa have glemmt, at der er Noget til i Verden, som kaldes Tænder. — Jeg har endnu ikke ret havt Lejlighed til at sige Dem min hjertelige Tak for det smukke Venskabs Beviis, De har givet mig ved at tilegne mig Deres »kjendte og glemte Digte«. At jeg sætter stor Priis derpaa og føler mig smigret, behøver jeg ikke at sige Dem, og skjøndt jeg føler min ringe Adkomst til denne Ære, da jeg i ingen Henseende har gjort mig værdig dertil, medmindre man kan kalde det en Berettigelse, at jeg har forstaaet at skatte og elske Dem som Digter og at sætte Dem højt som Menneske, er jeg Dem ikke mindre taknemlig derfor, da jeg veed, at De har gjort det af et kjærligt Hjerte for at glæde mig. Jeg har i disse Dage havt god Tid til at læse, og de mange smukke Digtninge har givet mig et klart Indblik i Deres Fortid. — Med kjærlig Hilsen

er jeg som altid Deres hengivne, højtagtende Veninde *Dorothea Melchior*.

Odense, 9. Dcbr. 1867. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres hjertelige Brev, Tak for Deres Deeltagelse, den jeg saa rigt modtager fra Dem, Deres Mand og Børn! — Det har været overvældende skønne Dage, som jeg nu bagefter vil nyde, thi jeg har ikke endnu ret mægtet det, saa overvældende var mig det Hele, det tog saa store Forhold, var over al min Tanke! Her er stor Glæde i Byen over at Festen er lykkedes saa vel! De har i Aviserne læst om alle Festlighederne, alle Bladene ere aldeles i Velvillie, det gjør mig saa vel! Inderligt fornøjede mig Telegrammet fra Kongen og det levende Udbrud af Glæde derover, som jeg fornåm hos hele den store Forsamling. Excellencen Unsgaard bragte mig fra en Mængde Landboere deres Hilsen og Deeltagelse. Fakketoget var storartet og alle Laugs Fanerne vajede, men jeg stod med bart Hoved og Tandpine ved det aabne Vindue; lidt jordisk Smerte maa der jo ogsaa til. Nede paa Pladsen græd ved Erindringer mange gamle Folk af Glæde, fortalte man mig. Hilsenen jeg fik i Musikforeningen var saa hjertelig og stor. — I Søndags havde Biskoppen samlet til Aften 130 af Byens Beboere. I Dag er jeg til den Lahnske Stiftelses Fest, og imorgen, om Gud vil, rejser jeg med Aftentoget til Kjøbenhavn, og er da hos Dem Torsdag Middag. Jeg glæder mig saa meget til at samles med Dem Allesammen! Hils Deres Mand, Børn, hver som tænker paa Deres taknemligt hengivne *H. C. Andersen*. I Hast!

Den 11te Dcbr. om Aftenen kommer Andersen tilbage til København. Af hans Dagbog fremgaar det, hvorledes han efter den store, bevægede Oplevelse hygger sig i sit Hjem, alene med sig selv: »Stuen var varm, Breve og Bøger laae til mig, Klokken blev eet, før jeg kom i Seng. Gud Tak og Ære!« Og hvad Aaret 1867 i sin Helhed betød for ham, faar man Indtrykket af ved at læse, hvad han skriver Nytaarsaften, inden han gaar til Ro:

Tirsdag 31. Dcbr. 1867. Nu slutter 1867, det meest hædrende og vexlende for mig, to Gange var jeg i Paris, tog senest Watt med mig ved Melchiors Hjælp, jeg er bleven Etatsraad og har i Odense oplevet en Hyldest, der hører til de meest sjeldne i denne Verden. — Herre, min Gud! Min eneste Gud! Tak for det

gamle Aar! Hvad kan, tør og vil det nye bringe? Jeg beder, Herre, giv mig Kraft til at bære det, slip mig ikke!

Andersens Helbred var langt fra godt. Han klager i Dagbogen jævnligt over Tunghed i Hovedet, Mathed og Svimmelhed og har et Par Gange stærke Blodtab, der foruroliger hans Sind, som allerede i Aarets første Maaned nedtrykkes yderligere ved Efterretningen om gamle Fru Ingemanns Død. Som altid søger Fru Melchior at hjælpe paa hans Humør, og da han i Begyndelsen af April gribes af sin sædvanlige Længsel efter at »flyve ud«, opmuntrer hun ham dertil. Den 21de April begiver han sig da paa en Udenlandsrejse, der strækker sig over mere end to Maaneder, og paa hvilken Brevvexlingen mellem ham og Fru M. paany tager Fart. I Odense, hvor han har lovet at give et Par Oplæsninger, holder han sin første Rast.

Odense, 23. Apr. 1868. Kjære Fru Melchior! Det var mig en glad Overraskelse ved min Afrejse i den tidlige Morgen at see Dem, Deres Mand og Frk. Louise paa Jernbanen for at sige mig lev vel, og dog, efter al den mageløse Godhed De har vist mig, kunde det ikke overraske! Hvorledes skal jeg takke for dette vedvarende velsignede Sindelag? Kl. 12^{1/2} var jeg i Odense, hvor flere Venner og Veninder modtog mig og Prof. Henrichsen førte mig hjem til sit Huus. Mit første Foredrag blev holdt i Eftermiddag fra 5 til 6, der var propfuldt; imorgen læser jeg igjen og er da indbudt i Theatret, hvor Orlamundts Selskab opfører: Den nye Barselstue og har tilbudt mig en hel Loge. Hvad der ved min Oplæsning fornøjede mig at høre var, at der var kommet to Bønder, som paa deres Fod havde gaaet 2^{1/2} Miil for at høre mig og nu skulde gaa hjem igjen 2^{1/2} Miil. Jeg sendte dem hver mit Visitkort, da jeg ikke fik talt med dem. Idag kun dette lille Brev, da jeg er træt, og vi have Selskab om en Timestid. Deres hjerteligt heng. *H. C. A.*

Kjøbh. 26. April 1868. Kjære Hr. Etatsraad! Skjøndt jeg ikke har noget af særlig Interesse at meddele Dem, vilde jeg dog gjerne, at et Brev fra mig skulde naae Dem, forinden De forlader Deres Fødeby. — Aftenen før Deres Afrejse sagde min Mand til mig, at han havde isinde at følge Dem paa Jernbanen næste Morgen, dersom han kunde komme op i rette Tid. Jeg fik Lyst til at følge med, og Kl. 6^{1/4} vare vi allerede paa Gaden, hvor vi heldigviis fik en Drosche, ellers havde vi neppe naaet derud. Da vi

havde tilkastet Dem vort sidste Farvel og seet det dampende Tog bortføre vor kjære Trækfugl, spadserede vi hjem. De kan tro, at jeg ordentlig satte Skræk i alle Huusbeboerne, der nemlig altid ere silde paafærde, og da jeg Kl. 7¹/₄ ringede paa Døren, og Pigen lukkede op, gav hun næsten et Skrig fra sig, da hun troede, det var mit Gjenfærd, hun saae. De havde jo ikke hørt os gaa bort. Om Middagen spiste Grev Moltke hos os. Medens vi sade ved Bordet, kom hans Jæger over med en Tallerken fuld af de dejligste Jordbær, som var bleven sendt fra Glorup. — Om Onsdagen havde vi en sjelden Nydelse i Musikforeningen. Joachim spillede som en Engel. Vort Torsdags Selskab var rigtig rart, skjøndt det forekom mig saa forunderligt ikke at have Dem ved min Side. Vi tømte et Glas paa Deres Vel og paa en lykkelig Rejse for Dem. — Deres heng. *D. M.*

Kjøbh. 29. April 1868. Neppe troer jeg, min kjære Andersen, at De saa ofte tænker paa os, som vore Tanker dvæle hos Dem. Jeg savner Deres venlige Formiddags Passiar, og min Frokost smager mig ikke ret, fordi jeg ikke kan dele Brød med Dem. — I Søndags kjørte min Mand og jeg ud for at aflægge en Visit hos Orla Lehmann paa Frederiksberg men traf ham ikke hjemme. Det var helt underligt at spadserere omkring i de kolde, gammeldags Gange. Fortiden stod levende for min Phantasie, der fremmanede Frederik den 6te og al hans Slægt, som jeg saa ofte har seet paa dette Sted. Hvilke besynderlige Omvexlinger dog Tiden medfører! — Jeg besøgte Frøken Zahle forleden, og hun spurgte meget til Dem. Hun fortalte mig, at Bjørnson, som ofte besøger hende, holder saa overordentlig meget af Dem, og hun beklagede, at De aldrig kom til hende, skjøndt De saa ofte havde lovet det. Jeg undskyldte Dem med, at De sjeldent gik noget Sted om Aftenen. — De venligste Hilsner fra min Mand og Deres *Dorothea Melchior*.

Amsterdam 30. Apr. 1868. Kjære Fru Melchior! I Formiddag indtraf jeg hertil. Georg Brandt var ude paa Jernbanen. Jeg har den største Stue og seer ud i Toppene af de lysegrønne Træer og den brede Kanal. Ved Bentheim fik jeg fem unge Piger i Vognen, de skulde til Examen næste Dag og fortalte med lidt Skræk derom, spurgte om jeg var en Tydsker, og da de hørte, jeg var fra Danmark, spurgte de mig, hvilke store Digtere Danmark havde; jeg nævnede Holberg og Oehlenschläger; saa kom een

af de unge Piger med Spørgsmaalet om Andersen var svensk, jeg svarede, at jeg var ham. Nu blev der en Jubel, jeg maatte til dem hver skrive mit Navn paa et Blad, og da de saae, at jeg havde en Deel Blomster, jeg havde faaet i Odense ved Afrejsen, betragtede de disse saaledes, at jeg gav dem de meest friske, og nu fik jeg Taksigelser og Haandtryk, og de meente, at det var et godt Varsel, at de havde mødt mig, nu maatte det endeligt gaae godt med Examen imorgen. Det var det Møde! Et andet, som endnu mere glædede mig, var, da jeg kom fra Fyen og steege fra Dampskibet i Land i Fredericia; jeg gav en smuk fattig Dreng min Taske at bære og sagde Levvel til en Herre, jeg havde talt med paa Overrejsen. Den lille Dreng spurgte mig: »Var den Herre, De talte med, Hans Christian Andersen? Jeg vilde saa gjerne see ham, — vil De ikke vise mig ham? Folk sagde, at han var paa Skibet.« Jeg spurgte, om han havde læst Noget af Andersen. Ja — det havde han. Nu præsenterede jeg mig selv, og Fyren blev ildrød, og han sagde mig sit Navn, hans Fader var Fisker. Han bar ellers Tøjet mindre godt, for han skulde ideligt see paa mig. — Jeg har nu netop modtaget Deres Brev! Hvor De er god og velsignet! Tak for Deres ædle Venskab, De, Deres Mand og Frøken Louise veed jeg ret ere mig trofaste! — Før idag otte Dage tager jeg ikke bort. Her tør og kan jeg vel neppe høre fra Dem, men da i Paris! — Hils nu hele Familien og dernæst Torsdags Vennerne, særlig Bloch og, om De seer Watt, ogsaa ham! Deres taknemlige
H. C. Andersen.

Gent, 9. Maj 1868. Kjære Fru Melchior! Her i Gent har en Landsmand, Kjøbmand Løvener, hvis Bekjendtskab jeg gjorde hos Brandt i Amsterdam, paa det venligste bedet mig tage Ophold i hans Huus. Jeg har med ham seet Byen, de prægtige, gamle Huse, de alvorlige, munkelige Kirker. Paa Mandag, om Gud vil, rejser jeg over Lille til Paris, men længe bliver nok ikke Opholdet der; bliver Vejret for varmt gaaer jeg vistnok til Schweiz. Foraaret er indtruffet, De tænker paa »Rolighed«. Bloch nærmer sig nu sin Bryllupsdag, det maa jo være velsignet, men jeg vilde dog have Hjertebanken ved en saa alvorlig Sag for Tid og Evighed. Gid at de To ret maa blive en Lykke for hinanden! — Mine smaa Venner, Sally, Otto, William hilses! Dette Brev skriver jeg i den tidlige Morgen, Klokken er kun lidt over sex, men jeg var alt iseng iaftes Kl. 9, saa træt var jeg. Himlen er uden en Sky,

det vil blive en Varme i Dag! Lev nu hjertelig vel Allesammen!
Deres taknemlige *H. C. A.*

Paris, 15. Maj 1868. Kjære Fru Melchior! I Mandags kom jeg her til Paris, hvor Einar Drewsen stod i Banegaarden og tog mod mig. I Hotellet paa Place Palais royal traf jeg vor Landsmand, Kammerherre Wolfhagen, jeg har nu faaet hans Værelse ud til Rue Rivoli, hvor jeg seer Gaden i hele dens Længde, Lejligheden er vel lidt dyr, men jeg bliver her neppe mere end otte Dage, thi Paris er ikke hvad den var under Udstillingen; her er heller ingen Nyheder i Theatrene, og de bedste Kræfter ere borte. Jeg har faaet en Deel Breve fra Hjemmet. Hvad der overraskede mig at høre var at en Søn af Prof. Abrahams optræder paa det kgl. Theater som Ebbesen i »Elverhøj«; hvilken af Sønnen er det? — Det gaaer nok daarligt med Casino? Jeg har ladet mig overtale til, at Hr. Stigaard giver Mulatten; han kan vel give Hovedrollen, men hvorledes bliver det med de Andre? Jeg er glad, at jeg er langt borte, skjøndt jeg faaer vel nok en Døning af Kritik i eet eller andet dansk Blad, om det kommer mig for Øie. — Jeg har hørt Auber's Opera »*Le premier jour de bonheur*«, Musikeren er mærkelig frisk af en saa aldrende Mand, han er jo oppe i de 80. Han har fire Gange været tyve Aar, sagde i den Anledning en smuk Dame til ham, fortæller man. — Nu tænker jeg, De er paa »Rolighed«, hils mine fire Blomster, som der ere i Pleje, jeg haaber, at de trives vel. Mon ikke Passionsblomsten skulde sætte Blomst? — Hjerteligst Deres takn. *H. C. Andersen.*

Neuchatel 22. Maj 1868. Kjære Fru Melchior! Iforgaars kom jeg her til Schweiz. Jeg forlod i Tirsdags Paris, hvor Opholdet denne Gang ikke tiltalte mig, og hvor Varmen var utaalelig. I mørk Aften naaede jeg Jurabjergene, hvor der var Kjølning, Banevejen gaaer højt oppe paa Klipperne. Lysene blinkede fra Byerne op til mig, jeg fløj længe afsted stirrende ned i Afgrunden, der i den mørke Aften maaskee syntes dybere; tilsidst blev jeg grebet af Svindel, Skræk eller hvad det var; jeg maatte fløtte mig over paa den modsatte Side i Vognen og tænkte paa: man veed dog ikke i hvilket Minut det har Ende med dette Liv, man kan styrte i næste Nu; dog dør styrtede jeg dog ikke! Da jeg var paa Banegaarden i Neuchatel, havde bragt min Rejsesæk ind i Omnibussen, som hører til Hotel Bellevue, og vilde ind at tage min Kuffert, da seer

jeg ikke, at der er et bredt Fortoug, der ved et Trin løfter sig fra Vejen. Alt var skinnende hvidt af Støv, jeg gaaer rask til og styrter i hele min Længde over Trinet, træet var jeg og faldt tungt, man løftede mig op, og jeg sad hele Aftenen, og igaar, ja endnu i Dag, her i Hotellet og bader Arm og Been, thi jeg har slaaet Hul paa begge Knæ og min højere Albue; i Dag er det næsten helet, men jeg er øm i Lemmerne, og da jeg i Dag forsøgte at gaae lidt ud, var jeg saa mat og dertil saa ængstelig, at jeg nær igjen var faldet. Imorgen tænker jeg at tage til Geneve, hvor Jules Jørgensen har kjøbt sig et Landsted, der vil jeg dejligt være i Ro; derfra agter jeg at afsende dette Brev, at De kan vide jeg er under Venne-Tag. Jeg er Gud saa taknemlig, at det gik, som det gik, jeg kunde have brækket en Arm, forslaaet mit Hoved, men dette rørte ikke ved Jorden. — Hils Alle som have lidt Godhed for Deres hengivne, taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed, 3. Juni 1868. Kjære Hr. Etatsraad! Jeg blev rigtig bedrøvet ved at læse, hvor uheldig De har været ved Deres Entrée i Neuchatel. Jeg haaber dog, at De nu i fuldt Maal maa nyde Opholdet i det herlige Schweiz. — Jeg maa fortælle Dem, at Bloch i Søndags har holdt Bryllup og vistnok nu er paa Lykkens højeste Top. Der var Ingen, der anede, naar Højtideligheden skulde finde Sted, førend om Løverdagen. — Jeg overbragte Deres Hilsen til Grev Moltke. Han troede at jeg paa egen Haand havde tilføjet Ordet »hjerterligst«, og jeg spøjte da med ham og tvang ham til at sætte sine Brillen paa, for med egne Øine at overbevise sig om, at det var Deres eget Udtryk. — I Casino har jeg gjenseet Deres skønne Digtning »Mulatten«. Huset var godt fuldt, og jeg sad i spændt Forventning og, jeg kan ikke nægte det, i nogen Frygt for, hvad jeg vilde faa at høre og see. Fru Heibergs, Nielsens og Fru Nielsens Stemmer lode endnu i mine Øren, forinden Tæppet rullede op, og jeg maa tilstaae, at det var en Skuffelse at høre Frk. Lerche's og Frøken Theil's temmelig belagte Organer. Imidlertid — Folk morede sig. — Jeg har seet til Deres Træer. Den ene Cactus har store Skud, den anden et ganske lille. Passionstræet breder sig godt men lader ikke til at ville blomstre. Jeg indeslutter nogle Frugtblomster, som skulle bringe Dem en sommerlig Hilsen. — Lad mig nu fortælle Dem lidt om Orla Lehmann's Selskab paa Frederiksberg Slot! Frøken Zahle kørte ud med os, og da vi kom, bød Lehmann mig Armen og forestillede mig for

tere af Gjæsterne. Det er den bedste Maade at tilvejebringe en livlig og ugenert Conversation. Jeg gik tilbords med Brygger Jacobsen. Lehmann udbragte en meget smuk Skaal. Han talte om, hvor besynderligt det var, at Frederiksberg Slots Skjæbne netop var blevet afgjort paa denne Aften, da han havde samlet en saa stor Kreds derude, og om de forskjellige Omvexlinger Slottet havde undergaaet. Han mindede om de gyldne Tider, da Frederik den 6te forlystede sig med at sejle om i Canalerne. Denne Aften paa Falde-rebet var et Gjæstebud i Valhalla, hvor mange af Frejas Døtre var tilstede og forherligede Festen; nu vilde det snart blive forvandet til Jotunheim, hvor Snedkere og Tømrere vilde kommø og hamre og tømre, og han haabede, at Einherierne da ikke blot vilde ligge i Græsset og spille Terning, men at de maatte opvoxte til djærve, unge Krigsmænd, der vilde værne om Danmarks Ære! — Lev nu rigtig vel og kom om ikke altfor lang Tid hjem til Deres Venner, der vil modtage Dem med aabne Arme. Deres hengivne *D. Melchior*.

Baden-Baden 6. Juni 1868. Kjære Fru Melchior! — — — Fra Jørgensens ved Genf rejste jeg til Ouchy, og efter et Ophold her af to Dage satte jeg mig igjen i Banevognen og under et rullende Tordenvejr foer jeg til Bern, og da jeg havde besøgt Pastor Baggesen, foer jeg igjen afsted over Basel her til Baden, hvor jeg iijor tilbragte to smukke Dage med Watt; denne Gang gaaer jeg ene om. Et Par Amerikanere ved Bordet, som tilfældigt hørte jeg var »Hans Andersen«, viste mig Venlighed og fortalte om mine mange Venner i Boston. — Jeg var da iaftes ovre i den pragtfulde Kuursal, hvor Spillebanken raader; denne Stilhed, denne Uhyggelighed; jeg havde tænkt paa, dog engang at forsøge min Lykke, stod allerede og drejede i Haanden en Napoleonsdor, men jeg kunde ikke bestemme mig; der sad Een ligefor, der i høj Grad lignede Componisten Offenbach, jeg troer det var ham, han syntes at vinde; jeg tænkte da, vinder han ved næste Træk, spiller jeg, men han tabte og saa gik jeg for ikke at gjøre det samme. — — *Darmstadt.* Jeg er her taget ind i »Die Traube«, det bedste Hotel, og da jeg ved min Middag skrev mit Navn, sagde Kelneren paa Dansk: »De er fra Danmark, jeg holder saa meget af Danmark, jeg var dør i Hotel Phønix og har været Kelner hos Madam Rasch i Flensborg.« Jeg antog ham for en Slesviger og blev forundret ved at høre, at han var en Hannoveraner. »Jeg elsker de Danske«

sagde han. Man har vist i Danmark været god mod ham. Jeg hørte nu, at han var Søn af en tydsk Digter Friedrich Voigts, der har udgivet Hölty's Gedichte med Biographien; han laante mig Bogen, jeg blev blød om Hjertet ved at see en Digterson maatte opvarte mig; jeg forærede ham det Nummer af »illustrerede Tidende«, hvori mit Portræt og min Biographi staaer, jeg havde taget det med til en eller anden fransk Journalist, som kunde have ønsket det; her kommer det vist i mere hjertelig Berørelse. — *Ems. 8. Juni 1868.* Ja, kjære Fru Melchior! nu er jeg her! Jeg bliver her vist to eller tre Dage, og da gaaer det afsted mod Hjemmet, jeg tænker at være i Odense paa Lørdag, om Gud vil. Jeg boer der hos Biskop Engelstoft, og De vil forstaae hvor glad jeg bliver, om jeg fik et Brev fra Dem. — Jeg havde troet her i Ems at see Nyrup med Frøken Lange, efter Brev hjemme fra rejste de her til, men de findes ikke, det vilde have moret mig at see Masaniello og Viola Arm i Arm! — Tak for Blomsterne jeg fik, og Tak for Brevet, saa rigt, saa hjerteligt som altid! — Jeg haaber snart at see Hjemmet og at finde Alle vel. — Deres hengivne *H. C. Andersen.*

Ems. 10. Juni 1868. Kjære Fru Melchior! Endnu er jeg i Ems, dog ikke for min Fornøjelses Skyld, jeg har paa denne Rejse, som det synes, noget Uheld. Jeg faldt, som De veed, paa Banegaarden i Neuchatel og stødte Knæ og Albue, det blev helet, men nu har jeg igjen her i Ems stødt mig og betydeligere! De udbryder vist: »men hvorledes gaaer dog det Menneske, kan han da ikke see sig for!« Men jeg kunde ikke see mig for, og det skulde nu saa være. Iforgaars Aftes kom jeg fra Cuursalen og vilde op paa mit Værelse, da tog jeg fejl af een af de mange Gange, som her krydse hinanden, gik en Trappe højere op end jeg skulde. Der var ikke tændt Lys, jeg gik midt ud af Gangen, og der har man stillet en stor Træ-Kuffert, som jeg naturligvis støder imod og støder meget haardt Skinnebenet, det var skrabet i eet Blod; hele Natten badede jeg det med Arnica, men sov kun lidt, saaledes brændte Saaret; om Morgenen pakkede jeg ind, men gik før Afrejsen ned at hilse paa Fru Falsen; hun hørte mit Uheld og meente, at man aldeles ikke turde bruge Arnica til en aaben Vunde, nu blev jeg forskrækket, jeg fik Bade-Lægen hentet, han undersøgte Benet og paalagde mig at blive i min Stue og hele Dagen kjøle det med Iis; i Nat havde jeg Feber, og Lægen som imorges saae til mig siger, at han imorgen vil give mig et Bind om det syge Been og da vil jeg kunne rejse

med nogen Forsigtighed. Jeg har imidlertid havt Besøg af Nyerup, som med Frøken Lange og Liebes indtraf her igaar, han saae glad og godt ud. Flere Danske have venligt ladet høre til mit Befindende. Lægen som jeg spurgte, hvorledes jeg skulde bringe ham min Tak, smilede og trykkede min Haand, sagde at derom maatte ikke tales, han var glad ved at kjende mig, som han kjendte mine Skrifter; jeg spurgte om jeg maatte sende ham den tydske Ud-gave af Eventyrene; dem havde han alle svarede han og blev, som det syntes meget fornøjet, da jeg tog frem et godt Billede af mig. »Det er den bedste Erindring, De kan forunde mig!« Der er dog noget velsignet i, som jeg, at være kjendt ude, jeg møder Deeltagelse, prøver at der er Hjertelag hos alle Folk. Man siger: »alle gode Gange ere tre«, gid at jeg ikke kommer til at sige: »alle onde Gange ere tre«, jeg har nu næsten Frygt for Hjemfarten, at det skal gaae mere ud over Arme og Been. Hils Deres Mand og Børn, fortæl dem hvilken »Klumpe-Dumpe« jeg er. Hvor det er kjedeligt at sidde ene i sin Stue; min bedste Beskjæftigelse, uagtet det generer mig liggende at skrive, er dog at sætte Tankerne paa Papiret og være i det samme med disse paa »Rolighed«. Deres taknemlig heng. *H. C. Andersen.*

Rolighed 16. Juni 1868.

Kjære Hr. Etatsraad (ogsaa kaldet Klumpe-Dumpe)! Hvor det dog var uheldigt, at De for anden Gang skulde komme saa galt afsted; det gjorde mig i Sandhed ondt at høre; dog har jeg det bedste Haab om, at De nu ved Modtagelsen af dette Brev ganske maa have glemt Stødet. — Igaar, paa vor 22de Bryllupsdag, var De ofte i vore Tanker og hyppigt Gjenstand for vor Samtale. Vi mindedes Aaret forud, da De forherligede Festen ved Deres Nærværelse paa »Rolighed« og ved det yndige lille Digt, som De bragte mig om Morgen:

»Paa Rosen, De mig bragte,
Smaa Vers jeg strax nedlagde.«

Jeg er taknemlig og lykkelig over at kunne sige, at de kjærlige Ønsker, De heri udtalte, alle ere gaaede i Opfyldelse, — det har været et velsignet Aar for mig og Mine. Jeg veed intet bedre end at udtale de samme Ønsker for Dem, at den kommende Tid maa blive lige saa rig paa den Glæde og Tilfredshed, som jeg synes De har havt Grund til at føle i det sidste Aar. — Vi have da været henne at gratulere Bloch efter Brylluppet. Han var i Atelieret,

saa jeg saae ham ikke, men derimod var hans Frue hjemme og gjorde et mageløst fordelagtigt Indtryk, jeg fandt hende saa *lady-like* i hver en Bevægelse, en Indbefatning af Ynde og Elskværdighed, — hun kunde være Dronning. Vor virkelige Dronning sendte dem en lille Sølvbakke med Thepotte, Sukkerskaal og Flødekande. Men — vil De troe, at vi endnu ikke har seet Bloch siden hans Bryllup! Er det ikke næsten utroligt? Hvad havde været naturligere end at han, om blot et Øieblik, var kommet ind at hilse paa os? Jeg veed intet Menneske, som kunde have undladt det, uden netop han. Desuagtet holder jeg af ham. Den, man eengang holder af, holder man af med alle hans Fejl og Mangler. — Jeg glæder mig meget til snart at gjensee Dem og vil blot sige Dem, at Deres Værelse staaer parat til at modtage Dem, og at vi Alle, uden Undtagelse, fra Herre til Tjener, baade Gamle og Unge, Store og Smaae, inderlig glæde os til Deres Komme. Lev vel og vær hjertelig hilset af Deres altid hengivne *Dorothea Melchior*.

Hamborg. 16. Juni 1868. Kjære Fru Melchior! Igaar kom jeg endelig her til efter en Deel Besvær med mit syge Been. Fra Ems sendte jeg Brev til Dem og fortalte om mit nye Uheld, først i Søndags Middags kom jeg afsted, men det var saa svært at komme op og ned af Trapperne, jeg vidste ikke hvilket Been jeg skulde stille først; jeg tog paa Rejsen naturligviis første Klasse for at faae Hvile for Benet, der endnu seer ilde ud. Lægen meente imidlertid, at jeg ligesaa godt kunde kjøre som sidde uroligt paa mit Værelse. Jeg har nu holdt mig stille her i Hotellet. — I Formiddags fik jeg Besøg af den berømte Speckter; der var nu fra Engeland bestilt hos ham Billeder til 60 Eventyr; han viiste mig nogle, de ere det Herligste jeg endnu har seet, »Sommergjækken« er saa yndig, Solstraalen falder gennem Sneen ned i Jorden og trænger ind i Løgene, hvor den lille Menneske Skikkelse rører sig. Speckter vilde have mig hjem, hvor en Kreds glædede sig til at samles med mig, sagde han; jeg maatte afslaae det, da kjørte han hjem at hente Konen, og de kom tilsammen, men jeg mærkede, at jeg ikke havde Kræfter nok, da jeg begyndte at blive livlig. Som jeg nu bedst sad for at skrive Telegram til Odense, at jeg kom imorgen, traadte Hr. og Fru Warburg ind i Stuen, saa elskværdige og deeltagende og bad mig saa smukt dog at udhvile et Par Dage hos dem, Hr. Dr. Marcus vilde da see paa Benet. Jeg gik ind derpaa og blev i Dag afhentet af Fru Warburg; jeg har det udmærket her i Huset. Mit Værelse er

i Stuen ud til Jernbanen; gaaer jeg et Par Skridt, er jeg i Haven og seer over Elben til den hanoveranske Kyst. Dr. Marcus har seet paa det syge Been, sagde at det var et slemt Stød, men at jeg havde sundt Kjød og at jeg ved at holde mig stille snart vilde være rask. Man er utrættelig i at komme hvert mit Ønske imøde. Jeg er dog, selv i smaa Prøvelser, et Lykkens Barn; hvor faae mellem Tusinder bliver saaledes behandlet; var jeg en Prinds, jeg kunde ikke have det bedre. — Bloch har meldt mig sit Bryllup, skrev at jeg var den første han havde skriftligt underrettet derom. Nu Gud give dem en lys Fremtid! — Før Mandag kommer jeg ikke afsted til Odense. Hils Deres Mand og Børn! Gud glæde og velsigne Dem! Hjerteligst *H. C. Andersen.*

Rolighed. 19. Juni 1868. Min kjære Hr. Etatsraad! — Hvor det gjør mig ondt at erfare, at De endnu lider Smerte i Benet! Jeg haabede saa vist, at det skulde have været hurtigt forbi, da jeg fra tidligere smaa Uheld erindrer, at De har en saa ypperlig Hud til snart at læges. Jeg har afsendt to Breve til Odense, hvor jeg ventede, De skulde være i Mandags. Det er rigtig en stor Skuffelse for mig, at De ikke kommer til min Mands Fødselsdag den 22de. Jeg tænker at samle en Deel af vore fælles Venner og vil forsøge at gjøre det saa festligt som muligt for ham. Hertil havde jeg ogsaa gjort Regning paa Dem, min kjære Andersen, — det maa jeg nu give Afkald paa. — — — Jeg har i disse Dage med megen Interesse læst om Byron af H. Taine. Jeg har aldrig før faaet et saa tydeligt Indblik i hans Character. Han har haft en sørgelig Barn-dom og derfor seet Livet fra en mørk Side, og han har bestandig haft et daarligt Exempel for Øje. I alle sine ulykkelige Helte beskriver han sig selv. Taine omtaler, hvor forbauset Goethe blev over at læse Byron's Manfred, der næsten saae ud som en Efterligning af Faust, skjøndt Byron aldrig havde læst Faust, da han ikke forstod Tydsk. — Vil De nu bringe Deres Vært og Værtinde min venlige Hilsen og bede dem om ikke at gjøre det altfor godt for Dem, thi da frygter jeg for, at De ikke vil finde Dem saa vel, naar De kommer paa »Rolighed«, — og jeg vilde dog gjerne have første Prioritet i Dem. — En hurtig Bedring ønskes af Deres hengivne *Dorothea Melchior.*

Altona. 22. Juni 1868. Kjære Fru Melchior! I Dag er det Deres Mands Festdag, Husets Fest; jeg er ikke synlig med, men jeg veed

dog jeg fornemmes; og ved Bordet, de Mile jeg er borte, tømmer jeg hans Skaal, som sad jeg i Kredsen hos Dem. — Endnu har jeg Smerte i Benet og gaaer med Besværighed, tænk det er i Dag den tolvte Dag siden jeg stødte mig; De kan troe, at det ikke var saa let en Vunde! — Hr. og Fru Warburg ere utrættelige i at gjøre mig Opholdet behageligt; paa Mandag Aften bliver her Concert, hver Dag er Een eller Anden indbudt til Middag. Fru Marcus med sine Døtre have besøgt mig, ligesaa Frøken Jette. Lev nu hjertelig vel! Jeg haaber næste Gang at kunne skrive fra Bispegaarden i Odense. — Deres taknemlige *H. C. Andersen*. Deres Mand faaer i Dag det længste Brev fra mig og De dette Bilag.

Altona. 22. Juni 1868. Kjære Fru Melchior! — — Paa Festdagen tænkte jeg mig ret ind i Hjemmet paa Rolighed — men langt bedre dog at have været der! — Mit Ønske var det imorgen tidligt at rejse herfra. Dr. Marcus skulde imorges afgjøre, om jeg kunde rejse, men han sagde nej, Benet vilde lide derved, jeg skulde blive i Ro, hvor længe —? Det vilde han ikke sige mig. Om alle mine Venner hjemme vide min Tilstand, veed jeg ikke, man undrer sig vist, at jeg bliver siddende i Altona; i hvor mageløs gode man her er mod mig, jeg ønsker dog, at jeg var afsted. Bloch vilde jeg skrive til, men jeg er ikke i Humeur, og han tør kun faae et Brev fuldt af Solskin. Igaar vilde Warburgs, at jeg endelig skulde kjøre ud med dem, det var en smuk Tour forbi Landsteder, Haver, langs Elben til Blankenese. Dr. Markus tillod mig det, men jeg havde Smerte i Benet og var gladest, da jeg kom hjem igen. — I Mandags var her Concert i Huset, jeg var med, liggende paa østerlandsk, Benene i Sophaen. Det gaaer noget langsomt med det Skinnebeen! — Sønnerne ride vel flinkt omkring paa deres Pony, og lille Tea har ikke glemt sin Ven Andersen? Snart, haaber jeg, samles vi, og jeg er ikke hinkende som nu, det klæder ikke og det smerter. — Deres takn. hengivne *H. C. Andersen*.

Rolighed 26. Juni 1868. Min kjære Hr. Etatsraad! Igaar modtog jeg Deres kjære Brev. Jeg kan saa godt forstaa, at De, uagtet De har det rart hos de prægtige, gjæstfrie Mennesker, ønsker at komme afsted. Men det er dog fornuftigst at følge Lægens Raad. Dette er uegennyttigt sagt af mig, thi jeg kan forsikre Dem, at jeg ret inderligt længes efter Dem og glæder mig uendeligt til at see Dem i vor Kreds, — det følger jo af sig selv, at De strax

tager herud. Kom kun paa Rolighed, saa skal de stækkede Vinger snart igjen heles, og om ikke længe vil De med Guds Hjælp være istand til at bevæge Dem saa frit, som det passer sig for Deres Natur. Jeg skal gjøre, hvad jeg kan, for at bestille Regnen itide, saa at der kun bliver Solskin tilbage til Deres Ankomst. — I Tirs-dags havde vi da Besøg af Bloch og hans yndige Kone. Han spurgte til Dem og var glad over den store Heltegerning, at have sendt Dem et lille Brev. — I næste Uge, da det er Bille's Fødselsdag, agter Adler at leje et lille Dampskib og med en Deel gode Venner at tage ud til Hellebæk, hvor han vil beværte os paa Odins Høj. Det var yndigt, om De kunde være med. — Og nu de inderligste Ønsker om en snarlig Bedring, at vi maa gjense Dem tilfreds, ved godt Mod, ikke frygtsom for fornyede Uheld, — ledsaget af Deres Muse, som sikkert ikke i denne Tid har forladt Dem men aflagt stadige Besøg, saa at vi andre Stakler maa fornemme hendes Inspirationer. — Deres *D. M.*

Altona. 27. Juni 1868.

Kjære Fru Melchior! De har i Dag atter forundt mig et Brev! som altid et velsignet Brev! hvor er De dog god! hvor er De trofast! Deres Mand har ogsaa i denne Uge glædet mig med Brev, ogsaa ham vilde og skulde jeg skrive til, men da det ikke falder mig let at sidde bøjet, tager han dette Brev til Indtægt, læser det, fornemmer og veed min Taknemlighed. Hvor har jeg dog mange kjærlige, trofaste Venner, og selv uden for mit Fædreland! Hvor maa jeg ogsaa erkjende det i den lille Prøvelse, som senest er overgaaet mig. — Forleden holdt en stadselig Vogn udenfor, det var Fru Etatsraadinde Donner. Jeg har ikke talt med hende i sexten Aar! Hun forsikkrede, at havde hun betids hørt, at jeg var i Hamborg, var hun kommen at hente mig til hendes Huus. Hun tilbød mig sin Vogn, men jeg har bedst af at blive stille, hvor jeg er. I forgaars sendte hun mig en Kurv, omflettet med Roser, fyldt med collosale Jordbær. Dr. Marcus som saae dem, sagde, hvad jeg ogsaa maa sige: »Den seer ud, som den kom fra Fru Melchior!« Han besøger mig hver Dag og var især igaar tilfreds med Benet, jeg ogsaa, uagtet al Huden nu løsner sig, men det maa saa være. I Dag var han mindre tilfreds men betog mig dog ikke Haabet om at turde rejse Mandag Morgen. I otte Dage har Biskop Engelstoft nu ventet mig, — idag ventede han mig sikkert, men igaar maatte jeg telegraphere, at jeg ikke kom. — Jeg glæder mig til at komme til Hjemmet paa Rolighed, taler derom, saa Hr. og

Fru Warburg ryste med Hovedet og sige venligt: »Finder De Dem da slet ikke godt hos os?« — De spørger mig, kjære Fru Melchior, om hvad jeg har skrevet, ja, antager at jeg har en eller anden Digtning, men hvor var det muligt i den første omflyvende Tid, og de sidste 18 Dage har jeg jo været Patient; dog iforgaars kom min Musa til mig paa et kort Besøg og fortalte mig om »Herrekortene«. Det er et rigtigt Børne-Eventyr; og til Ære for min lille Ven William har jeg kaldt Hovedpersonen deri William. I Rolighed paa »Rolighed« kommer min Musa vel til et længere Besøg. — 29. Juni. Nu var Dr. Markus hos mig; han er ikke ganske tilfreds med Benet; jeg kommer altsaa ikke afsted. Der vil hengaa flere Dage, før Benet ganske læges, er Dr. Markus' Ord. I Dag er Humeuret ikke godt, gid jeg var paa »Rolighed«! Deres takn.
H. C. Andersen.

Odense. 3. Juli 1868. Kjære Fru Melchior! Igaar, seent paa Eftermiddagen, kom jeg her til Odense. Jeg vilde saa nødigt svigte Biskoppen, der for min Skyld var bleven hjemme fra sine Rundrejser i Stiftet. Dr. Markus, som iforgaars besøgte mig og forbandt Benet, tillod mig Rejsen, og jeg tog altsaa fra Altona igaar i den tidlige Morgen. Nu bliver jeg aldeles i Stilhed her i Bispegaarden til imorgen og tager da med Hurtigtoget og indtræffer i Kjøbenhavn om Aftenen; da tillader jeg mig at kjøre fra Banegaarden lige ud til »Rolighed«, hvor jeg uendeligt glæder mig til at see Dem Allesammen og veed, at jeg er velkommen; der haaber jeg, Benet snart vil heles, uagtet jeg i Dag ikke er meget glad ved dets Udseende, nu paa fjerde Uge efter Stødet. Besøgene paa Glorup, Basnæs og Holsteinborg opgiver jeg indtil videre og flyver mod »Rolighed« og alle Kjære der! Snart, om Gud vil den Aften imorgen, sees vil Hjerteligst *H. C. Andersen.*

Fra 4. Juli er Andersen nu i fem Uger liggende Gæst paa »Rolighed«. Hans Lykke over endelig at være kommen tilbage til det Hjem, hvor han føler sig mere velkommen og under kærligere Varetægt end noget andet Sted, giver sig levende Udtryk i hans Dagbog.

Naar han periodevis befandt sig i stærk nervøs Uro, var ogsaa hans Søvn om Natten urolig og forstyrredes bestandig af uhyggelige, sært fantastiske Drømme. Saaledes havde Forholdet ogsaa været paa den nu overstaaede Udenlandsfart, da det syge Ben voldte ham saa mange bitre Timer om Dagen. Et Sted skriver han: »Jeg sov uroligt, drømte hæsligt om et Barn, der laae ved mit Bryst og blev

en vaad Klud«, — et andet Sted: »Inat sov jeg uroligt og drømte, at jeg reed paa en Nilhest, der vilde sluge mit Been!«

Neppe er han ankommen til »Rolighed«, før der synes at falde en velgørende Fred over hans bekymrede Sind. Han tager ivrig Del i Familielivet, og om Aftenen »synger han Sange til Klaveret«. Det syge Been forekommer ham raskere, han taler i næsten spøgende Vendinger om Sagen i sin Dagbog, og Dr. Melchior's Behandling indgyder ham Tillid og stort Haab. Og hans Drømme er fra onde Mareridt forvandlet til idyllisk Poesi:

7. *Juli.* Inat tre Drømme i Forbindelse, først en Mand der udstrøede Sæd, der voxede over Markerne og i Gader, om ad Husene, Korn og Grønt, en Fylde, saa riig. Derpaa drømte jeg om tre Søstre, der viiste hvilket var det skønneste Smil, det til Kjæresten, Barnet til Moderen, — saa vaagnede jeg. Drømte da om Eventyr-Dronningen, som lagde en blaa Blomst paa min Seng, af dens saftige Blad kom Farven, hvormed jeg malede det mest straalende Billede; en Svane aad een af de blaa Blomster, og dens Tarme blev Streng, der klang i Melodier; jeg satte en Krands af de blaa Blomster paa Hovedet, og Tanker og Poesier lyste da rundt om, saa jeg vaagnede.

Den 10. August bryder Andersen op fra »Rolighed«, drager til Holsteinborg og senere til Frijsenborg. De efterfølgende Breve viser tydeligt Omslaget i hans Stemning. At samles jævnlige med den Melchior'ske Kreds i »det velsignede Hjem« var, hvad han selv bevidner, fra nu af bleven »en Deel, der hørte til hans daglige Velvære« — men dobbelt, naar hans Sind var nedtrykt.

Holsteinborg. 11. August 1868. Kjære Fru Melchior! Nu begynder Brevene igjen! De har nok snart saa mange, som De har hvide Sommerfugle, der iaar flyve hen over Markerne. Men hvor lidt sige Brevene af al den Tak, jeg har at bringe Dem og Deres Mand! Hvert Aar voxer denne. Hvor dog Tiden flyver! det er som en heel, dejlig Sommertid, Ugerne jeg denne Gang tilbragte paa Rolighed. Det fornøjede mig at mærke under dette Ophold, at begge Sønerne, særligt Carl, kom mig fortroligere imøde, Thea er i den Alder, at hun voxer fra, men jeg tænker hun voxer ikke bort. — Nu er jeg da paa Holsteinborg! Ved Sorø, hvor jeg nu ikke længere har Ingemann's at besøge, holdt en Vogn til mig, og tre Timer efter var jeg her, hvor alle kom ned til Vognen for at tage imod mig. Grevinden overbragte jeg Deres Hilsen, hun ønskede

inderligt at gjøre Deres Bekjendtskab. — Mit Been har ikke havt godt af Rejsen, jeg har ikke stødt det, veed jeg, men da jeg imorges badede det, saae det ud som der slet ikke var Hud; i Dag kommer Dr. Steenbuch for at see derpaa. — Jeg har igjen faaet mine to smukke Stuer, og Gartneren har sat et stort Blomsterbord med dejlige sjældne Planter bag ved mit Skrivebord. — Brev tør jeg vel neppe vente fra Dem her; jeg haaber paa Mandag at være paa Frijsenborg, derhen skriver man over Aarhus. — Paa Torsdag skal jeg nok i Skikkelse af en lille hvid Sommerfugl slaae paa Ruden! — Deres taknemlige
H. C. Andersen.

H. C. Andersen. 1868.

Rolighed. 13. Aug. 1868.

Kjære Hr. Etatsraad! Inderlig Tak for Deres Brev! Jeg kan ikke beskrive Dem, hvor tomt det forekom mig, efterat De havde forladt os. Jeg savnede Dem overalt, og Alle vare vi enige om, at vi havde mistet en kjær, elskværdig og højst behagelig Gjæst. Jeg venter idag Fru Bloch og hendes Mand og andre gode Venner. Det vilde være yn-

digt, om De kom, som De har lovet, i Sommerfugleskikkelse, thi da var jeg jo vis paa, at vi fik Solskin, som der for Øjeblikket kun er lidt Haab om. — Ja, min kjære Hr. Etatsraad, nu er det forbi med Freden! Jeg kan umuligt samle mine Tanker, man synger, man spiller, og her er Ordre at uddele til højre og venstre. — Unge og Gamle, Store og Smaa bede mig overbringe Hilsener. De vil ikke tage det saa nøje med mine Epistler i denne Tid, da jeg har saa mange Gjæster. Men jeg vil til enhver Tid glæde mig inderligt over at høre, hvorledes det gaar Dem, og jeg haaber, at De ikke længer maa have sygelige Fornemmelser i Deres Been. — Med Venskab Deres *Dorothea Melchior.*

Holsteinborg. 16. Aug. 1868.

Kjære Fru Melchior! Kun et Par Ord! Iaften rejser jeg til Korsør, overnatter der og er imorgen paa

Frijsenborg, derfra skal De høre fra mig. Tak for Deres kjærkomne Brev, for de venlige Ord, for hver Meddelelse, som opruller for mig Hjemmet paa Rolighed. — Igaar var jeg efter Grevindens Forbøn i den nærmeste Landsby og læste for Bønderne et Par af mine Eventyr; jeg havde det Uheld, da jeg traadte ind i Skolebygningen, at jeg var for høj og Døren for lav, saa at jeg løb Hovedet imod Karmen; jeg tog mig just iagt for ikke at støde mig Benet, idet jeg traadte over den høje Tærskel, men saa fik jeg paa Hovedet. Jeg synes iaar at være udseet til altid at skulle stødes. Med Benet gaaer det kun saa smaat. — Jeg lægger her lidt Blade og Græs i Brevet til Albums-Oplægning. Det grønne var, i det mindste i sin Friskhed, meget smukt. — Mine Blomster sørger jo nok Gartneren for, til jeg kommer til Byen! — Hils hele Kredsen om Roligheds Arne! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Frijsenborg 18. Aug. 1868. Kjære Fru Melchior! Igaar naaede jeg her til henimod sex. Herrerne vare paa Jagt, vi forenedes ved Bordet halv syv. Grevinden er sød og elskelig som altid, og jeg er særdeles smukt indquarteret. Slottet overgaaer i Pragt alle vore andre Slotte. Dagligstuen, den forrige Riddersal, har endnu sin gamle Størrelse men med et kosteligt indlagt Gulv og et pragtfuldt broget og forgyldt Loft. Spisestuen er ligesaa straalende, Korridoren riig og smagfuld med *al fresko*, der strækker sig til alle Gangene og alle Højder, selv op i tredje Etage, hvor man har Udsigt fra de høje Taarne. — I Dag er Herrerne igjen paa Jagt, jeg misunder dem ikke, det er saa varmt, at jeg ikke har Mod til at gaae ned i Haven. Cancelliraad Ditzel har allerede seet til mit Been og mener, at jeg nu skal lade det skjøtte sig selv, det er kun den stærke Varme som foraarsager Ulempen. Strax efter Middagsbordet kom Bud, at der var Skovbrand; Greven og Sønnen reed der ud, i Dag er Ilden slukket, men rundt i Skovene visne flere Bøgetræer i denne vedvarende Varme, alle de unge Plantninger gaae tilgrunde. Kunde man bare præsse Varmen i Skindsæk og lægge den paa Brændekammeret til Vinteren, det vilde være en heel Besparelse. Jeg venter at vi ovenpaa denne spanske Sommer faaer en Madrid-Vinter med høj Sne og knagende Frost; men det er at holde Character, og det bør sig Aarstiderne, som Menneskene. — I Tankerne er jeg paa det kjære, velsignede »Rolighed«, hvor jeg veed man med Deeltagelse erindrer Deres taknemlige, ærbødige *H. C. Andersen.*

Rolighed, 22. Aug. 1868. Min kjære Hr. Etatsraad! Hvor er det dog elskværdigt af Dem at glæde mig saa ofte med Breve! De bliver læste med stor Interesse, og det er altid mit Ønske strax at besvare dem, da jeg synes, jeg har saa meget paa mit Hjerte at fortælle Dem. Men jeg har i denne Sommer kun meget lidt Tid til min Raadighed. Naar man har kjære Gjæster, vil man gjerne være Alt for dem, og den bedste Tilfredsstillelse, man har, er den, at man mærker, Opholdet er dem behageligt. Man har det paa Fornemmelsen. De, min kjære Andersen, sagde mig det i et Blik, i et Haandtryk. Jeg er Dem endnu taknemlig for den Tid, De skjænkede os. Deres Ophold paa Rolighed bliver altid betragtet som Glandspunktet af Sommeren. — Lille William staaer ved Siden af mig og gjør mange morsomme Bemærkninger i Anledning af sin Fødselsdag paa Fredag. Jeg har nemlig sagt, at han skal skrive en Ønske-Seddel, og nu er han igaar hele Dagen gaaet omkring som en lille, syg Fugl, der hænger med Næbet, og har speculeret paa, hvad han skal ønske sig. Blandt Andet staaer der en »Mappe« og »nogle Godtder vøs jeg tør faa det«. Han seer daarlig ud, men Lægen trøster os med, at det Intet har at betyde. Igaar, da jeg spurgte ham, om han vilde skrive til Dem, sagde han: »Det er kjedeligt, at Andersen altid rejser. Naar kommer han hjem?« Jeg svarede, at jeg vidste det ikke, men at han skulde skrive til Dem, da det maaske vilde more Dem, at han længtes. Saa lo han og spurgte, hvorledes det kunde more Dem, at han længes. Jeg forklarede ham, at naar man længtes efter Nogen, saa beviste det, at man holdt af dem. »Ja, jeg holder rigtignok meget af ham,« sagde han saa. — Lev vel og vær elskværdig og vedbliv at skrive til Deres meget hengivne *Dorothea Melchior*. — Tak for de pressede Blomster!

Af to — trykte — Breve til Fru Melchior fra 23. og 24. August fremgaar det, at Andersen ikke føler sig rigtig tilfreds paa Frijsenborg, uagtet han er omgivet af kongelig Rigdom og al mulig Elskværdighed. Grundene til hans Mismod er to, — hans Ben vil stadig ikke komme sig, og det varme Venskabsforhold til Maleren Carl Bloch, der samtidig er Grevens Gæst, er foreløbig kølnet. Bloch's Forlovelse og Giftermaal med Frk. Alma Trepka har bevirket, at hans Besøg hos Andersen efterhaanden er blevet sparsommere og hans Fortrolighed mindre. Og med sin ærlige Natur har Andersen ikke lagt Skjul paa sin Skuffelse. Da han nu, som efterfølgende Brev viser, faar yderligere Anledning til at føle sig misstemt, har han mest Iyst til at rejse hjem.

Frijsenborg 26. Aug. 1868. Kjære Fru Melchior! — — Jeg fik ellers et Brev igaar, der satte mig i mindre behagelig Stemning, det var fra Frk. Hallager; jeg fik ud deraf, at det ikke gaaer godt med »Photographeringen«, og at hun nok vil opgive sin Stilling, altsaa sin Lejlighed, og da kommer jeg jo til at fløtte. Jeg har nu strax skrevet til hende og bedet hende om tydeligt at udtale sig. Med Benet gaaer det heller ikke godt. Lægen har nu forsøgt at puddre det, men nu begynder det helede Sted, der hvor jeg fik Stødet i Ems og som syntes lægt, atter at bryde op; Lægen drysser Pudder paa, men jeg har ingen Tro dertil og venter at beholde stadigt et sygt Been. Paa Søndag tager jeg herfra til Glorup, om ikke længe er jeg i Kjøbenhavn. Deres trofaste *H. C. Andersen.*

Rolighed. 29. Aug. 1868. Min kjære Hr. Etatsraad! Jeg maa bryde alle Skranker, som i Sandhed ikke ere faa, for endelig at passiare lidt med Dem, først for at takke Dem for Deres Udholdenhed med at skrive til mig, dernæst for at skjænde lidt paa Dem, fordi De er nærved at tabe Deres gode Humeur, hvori De ellers besidder en saa udmærket Skat, som De endelig maa frede om og ikke give efter for en unyttig Frygt med Hensyn til Deres Been. Det kan jo ikke nægtes, at det er trist, at det gaaer saa langsomt fremad, men det er en bekjendt Sag, at Skinnebenet er et vanskeligt Sted at hele. Naar De blot ikke rører for meget derved, skal De see, at det med Guds Hjælp snart bliver godt igjen. Det er Skade, at jeg ikke har Dem herude paa Rolighed, saa at jeg hver Dag kunde prædike lidt Moral for Dem, — skriftligt gaaer det ikke saa godt. Det er heller ikke rigtigt af Frk. Hallager, at hun ikke tidligere har sat Dem ind i Sagen med Lejligheden. — — Modtag nu mine varmeste Ønsker om en snarlig Bedring og et godt Humeur! Deres meget hengivne *Dorothea M.*

Længslen efter Hjemmet hos Melchiors blev imidlertid, under al denne Modgang, Andersen for stærk, og Enden bliver, som man ser af nedenstaaende Brev, at han opgiver Besøget paa Glorup for snarest muligt at komme til København:

Korsøer 31. Aug. 1868. Kjære Fru Melchior! Igaar forlod jeg Frijsenborg og ankom her til Korsøer. Det var min Tanke strax at tage til Glorup, men paa Rejsen havde mit Been forværret sig, og jeg blev da her for at see an, hvorledes det bedrede sig til imorges. Det er daarligt, og jeg skulde helst have kjørt til Kjøbenhavn med

Morgentoget, men jeg var endnu vaklende, da Grev Moltke venter mig, og han vist ikke troer at det er saa ilde; men nu skulde jeg tage en endelig Bestemmelse, og denne blev, at jeg har opgivet Glorup og gaaer med Middagstoget til Kjøbenhavn; herom har jeg telegraferet til Frk. Hallager. Et stort Stykke Hud har løsnet sig paa Benet, og hvor jeg stødte mig, er det igjen itu. Det er meget nedstemmende det Hele, jeg begynder at troe paa jeg slet ikke faaer det Been lægt. Meget snart haaber jeg at vi sees. Deres hengivne, taknemlige *H. C. Andersen.*

Kort efter sin Hjemkomst fra Frijsenborg flytter Andersen i Midten af September ud paa »Rolighed«, hvor han nyder den sidste Rest af Sommeren under Fru Melchior's Pleje. Men Helbredelsen maatte nødvendigvis fortsat trække i Langdrag; thi Lægens første Fordring, at han skulde forholde sig i fuldkommen Ro, formaaede han sletikke at honorere, allermindst naar han ellers følte sig vel tilpas og ligevægtig i Sindet, saaledes som her i det Melchiorske Hjem, hvor han, ifølge Dagbogen, Aften efter Aften endogsaa ekstravagerer som lidenskabelig Billardspiller:

Løvedag 19. Spt. 1868. Spillede Billard.

Fredag 25. Spt. Om Aftenen spillede vi Alle Billard og jeg vandt et Spil, Caroline troer jeg det kaldes.

Søndag 27. Spt. Jeg spillede utrætteligt Billard, fik Hovedpine, gik derfor iseng $\frac{1}{2}$ 10 og drak varmt Cheri-Vand.

Efter Udflugten til Frijsenborg i Sommeren 1868 forblev Andersen henved tre Fjerdingaar i Kjøbenhavn, — ja, selv det traditionelle Julebesøg paa Basnæs maatte stryges. Dette Særsyn fandt sin naturlige Forklaring i forskellige Omstændigheder, blandt hvilke den afgørende var en mærkelig Nedgang, der paa dette Tidspunkt viser sig i hans almindelige Helbredstilstand, helt bortset fra Plagerne med det usalige Skinneben, som endnu et halvt Aar efter Uheldet i Ems skaffer ham stadig Bekymring.

Andersen's Sygdom var af en ret kompliceret Natur, og dens Diagnose voldte de Læger, der vekselsvis tilsaa ham, Dr. Studsgaard, Dr. Hornemann og Theodor Collin, en Del Vanskelighed. Men sikkert er det, at blev end Leversygen og den dermed forbundne Vattersot den egentlige Aarsag til hans Død, har hans ødelagte Nervesystem, der fra Fødslen var skrøbeligt og yderligere paavirkedes af de forvakkede Forhold og stærke Brydninger, hvorunder han henlevede sin Skoletid og første Ungdom, forringet hans Modstandskraft og i Virkeligheden tilføjet ham langt større Kvaler end den Sygdom, der tilsidst lagde ham i Graven.

Under det ovennævnte lange, halvt paatvungne Ophold i København blev selvfølgelig Korrespondancen mellem Andersen og Fru Melchior, med hvem han mødtes næsten daglig, foreløbig indstillet, men gennem hans Dagbøger kan vi gøre os bekendt baade med hans fremadskridende Legemssvækkelse og med de Begivenheder, der i denne Periode optager hans Tid og Tanker. Han beklager sig til Stadighed over sit Ildebefindende, han lider jævnligt af Hovedpine, Kvalmefornemmelser, Trykken for Brystet, af Blodtab og Feberanfald. »Jeg har Dinglevornhed i Benene, Blodet giver et Schock, — det er i Blodet og Nerverne Alderen sidder«, skriver han i Dagbogen, der samtidig begynder at vise tydelige Tegn, Hukommelsesfejl og hyppige Gentagelser, paa hans svækkede Tilstand.

Skæbnen gaar ham i andre Retninger imod. Han føler sig af flere Grunde utilfreds med Forholdene hos Frk. Hallager. Hun skifter bl. a. ideligt Tjenestepiger, hvilket var Andersen i høj Grad ubehageligt.

1. Nvbr. 1868. Kl. henimod 10 kom Pigen ind og sagde Lev vel, hun skulde skifte, det er nu den fjerde Pige i den korte Tid jeg har været i Huus hos Frk. Hallager; jeg yttrede min Forundring, og Frøkenen vidste kun om denne Pige, Helene, at hun havde en daarlig Moder.

Søndag 15. Nvbr. Maatte høre paa Pigens og Frøkenens Skjænderi.

1. Dcbr. 1868. Pigen Grethe skiftede, nu have vi en ny igjen. Jeg er gnaven.

Endvidere lider han daglig under en hæsliq Stank, der mere og mere breder sig i hans Stuer:

Onsdag 9. Dcbr. 1868. Mit Gulvtæppe blev taget af; jeg hørte af Frøkenen, at det ikke i to Aar har været fjernet, hvilket Svineril Haab om at Stanken kom derfra.

Stanken viser sig at hidrøre fra utætte Gasrør, der maa repareres. Om denne Affære, der længe optager hans Tanker og sætter hans Fantasi i stærk Bevægelse, fortæller Dagbogen i følgende ægte Andersenske Vendinger:

17. Dcbr. Idag blev tre Aabninger paa Gasrørene lukkede til; der strømmede Gas ud til at sprænge Stuen, blev den lukket i to Dage, sagde Gasmesteren. Det hjalp dog ikke ganske. Mad Lugt fra Restaurationen og Kondittor gav ogsaa sin Brice.

Andersen følte det som en uafviselig Trang at se Mennesker omkring sig og personlig at leve med i Tidens Rørelser. Var han

længe overladt til sig selv, knugede Pebersvendens Ensomhed ham haardt; og som bestandig, naar hans Helbred blot nogenlunde tillod det, færdedes han da ogsaa i denne Mismodets Tid meget ude. Oftest er det Hjemmet hos Melchiors, der drager. Men selv der møder ham en lille Modgang. Det var et af Andersen's smukkeste Karaktertræk, at det var ham umuligt at bære længe paa en Mistemning ligeoverfor dem, han holdt oprigtigt af; men det pinte ham ikke mindre, naar der kom en Kurre paa Traaden indbyrdes mellem hans Venner.

En Dag finder han Robert Watt, hvem han jo havde meget kær, og som ogsaa stod paa venskabelig Fod med Melchiors, i »ilde Humeur, fordi han havde faaet Brev fra Moritz Melchior, at denne ikke fremtidig vilde holde »Dagens Nyheder« for den Haan, der var udtalt deri mod Jøderne«. Meddelelsen herom berører Andersen dybt, og han gaar strax ud paa »Rolighed«, hvor »Melchior talte med Ro om Sagen, men Fru Melchior var heftig, som jeg aldrig har seet hende«. I flere Dage er Andersen optaget af Ønsket om at faa denne Strid udjævnet. Watt »er meget kjed af Artiklen, sagde mig hvem der havde skrevet den, og jeg sagde ham, at den var usand og fornærmelig«. Andersen er paany ude paa »Rolighed«, hvor han taler Watt's Sag hos Fru Melchior, »saa at hun blev mildere stemt«. Og han faar først Fred i Sjælen, da det gamle Venkabsforhold mellem Melchiors og Watt er genoprettet. — —

Under det lange Ophold herhjemme har Fejringen af hans 40aars Jubilæum som Student, den 27. Okt. 1868, været en Begivenhed, der sikkert bragte ham megen Glæde. Han træffer ved denne Lejlighed sammen med nogle af Klassekammeraterne fra Slagelse, bl. a. en Skolelærer Frendrup, der »var glad ved at vi vare sammen, og som kaldte mig ideligt gamle Hans Christian«. Da en Skaal for Jubilarernes respektive Rektorer fra den fjerne Skoletid skal drikkes, »kom Frendrup og en anden Een fra Slagelse hen til mig og sagde, vi kunde dog ikke drikke vor Rektors [nemlig den ilde lidte Meisling's] Skaal«. Dertil svarer Andersen: »Jo, vi kan drikke for vor Rector Magnificus, — og det var Oehlenschläger!«

Ifølge hans Optegnelser paa Aarets sidste Aften blev dog Udgivelsen af »Dryaden« den største Glæde, som 1868 forskaffede ham. Det skønne Eventyr, Frugten af hans to Udflugter til Pariserudstillingen, gjorde overordentlig Lykke baade i det brede Publikum og blandt Kendere. Imellem disse sidste var den da 26aarige Georg Brandes, der under et Besøg hos Andersen, en Maaned før Bogen udkom, med »stor Glæde« havde hørt ham læse den op. »Han syntes, det var een Gyldning, fuldendt i Heelhed og Enkelt-heder. Udtalte sig varmt«. —

De første sex Maaneder af 1869 danner ved den stille Tilværelse, Andersen førte, en paafaldende Modsætning til dette Aars sidste Halvdel, der skulde bringe ham mere Uro, baade aandelig og legemlig, end godt var for hans svigtende Helbred. Kun en enkelt

Begivenhed i Marts Maaned greb ham stærkt og paa en Maade, der — ligesom i Sagen, der angik Rob. Watt — viste hans gode, menneskekærlige Hjertelag, og dobbelt fordi den Person, det denne Gang gjaldt, i ingen Henseende havde særligt Krav paa hans personlige Deltagelse.

Ved Foraarstid 1869 opskræmmedes København af allarmede Rygter om, at »Fædrelandet»s bekendte Kritiker Magister Clemens Petersen havde paadraget sig Anklager, der umuliggjorde hans Forbliven i Landet. Andersens Medfølelse kommer smukt til orde i de Notitser, Dagbogen bringer:

Søndag 7. Marts 1869. Clemens Petersen skal i Fredags have forladt pludselig Byen, efter Opfordring af Politiet siger man, der løber sære Rygter.

Mandag 8. Han skal have indladt sig med Drenge i den Skole han læser siger man. Gid det var Løgn! Hvad bliver der nu af det ulykkelige Menneske, uden Penge, i fremmet Land.

Onsdag 10. Nu taler hele Byen ondt om Clemens Petersen; han er forstødt af Alle; han dræber sig vist.

Mandag 15. Var hos Ingeborg Drewsen, vi talte om Clemens Petersen, hun var betagen over det Mystiske og Haarde, som hun forstod ved at sættes ud af Samfundet. Fru Heiberg havde det ogsaa grebet. Jeg er fyldt deraf og finder han har syndet, men straffes utilgiveligt haardt. Vore Lovledere ere ikke mildt dømmende, som Christus var det.

Et Par Uger før Andersen midtvejs i Juni 1869 for første Gang i lange Tider agter at forlade København for at iværksætte en lille Rejse til Basnæs, genoptages den afbrudte Brevvexling mellem ham og Fru Melchior, idet hun én af de sidste Dage i Maj har været nødt til at meddele ham, at et af hendes Børnebørn under Sommeropholdet paa »Rolighed« er bleven angrebet af Skarlagensfeber. Den 3die Juni er en Torsdag, da Andersen altid ventedes til Middag hos Melchiors. Nu har Meddelelsen om den smitsomme Sygdom skræmmet ham op. Han tør ikke komme.

Torsdag 3. Juni 1869. Kjære Fru Melchior! Det er tilvisse en Svaghed, men jeg maa bekjende den, jeg har Frygt for at faa Skarlagens-Feber. Indtil i Dag har jeg kjæmpet mod denne Ængstelighed, men jeg overvinder den ikke, uagtet jeg er i meget daarligt Humeur ved at tænke paa, ikke at skulle samles med Dem og Deres paa det hjemlige, kjære »Rolighed«. Hvad særligt bestemmer mig til ikke at komme ud i Dag er, at der er blevet sagt mig, at

faaer man Smitte, da viser denne sig først omtrent 14 Dage efter, og før den Tid vilde jeg nu være ude paa Basnæs og da gaae i Angst for at den der i de første Dage af mit Ophold brød ud, og det var det Værste, der kunde skee, at jeg bragte den. Det er vistnok kun en Idee det Hele, men da den begynder at blive fix, vil jeg følge Deres eget venlige Raad: at blive borte. Jeg er uendelig kjed derover; føler mig ganske lidende. Deres Broder har været saa venlig at foreslaae mig at komme et Par Dage ud til ham paa »Peters Høj«, jeg spiser der paa Søndag. Torsdag vil jeg være i Byen for at begynde med Indpakningen og venter da, dersom Fru Scavenius skriver at jeg er velkommen, at rejse sidst i Ugen til Basnæs. Nu maa De tillade mig at aflægge hyppige Brev-Besøg; dette i Dag koster det mig en heel Kamp at afgive. Det er blevet mig en Trang, en Deel der hørte til mit daglige Velvære, saa jævnligt at samles med Dem og alle Deres i det velsignede Hjem, hvor jeg er blevet optaget med saa meget Hjertelag; ja, De og Deres Mand ville tilgive at jeg udtaler det: jeg synes at høre til Kredsen. Hils den kjære lille Ven, der er uskyldig Aarsag i hele Begivenheden, gid jeg snart høre, at han nærmer sig Dagen til det første varme Bad. Hils hele Børnekredsen og smil kun af min Frygt-somhed men bevar uforandret Deres velsignede Sindelag for Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Kjøbhv. 4. Juni 1869. Kjære Fru Melchior! En lille Brev-Visit igjen! Hvor jeg igaar savnede Dem og Deres! Jeg gik paa Restauration, kom hjem, følte mig syg og var tilsengs før Kl. 10; i Dag er jeg bedre, men fryser, saa Himlen maa vide om der bliver noget af Opholdet paa »Peters-Høj«. For et Øieblik siden fik jeg Brev fra Fru Scavenius, som udtaler sin Glæde over, at jeg snarest kommer til Basnæs. Jeg længes isandhed efter at komme ud fra Byen, alle Venners og Bekjendters Huse staae saa tomme og gjøre Byen kjedelig i denne graa kolde Tid. Er jeg først ude vil vel Humeuret begynde at løfte sig igjen, det lysner ogsaa op for Tanken, naar jeg seer mod Rejsen syd paa, men glæde mig til den vil jeg dog ikke, saa meget kan skee i et Par Maaneder, og staaer Krig for Døren er det ikke værd at komme udenfor. Hvorledes har min lille, skarlagensklædte Ven det? Naar kaster han Purpuret? — I Lotteriet vandt jeg ikke, heller ikke havde jeg Lykke med mine tre Lodsedler paa Kunst-Udstillingens Malerier. Har De været heldigere? Eckardt og Scharf rejste igaar til Stockholm,

Fru Eckardt og Frøknerne Bournonville toge allerede bort i Tirsdags. Den ældre af Brødrene Poulsen ved det kgl. Theater tager til Paris, den unge Grandjean, Søn af Conditoren, skal debutere som Arv næste Saison. Det er den hele Pose Nyheder jeg har at fortælle. — Deres meget takn. *H. C. Andersen.*

Rolighed 5. Juni 1869. Min kjære Hr. Etatsraad! Tak for Deres hjertelige Breve, som dog altid er nogen Erstatning for det uundgaaelige Savn af Dem selv. Jeg har paa ingen Maade Ret til at lee over Deres Ængstelighed, da jeg selv har skyet mine Venners Huus, naar Skarlagensfeberen har været Gjæst. — Skulde De ikke faa isinde idag at tage ud til Eremitagen og høre Bille holde Grundlovstale? De kunde jo tage ud med Jernbanen og da træffe os hos Billes, som vilde blive henrykte ved at see Dem. De kunde da kjøre hjem med os. De skulde dog bestemme Dem dertil, der maa jo være meget trist i Byen, og da bliver De let i daarligt Humour og fanger Griller, og det maa De ikke. — Jeg opgiver ikke personlig at hilse paa Dem, forinden De rejser; og kommer De ikke herud, da kommer jeg ind og hilser paa Dem. Er der et og andet, jeg kan være Dem behjælpelig med, da maa de disponere over mig. Det var dog muligt, at jeg i huuslige Anliggender kunde give Dem en Smule Raad. — Det er os Alle et Savn, at vi nu i længere Tid ikke skulle see Dem paa Rolighed. Med Venskab forbliver jeg Deres *Dorothea Melchior.*

Kjøbhvn. 6. Juni 1869. Kjære Fru Melchior! Tak for Bouquetterne, den fra Haven og den i Ord paa Papiret! Jeg kom ikke ud i Skoven igaar, som De undte mig, uagtet jeg allerede i den tidlige Morgen havde Lyst dertil, men jeg opgav det, da jeg slet ikke var kommet til Fru Ørsted, hvem jeg svigtede sidste Onsdag og svigter næstfølgende, om jeg igaar havde besøgt Skoven. Den næste Onsdag, som da kommer, bliver nemlig, om Gud vil, Afrejse-dagen til Basnæs. — Jeg fornam intet til Festen, uden at jeg paa Torvet og i Gaderne saae mange Danebrogsflag, jeg sad hele Aftenen hjemme, ordnede Papirer, pakkede sammen og skrev til Fru Collin i Hellebæk. De have nok betydeligt frosset derude. De maa vist lægge en gloende Boldt i Strygejernet og sætte en kogende Maskine paa Bordet, for at faa varmet op, thi saavidt jeg veed have de ikke Kakkellovne. — I Dag tager jeg ud til Deres Broder paa Peters Høj. I Ugen som da kommer, bliver Tirsdag den 15de den

sidste Dag, jeg er her, da kommer jeg ud i Rosenvænget og derfra ind i Deres Have, ikke i Stuen, for at see alle kjære Ansigter og sige Lev vel. Nu de hjerteligste Hilsener til Dem selv, Deres Mand og alle Børnene! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Petershøj ved Strandvejen. 8. Juni 1869. Kjære Fru Melchior! — Da jeg i Formiddags kom ud paa Landet, blev jeg paa Klampenborg modtaget af »lille Marie« og hendes Duenna Sidse, begge med venlige Ansigter, og ligesaa venlig var man ved Indtrædelsen paa Petershøj. Skade at det regner og Vej og Gange staae med Vand. Ellers var Deres Svigerinde og jeg gaaet op til Fru Bille, hvis Bryllupsdag det er i Dag, nu derimod sendes Sidse med Bouquet og Visitkort. Hvorledes er nu Sundheds Tilstanden paa Rolighed? Er det endnu ikke klart, om det er Skarlagens Feber eller røde Hunde? — Jeg bliver vistnok en fire Uger paa Basnæs, og saa vil jeg haabe at Alt er godt paa Rolighed, og at jeg skal samles med Dem Allesammen. — Hvorledes føler Anna sig? Er det fugtige Vejr godt for hende? Skulle vi mødes ved Middelhavets Vande? Hvor og naar? — Vil De sige lille Sally fra mig, at her ude findes ikke »rød Grød i Grøfterne«, det lidet her var, har Marie og jeg spist, men at han kan fange Rejer og Aal i Strømperne. — Mine bedste Hilsener til hele Deres Kreds, jeg savner den betydeligt. I den tidlige Onsdag Morgen den 16de suser jeg med Banetoget til Slagelse, den gamle Skoleby, for efter fire Timers kjedelig Kjørsel at naae Basnæs! Lev vel! Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Basnæs ved Skjelskør. 17. Juni 1869. Kjære Fru Melchior! For et Par Timer siden kom jeg her til Basnæs, og min første Skrivelse herfra maa flyve til Rolighed. Naar jeg imorgen sender dette Brev til Skjelskør, vil jeg sende en Hilsen gennem Telegraphen, den har De da imorgen paa Bryllupsdagen, jeg er dog saaledes usynlig tilstede! Gud glæde og velsigne Dem og Deres Mand! De ere saa mageløs gode mod mig; jeg gjemmer hvert Indtryk heraf dybt i mit Hjerter. — Nu skal jeg fortælle om min korte, farveløse Fart herud. Jeg var saa træt at jeg saae kun lidt og oplevede slet Intet Allerede før fire imorges stod jeg op, kaldte paa Pigen og hun paa Frk. Hallager, Klokken fem stod Kaffen paa Bordet og lidt efter sex var jeg paa Banegaarden; ene sad jeg i Vognen til Slagelse, Deligencen som optog mig der til Skjelskør, havde jeg det Held

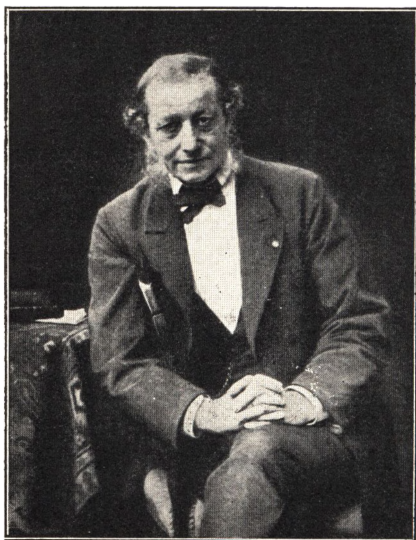
med, at den ikke havde nogen Pasageer uden mig; det bidrog til at jeg laa og vegeterede i Vognen. Fra Skjelskjør gik det i her-skabelig Flugt, med vel muntre Heste til Basnæs, hvor jeg fik den hjerteligste Modtagelse; jeg har ikke været her i snart to Aar. Vejret er klart, Søen blaagrøn, Rødtjørnen blomstrer i Haven, og Græsset er som et Fløjel. For Enden af Haven er, siden jeg var her sidst, oprejst et Mindesmærke for den afdøde Scavenius, det staaer under en Gruppe af ældgamle Træer, det er en Obelisk med Indskrift »Den oplyste, dygtige og hjælpsomme Godsejer Jacob Brønnum Scavenius, rejstes denne Mindestøtte i Taknemlighed og Erkjendtlighed af Godsets Beboere, den 19de Maj 1868«. Indskriften har jeg leveret, anmodet derom af Beboerne. Fru Scavenius sagde strax ved min Ankomst: »Veed De hvad, Andersen, jeg er glad ved at De iaar først kommer til mig og ikke til Melchiors, thi der har De det saa godt, bliver saa forkjælet, at jeg ikke kan gjøre det saaledes, uagtet De veed jeg vil gjøre det efter bedste Evne«. Hun talte med saa megen Inderlighed om Dem, Deres Mand og Svoger Moses Melchior og beklagede, at det ikke havde faldet hendes Fætter Moltke-Hvitfeldt ind at indbyde hende engang hos sig, naar De og Deres vare hos ham. Naar De ved en tilstundende Hoffest mødtes, sagde hun, bad hun een af Deres fælles Bekjendter at presentere hende for Dem. — Og nu tag til Takke med dette lille Brev! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Basnæs 21. Juni 1869. Kjære Hr. Grosserer Melchior! Vær hjerteligt hilset paa Deres Fødselsdag! Gud bevare Dem for alle Deres! Til disse slutter jeg mig, De maa tillade det, selv er De Skyld deri ved Deres mageløse Godhed og Venskab for mig. Gjengjælde Dem, som jeg ønsker, kan jeg ikke, men De tager Villien, hvor ikke Gjerningen slaaer til. I Tankerne er jeg hos Dem denne Morgen og denne Middag, naar alle de nærmeste Kjære sidde om Dem ved Festbordet og Deres Skaal bliver udbragt:

Lærke og Svale og Kukkeren med
 Beder jeg flyve mod Byen afsted,
 Bringe en Hilsen fra Vennen, De veed!
 »Glæde og Solskin paa Rolighed!«

Jeg har det særdeles vel, Fru Scavenius er hjertensgod. Jeg føler mig ogsaa legemlig bedre, og Dagene flyve hen. Det har altid været

saa, at paa Basnæs var jeg meest skrivende, det ligger i Luften, det ligger i Stedet, det ligger i at vi kun paa et Par bestemte Tider af Dagen mødes. Jeg flyver om i Haven, i den nære Skov og vender altid tilbage til Skrivebordet, ellers blev Tiden for lang, nu synes den for kort. Jeg fik ikke at vide Deres Udlæg for de to Afsendelser til Amerika af Manuskriptet til mit Livs Eventyr. Min Gjæld hos Dem vokser saa stor, at jeg itide maa tænke paa den betale-

Moritz G. Melchior.
(Efter Maleri af Bertha Wegmann.)

lige! — Igaar havde jeg det stille Haab, at der vist kom med Posten et lille Brev til mig fra Deres Kone, der var ogsaa i Brevtasken Brev, men ikke fra hende. I Ugens Løb hører jeg nok fra det kjære »Rolighed«. Nu, Glæde og Velsignelse der! Bevar altid Deres venlige Sindelag mod Deres taknemligt hengivne *H. C. Andersen.*

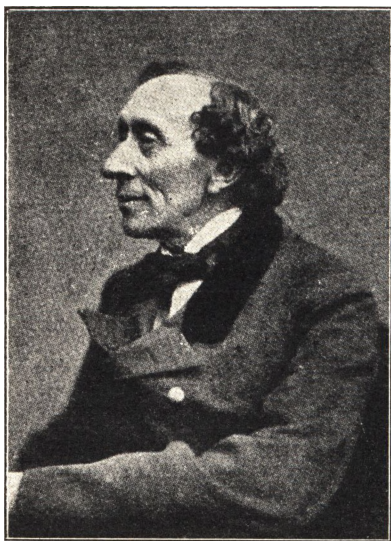
Den 24de Juni modtager Andersen fra Fru Melchior et Brev, der desværre er gaaet tabt, men hvis væsentlige Indhold erfares af det Svar, han strax sender hende:

Basnæs 25. Juni 1869. Kjære Fru Melchior! Iaftes havde jeg den Glæde at modtage Brev fra Dem og Brev fra Deres Mand! Hvor De dog begge ere mageløse gode mod mig! Tak fordi De saa levende opruller for mig hele Festdagen den 22de Juni, jeg har Skuet af den, fornemmer Musikken fra »liden Kirsten« og troer at have hørt Talerne. Hvor det var venligt af Hr. Moses Melchior at han med Ord, som jeg helst ønskede det, udbragte min Skaal, hils ham, tak ham! Jeg er altid forlegen ligeover for ham med min Tak, jeg har Følelsen af at han ikke holder af at høre Sligt, og jeg veed da ikke ret hvorledes jeg tør og bør stille Ordene. — 36 Bouquetter har De bundet, — hvilket Arbejde! Jeg ønsker at have været med for at lette Dem dette. I Tankerne var jeg hos Dem Alle. Forresten var det hernede en stille kold Dag, jeg gik i Haven og havde tyk Vinterfrakke; jeg frøs! Med Fru Scavenius talte jeg om Fest-

ligheden paa »Rolighed«, og jeg fornåm at hun undte mig at være med der; hun er uendelig opmærksom og god. Jeg har nu sagt at længer end til 6. Juli bliver ikke Opholdet her paa Basnæs; hun er saa venlig at ville have mig paa Udrejsen igjen, naar jeg gaaer syd paa, men det stiller sig vist ikke saa; er Grev Moltke saa vel, at han tager mod Gjæster, da lægger jeg Udfarten, at blive et Par Dage over paa Glorup. Maaskee rejser jeg ogsaa til Udlandet før den 6. September [50 Aarsdagen for Andersens Ankomst til København som en fattig Dreng]. Der er noget flaut i at blive hjemme for at faae et Festmaal tid; veed jeg at mine Venner have mig deltagende i Tanke den Mærkedag i mit Liv, da er det tilvisse det Vigtigste. De og Deres Mand ere jo ogsaa da over alle Bjerge. — Imorgen otte Dage tager hele Huset her til Veddeløbene i Slagelse, eg bliver hjemme. Jeg vil ikke have den Anstrengelse. Vejret er stadig koldt; jeg havde haabet at kunne begynde herude med at gaae i Vandet, men Ingen endnu have forsøgt derpaa. Igaar kjørte vi ud i een af Basnæs's nærmeste Skove, hvorhen Folk fra Skjel-skjør, Næstved og Korsøer søge hen, smukt er her, Bøgene hælde sig ud over den aabne Strand, og man seer de forgyldte Fløje paa Taarnene af Holsteinborg. — Hils nu alle Kjære og beed Sally levne til mig lidt af »Rødgrøden«. Deres hjerteligt hengivne og ærbødige *H. C. Andersen*.

Naar Andersen i denne Tid kun hører sparsomt fra Fru Melchior, har det tildels sin Forklaring i, at hun ikke føler sig helt rask og iøvrigt har sin Dag stærkt optaget af Husmoderpligter overfor sine liggende Gæster paa »Rolighed«; men den væsenligste Grund til at hun føler sig mindre oplagt til Brevskrivning er den Angst, der har grebet hende, idet der hos hendes Datter, den sextenaarige Anna, har begyndt at vise sig Symptomer paa Brystsygdom. Ligeoverfor Andersen har hun ikke ønsket at fremstille Sagen i hele dens Alvor. Men han vød, at naar Efteraaret begynder, er det Melchiors Hensigt at rejse med Datteren sydpaa, hvorfor han ogsaa i ovenstaaende Brev hentyder til, at Hr. og Fru Melchior den 6te September, paa hans Festdag, vil være »over alle Bjerge«. Da han selv agter at tilbringe Vinteren i et mildere Klima, glæder han sig imidlertid til at kunne fejre Julen i Udlandet sammen med sine kære Venner, hvilket dog, som vi senere vil erfare, ikke skete. Skilsmisken blev langt længere end formodet. — Fra Basnæs sender han, i den sidste Uge af sit Ophold dør, endnu et Par Breve til Fru Melchior, før han den 6te Juli paany holder sit Indtog paa »Rolighed«.

Basnæs 30. Juni 1869. Kjære Fru Melchior! Iforgaars vare vi her fra Gaarden til Middag hos Svigersønnen Castenskjold paa Borreby, den gamle Gaard hvor Valdemar Daa engang ødelagte sig for at lave Guld, Stedet han med sine tre Døttre maatte drage ud fra og døe i Fattigdom. Der er dobbelte Voldgrave endnu, store mørke Kastanie-Aléer, eensomt og alvorsfuldt; man seer fra Haven Bæltet og Skjelskjørs Fjord. Igaar vare vi indbudte til Espe, hvor

H. C. Andersen. 1869.

Enken efter den unge Grev Moltke boer, en ung, ladylike elskværdig Dame, Søster til Sehested-Juul; Vejen var mig for lang, og jeg veed, at man aldrig kommer hjem derfra før ved Midnat; jeg blev derfor hjemme. — Nu maa dog den varme Sommer komme, jeg har i det kolde Vejr ret tænkt paa den kjære Anna og beklaget hende; jeg har jo selv frosset og løbet om i tyk Vinterfrakke. — Jeg har skrevet et ret heldigt nyt Eventyr: Hvad Tidslen oplevede, det er allerede gjennemskrevet tre Gange og et Exemplar sendt til Frøken Raasløf, som er saa elskværdig at oversætte samme til Riverside

Magazin i New York. — Haven her mylrer med Roser, især ere de gule prangende; Rødtjørnen er nu gulnende og syg, men paa Engen staaer det vinterlevende Hjertegræs, jeg har samlet en Haandfuld, en heel Urtekost, til Dem. Imorgen er her stort Selskab, de højere stillede af Godsets Folk, Forvalter, Forpagter med deres Fruer. Paa Fredag har jeg lovet Fru Scavenius at læse Eventyr for Gaardens Folk, fra Kammerjomfruen ned til Hønskonen; denne sidste havde jeg megen Glæde af, da jeg eengang læste »Det er ganske vist«, hun troede bestemt, at det var oplevet i hendes Hønshehus. Dette er paa Basnæs en nydelig, ottekantet Bygning paa en Ø i Haven. Konen boer midt derinde, med Lysning fra Loftet, Side-Gemakkerne vende for Gjæs og Ænder ud til Kanalen, Hønsenes Stuer til smaa Hønsesgaarde, hvor de japanske Høns og de kalkunske have deres særlige Opholdssteder. Da jeg skrev »Val-

demar Daa«, tænkte jeg paa at gjøre Konen her til een af hans Døttres Decendenter, men opgav det og blev ved det historiske Sagn. — Fru Scavenius har spurgt mig, om jeg ikke havde Lyst at komme herud igjen paa Basnæs, naar jeg i August forlod »Rolighed«, men det er for lang en Vej frem og tilbage, da Jernbanen ligger saa langt fra os, at jeg ikke tager mod Tilbudet, uagtet det vil blive en noget lang, kjedsommelig Tid efter det smukke, hjemlige Ophold paa »Rolighed«, at ligge drivende i et Hotel i Kjøbenhavn, ene og alene for den sjette September, som dog vist vil og maa blive en temmelig henglidende Dag. De vil altsaa forstaae, at veed jeg ikke noget bedre, flyver jeg vist tidligere afsted, og da kan jeg lægge Vejen over Basnæs, det er da ikke frem og tilbage og atter ud. — Jeg indretter Rejsen saaledes, at jeg mod Juul kan være i Nizza; det vil blive dejligt at mødes med Dem og Deres, jeg betragter det som et Glandspunkt paa Rejsen! og den kjære Anna vil blive forfrisket i den milde Luft, blomstre og være den raskeste af os Allesammen; hun vil glæde sig ved det blaa Middelhav, ved den sydlige Vegetation og de sneebedækkede Bjerger. — Paa Tirsdagaften den 6te Juli, om Gud vil, kommer jeg med Banetoget fra Korsøer og kører lige til Rolighed. — Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Rolighed 4. Juli 1869. Min kjære Hr. Etatsraad! Jeg vil blot i al Korthed takke Dem hjerteligt for Deres Brev og sige Dem, at vi Alle glæde os til at see Dem igjen, og at Vognen skal være ved Jernbanen Kl. 10 for at hente Dem. Idag have vi haft et herligt Vejr, og Anna og vi Andre har kjørt en Tur og indviet vor nye Char-à-banc, en dejlig Familievogn, som kan rumme 12 Personer foruden Kudsken. Altsaa glæder vi os til at see Dem i et dejligt Solskins-Humeur! Maskinen staaer nu paa Bordet og man venter mig til The. Deres hengivne *Dorothea Melchior.*

Basnæs 5. Juli 1869. Kjære Fru Melchior! Endnu et lille Brev fra Basnæs! De modtager det imorgen tidligt, og, vil Gud, indtræffer jeg med Aftentoget og kører lige til »Rolighed«. Særdeles glæder jeg mig og veed hvor venligt stemt de Alle see mig. Fru Scavenius vilde gjerne jeg lagde et Par Dage til endnu herude, men jeg har nu allerede været her ind i Juli og for mig bliver jo Opholdet denne Gang begrændset paa det kjære »Rolighed«. Imorgen, midt paa Eftermiddagen, skulde jeg med Deligencen fra Skjelskjør

til Slagelse, een af de langsommeligste Farter, i vor Tid, jeg kjen-
der; jeg udtalte igaar min Gru for den, og Fru Scavenius er saa
elskværdig at lade mig befordre med sin Vogn og Heste til Korsøer,
der ligger Basnæs lidt nærmere end Slagelse men dog er for Hestene
frem og tilbage over 7 Miil. Jeg føler mig særdeles vel, men for
dog at have noget at pippe over, maa jeg sige, at mine Øjne ere
noget daarlige; her er altid aabne Døre og Vinduer, jeg kan ikke
taale Træk, og det ene af mine Øine opelsker i disse Dage et Byg-
korn, som slet ikke behager mig. — Siden De sidst fik Brev,
har jeg bragt paa Papiret de fleste Momenter til en ny Historie,
den jeg en Dag omtalte fyldte mig: Historien om den højadelige
Dame, der endte som Færgkone paa Falster, hos hvem Holberg
boede i Pestens Tid. Paa »Rolighed« tænker jeg at udarbejde den,
saa den kan blive sendt til Amerika, før jeg i September forlader
Landet. — Altsaa, vil Gud, imorgen sees vi! Deres taknemligt
hengivne *H. C. Andersen.*

Andersen's Lejemaal hos Frk. Hallager paa Hj. af Kongens Ny-
torv og L. Kongensgade var ophørt samtidig med hans Afrejse til
Basnæs, og hans Bohave anbragt hos Martin Henriques. Ved sin
Tilbagekomst til København var han saaledes uden egen, fast Bopæl.
Før han i September rejser udenlands, indkvarterer han sig da først
paa »Rolighed« hos Melchior's, der i Slutningen af August drager
mod Syd, dernæst i Skovshoved hos Martin Henriques og endelig i
Hotel d'Angleterre.

Under Opholdet paa »Rolighed« indtræffer en lille Begivenhed,
der viser, i hvor høj en Grad han værdsatte Fru Melchior's Mening
og Raad. Han modtager et Brev fra Georg Brandes, hvori denne
meddeler ham, at han i »Ill. Tid.« agter at offentliggøre en Artikel-
række om H. C. Andersen's Eventyr, men samtidig anmoder han
Digteren om ikke at bedømme disse Artikler, før han har læst dem
tilende. Anmodningen motiveres med, at Andersen er blandt alle
Skribenter den, der »har gjort Kritiken mest Uret, understøttet alle
Fordomme mod den, bragt den i Ringeagt og Vanry«. »Men, hvis
De nu seer,« skriver Brandes, »at jeg ikke har hævnnet mig paa
Dem for Deres mange onde Ord om Kritiken, beder jeg Dem tro
en Smule godt om den æstetiske Videnskab og ikke glemme den
Godhed, De tidligere har vist Deres meget ærb. og hjerteligst hen-
givne Kritikus G. Brandes«. I sine bekendte, aandfulde Artikler om
Eventyrene ydede Brandes Digteren den største Anerkendelse, men
det ovennævnte Brev havde afficeret Andersen stærkt og affødte en
Korrespondance mellem de to Parter. Og at Fru Melchior har været
nøje indviet i Sagen, og at Andersen tillægger hendes Dom en be-
tydelig Vægt, siger Dagbogen os med tydelige Ord:

26. Juli 1869. Skrevet Brev til Brandes, efter Fru Melchiors Indvirkning revet det itu.

Efter at Andersen den 16de Aug. har forladt »Rolighed«, sender han allerede næste Dag sit Takkebrev til Melchior's:

Petershøj 17. Aug. 1869. Kjære, fortræffelige Fru Melchior! Deres Datter, Fru Johanne, som jeg i denne Morgenstund har aflagt Besøg paa »Villa Maria«, sagde mig, at hun med Omnibus siden tager til »Rolighed« og lovede at bringe Dem og hele Kredsen min hjertelige Hilsen, men jeg lægger den dog helst ind i Papiret. Det var mig meget tungt igaar at forlade det Hjem, De og Deres Mand saa længe have forundt mig, især da der rimeligviis ligger en lang Skilsmisse for. Jeg tør ikke ret drømme om et Møde i Mentona, det vilde for mig være altfor glædeligt. Hovedsagen er, at den kjære Anna bliver rigtig sund og styrket. Tak for de smukke Dage og bring Deres Mand min inderligste Hilsen; det er saa tungt ikke at kunne gjengjælde, altid modtage! Jeg har dertil iaar en Følelse af, at jeg ikke har været en underholdende Gjæst, ret livsglad. De har mere end tidligere denne Gang fornummet det almindelige Menneske; jeg har saa ofte følt mig træt og pirrelig, som man slet ikke bør være i en Kreds som den jeg levede i, men De viiste mig den samme Deeltagelse og Venlighed! Tro at jeg ret skjønner derpaa! — I Nat sov jeg slet ikke, mange Tanker fløj mig gennem Hovedet. Vejret er lummert og tungt. — Hos Deres Datter Johanne tog Sally og Otto venligt mod mig i Haven, og i Stuen laae Poul paa Gulvet og stirrede paa mig, som tænkte han: »Hvor har jeg dog seet den Skikkelse før?« Han viser, hvor stor han er, klapper Kage og peger paa de to nye Tænder og smiler — det er Alt hvad et saadant lille Menneske kan gjøre. — Den kjære Emil fejrer sit 12te Aar i Dag! Hils ham saa varmt og hjerteligt; kunde jeg sætte min Hilsen i Musik, vilde han kunne spille den og selv lægge al sin Følelse derind i. — Lev nu hjerteligt vel til vi i næste Uge sees. De rejser dog neppe Torsdag otte Dage? Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Petershøj. 19. Aug. 1869. Kjære Fru Melchior! Det er i Dag Torsdag, og jeg er ikke paa »Rolighed«! Snart er ogsaa De og Deres borte derfra! I Formiddag gik jeg til Teglgaarden for særligt at hilse paa Frøken Jette, men de vare Alle flyvne ud. Saa

gik jeg ned til Fru Johanne, hvor Sally tog imod mig med Spørgsmaalet: »Hvad vil Du?« Jeg svarede: »see Dig!« »Du har jo seet mig!« sagde han, var forresten meget sød. — Dersom De, kjære Fru Melchior, veed eller kan skaffe mig Noget at vide om »sjette September«, da siig mig det; jeg har skrevet derom til Fru Collin, men ikke hørt et Ord; med Deres Broder generer det mig at nævne denne Sag. Ak, hvor gjerne fløj jeg ikke nu afsted istedetfor at sidde hele fjorten Dage inde i Kjøbenhavn! Hvo mon i Dag sidder ved Deres Bord; der er neppe Bouquetter i de smaa, lange Glas! men Solen skinner varmt ind i Stuen, til Dem, Deres Mand og hele Kredsen. Et Flor af Hilsener fra mig med hver Solskinsstraale! Deres takn. hengivne *H. C. Andersen.*

Den 27de August rejste Melchior's mod Syden.

Kjøbh. 30. Aug. 1860. Kjære Fru Melchior! I denne Morgen var jeg i Deres Hjem paa Amagertorv og hørte, at De vare vel komne til Fastlandet! mon nu dette Brev naaer Dem i Frankfurth? Med Tankerne fulgte jeg Dem over Søen og var glad ved om Aftenen at Vinden lagde sig, og jeg antager, at Overrejsen har været uden Søsye. Humeuret haaber jeg nu har løftet sig hos Dem Allesammen, og den kjære Anna begynder vel at glæde sig ved det Nye, hun seer. Paa Afrejse-Dagen var mit Sind meget bevæget, jeg kom, som De veed, fra Jørgensens Begravelse, jeg var særligt opfyldt af Erkjendelse af den mageløse Godhed, Deres Svoger Moses Melchior har viist den unge Mand. Jeg følte Trang til om Aftenen at have skrevet ham til og udtalt mig, men jeg opgav det, da jeg veed, hvor fiintfølende Deres Svoger er, jeg frygtede at han ikke vilde synes om det, men i mit Hjerte ønskede jeg: »Gid jeg havde gjort det Gode i Verden, han har gjort, saa havde jeg dog udrettet Noget!« At jeg saa sjældent talte til ham om Jørgensen, var i Sandhed ikke af Mangel paa varm Deeltagelse, men af Forlegenhed over al den mageløse Godhed han viiste ham i Ord og Gjerning! — Jeg er i Dag forkjølet, som ængster mig i Anledning af Festen paa Mandag. Paa Casino skal opføres mit Stykke »Paa Langebro«, men først efter min Afrejse. — Hele den lærde Congres skal være indbudt til Festforestillingen paa Onsdag, Bournonville har oversat sit Program til »Valkyrien« paa Fransk, for at de Fremmede kunne forstaae Forestillingen. — Kongen har tildeelt Præsidenten fire af sine Vogne, siger man, til Afbenyttelse under Opholdet her for at

Gjæsterne kunne see sig om i Egnen. — Lad mig nu, naar De naaer Montreux, faae et lille Brev! Jeg har lidt febril Fornemmelse ved Tanken om Festen for mig! Gid at jeg nu var paa Rejse, og gid jeg snart hørte, at De og Deres have det godt. Deres takn. heng. *H. C. A.*

Frankfurt. 31. Aug. 1869. Kjære Etatsraad Andersen! Først vil jeg sige Dem hjertelig Tak, fordi De med en saa mageløs Udholdenhed forblev paa Toldboden, indtil vi var et langt Stykke tjernet fra Dem. Jeg kunde see Dem svinge Deres Hat til Afskeed, og Deres høje Skikkelse gav sig tilkjende over alle, der stod omkring Dem. Bevar altid det Venskab for mig og Mine, som vi Alle sætte saa megen Priis paa! — Det var med tungt Sind, jeg denne Gang forlod Hjemmet, Vennerne og de elskede Børn. Jeg følte mig tillige saa overanstrengt, at jeg nødvendigviis maatte bestemme Afrejsen hurtigt, hvis jeg ikke skulde blive syg forinden. — Den 6te September nærmer sig nu med stærke Skridt, den De har imødeset med saa ængstelige og bevægede Følelser. Gid De nu maa blive rigtig tilfredsstillet, hvilket jeg aldeles ikke tvivler om, da det er umuligt, at De ikke vil føle Glæde ved at se, hvor uendelig mange Venner, De ved Deres elskværdige Personlighed og Deres Guds-Gave i Aarenes Løb har erhvervet Dem. Tro mig, at jeg er bedrøvet over ej at kunne være tilstede og bevidne Dem, hvor megen Deel jeg tager i Deres Lykke! Lev vel og vær hilset af Deres Veninde *Dorothea Melchior.*

Badenweiler 2. Spt. 1869. Kjære Etatsraad Andersen! Naar De modtager disse Linier, er De omringet af gode Venner, og De har ikke Tid til at læse lange Breve. Jeg vil derfor kun i faa Ord forsøge at udtrykke mine inderligste Ønsker for Dem. Gid Vorherre maa lægge mange Aar til Deres Liv, og at hvert Aar maa skjænke Dem lige saa megen Lykke og Velsignelse som de forgangne, og endelig — det bedste — give Dem Sundhed og Tilfredhed i fuldt Maal! Det maa være en stolt Følelse for Dem, at De har bragt det saa vidt i Verden, naar De tænker tilbage paa den Tid, da De som 14 Aars Dreng kom til Kjøbenhavn uden en eneste Ven til at byde Dem Velkommen. Dog — De havde Tillid til Vorherre, og de fromme, gode Følelser, Deres Forældre havde bibragt Dem, bare velsignede Frugter. Ja, De holdt den svære Kamp ud og forsagede ikke under de mange store Skuffelser, som mødte Dem. Geniet

banede sig sin Vej, og De naaede det Maal, De sigtede efter, og nu er De rigere end alle Konger og Fyrster, der ikke kunne rose sig af at eje saa mange, oprigtige Venner Verden over som De. — Vi tømme et Glas tilbunds paa Deres Vel den 6te September, og jeg smigrer mig med, at De ogsaa vil skjænke Venerne i Schweitz en lille Tanke. Hvor inderlig gjerne havde jeg ikke selv været tilstede ved Deres Fest, ja, det er med vemodige Følelser jeg tænker paa at maatte være saa langt borte, men jeg glæder mig til, at vi dog skulle træffes i Vinter og til, at jeg da mundtligt kan takke Dem for de mange nydelsesrige Timer, Deres Digterværker have forskaffet mig, og sige Dem, hvor megen Priis jeg sætter paa at besidde Deres Venskab. Jeg tænker mig, at Fru Collin sidder ved Deres ene Side og maaskee Fru Drewsen paa Deres anden Side ved Middagen, — vil De bringe Dem begge min Hilsen. — — — Deres hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Den 10de Sptbr. bryder Andersen op fra København for at iværksætte den længe planlagte Udenlandsrejse, der indledes med korte Ophold paa Basnæs, Holsteinborg og Glorup. Strax efter sin Ankomst til Basnæs afsender han til Fru Melchior et Brev, der findes trykt i Billes og Bøgs Samling. Det skildrer det vellykkede og skønne Forløb af Jubilæumsfesten den 6te og gengives — undtagelsesvis — her i et stærkt forkortet Uddrag.

Basnæs 11. Spt. 1869. Kjære Fru Melchior! Endeligt kan jeg skrive! Det har været udsat altfor længe; men jeg havde ikke Ro eller Hvile. At De og Deres altid vare i mine Tanker, behøver jeg ikke at sige; det veed De. — Deves Svoger har sagt mig, at De havde erholdt »Dagbladet« med Referat af Festen, ellers havde jeg sendt det. Tak for Deres trofaste, mageløse Deeltagelse! Det var en fuldendt Glædesfest. — Kl. lidt over fem afhentedes jeg af Conferentsraad Drewsen. Der var 244 Gjæster; Listen over dem har Bille afskrevet til mig; jeg skal i næste Skrivelse sende Dem en Afskrift. Det var en aldeles vellykket Fest, og gamle Thiele sagde til mig næste Dag: »Det var, synes mig, som var jeg i Himmerige, for alle Mennesker vare blevne gode og glade; man havde Lyst til at trykke dem Allesammen i Hænderne!« Dagen derpaa var det Dronningens Fødselsdag, og hele den kongelige Familie gjorde en Landtur; jeg kunde da først om Tirsdagen tage til Bernstorff. Kongen var saa elskelig mod mig. Han førte mig selv om i Haven og gav mig en af de smukkeste Roser, lod derpaa spænde for sin Vogn og

gav Ordre, at den førte mig til Charlottenlund og var videre til min Disposition til Banegaarden. Kronprindsen og den unge Prindsesse vare uendeligt milde og venlige; jeg spiste Frokost med dem, og Kronprindsen førte mig gennem Haven, da jeg skulde til Banegaarden. Ved Hjemkomsten fandt jeg en egenhændig Skrivelse fra den gamle Enkedronning; den var saa deeltagende. Jeg udsatte da Afrejsen og tog Onsdag Formiddag ud til Sorgenfri. Taarerne stode i hendes Øjne. Der blev dækket Frokostbord for mig i hendes Værelse, og en af hendes Vogne ventede for at føre mig til Jernbanen. — Først igaar forlod jeg Kjøbenhavn. Da jeg lidt over otte indtraf her paa Basnæs, var Forgaarden opfyldt af Mennesker, en stor Æresport var rejst ved Borg-Broen. I Haven afbrændtes et smagfuldt Fyrværkeri, hvor tilsidst mit Navn prangede i alle Farver. Mængden bragte mig et jublende Hurra, og Grev Holstein holdt en hjertelig Hilsen-Tale. Men, hvor var jeg træt! Klokken tolv kom jeg til Hvile og sov i Dag til halv ti. Nu er det Første, jeg gjør, at skrive til Dem, kjære, velsignede Fru Melchior! Min Tanke er hos Dem, Deres Mand og Børn. — Meget glæder jeg mig til Gjensynet i Mentona, og den dejlige Juletid skal der, om Gud vil, rulle op for mig. Deres taknemlige, ærbødige *H. C. Andersen.*

Vevey 14. Spt. 1869. Min kjære Hr. Commandeur! Dersom jeg ikke kjendte Deres Hjertelag for mig, maatte jeg næsten frygte for at de mange Æresbevisninger og den nye høje Titel havde gjort Dem stolt, saa at De ikke mere vilde kjendes ved Smaafolkene nede ved Genfersøen. Aldrig har jeg længtes saa meget efter at høre fra Dem som netop nu. Jeg har den Tro, at De har skrevet, og at der et eller andet Sted ligger Brev fra Dem, som jeg ikke har faaet. Skjøndt jeg forinden min Afrejse havde forvissat mig om, at Festens Ledelse vilde komme i gode Hænder, og skjøndt jeg ligeledes kjendte Detaillerne, har jeg dog endnu kun af »Dagbladet« faaet Underretning om Udfaldet, og deraf seer jeg, at det maa have været glimrende. Endnu har jeg imidlertid ikke opgivet Haabet om, at Posten idag skal bringe mig en Skrivelse fra Dem. — Mit Haab har ikke skuffet mig! I dette Øjeblik bragtes mig Deres kjære, længe savnede Brev, saa hjerteligt og Dem saa ligt. Tak derfor, det var en Steen fra mit Hjerte! Jeg veed, at jeg ikke havde Ret til at vente Underretning fra Dem saa snart, men jeg er bleven forvænt. Hvor det dog maa have gjort Deres Hjerte godt at møde saa megen Deeltagelse baade fra Høje og Lave! Det maa være med en taknemlig

og stolt Følelse, De denne Gang flyver ud i Verden! Og hvor er det betryggende for Dem at vide, at naar De med Herrens Hjælp til Foraaret vender tilbage for at tye til Deres Rede, vil alle Vennerne paany frede om Dem. Lev nu vel, og tænk med Venskab paa Deres fordringsfulde *Dorothea Melchior*.

E. S. Jeg kan ikke nægte mig selv den Tilfredsstillelse at sige Dem, at jeg blev forundret over at see, at Hotellets Folk havde decoreret Deres Værelse. Thi forinden jeg rejste hjemmefra, havde jeg givet min Gartner Ordre til at pynte det op med Blomster og hænge Guirlander udenfor Deres Dør. Jeg paalagde ham at spørge i Hotellet, om der var noget til Hinder derfor, og nu gad jeg vide, om de have taget Ideen fra mig.

Kjære Hr. Etatsraad! Med megen Glæde har ieg læst Beretningen om den smukke Fest i Anledning af Deres Jubilæum, og det er saa naturligt, at baade min Kone og jeg beklagede, at vi ikke kunde være med. Det var kun en meget ringe Erstatning for os at tømme et Glas paa Deres Lykke. Vi glæde os til at træffe Dem i Mentona; det er kun sørgeligt, at Annas Befindende istedetfor at gaae fremad er gaaet tilbage, og at hun har været alvorligt angrebet. Med de venligste Hilsener og de varmeste Ønsker er jeg Deres med Højagtelse hengivne *Moritz G. Melchior*.

Holsteinborg 20. Spt. 1869. Kjære Fru Melchior! Iaftes modtog jeg Deres kjære Brev, det jeg saa meget længtes efter. Det bedrøvede mig at høre, at den kjære Anna havde været daarlig, og det bedrøvede mig, at De saalænge, med Ret, havde ventet Brev fra mig. Jeg skriver nu strax i denne Morgen, og mit Brev vil om et Par Dage være i Deres Hænder, ja, før jeg endnu har forladt Danmark. Iforgaars kom jeg her til Holsteinborg. Paa Torsdag, vil Gud, kommer jeg til Glorup og bliver der til Søndag-Morgen, da rejser jeg gjennem Fyen og Hertugdømmerne til Hamborg; midt i næste Uge er jeg da i Leipzig, hvor jeg paa Posten søger Breve *poste restante* ligesom i Dresden, hvor jeg bliver nogle Dage, det vil sige ude paa Landet hos Fru Serre. Derfra gaaer det til Wien. I disse Dage har Bloch og Brygger Jacobsen været i Besøg paa Glorup, meest for at see hvorledes Billedet med »Grev Gert« var ophængt; jeg hører, at det ikke er godt placeret ved Dagslys, men om Aftenen naar det kunstige Lys tændes, skal det sees i overordentlig Virkning; det er som Figurerne traadte ud af Rammen. —

Jeg har havt dejlige Dage i denne September, dog aldrig har jeg i den Grad, som netop i disse, været overvældet af Tiggerbreve, det er som om Folk troede, at jeg havde vundet det store Lod. Midt i mit Glædes Bæger fik jeg ogsaa et Brev med et bittert Dryp, eller rettere lidt Ondskab. De veed, hvor plaget jeg er hele Aaret med at Forfattere sende mig deres Manuskript til Gjennemlæsning; jeg kan ikke læse det, al min Tid vilde gaae hen dermed; jeg har derfor i de sidste Aar ikke indladt mig paa at læse Sligt. Frøken Hallager gav jeg den Ordre ikke at modtage Manuskripter. Nu har i Vinter været en ung Pige, som det synes med en Bog hun havde skrevet og er blevet afviist; hun har meent, at jeg dog burde modtage hende og forlangt at jeg skulde lægge et Brev paa Fodposten med det ene Ord »tilladt«; det er ikke skeet, og nu faaer jeg et Brev; uden Steds og Navns Nævnelser, men Postmærkerne ere norske og i Stemplet staaer »Bergen«. Det er et meget vredt Brev, skrevet paa den 6te Septbr.; netop den Dag, siger Brevskriverinden, »da der lyder Hurra og Taler for Dem«! vil hun sige mig, at jeg er ikke saa god, som jeg burde være, at den Tale, der var om min »Elskværdighed«, kjendte hun ikke og vilde huske mig paa, at jeg ikke anden Gang stødte Nogen bort som kom; ikke engang en Orm, thi Ormen blev dog min Herre i Graven. Dette sidste var skrevet paa Vers. Jeg tog nok ikke mod borgerlige Folk, var een af hendes bitre Yttringer. Det gjorde mig ondt, at Nogen saaledes med Flid valgte min sjette September for at dryppe lidt Malurt. Men nu er det igjen fordunstat. — »Liden Kirsten« synes i Vinter at skulle have et Hjem paa Scenen; den lille Opera er allerede givet to Gange siden jeg forlod Byen. — Vil De hilse Lægen Dr. Dor og hans Frue, hver Fremmed som venligt nævner mig vil De bringe min Hilsen, men først og fremmest Deres Mand for hans Venskab for mig, hans hjertelige Deeltagelse og al den venlige Skrivelse, han lægger til mig i Deres Breve. Jeg glæder mig særdeles til at samles med Dem i Julen og haaber at see Anna rigtig i stigende Sundhed. Deres taknemligt hengivne *H. C. Andersen.*

Vevey. 28. Sept. 1860.

Kjære Etatsraad Andersen! — Brevet fra den norske Skribentinde var mildest talt uforskammet. Det tydede ikke paa meget Højsind, og skulde man bedømme hendes Talent etter hendes Opførsel, har Verden vist ikke tabt stort ved, at De ikke har hjulpet hendes Værk frem for Dagens Lys. Kun Skade, at hun har opnaaet sin Hensigt at bedrøve Dem, — den Triumph

skulde hun ikke have havt! — Anna har det nu noget bedre men er dog langt fra saa rask, som da vi forlode »Rolighed«. Lægen har hidtil tilraadet os et Ophold i Mentona, men han troer det nu rigtigere, at hun kommer til et varmere Clima og har anført Barcelona som passende. Gid vi maatte vælge det rigtige, selv om det var paa Bekostning af den store Glæde at mødes med Dem i Mentona. — Jeg er idag slet ikke oplagt til at skrive; jeg kan hverken faa Pen eller Tanke til at lystre, og vidste jeg ikke, at De altid er overbærende mod mig, rev jeg det Skrevne itu. Men jeg vilde dog saa gjerne, at De i Leipzig skulde forefinde et Par Ord og en kjærlig Hilsen fra Deres stedse hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Leipzig den 1. Okt. 1869. Kjære Fru Melchior! Igaar da jeg kom her til modtog jeg Deres hjertelige Brev, der dog ved sit Indhold meget forstemte mig. Den kjære Anna har det ikke godt, og vi mødes neppe i Mentona; til dette sidste havde jeg saa særligt glædet mig, ja, jeg vil tilstaae, saa ganske lagt min Rejseplan efter. Nu tager De til Barcelona, det er Spaniens Paris, jeg følte mig ganske vel der, der er to store Theatre, der er Folkeliv og der er Havet. Dog derhen kommer jeg ikke. Jeg vil ikke til Spanien, før Alt er fredeligt der, og vil Gud at vi ikke ved Jule-Tid mødes i Syd Frankrige, da forandrer jeg vist min Rejseplan og gaaer tidligere til Paris, maaskee England, men skriv mig endeligt, naar De selv har en bestemt Rejse-Plan for Deres Vinter-Ophold. — Min sidste Skrivelse til Dem var fra Holsteinborg, hvor jeg tilbragte tre glade Dage hos de elskværdige Mennesker. Greven var den sidste Dag borte, han maatte til Valg; ved Aftenen, idet jeg steeg i Vognen, havde Grevinden ladet alle Gaardens Folk samle for at bringe mig tre Gange Hurra, idet jeg nu stod i Begreb med at forlade Sjælland. Hos Grev Moltke paa Glorup blev jeg atter tre Dage og gik derfra gennem Fyen og Hertugdømmerne til Hamborg, hvor Deres Broder fortalte mig forstemt, at Anna havde det ikke godt, og at De vist forandrede Rejsen. Dog, hvo veed, De flyver mod den varme Luft, og i disse Dage raader Sommer-Varmen her højt oppe i Nord-Tydskland. Hils paa det kjærligste Deres Mand. Bring Anna en Bouquet Blomster fra mig, nu jeg ikke kan. Siig til Dr. Dor, at jeg slet ikke er glad ved at han forandrer den for mig smukke Rejseplan til Mentona. — Nu har De vel i Vevay læst Isjomfruen og ved den venligst tænkt paa Deres hengivne, taknemlige *H. C. A.*

Partubitz i Böhmen 15. Okt. 1869. Kjære Fru Melchior! I Böhmen paa en lille Bane-Station, hvor jeg overnatter, begynder jeg dette Brev, der naaer Dem — Gud veed hvor! Jeg kommer ikke saa tidligt til Wien, som jeg havde tænkt, og det trykker mit Sind, at vor Brevvexling derved er draget ud. Jeg længes saa meget efter at høre fra Dem, længes efter at høre om den kjære Anna, og om det bliver nødvendigt at drage sydligere end til Mentona. Spanien er dog for Øjeblikket et uhyggeligt og uroligt Land, især da de ere ene Damer. Gid at jeg maatte høre, at det var bedre med Anna, og at vi kunde mødes! — I Leipzig blev jeg et Par Dage, saae det nye Theater og fik Begreb om »Leipziger-Messe«. Over Dresden, hvor en Vogn fra Fru Serre afhentede mig til Maxen, blev jeg i en heel Uge. Jeg fandt den kjære, trofaste, gamle Veninde meget ældet og bøjet; hun faldt mig om Halsen ved Ankomsten, brast i Graad og var nær faldet om i den stærke Bevægelse. Efter otte Dage tog jeg til Dresden, hvor jeg kun besøgte min gamle Ven Beaulieu fra Weimar, hos hvem jeg for mange Aar siden boede, da han der var Hofmarskal; nu er han paa Pension, anden Gang gift, jeg saae de to kjendte Børn fra første Ægteskab, nu i det andet kom hele fem smaae Cavalerer og rakte mig Haanden. Han er blevet Excellence, Gehejmerraad, højt tituleret, men var ganske den samme, glade, jevne, kjære Ven, — i 12 Aar have vi ikke seet hinanden, ikke skrevet hinanden til. Fra Dresden tog jeg til Prag, paa Vejen her til traf jeg en tydsk Familie, der havde rejst meget, ogsaa været i Danmark. Vi kom til at tale om Ørsted, jeg sagde at nu fik vi snart et Monument rejst for ham. »De skal vel ogsaa have eet for Andersen?» sagde Manden. Jeg svarede: »Andersen er ikke død, og han faaer intet«. »Jeg veed nok, han lever«, sagde Manden, »jeg har jo i disse Dage læst om den store, smukke Fest, der var for ham; han er meget elsket«. Jeg blev flau ved denne Tale og havde ikke Mod til at sige, jeg var Andersen. Saa skildtes vi. — I Middags rejste jeg fra Prag og sidder nu paa Stationen Partubitz og skriver dette. Min Tanke, mit hele Hjerte er hos Dem og Deres.

Wien 18. Okt. 1869. laftes kom jeg her til Wien, kørte fra Hotel til Hotel, overalt var optaget, endelig, her »am Graben«, fik jeg Plads, men ud til Gaarden, og da det i Dag har været graat, kunde jeg hverken læse eller skrive, først nu ved Lys sidder jeg som Skrivende, med alle Tanker hos Dem og Deres. — Jeg har endnu et stille Haab at vi mødes, at De prøver Luften i Mentona,

at Urolighederne i Spanien holder Dem der, og hvad der er Hovedsagen, Anna bliver blomstrende med de første Violer. Jeg føler ret, hvor mit Hjerte hænger ved Dem Alle, og hvor fast det er voxet til Familien Melchior. Meer og meer løsne sig for mig Baandene til Udlandet. Hjemlivets Baand og min sjette Septemberfest har dertil lyst ind i mig, hvor jeg er groet fast. Rejsen iaar har det Udbytte: »Jeg troer der er skjønnest i Danmark!« Hvor mon dette Brev finder Dem? Nepe i Marseille. Meget længes jeg efter det næste Brev, det vil sige mig, hvor De vil overvintre. Underret mig da ogsaa om, hvorlænge Deres Mand bliver hos Dem; hils ham saa kjærligt! Skriv mig til snarest! -- Fra Kjøbenhavn hører jeg, at Heizes Musik gjør Lykke, at Sporvognene stadigt kjører Folk over, at Liden Kirsten giver fuldt Huus, og at Festen for de slesvigske Damer, som bragte vor Kronprindsesse Brudegaver, har været smuk, som Festen man forundte mig. Lev nu hjertelig vell Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Den 21de Okt. sender Fru Melchior et Par Ord til Andersen, hvori hun — aabenbart for at berolige ham — meddeler, at man har opgivet Barcelona som Opholdssted for Vinteren, men at man dog endnu fremdeles er i Uvished om Valget. Foreløbig er man mest stemt for at slaa sig ned i Hyères, og Andersens Haab om at kunne mødes med Melchiors dukker op paany.

Wien 26. Oct. 1869. Kjære Fru Melchior! Jeg længtes saa særdeles efter Brev fra Dem for at høre, hvorledes det stod til med Anna, og hvorledes Rejsen stillede sig. Først i Dag fik jeg Deres Brev, det har været hele fem Dage undervejs. Uendelig glad bliver jeg, om det virkelig stiller sig saa, at vi ind i December mødes i Hyères. Jeg kan ikke forstaae, at man har raadet Dem til Barzelona, hvor Vinden kan blæse saa koldt. Min Ven Lytton, Søn af Digteren Bulver, er her ved Gesandtskabet; han kjender godt Spanien og ytrer, at der i Barzelona ikke kan være saa stadigt mildt som i Mentona, Cannes og Hyères. I en Ugestid maatte jeg her i Wien finde mig i at boe i et lille mørkt Værelse til Gaarden. Vejret var slet, Vinden gik gennem Marv og Been, jeg fik ondt i Hoved og Hals, Tungen brændte med Blegner, og jeg tænkte paa at blive alvorlig syg. Endelig blev der sagt mig, at jeg kunde faae et godt Værelse, men det kostede fem Gylden om Dagen, omtrent 4 Rdlr. dansk. Jeg var saa fortvivlet ved det Klædeskab jeg boede i, at

jeg uagtet den uhørte Priis tog det dyre Værelse; og da jeg kom her ind, kom ogsaa Solskin og varmede mig op. Igaar fik jeg mit dyre Værelse ombyttet med et mindre, dog her har jeg Mennesker og Luft og betaler kun 15 R daglig, det er da rimeligere. Ministeren Falbe og hans unge Frue vise mig megen Velvillje, ogsaa Lytton Bulver, der boer ganske dejligt, er Opmærksomheden selv mod mig, der var jeg igaar Middags og kom saaledes først i Operaen Kl. 9. Idet jeg aflægger Tøjet, hører jeg en Damestemme i Garderoben tilraabe mig, — det var Fru Frænkel! Nu kom Manden og Datteren, min lille Veninde fra »Rolighed«, de vare i Rejseklæder strax taget i Operaen, men saa trætte at de toge bort, da jeg kom. De vilde snarest til Italien, da de frøs her! Imidlertid holde Theatrene mig, kun maa jeg beklage, at den nye Opera gaar op i bare Øjenlyst. Jeg vil finde det tilladeligt i Balletten, thi her ere Decorationer, som var man i Naturen selv. Dog har jeg stødt mig over Eet og Andet i den afholdte Ballet Flick & Flack, hvor man paa Havets Bund seer dandsende Frøer, samt dandsende røde Hummere, men disse ere jo kun røde, naar de ere kogte! I denne Ballet udfører vor Landsmand Julius Price Hovedpartiet, han synes et net ungt Menneske og overraskede mig forleden ved at bringe i min Stue en dejlig stor Bouquet af Roser og Violer. Vor Landsmand Theophilus Hansen gjør vort Land Ære ved sin Dygtighed her i Wien, den ene prægtige Bygning efter den anden rejser sig ved ham og forskjønner Kejserstaden. Skuespiller Hartmann ved Burgtheater indbød mig forleden og havde samlet en Deel af de Betydende ved Burgtheater, saaledes Lewinsky og Förster og den fortræffelige gamle Fru Haizinger, hun var henrykt over mine Eventyr og vil nu fortælle disse, ligesom det skeer hjemme. Fra Kjøbenhavn har jeg længe ikke hørt et Ord, Vennerne der ere ikke saa trofaste med at skrive som De, kjære Fru Melchior. Det er dejligt, at Deres Mand er fulgt med og kan blive hos Dem til De er stillet i roligt Vinterkvarter. Hils hjerteligt ham, den kjære Frøken Louise, Harriet og Anna! De vandre i orangefyldt Sommerluft, jeg gaar i Vinterklæder og tykt Halsklæde, forfrosset i den skarpe Wienvind, det er en Forskjel! Gid De Alle ret føle sig vel og bevare Deres Venskab for Deres af Hjertet hengivne *H. C. Andersen.*

Ovenstaaende Brev fra Andersen krydses med det efterfølgende fra Fru Melchior, hvori Haabet om et Møde i Løbet af Vinteren endelig slaas ned.

Hyères 26. Okt. 1869. Kjære Etatsraad Andersen! De vil for et Par Dage siden have modtaget min Skrivelse og deraf set, at vi vare i den største Usikkerhed med Hensyn til Afgjørelsen af hvilket Sted vi burde vælge til vort Vinterophold. Vi kunde ikke selv fatte nogen Beslutning, og derfor tog min Mand igaar til Marseille for at lade Dr. Gerard afgjøre vor Skjæbne. I dette Øjeblik modtog jeg en Depeche fra min kjære Mand, saalydende: »Bered Jer paa at gaa til Marseille imorgen for at rejse til Algier.« Altsaa er Loddet kastet, og skjøndt det har bragt mig den store Skuffelse, at vi ikke skulle mødes med Dem denne Vinter, er dog det vigtigste Spørgsmaal ubesvaret, om vi have trukket et heldigt Nummer, og om det er Stedet, hvor vort kjære Barn skal gjenvinde sit Helbred, — dog det maa vi lægge i den Almægtiges Haand, for hvem Intet er umuligt, om han i sin Naade vil give os hende rask tilbage. Det er med tungt Hjerte, at jeg tænker paa den lange Sørejse og paa at fjerne mig saa langt fra alle mine Kjære; især piner Tanken om Adskillelsen fra min Mand mig. Dog — det kan nu ikke være anderledes. Alle Mennesker ere saa kjærlige imod os, og vi efterlader Venner paa alle de Steder, vi forlade. — Jeg vilde gjerne passiare endnu lidt mere med Dem og endnu engang forsikkre Dem om, at jeg ret inderlig beklager, at der skal hengaae saa lang Tid, forinden vi atter skulle samles. Men min Tid er idag meget afmaalt, jeg har skrevet lange Breve til Hjemmet, og jeg maa begynde paa at pakke. Bliv endelig ved at skrive, saa jeg dog i det mindste i Tankerne kan følge Dem. Deres altid hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Algier 30. Oct. 1869 Hôtel de regence. Kjære Etatsraad Andersen! Da jeg veed, hvor megen Interesse De har for os, vil jeg ikke tøve med at melde Dem om vor lykkelige Ankomst hertil. Vi gik ombord i Marseille i Tirsdags Eftermiddag. Det var et stortartet skjønt Syn, da Skibet gled ud af Havnen, der var opfyldt af en utallig Mængde store Fartøjer, og Solnedgangen bidrog til at forskjønne det hele Billede. Som Følge af en Storm, der havde hersket de sidste Dage, var Søen i stærk Bevægelse, og vi undgik ikke vor Skjæbne men maatte den første Nat Alle bringe vort Offer til Neptun. Den næste Dag blev Søen roligere, og selv Anna befandt sig vel. — Algier præsenterede sig i den herligste Morgenbelysning. Alle Passagerer vare paa Dækket, det var varmt som en dejlig Sommermorgen hjemme. Vi havde tilbagelagt Rejsen paa

den ualmindelig korte Tid af 38 Timer. — Fra vort Vindu seer man det mørkeblaa Middelhav med Atlas Bjergene til Baggrund, Hotellet ligger tæt beskygget af Palmer og Plataner, og ved Siden af os ligger en blændende hvid Moskee. — — Skjøndt jeg i Ægypten har seet noget lignende, forbauser dog den uendelige Variation af Coustumer og Sæder mig i den Grad, at det forekommer mig, som om jeg var til en stor Maskerade, eller at det Hele var en Drøm. — Jeg har saa meget, jeg gjerne vilde fortælle Dem, men Tiden er omme. Her gaaer kun 3 Gange om Ugen Post til Marseille, og jeg har flere Breve at skrive. Min Mand bliver her neppe mere end otte Dage endnu og gaaer da rimeligvis hjem over England. Anna har det, Gud være lovet, bedre, og vi haaber, at den varme Vinter skal være det bedste Lægemiddel for hende. — Deres altid hengivne Veninde *D. M.*

Salzburg 6. Nvbr. 1869. Kjære Fru Melchior! Det er mig en stor, bedrøvelig Skuffelse, at vi ikke mødes i Vinter! Maa nu den kjære Anna fuldelig vinde sin Sundhed, da ere vi Alle glade, — hils hende kjærligt og varmt! — Gud veed, hvorledes jeg kommer til at lægge Rejsen til Sydfrankrige! Vinteren er tidligt indtruffet, Sneen er faldet alenhøj mellem Gratz og Venedig, Jernbanefarten var standset. — Her i Salzburg har jeg en Stue, som langt overgaaer den jeg i Wien betalte 5 Gylden for. I det Hele ærgrede Opholdet mig der ved sin utrolige Dyrhed, og at jeg altid maatte regne Regningen om, da der stedse indløb Fejl til Fordeel for Hotellet. — Sindet har først nu begyndt at rejse sig. Særdeles smukt er her om Salzburg, men Regnen skyller ned, Bjergene ligger med Snee. Jeg føler mig i Dag ganske sygelig i den varme Stue, med Udsigt over den skummende Bjergflod, Vinden river de sidste Blade af Træerne, Regnen slaar paa Ruderne. De og Deres sidde i varmt Solskin og med Døttrene Louise, Harriet og Anna om Dem! Jeg under Dem al den Glæde. — Det morede mig i en Wiener-Avis at læse om Fru Jerichau's Ophold her, og at hun over Konstantinopel vilde til Suez for at afbilde de forskjellige Nationer der. Sært klang det for os Danske, at Jerichau nævntes »Ritter von Jerichau«! — Lev nu glad og vel! Gud velsigne Dem og Deres! — Hjerteligst *H. C. Andersen.*

München 12. Nvbr. 1869. Kjære Fru Melchior! Deres kjærekomne Brev fra Algier 30. October er i denne Morgen naaet til

mig. Gud skee Lov, at De er i Ro og i varmt Solskin, begge Dele vil være velgjørende for den kjære Anna! De har i Deres Brev givet mig et Billed af det nye Hjemsted i Algier, saa at jeg seer det for mig og har Længsel efter at komme der, dog meest for at kunne samles med Dem og Deres, som det er mig en større Sorg, end De troer, at undvære. Til Algier kommer jeg ikke, det er for langt udenfor min Rejseplan. Og en Rejse over Havet er mig saa meget imod, at jeg jo hjemmefra ikke engang gaaer fra Korsøer til Kiel, men over Land. Det var den bydende Nødvendighed, der i Portugal tvang mig til at gaae ud paa Atlanterhavet i 3 Nætter og 4 Dage. Hvor det dog er bedrøveligt, at Middelhavet er lagt mellem os. Jeg rejser, om Gud vil, til Nizza og da over Paris hjem i det tidlige Foraar; men mange Gange endnu, haaber jeg, skal Brevduen bringe Efterretninger. Naar dette Brev kommer til Dem er Deres Mand altsaa rejst; han holder jo af Søen og taaler den. Gud ledsage og bevare ham! Naar jeg kan tænke, at han har naaet Kjøbenhavn, skriver jeg til ham. — Her i München hvor jeg i »Blaue Traube« er vel indkvarteret, føler jeg mig aldeles hjemlig. Jeg gik strax til min gamle Ven, Kongens Livlæge, Geheimeraad Gietl, som boer paa Slottet. Familien har en Hofloge i Theatret, og til denne har man indbudt mig at komme hver Aften. Kongen af Bayern er for Øjeblikket ikke i München, men hans Moder, Enkedronningen, som altid var mig god, indtraf paa samme Tid som jeg, og underrettet om, at jeg var her, fik jeg strax en Tilsigelse. Hun var saa elskværdig, vi talte sammen en heel Time, og hun viiste mig i sit Album en Udklipning jeg havde paa Hohenschwangau klippet og sat om en Bouquet. Kaulbach og hans Frue ere begge som altid hjerteligt komne mig imøde. Hvilke herlige Billeder har dog den Mand skabt! Det bekjendte Billede han har gjort til mit Eventyr »Engelen«, er, sagde hans Kone, virkelig blevet det meest populære. Kaulbach fortalte mig, at den Kunsthandler i Berlin, der havde udgivet det, var ved dette ene Billede blevet en riig Mand. Enkedronningen fortalte mig, at hun ogsaa havde det. — I Dag ligger Sneen højt i Gaderne; det bliver vist en slem Vinter, og vi kunne Alle være glade for Annas Skyld, at hun er paa varm Jordbund i Sommer-Solskin. Watt er nu paa Rejsen til Suez. Derhen kunde jeg nok have Lyst at komme, men nu er det for seent, jeg vil ikke let der erholde de Bequemmeligheder, jeg trænger til, og har den lange Sørejse, den eg kun under den største Nødvendighed underkaster mig. —

Eckardt meddeler mig en Deel Forlovelser hjemmefra, saaledes Dorph-Petersen med Rose Sødring, og at Rygtet siger at Fru Recke og Frederik Madsen ville træde ind i Ægteskab, ligesom at Helga Rasmussen skal have Bryllup med Bluhme. — Naar jeg Nizza, da ere vi jo Gjenboer, men Middelhavet er en bred Gade, og Brolægningen er høje Bølger, dog Brevduen flyver over, hvor højt end Søen slaaer! — Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Algier, 12. Nvbr. 1860. Kjære Etatsraad Andersen! — — Det er ganske besynderligt i Brevene til os at høre om Iis og Sne og Kakkelovnsvarme, naar vi selv sidder beskinde af Afrikas brændende Sol i en hyggelig Salon for aabne Altandøre! Imorges Kl. 8 var det alt 15° i Skyggen. — Medens Døtrene nu efter Frokosten er gaaet ud at spadsere, vil jeg benytte en rolig Time til at underholde mig med Dem og sige Dem, at jeg følger Dem overalt med den største Interesse og ikke ganske har opgivet Haabet om, at De endnu skulde bestemme Dem til at komme hertil; thi det er, som der staaer i Digtet, at har man først Rejsen overstaaet, »fortryder man aldrig Løbet«! Tænk, hele Vinteren at drikke Solskin og see en af de interessanteste Byer i Verden! De troer ikke, at Algier har det afrikanske Præg som Tanger, — det troer jeg alligevel. Civilisationen har jo rigtignok grebet kraftigt ind, men den franske Befolkning er dog kun en ringe Deel af Mængden, thi for hver Europæer seer man mindst 100 Indfødte i de mest forskelligartede Dragter, og selv de mest lurvede Pjalter forstaae de at bære i højest maleriske Folder. Her er Stof for en Maler, og jeg seer i Aanden, hvilke Billeder Bloch kunde skabe her, og jeg troer virkelig ogsaa, at De, kjære Andersen, skulde blive inspireret. De siger, at De ikke som Fru Jerichau havde Mod til at gjøre saa lange Udflugter, men tillige, at det hidrører fra, at Humeuret er daarligt. Naar De kom over til os, skulde vi i Fælledsskab raade Bod derpaa. Vi skulde nok faa Tiden til at gaa, og ved Hjælp af den velsignede Varme, Orangeduften og den herlige Luft skulde vi faa Gigtsmerter og andre smaa Plager til at forsvinde. Jeg vil imidlertid ikke overtale Dem, og hvad De end bestemmer Dem til, vil jeg haabe, De maa føle Dem rigtig glad, og jeg fryder mig alt i Tankerne til, at vi skulle gjensees til Foraaret. Vor kjære Anna gaaer synligt fremad, Lægen siger, at hun har ikke anden Medicin nodig end den friske Luft og Gedemælk. — I Lørdags oprandt den Dag, jeg saa længe havde frygtet for, paa hvilken

jeg skulde tage Afsked med min kjære Mand, for ikke, i det lykkeligste Tilfælde, at see ham igjen førend om 4 Maaneder. Han gaaer over Paris til London. — Med de hjerteligste Hilsner fra alle Døttrene og de kjærligste Ønsker om, at disse Linjer maatte træffe Dem glad og tilfreds, er jeg som altid Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Bern, 20. Nvbr. 1869. Kjære Fru Melchior! Det er netop 8 Dage siden jeg fra München sendte Brev til Dem. Jeg har endnu mere end saa lang Tid til jeg i Nizza tør haabe at høre fra Dem. I München havde jeg stadigt Regnvejr, Aftnerne tilbragte jeg i Theatret og et Par livlige Middage hos Kaulbach, der var Elskværdigheden selv. Champagnen sprudlede og min Skaal som »Eventyrets Konge af Guds Naade« udbragtes. Saasnart jeg naaede Lindau, var det som kom jeg ind i en mildere Aarstid, Bodensøen laae blank og klar i Solskin, ikke en Vind løftede sig. Jeg gik til Zürich. I det dejligste Maaneskin spadserede jeg ved Søen. Iaftes naaede jeg Bern, Alperne laae smukt belyste, i Dag derimod er det graat Vejr, og jeg har igjen i Kakkelovnen. Vil nu Gud, flyver jeg imorgen til Geneve, over Lyon og Marseille til Nizza. Da De og Deres ikke ere i Hyères, tager jeg neppe derhen. De lever nu i det afrikanske Solskin, har vundet to Sommere for een i eet Aar! Anna, haaber jeg, vil snart være i hele sin Ungdoms Friskhed, og da, naar Foraaret flyver Nord paa, tænker De ogsaa at naae op til Danmark, hvor vi, om Gud vil, mødes, skeer det ikke paa Rejsen.

Genf den 22. Nvbr. Igaar forlod jeg Bern. Hele Natten havde det sneet, det var meget koldt, og da jeg kom til Genfersøen, blæste en Storm Nord fra, saa gjennemtrængende, at jeg i la Couronne, hvor jeg i Genf tog ind, ikke forlod min Stue, der slet ikke vilde opvarmes. Jeg har Smerter i Brystet og i Benet, jeg i sin Tid stødte; det er vistnok kun Gigt, men det opmuntrer ikke. Man skal tilvisse ikke rejse ud mod Vinteren, naar man ikke som De gaaer til Africa. Ved Afrejsen fra Bern hørte jeg, at der i Wien har været stor Jordrystelse, at flere Kaminer styrtede, og enkelte Folk ere komne til Skade. Her er uendelig kjedeligt paa denne Aarstid i Genf; jeg vil see at komme afsted imorgen og naae Lyon, der haaber jeg at finde et mildere Vejr, og finder jeg det ikke i Nizza, ja, saa har jeg vel rejst! Da er jeg istand til snarest at vende nordpaa hjemad; jeg har det vist ligesaa godt paa Sprogø,

som her! Genfersøen væltede igaar store Bølger, som var det i Øresund; intet Dampskib vovede sig ud. Folk saae gjennemfrosne ud, alle Bjerger med Sne. — Fra Reitzel har jeg i Dag faaet Brev; til Julen udkommer hos ham de tre Historier Hønse-Grethe, Tidselen og hvad man kan finde paa. — Læg lidt Solskin ind i Deres Brev til mig i Nizza! Og gid mit lille Brev finde Dem Alle glade og ved god Sundhed! Hjerteligst Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Nizza, 1. Decbr. 1869. Kjære Fru Melchior! Iaftes naaede jeg her til og tog ind i »Pension Suisse«, der ligger op til een med Kakter og Myrter bevoxet Klippe. Jeg maatte op i femte Etage, men een Trappe dybere nede er Udgang til Have-Terassen, ellers blev jeg ikke saaledes i Højden, dertil har jeg for stor Angst for Ildløs. Strax imorges gik jeg til Posthuset og fandt ikke færre end 12 Breve, ogsaa fra Dem, kjære Fru Melchior! Hvor De dog er trofast og hjertensgod! — Rejsen herved har været ubehagelig, jeg har aldrig følt mig saa trykket i Sindet, saa lidet rejsebestemt, som denne Gang; nær var jeg ved at vende om igjen, lige til Kjøbenhavn, men jeg stod dog imod. I Avignon begyndte den frygtelige Mistral (Nordenvind) at storme saa voldsomt, at jeg neppe kunde staae paa Benene. I Marseille regnede og blæste det. Mit Sind var saa trykket, den hele Rejse forekom mig som en Bods-Rejse; jeg fortrød og fortryder, at jeg er rejst ud. Selv i Drømme lider jeg, det er altid hæslege, skrækkende Phantasie-Billeder. Jeg gik da til Toulon, det er en særdeles ringe By og koldt var her. Først nu er jeg lidt lettere i Sindet, og vistnok klinger det underligt, jeg er glad ved ikke at skulle rejse længer, jeg er ved Maalet, jeg har naaet Nizza. Da jeg kom iaftes var her saa koldt, at jeg sad i min Stue med to Par Uldsokker og min tykke Overfrakke. Her vilde isandhed ikke have været et Sted for Anna at være Vinteren over, nu er jeg glad ved, at De kom til Algier. Alt hvad De fortæller derfra, ruller levende op for mig. Hvor dejligt at have været der, og være der sammen med Dem og Deres! Det skeer nu ikkel og deri ligger ogsaa en Smerte, som De maaskee ikke kan forstaae. Jeg er aldeles ikke rejsestemt og faaer intet andet Udbytte af hele denne dyre Rejse end at jeg ved Hjemkomsten, om Gud vil jeg oplever den, vil have faaet Bisselæderet af Skoene og føle endmere, hvor godt der er i Hjemmet. Tak for hver lille Meddelelse, og just for alle Enkeltheder, hver lille Familie-Sag.

Mellem de mange Breve hjemmefra var et ret livligt fra Bloch og eet fra Deres Broder Martin. Fra Watt har jeg paa hele denne Rejse ikke et Ord, danske Blade seer jeg ikke, veed aldeles Intet om Skildringerne fra Suez, jeg vil troe, at Peter Hansen har givet de meest farverige. Denne Rejse bringer slet intet Lys Punkt. Jeg troer, at jeg er den eneste Danske her i Nizza; nu har jeg gjen-nemløbet Listen paa Fremmede for den sidste Uge, ikke een eneste finder jeg fra Danmark. Gid at jeg naar jeg næste Gang skriver, maa have lidt mere indre Solskin, og jeg da ikke skal trætte Dem med et Graa-Vejrs Brev. Søen ruller svært, det lyder som et mægtigt Vandfald. — Og nu, Gud glæde og velsigne Dem for Alt hvad De har bidraget og bidrager til mine gode Dage. Deres tak-nemlige *H. C. Andersen.*

Algier, 9. Decbr. 1869. Min kjære Andersen! De kan ikke tænke Dem, hvor glad jeg blev, da man iforgaars bragte mig mine Breve, og jeg da iblandt mange andre fandt et med Deres Udskrift. Jeg havde nemlig i de sidste Dage gaaet som i Feber ved Tanken om, at De muligen havde faaet den Idee at gaae til Algier, naar De fandt det for koldt i Sydfrankrig; og Grunden til min Frygt var den, at her i de sidste 8 Dage har hersket en forfærdelig Storm med stærk Torden og Lynild, saaledes at et af *Messagerie imperiale's* Skibe, der skulde være ankommet her i Torsdags, endnu idag, 8 Dage efter, ikke er ankommet. Gud forbyde, at nogen Ulykke er hændet! — Jeg maa skjænde lidt paa Dem, fordi det af Deres senere Skrivelser lod til, at De var ifærd med at lade Modet falde og i altfor høj Grad havde ladet Deres medfødte rige Phantasie faae Herredømmet over Dem. Jeg tilstaaer, at det har truffet sig uheldigt, at Efteraaret blev saa ualmindelig koldt, men det er en Skjæbne, som alle andre Mennesker deler med Dem. Jeg troer kun ikke, at De egner Dem til at rejse alene, og det er stor Skade, at De ikke har bestemt Dem til at tage et eller andet ungt Men-neske med Dem. Jeg veed nok, at det undertiden er forbundet med nogen Gêne, men det er dog rart at have Nogen, man kan meddele sig til. Dog — De finder nok i Nizza Venner, om ikke andre saa dog Venner af Deres Muse. — Idag have vi det skøn-neste Vejr og kjørte en smuk Tour langs Havet ud til *jardin d'essay*, en stor, offentlig Have med en Allé af forskjelligartede Palmer, en Bambusallé, en Platan- og en Orangeallé. I en Afdeling af Haven findes store Indelukker for en Mængde dejlige, store Strudse, der

toge sig nydeligt ud med deres langstrakte, røde Halse, de store, kloge Øjne og deres graciøse Gang. Jeg maatte tænke paa, at Bournonville ikke kunde have lært dem at sætte Fødderne smukkere, end de gjorde det. — Jeg var iaftes ovre i Moskeen og saae Guds-tjenesten, der kun bestaaer i Oplæsning af Coranen. Det er en mægtig Bygning med buede Arkader, oplyst med Lamper og belagt med Tæpper og Maatter. Herfra gik vi op i Araberbyen, som jeg for første Gang saa ved Aften. Jeg kan umuligt beskrive Dem, hvor interessant det var, fra de moderniserede Algier'ske Gader at træde ind i disse snevre, altid opadgaaende Stræder med Caféeer, hvorfra der lød den mest umelodiske Musik, som Araberne lyttede til i liggende Stilling paa de straabedækkede Bænke langs Væggene. Mauriske Kvinder med de store, brune Øjne og de tatoverede Pander tittede ud gennem smaa Huller i Murene, og Negre og Negerinder sad samtalende i Grupper og spærrede næsten Passagen, medens nysgjerrige Araberbørn med megen Forundring betragtede os. Det Hele var saa nyt, saa paafaldende, at jeg næsten glemte, hvor jeg var. — — Skriv snart igjen til Deres meget hengivne. *Dorothea Melchior.*

Nizza, 14. Decbr. 1869. Kjære, velsignede Fru Melchior! I Dag er det 14 Dage siden jeg her fra Nizza skrev Dem til, og endnu har jeg ikke hørt et Ord fra Dem, saa længe har De aldrig før ladet mig længes efter Brev! Hver Dag i den sidste Uge har jeg paa Posthuset spurgt om Brev fra Algier, men intet er der. I Dag trøstede man mig med, at det havde været stormfuldt Vejr, og at Skibene ikke vare afgaaede; det troer jeg nu ikke, og jeg har min Angst for, at De er syg eller een af Døttrene. I Deres sidste Brev til mig skrev De: »Nu sender jeg ikke Brev, før jeg hører fra Dem i Nizza.« Skulde De ikke have modtaget min Skrivelse? Skulde den være forkommen paa Landjorden eller Havet? Nu kan jeg ikke udsætte det længere med igjen at sende Brev, og De glæder mig jo snart med en Skrivelse? Jeg har det ikke godt, mit Sind vil ikke løfte sig, uagtet jeg har en venlig Omgivelse af alle Folkefærd, som synes at kjende mine Skrifter og ynde mig; dog føler jeg mig ene og ikke legemlig vel. Forleden Aften havde jeg ikke lukket godt nok mit Vindue, det sprang op, jeg vaagnede i Dagningen og følte mig kold og blev ganske forskrækket over saaledes ved Vintertid at sove for aabent Vindue ud til Havet. Jeg fik Ømhed i alle Lemmer og har en Angst for Feber og for at døe ude,

Elith Reumert.

langt fra Hjemmet. Nu skinner Solen og her er aldeles sommerligt. Jeg boer lige op til en stor Klippe, her ere hele Orange-Aleer og tilsidst et stort Taarn, hvori Meyerbeer har komponeret en Deel af sin Opera »Africanerinden«. Her er Udsigt til alle Sider, ud over Byen, over Havnen og Havet. Blomster ere meget billige i Nizza, jeg købte forleden en Bouquet af Roser, ikke færre end 110, og betalte for disse en Frank. Da jeg kom hjem, fandt jeg en endnu smukkere, sendt mig fra en russisk Dame. Det er især Russerne og Amerikanere, som denne Gang aflægge mig Besøg. Juleaften skulle vi have Juletræ, hver betaler et Par Frank, og Damerne give Presenter, som vindes i Lotteri; mig har man bedet om at give til dette et Par af mine Haandskrifter; det er at slippe for godt Kjøb. — Igaar fik jeg et velsignet Brev fra Grevinde Holstein, født Zahrtmann, det var paa hele 14 Sider. Fra Scharff fik jeg Brev, at hans Forlovelse var hævet, af Breve fra Andre hører jeg, at den lille Pige nok havde for store Fordringer og var vant til at føjes i Alt. — Frøken Cetti og Neruda have holdt Bryllup. Lægen Andreas Buntzen er henfaldet i en dyb Melankoli og har givet sig under Kuur som Sindssyg. — Lad mig nu høre fra Dem, saa jeg kan skrive eengang endnu, inden Aaret slutter! Tak for Deres Deeltagelse og Hjertelag i det gamle Aar, bevar den ind i det nye, og de Aar som følge! En glad og dejlig Juul

Deres trofast hengivne og taknemlige *H. C. Andersen.*

Algier, 21. Dcbr. 1869. Min kjære Andersen! Skjøndt jeg ikke troer, at disse Linier naaer Dem i rette Tid for at ønske Dem en glædelig Juul, vil jeg dog ikke undlade at afsende dem, for at De dog maa vide, at jeg i Tankerne er hos Dem. Jeg bringer Dem mine inderligste Ønsker for det nye Aar, vi nu gaa imøde. Gid det ligesom det forgangne maatte være rigt paa Glæde og Tilfredshed! Et godt Varsel for, at det vil skee, er, at i det Samme jeg nedskriver dette, trænger Solen sig med al sin Kraft gennem den taagede Luft og kaster sine varme, venlige Straaler ned over Papiret! Gid De maa nyde Sundhed i fuldt Maal, og gid vi, naar vi med Guds Hjælp til Foraaret mødes, kun maa have Godt og Glædeligt at meddele hinanden! Jeg haaber i Deres næste Brev at høre, at de kjedelige Gigtsmerter have forladt Dem! I inderligt Venskab Deres hengivne Veninde *Dorothea Melchior.*

Nizza, 2den Juledag 1869. Kjære Fru Melchior! — — — Vi ere her i Hotellet henved hundrede Personer af alle Folkelags. Kl. otte Juleaften traadte vi ind i den store Sal, hvor et prægtigt Grantræ besat med brogede Lys og Nipserier var opstillet. Alle Nationers Flag vajede i Træet, og det danske var ikke glemmt; det stod imidlertid saa omgivet af Lys, at jeg som et Barn sad og var angst for at det skulde brænde, og det havde bedrøvet mig, men det brændte ikke og holdt sig, som jeg haaber og troer vort danske Flag skal holde sig. Nu begyndte Lotteri, og jeg fik til Damernes Fornøjelse, syntes det, en Kurv fyldt med Bonbons, dernæst en alabast Cigarholder. Vi havde smuk Musik, Kapelmesteren fra Kasino i Nizza gav os en Quartet af Bethoven og en Phantasie over Gounod's Faust. Midt under Festligheden rejste sig en ældre Herre og sagde: »Her er imellem os en Mand, som vi Alle, til hvilken-somhelst Nation vi end høre, kunne takke for mangen glad Time, vi Gamle maa takke ham, og Børnene især!« Og nu traadte en lille Pige hen til mig og rakte mig en stor Laurbærkrands med flagrende Baand, de danske Farver. Ogsaa ude fra Byen kom Hilsener til mig. Jeg fik fra en russisk Dame en smuk, religiøs Bog og et særdeles smukt drejet Penneskraft med Pen. En Amerikanerinde sendte mig en mageløs dejlig Rose, stor som en Pion, i et pragtfuldt Glas, som jeg desværre ikke har Plads til i min Kuffert. De seer altsaa, at Julen blev mig glædeligere end jeg troede det. Men hvor ganske dejligere havde den været, om jeg kunde have tilbragt den med Dem og Deres. — Her i Nizza er for Øjeblikket af Danske Kong Frederik VI's Datter Vilhelmine med sin Gemal, Hertugen af Glücksborg; jeg mødte ham forleden paa Promenaden, kjendte ham ikke, men han kjendte mig og kom hen venligt at tale med mig. Saa er her Naturforskeren Otto Mørch, Søn af Madame Mørch ved lille Strandstræde, han er saa venlig imellem at bringe mig Dagbladet og Aarhus Avis. — Jeg har opgivet at tage til Mentona, jeg seer der kun syge Mennesker og er nu blevet hjemme i Nizza, har Bekjendtskaber nok. Jeg bliver altsaa her til videre og gaaer da rimeligviis til Cannes, det er en Times Jernbanefart ad Hjemvejen, og til den staaer min Hu og ikke længere bort. — Fra Grevinde Frijs fik jeg imorges et langt, hjerteligt Brev; hun udtalte sin Glæde over mine tre Eventyr og Historie og skriver, at jeg har givet hende et klarere Blik for Marie Grubbe, end hun før havde, og man dømmer hende mildere.

Mandag Morgen, 27. Decbr. 1869. Iaftes fik jeg ikke Brevet sluttet, men har nu den Glæde i denne Morgen at have for mig Deres kjære, velsignede Skrivelse. Gud velsigne og glæde Dem, som De altid glæder mig ved Deres trofaste, gode Sindelag! Det bedrøver mig, at den kjære Anna ikke har det saa godt, og at Vejret er saa vexlende; men, med Guds Hjælp, hun vinder Kræfter og Sundhed. — Jeg lægger her i Brevet en Blomster-Hilsen, to Blomster fra »Rolighed«, som jeg før Afrejsen pressede og tog med for Juleaften at lægge dem paa Bordet som en Hilsen fra Deres lykkelige danske Hjem. Nu flyver de to Blomster til det solbeskin-nede Africa og sige: »Hilsen i det nye Aar! Kom snart og glad til Hjemmet!« Tak og atter Tak for det gamle Aar! Deres tak-nemlige *H. C. Andersen.*

Da Andersen, før han begyndte sin Udenlandsrejse, opholdt sig et Par Dage paa Holsteinborg, havde Grevinden givet ham et Brev med til Fru Serre i Maxen. Hvad det indeholdt, oplyser hans Op-tegnelser i Dagbogen for 5. Okt. 1869 os om:

Det Brev Grevinde Holstein gav mig med til Fru Serre var om hun vilde skaffe mig Een at rejse med, eller en paalidelig Tjener! Tak! Det er vist godt meent, men underligt arrangeret!

I Modsætning til hans afvisende Holdning ligeoverfor Grevinde Holstein's venlige Formynderskab er det interessant at notere den Indflydelse, Fru Melchior har paa ham, da hun, et Par Maaneder senere, udtaler den samme Tanke som Grevinden. I sit Brev af 9de Decbr. skriver hun til Andersen, da hun mærker hans voxende Mismod og Ensomhedsfølelse, at det er stor Skade, at han ikke, som saa ofte før, havde bestemt sig til at tage en Ledsager med sig paa den lange Vinterrejse til Syden. Nu overvejer han Sagen, og før Maaneden er forbi, har han realiseret Fru Melchior's Tanke, og i Januar 1870 indtræffer den unge Jonas Collin til Nizza og gør ham Følgeskab paa Resten af denne besværlige og mislykkede Udenlandsfart. Ja — mislykket var den! Hans legemlige Svaghed, der fylder ham med Ængstelse for at dø ude i det Fremmede, — hans Følelse af Forladthed, — hans Længsel efter Danmark, der aldrig har været saa stærk som nu, — den usædvanlige Vinterkulde, — Alt synes at have sammensvoret sig mod hans Rejseglæde; men mest tynger det dog hans Sind, at Haabet om at møde Melchior's maatte briste. Hans Tanker er hos dem tidlig og silde, og paa Aarets sidste Dag sender han da følgende Linier til Moritz Melchior i København:

Nizza. 31. Decbr. 1869. Kjære Ven! I Dag ender det gamle Aar, og jeg kan ikke lade det flyve hen uden at sende Dem Tak og Hilsen! Mit hele Hjertes Tak for Deres Venskab for mig! Gid at vi i det nye Aar samles i Sundhed og Glæde! Jeg har paa denne Rejse følt mig mindre glad end nogensinde, og det er en Vinter, som man i Aaringer ikke har kjendt i Nizza. Jeg er glad ved, at Anna ikke blev her men kom til Algier. — Naar Vejen bliver mere fremkommelig, søger jeg at naae Paris og derfra Danmark, maaskee netop naar De tænker paa at søge til Afrika. Jeg savner uendeligt Deres Familie, ja, jeg vil ikke skjule, det er et af de Savn, som særligt har kastet Skygge over Vinter-Opholdet ude. Omtrent hver 8de Dag sender jeg Brev til Algier, og Deres Kone er saa mageløs god igjen at glæde mig med Brev, — — ja, saa langt kom Pennen i denne Skrivelse, da banker det paa Døren og midt i min Skrivning bringes mig Brev fra Kjøbenhavn, Brev fra Dem, det er nu læst, og jeg takker Dem uendeligt, men beklager at Deres tidligere Brev, som De omtaler, aldeles ikke er kommet til mig. De havde ellers strax faaet min Tak derfor. At De, uden at have hørt fra mig, dog glæder mig med Brev ligner Dem saa ganske! — Og nu, Gud velsigne og glæde Dem og alle Deres! Tak for det gamle Aar! Tak i det nye! Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Tiltrods for alle store og smaa Genvordigheder har Andersen alligevel hygget sig paa Hotellet i Nizza, hvor han har mødt kærlig Deltagelse og efterhaanden føler sig vel tilpas. Haabet om Jonas Collin's snarlige Ankomst har yderligere sat hans Mod op, og da han Nytaarsaften ser tilbage paa det svundne Aar, har endelig Mindet om Festen den 6te Sptbr. varmet hans Hjerte; og før han gaar til Ro, skriver han da i sin Dagbog:

31. Decbr. 1869. »Herre, min Gud! Tak for al din Naade mod mig i dette Aar! Jeg fik saa Meget, at jeg ikke tør bede om Sligt i Aaret, som kommer!«

Nizza. 6. Jan. 1870. Kjære Fru Melchior! Denne lille Skrivelse bringer Dem mit hele Hjertes Tak og Hilsen i det nye Aar! Iaftes havde jeg en stille Forvisning om at fornemme »Hjerte-Klang« ovre fra Africa, men der høstes Intet; heller ikke i denne Morgen, da Postbudet bankede paa, kom Klang der ovre fra, men jeg veed, den vil komme og sender saa mit Brev afsted. Jeg sad dog ikke ganske brevløs iaftes, jeg fik Brev fra Etatsraad Collin og dernæst eet fra Robert Watt, som er vendt hjem fra Ægyptens rige Dejlighed og

det livlige Paris for at sidde otte Dage i Arrest, fordi han udfordrede den Referrent, der angreb ham ærerørigt. — Igaar havde vi det dejligt solvarmt, i Dag er Himlen overtrukket, jeg fryser og har i Kaminen, der ligger megen Snee mellem Kjøbenhavn og Nizza, og nyligt læste jeg i Avisen, at der i Algier var to Graders Kulde. Lad mig endeligt høre om Annas Befindende! Nu glider Tiden frem mod

H. C. Andersen. 1870.

Efter et hidtil ukendt Fotografi, som har tilhørt Fru Melchior, med følgende Dedikation:

Fru D. Melchior
født Henriques

trofast i Venskab, elsket og velsignet i sin Kreds,

Hjerteligst og ærbødigst
en Hilsen
fra
H. C. Andersen.

den glade Dag, at De seer Deres kjære Mand. Jeg faaer ikke Dem og Deres at see før ind i Sommeren, om Gud vil at jeg lever! skal jeg døe, vil jeg helst døe i Danmark, og der gjemmes eller glemmes, som de Flestes Lod jo er. — Gud give Dem mange lyse Solskins Dage, ude i Verden og inde i Hjertet! Deres taknemlige og ærbødige *H. C. Andersen.*

*Algier. 11. Jan.
1870. Min kjære
Andersen! — —
Først og fremmest*

endnu en Gang mine inderligste Ønsker for Dem til Aarskiftet! Jeg haaber, at De har ladet alle de mørke Tanker om Sygdom og Død, der har beskjæftiget Dem alt for meget paa denne Rejse, forsvinde med det gamle Aar, og at De gaaer det ny frejdigt imøde med Tak til den Almægtige for Deres sunde Legeme, Deres sunde Tanker og evig ungdommelige og elskværdige Sindelag, en Gave, der ikke blev mange Dødelige tildeel i den Grad som Dem. — Det gaar nu atter fremad med den kjære Anna. Hun er som

et Barometer; man kan tydeligt bedømme Vejret efter hendes Befindende. Jeg selv har desværre været syg og var svag nok til at skrive det til min Mand, hvorved jeg vistnok har indjaget ham en stor Skræk; men da jeg aldrig har fortiet noget for ham, kunde jeg ej heller lade ham forblive uvidende om mit Befindende. Nu er jeg ved godt Mod og haaber, at det ikke skal være saa slemt, som jeg øjeblikkelig troede. — Jeg har i denne Tid en Gjæst hos os, en yndig, ung Kone, en nygift Mrs. Smyth, som har havt den Ulykke at miste sin Mand. De boede her i Hotellet, og da hun slet ingen Bekjendte havde, tog jeg mig af hende og var hende til Trøst under Mandens Sygdom, — ja, jeg var endogsaa hos ham, da han døde. Hun kan ikke tale Fransk, og da hun havde en fransk Læge, maatte jeg tjene som Tolk. En Morgenstund sendte den Syge Bud efter mig, for at jeg kunde være tilstede, naar han talte med Doktoren, hvem han vilde spørge, om det var hans Mening, at han skulde dø, hvilket hans Kone troede, men han selv ikke. Jeg skulde oversætte for hende, hvad Lægen sagde. Det var en sørgelig Scene. Den Syge havde ikke mange Dage tilbage. Ved Mandens Dødsleje var tilstede, først Præsten, som knælende foran Lænestolen, hvor den Syge sad, holdt en smuk Bøn, dernæst Nonnen, en *Soeur de charité*, og endelig jeg. Det var et mageløst højtideligt Øjeblik. Jeg tog den stakkels Kone ind med mig og lod hende ligge i Harriets Seng. Paa Lørdag rejser hun hjem med sin Svigerfader, som er kommet for at hente hende. Jeg faaer saa mange Taksigelser, og alle de engelske Familier er opfyldt af Taknemlighed mod mig; saa jeg begynder at blive skamfuld derover. At Mrs. Smyth næsten hele Dagen er inde hos os, er Grunden til, at jeg ikke før har naaet at skrive til Dem. — — — Deres inderligt hengivne Veninde
Dorothea Melchior.

Nizza. 20. Jan. 1870. Kjære Fru Melchior! Tak for den lille Skrivelse! Det glædede mig, at den kjære Anna har det bedre; det vil vist gaae godt fremad, nu Foraaret aander om hende i den solvarme Verdensdeel! snart kommer jo ogsaa hendes Fader, det er en Glæde til, og Humeur og Sundhed trives, naar man ret føler sig glad! Ak, for mig er det en lang Tid, til vi samles, Gud forunde os det i bedste Velbefindende. Iforgaars Morges havde jeg den Glæde, at Jonas Collin kom her ned til mig. Opholdet her vil strække sig til den 28de Januar. Nu have vi smukke Solskins Dage, men kolde Aftener; jeg bliver paa disse aldeles hjemme, selv til

Middags Indbydelser har jeg overalt undskyldt mig, saaledes føler jeg mig hyggeligere. I disse Dage vil jeg kjøre lidt omkring og vise Collin Omegnen. Solnedgangene ere næsten altid glimrende; jeg venter paa disse, som var det mine Theater-Forestillinger. Nede i Mentona skal der være en Deel Danske, men jeg kommer neppe derhen; man siger, at der er overfyldt i alle Hoteller og altid sees syge Mennesker. — Digteren Henrik Hertz skrev mig nyligt til; vi ere enige om iaar at tildele Paludan-Müller det anckerske Legat. — Fra Deres Broder Martin Henriques fik jeg igaar Brev med dette Bilag fra Marie: »Kjære Kjæreste! Jeg sender dig et Kys; kom snart hjem til din lille Marie!« — Det er forunderligt, at jeg endnu al den lange Tid jeg har været hjemmefra ikke en eneste Gang har været i Stemning til at skrive Noget, hverken i Vers eller Prosa, al Skrivning gaaer op i Breve. — Glæd mig snart med et Brev, lidt længere end det sidste! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Algier. 26. Januar 1870. Kjære Etatsraad Andersen! — — Det er med Beklagelse jeg erfarer, at De ikke har modtaget det Brev fra mig, hvori jeg takker Dem for Deres Skrivelse af 26de Decbr., fordi De sendte mig Blomster fra »Rolighed«, hvorover jeg var ganske rørt, da det var en saa yndig Idee af Dem at glæde mig paa denne Maade. — Vi har gjort Visit hos *Madame la marechale Mac Mahon* i hendes dejlige mauriske Hjem. Hun er en meget anseet Dame, bekjendt for sin store Velgjørenhed. Hendes Mand er Hertug af Magenta, men hun holder ikke af at tituleres Hertuginde. Dernæst aflagde vi Besøg hos Præfektens Frue, Madame Sarlande, der viste sig i en højst phantastisk Dragt. Og et tredje Besøg gjaldt Første-Præsidentens Frue, Madame Pierriér, hvis Hus og Salon var smagfuld og skøn. Men forunderligt er det, at selv de fornemste Familier boe i snevre, smaa Gader, ja, Gyder. Loftet og Væggene i Madame Pierriér's Salon saa ud som det fineste Kniplingsarbejde i blændende hvidt Gibs, og de smaa tempelformede Cabinetter havde gennem farvede Glasruder en mystisk blaaagtig Belysning. — Forleden kjørte vi op til en stor Klosterbygning »*Le petit Seminaire.*« Paa Vejen derhen saae vi hvidklædte Munke paa Markerne selv foretage Pløjningen. I Haverne stod Mandeltræerne i fuld Blomstring, og i Solskinnet tog Oranger, Cactus, Aloer og Oliventræer sig glimrende ud. I Klostret modtog *le supérieur* os venligt og viste os omkring. Paa en stor Gaardsplads tumlede sig en Mængde halvvoxne Araberdrenge, forældreløse Børn, der opdrages

i Klostret. Vi saa de forskjellige Læsestuer og et lille Kapel med al muligt Øien-Blændværk i bedøvende Røgelseduft og en dæmrende, magisk Belysning. Da *le supérieur* aabnede en Glasrude for at vise os den herlige Udsigt, laa Guds dejlige Natur, Havet, Bjergene, Solen i al sin Majestæt for os. Hvilke Helgener kan gjøre slige Mirakler som dem, der skee hver Dag, idet Vorherre lader Solen opstaae og gaae ned til bestemte Tider! Her var intet Blændværk — det var Guds velsignede Natur i sin hele Virkelighed. — Men nu tilbage til Dem selv, kjære Andersen! Jeg var ikke rigtig tilfreds med Deres Epistel igaar. De var ikke i Humeur og siger, at De ikke har været oplagt til at skrive. Jeg haaber dog, at De har samlet mange Indtryk, som De senere vil benytte. Det maa jo være en mageløs Glæde, at den unge Collin er kommen til Nizza! — De kan tro, at jeg ofte længes efter en rigtig gemytlig Passiar med Dem! Jeg har paa Fornemmelsen, at De undertiden kunde trænge baade til lidt Opmuntring og maaskee til lidt — Skænd, naar De uden Grund er i daarligt Humeur. Tænk dog paa, hvor mange De i Udlandet glæder med Deres Nærværelse, og tænk paa med hvor megen Hjertelighed De vil blive hilset, naar De vender tilbage til vort kjære Danmark, hvor De har en talrig Vennekare, der er Dem hengiven! Og blandt Deres bedste Venner er Deres Dem saa inderligt hengivne *Dorothea Melchior*.

Nizza, 30. Jan. 1870. Kjære Fru Melchior! For neppe en Time siden modtog jeg Deres velsignede Brev; jeg maa strax skrive igjen; thi imorgen rejser Collin og jeg til Cannes, men Opholdet der bliver kun een Dag. Han maa være hjemme 8. Marts og ønsker meget at tilbringe nogle Uger i Paris. Han havde paa Rejsen stærkt forkjølet sig, jeg var skrækkelig urolig og ængstelig. Jeg beder Dem, kjære Fru Melchior, at der i intet Brev til Hjemmet berøres, at han har været syg, det vilde gjøre Forældrene bekymrede. Nu er Alt godt. Deres kjære Brev har jeg gennemlæst to Gange, det er som altid saa rigt og levendegjørende, jeg har fulgt Dem til alle Besøg, været med i Kloster, og paa Bjerger. — Anna gaer altsaa, som jeg haabede, frem i Godtbefindende! Hils hende kjærligt! Her i Sydfrankerige er aldeles siberisk Vejr. Jeg er meget ængstelig for at vi faae stort Besvær paa Rejsen til Paris. Jeg glæder mig slet ikke til Paris, men længes efter at naae Danmark. Hele denne Rejse har lidet fyldt mig, jeg synes næsten, at jeg har kun henkastet Tid og en Deel Penge. Det vil nu vise sig, hvis Gud

vil jeg naaer Hjemmet, om der dog kommer noget godt Udbytte. De ved Julen udkomne Historier have bragt mig Glæde. Deres Mand var forleden saa opmærksom at sende mig højst venlige Anmeldelser. Det er saaledes Familien Melchior, der af alle Venner og Veninder er utrætteligst i at glæde mig. De kan troe, at jeg er glad ved at have faaet Collin herved. Vi tale tidt om den Melchior'ske Familie. Han er ogsaa Een af dem, som seer op til og skatter Deres Svoger Moses Melchior, men det gjør jo hele hans Omgivelse. Hvor tidt har jeg tænkt: gid jeg var i »god Gjærning« stillet som ham! Af al den Naade og de overvættes store Goder, Vorherre har forundt mig, der uden ham var en sølle Stakkel, erkjender jeg, at det er et af de bedste, at jeg har lært at kjende Melchior og er afholdt af dem, og det er mig nu som et Glands-punkt i mit Liv at samles med Dem paa »Rolighed«. Det er saa dejligt at vide, at man er en velkommen Gjæst, og det veed jeg, at jeg er hos Dem og Deres! Gud velsigne Dem og forunde Dem i riigt Maal det allerbedste! Deres inderligt taknemlige *H. C. Andersen.*

Efter i Begyndelsen af Februar at være naaet til Paris, hvor den Uro, der gik forud for Krigen med Tyskland og Republikens Proklamation, allerede ulmede stærkt, modtog Andersen et lille Brev fra Fru Melchior. Hun ønsker ham velkommen til Verdensbyen og bringer ham en glad Meddelelse om, at Anna's Befindende er i stadig Bedring. Andersen besvarede strax dette Brev med følgende Skrivelse, hvori han desværre gør sig skyldig i en slem Forsømmelse, idet han glemmer at bringe Fru Melchior en Lykønskning til hendes Fødselsdag den 16. Februar. Den Maade, paa hvilken hun, som vi senere vil erfare, ærligt tilstaar sin Skuffelse, medens hun samtidig forstaar at trøste Andersen, der paa sin Side gør sig de stærkeste Selvbekrejdelse, er et Bevis blandt mange andre paa Ægtheden af det Venskab, der forbandt dem.

Paris 14. Febr. 1870. Kjære Fru Melchior! Imorgen har jeg været en Uge i Paris. Vi have en ulidelig Kulde, stort Baal i Kamminen, og dog have Vinduerne Iisblomster, men værst af Alt, her er saa bevægeligt! Jeg har stor Angest hver Aften, naar Collin bliver seent ude, at han uskyldig skal komme ind i den Folkestimel og Uro, der flere Steder have viist sig. Ved Ankomsten i Tirsdags Aftes kjørte vi fra Banegaarden over Bastillepladsen; der og langs Boulevarden var saa forunderligt mennesketomt. Jeg udtalte min Forundring herover, Dagen derpaa læste vi i Aviserne, at der havde været Optøjer, et Par Omnibusser blevet væltede. Vi kunde

have kommet lige ind i det. Helst rejste jeg strax herfra, men Collin har een af sine kjæreste Venner her, desuden videnskabelige Interesser, og jeg vil derfor nødtigt bryde overtvert men endnu nogle Dage see Tiden an. — Alt stiller sig uheldigt paa denne Rejse, megen Glæde har den ikke bragt mig, bringer den kun ikke endnu noget ondt? Gid at jeg var i Hjemmet, og Foraaret var der, og De og Deres vare der! Ja, i Nat drømte jeg om Dem, vi vare sammen paa Rejse, og særligt drømte jeg om Frøken Louise, hun var bleven forlovet, jeg kunde ikke udstaae hendes Forlovede og udtalte det; da blev De vred og sagde: »Nu fortjente De at faae Bank! Han er eet af de hæderligste Mennesker i denne Verden!« Hvor man dog kan drømme! Men De vil see, hvorledes De og Deres leve i mine Tanker, selv i Drømme! Den kjære Anna skrider stadigt fremad i Bedring! Gud være lovet, at De kom til Algier! Nu kommer jo snart Deres Mand til Dem, og da i Juni, Juli naaer De Danmark og det foryngende »Rolighed«, gid det omslutte al den Lykke, den gamle Bygning gjemte! — Jeg har nu gaaet en lang Tour, Al synes, Gud skee Lov, roligt, det jeg saa inderligt ønsker for med med nogen Tilfredshed at være i Paris. Af Landsmænd har jeg seet en Søn af Alfred Hage, ved Navn Johannes, som skal være et ganske fortræffeligt Menneske. — Særdeles længes jeg efter Dem, men det har lange Udsigter med Gjensynet. Gud glæde og bevare Dem! Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Brüssel 25. Febr. 1870. Kjære Fru Melchior! Mit Brev fra Paris den 14de vil De have modtaget! — I Paris blev jeg med Collin 16 Dage. Jeg har aldrig syntes saa lidt om Paris som denne Gang, helst havde jeg rejst strax, aldrig har jeg saaledes længtes efter at komme derfra. — En Middag var jeg hos vor Konsul Callon, han fortalte mig om et stort Hofbal, der skulde være og spurgte om Grev Moltke havde sendt mig Indbydelseskort; jeg svarede nej og fortalte, at jeg aldrig havde været forundt Lejlighed til at see Hoffet her. Det vilde være Moltke saa let, meente han. — Meget glad var jeg, da det lakkede mod Afskeden, og jeg kom ind i Belgien. Her føler jeg mig særdeles tilfreds. Aftenen før Afrejsen fra Paris var jeg i digterisk Stemning og skrev første Gang paa denne Rejse et Digt, som jeg vil sende Hartmann den ældre at componere, men først sender jeg Dem det.

FORAARSSANG.

End ligger Jorden i Sneens Svøb,
 Lystigt paa Søen er Skøjteløb,
 Træerne prange med Riimrost og Krager,
 Men imorgen bestemt det dager,
 Solen bryder den tunge Sky,
 Vaaren rider Sommer i By,
 Pilen kaster de uldne Vanter.
 Spil op, Musikanter!
 Alle Smaafugle, stem i, stem i,
 Nu er Vintertiden forbi!

O, hvilket Kys af den varme Sol!
 Kom, pluk Skovmærke og Martsviol!
 Det er, som Skoven sit Aandedræt holder,
 Nu i een Nat hvert Blad sig udfolder,
 Kukkeren synger, Du den forstaaer, —
 Hør, Du skal leve i mange Aar!
 Verden er ungl! Vær ung med de Unge!
 Lad Hjerte og Tunge
 Juble med Vaaren, frejdig og fri:
 Aldrig er Ungdomstiden forbi!

Aldrig er Ungdomstiden forbi!
 Jordlivet er et heelt Trylleri:
 Solskin og Stormvejr, Glæde og Smerte, —
 Der er en Verden lagt i mit Hjerte;
 Den svinder ej som et Stjernesked,
 Mennesket skabtes i Billed af Gud.
 Gud og Naturen staae evige unge, —
 Vaar, lær Du os sjunge!
 Hver lille Fugl stemmer med deri:
 Aldrig er Ungdomstiden forbi! —

Paa Søndag rejse vi til Köln, der haaber jeg forvist at finde Brev fra Dem. Gid at jeg nu snart skulde samles med Dem Alle-sammen! Ak, hvor bitterligt, at vi ikke mødtes i denne Vinter! Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen*.

Algier 4. Marts 1870. Min kjære Etatsraad Andersen! Jeg har med stor Fornøjelse modtaget Deres Breve fra Paris og Brüssel og

seet, at De, Gud være lovet, var ved godt Helbred og var kommet i Stemning til at skrive. Deres yndige Foraarssang er fuld af Poesi og bragte mig i en glad og ungdomsfrisk Stemning. Ja, Kukkeren siger sandt, »De skal leve i mange Aar!« De er i Sandhed ung med de Unge, og jeg kjendte Dem rigtig igjen efter denne lille Hjerte-Udgydelse. De har i den sidste Tid sunget saa trist, men nu tør Sindet op med Vaar-Solen, og alle Erindringer fra Rejsen, der have ligget i Dvale under den kolde Vinter, vil nu komme frem for Lyset og i Sommerens Løb bære rige Frugter. Tak, fordi De sendte mig dette Digt! Gid det stod i min Magt at afskrive den Melodi, der ledsagede vor Oplæsning deraf! I det tætte Løv udenfor vore Vinduer stemte nemlig alle de smaa Fugle med i Chor, — det var, som om hele Skaren saa lysteligt kom flyvende til deres Reder! — Da jeg modtog Deres Brev fra Paris, blev jeg som altid glad ved at see Deres velbekjendte Haandskrift; men jeg tilstaaer, at jeg blev lidt bedrøvet over, at De havde glemt min Fødselsdag den 16de. Jeg vil ikke sørge for meget derover, da jeg kjender Deres bløde, gode Hjerte, og da jeg er overbevist om, at det nu gjør Dem selv ondt, og det maa ikke forvolde Dem mindste Sorg; men jeg syntes dog, at jeg maatte sige Dem, hvor skuffet jeg blev. Nu tænker jeg ikke mere derpaa. Jeg havde saa mange Beviser paa Deeltagelse og Venskab, at jeg var rørt derover; 48 Breve fik jeg tilsendt, og min uforlignelige Mand havde beredet mig en mageløs Overraskelse, idet han sendte mig et stort Photographi af sig og Børnene, alle fortræffelige, og tiltrods for Iis-Passagen kom det hertil netop paa Festdagen. — Det gjorde mig ondt, at De ikke kom til at deeltage i Hofballet, men jeg troer, at Skylden ligger en Deel hos Dem selv, thi De burde have bedt Grev Moltke om at blive præsenteret. — I Mandags vare vi til et stort Bal hos Marchal Mac Mahon, hvis Bolig den Aften var forvandlet til et Feslot. Hele Gaardspladsen var foroven tillukket med et broget Drapperi i de franske Farver. Fra alle Buer hang store arabiske Lygter af couleurt Glas og Bronze, og der var en Uendelighed af Candelabre, Blomstergrupper, Rosen-guirlander langs med Gesimserne, og der hang Blomsterkurve ned fra Loftet. Et magisk Lyshav kastede Glands over den brogede Menneskemasse. Vi morede os udmærket, og jeg havde den Fornøjelse at blive præsenteret for »*le prince Mustapha*«, en Mand der nyder megen Agtelse, men hvis Rolle nu er udspillet under det nye Regimente. Især morede det mig at underholde mig med nogle arabiske Høvdinge, som talte særdeles godt Fransk. Døttrene vare

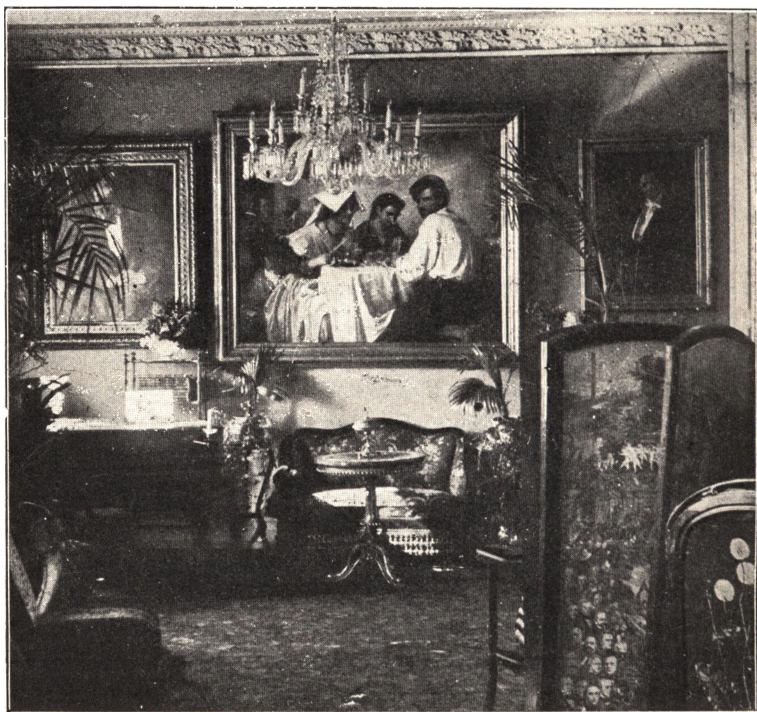
meget feterede og dandsede meget. — — — Hjertelige Hilsener fra Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Kjøbenhavn, Højbroplads 14. Marts 1870. Kjære Fru Melchior! Saameget har jeg at sige Dem, saameget at være taknemlig for! Ja, hvorledes skal jeg begynde? Jeg vil begynde med Begyndelsen, knøtte Brevtraaden fast, hvor den slap med forrige Brev, som jeg den 25. Februar afsendte fra Brüssel. Vi kom til Köln fra Brüssel, netop da Karnevalstiden begyndte. Det var ligesaa livligt og broget, som jeg har oplevet det i Rom. Over Hanover kom vi til Hamborg, hvor jeg var i Operaen; Morgenen derpaa stod jeg op Kl. 4, trætte kom vi ud paa Eftermiddagen til Fredericia, spiste vor Middag og gik saa ud at see »Landsoldaten« og Bülows Monument; det var vaadt, en stærk Havgusse laae over det Hele, jeg kom aldeles hæs hjem, drak noget varmt og krøb iseng allerede halv ni, ogsaa Collin lagde sig. Vi sov. Da bankede det paa Døren, Klokken kunde være 10. Ideligt bankede det, jeg foer op, aabnede Døren, der stod Verten og meddelte, at »den borgerlige Sangforening« var her for med Sang at byde mig velkommen; det var smukt og venligt af de gode Mennesker, men i første Øjeblik blev jeg ganske fortvivlet, kunde ikke finde mine Klæder, sprang om paa Gulvet, Collin gjør det ganske morsomt efter, og nu maatte jeg med glad Ansigt afsted, Søvnens sad mig i Øjnene. Der blev sjunget tre Sange, man siger at de vare af mig; jeg veed det ikke, saa søvning var jeg. Jeg udtalte min Tak, skyndte mig op og sov strax til den lyse Morgen. Det var Indtrædelsen i Hjemmet. — Saasnart jeg naaede Kjøbenhavn og havde faaet to Smaaværelser i Hotel d'Angleterre, skyndte jeg mig hen til Højbroplads. Deres Mand var rejst, et Telegram, jeg afsendte fra Odense, havde været fejlagtigt affattet, i Ringsted havde vi uden at ane det krydset hinanden. Men nu fornå jeg igjen det levende Beviis paa Deres Mands mageløse Venskab og Godhed for mig, den særdeles Opmærksomhed og Betænksomhed han saa rigelig øver. Jeg skulde ikke tage ind i Hotel men fløtte ind i hans Stuer paa Højbroplads og blive der 4 à 6 Uger. Deres Svoger, Hr. Moses Melchior, sagde mig det ved Besøget, jeg tog derimod, men da jeg kom ned paa Gaden, følte jeg mig forlegen derved, betænkte Situationen. Jeg gik op til Deres Jomfru og sagde hende ganske aabent, at jeg dog foretrak at boe i Hotel, thi jeg vilde nødigt gaae ud om Morgenen at drikke Kaffe, og om Aftenen trængte jeg ogsaa

til lidt Smørrebrød. »Men alt dette kan De ypperligt faae her, og det er ogsaa Herrens Mening«. Ja, da jeg hørte det, jeg fortæller det ligefrem, blev jeg beroliget og glad, thi helst vilde jeg boe i de rummelige, solbelyste Værelser. Jeg blev to Dage i Hotellet og fløttede ind igaar i det kjære, hyggelige Hjem. Men hvor der dog er underlig tomt! Ude er det mange Graders Frost, men Solen skinner med varme Straaler ind i den varme Stue. Deres og Deres Mands Billeder see halvt smilende, halvt alvorligt ned til mig; paa Bordet staaer en Blomster Bouquet, som jeg hører er bragt af Deres Svoger. I Dag har jeg havt Besøg af Grev Frijs, iaften er jeg bedt til Bal hos den unge Scavenius og imorgen lige-saa hos Kammerherre Haffner, men jeg sidder halvt i Qvarantine, jeg sidder tandløs, mine kostbare Tænder ere hos Voss; jeg har først Haab om imorgen at blive heelt Menneske igjen. Deres Mand indtræffer vel i Algier samtidigt med denne Skrivelse, den han maa-ske læser og fornemmer mit Haandtryk og min hjertelige Tak. — — Men nu kommer jeg til en øm Sag, som ret ligger mig paa Hjertet, at De ikke har faaet Brev fra mig i Anledning af Deres Fødselsdag. Det er utaknemligt, uret, ganske hæsligt! undskyldes kan det ikke, men jeg kan forklare Sagen. De skulde have Brev fra mig paa Deres Festsdag, og, som De nok veed, ikke af Høflighed, men af inderlig Glæde og Deeltagelse. Jeg har en Almanak, hvori er opskrevet Venners og Veninders Fødselsdage; den havde jeg glemt at faae med. Jeg havde et Par Gange Fødselsdagen i Tankerne, men huskede ikke Dagen, kun at den kom før min Fødselsdag; jeg var temmeligt vis paa, at det var i Martz, og jeg overfløj da den 16. Februar, den jeg tilbragte i Paris og, som jeg seer af mine Optegnelser, netop tilbragte med Tanken, om ikke paa Dem, saa paa Deres nærmeste Kjære; jeg skrev til lille Thea og lagde Brev deri til Fru Johanne, der skulde modtage det paa sin Fødselsdag. De berører saa mildt og venligt Deres Skuffelse, at De ikke fik Tegn paa, at den 16de var i min Tanke! Hvor jeg er bedrøvet, uagtet jeg veed, at der hos Dem ikke er Skygge i Sindet over min Utaksomhed, men at jeg skal tage fejl af Dag og Tid med Hensyn til Dem er isandhed for galt! — Jeg er nu glad ved at være kommen hjem, gladere end paa hele Rejsen. At Hertz's Død betog mig en Deel, vil De forstaae, vi vare i de ældre Aar saa venligt mødtes, og i Paris fik jeg et smukt Brev fra ham, det sidstel — Tak for Deres prægtige Brev, det var som et Stykke af 1001 Nat var lagt deri, Havet lyste, Lamperne lyste, Blom-

sterne mylrede frem i det varme Solskin, jeg fik et Øjeblik Længsel efter det skønne Algier, men jeg jog den bort og tænkte paa, hvor godt jeg har det i Hjemmet, hvor Solskinnet kommer fra Hjerter og Øjne. — Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Fra Hjørneværelset i Melchiors Lejlighed paa Højbroplads.
(Paa Væggen ses Bertha Wegmanns Portræt af Moritz Melchior, Carl Blochs bekendte Osterbillede og Fru Jerichaus Ungdomsportræt af H. C. Andersen).

Algier, 20. Marts 1870. Min kjære Etatsraad Andersen! Skjøndt jeg ikke har faaet Svar paa mit sidste Brev, vil jeg dog idag tilskrive Dem for at være sikker paa, at min Lykønskning til Deres Fødselsdag maa naae Dem i rette Tid. Maatte vi have den Lykke at beholde Dem i mange, mange Aar med et uforandret ungdommeligt Sind! Jeg beklager, at jeg ikke kan have den Glæde mundtlig at byde Dem et hjerteligt Velkommen til mit kjære Hjem paa Højbroplads, hvor jeg hører, at De nu for en Tid har opslaaet Deres Bo. Jeg maa lade Pennen være min Tolk og sige Dem, hvor glad jeg blev ved at erfare, at min Mand havde forekommet mit Ønske ved at tilbyde Dem et interimistisk Logie. Jeg havde nogle Dage ifor-

vejen til mine Døttre udtalt, at jeg havde Lyst til at foreslaa Dem at bo i vort Hjem, men sagde tillige, at dersom det kunde lade sig gjøre, havde min Mand nok selv besørget det. Maatte De nu føle Dem rigtig hjemme og den 2den April modtage rigtig mange Gæster! De maa ikke den Dag forlade Huset for tidligt, saa de stakels Gratulanter maa gaa slukørede bort. Undskyld mine Formaninger, kjære Andersen, men jeg vilde dog gjerne have, at De skulde være en pæn Vært, og at Deres Venner skulde rigtig vide, at de vare velkomne i mit Huus! — De vil kunne forstaa, hvor henrykt jeg er ved Tanken om Gjensynet med min kjære Mand, som med Guds Hjælp kommer hertil imorgen, og som forhaabentlig naaer til os, før de sædvanlige Equinox-Vinde begynde. Jeg er meget længselsfuld efter at vide, hvad han vil synes om Annas Udseende. Hendes Befindende er jeg selv ikke ganske tilfreds med, men Alle trøste mig med, at den gode Virkning af det varme Clima først vil vise sig senere. Gid det var saa vel! — Jeg maa ikke glemme at fortælle Dem, at Svalen alt er kommen hertil. Det er saa hjemligt at see den. — Det bedrøvede mig at erfare Hertz's Død, — det er et stort Tab for vor Litteratur. — Klokken er nu Et, og mine Øjne ere trætte. God Nat og vær hilset af Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

22. *Marts 1870.* Kjære Andersen! Igaar modtog jeg Deres kjære Brev fra Højbroplads, hvorfor jeg hjerteligt takker Dem. Det glæder mig, at De føler Dem vel tilpas i det gamle, velbekjendte Huus, og da jeg ikke selv kan være tilstede og sørge for Deres Bekvemmelighed, skal jeg i det Mindste søge at lægge saa meget Solskin i mine Breve, at De maa fornemme det og føle Dem opvarmet af den stærke, afrikanske Hede, som udstrømmer herfra. — Nu har jeg da atter min bedste Ven hos mig! Igaar Morges sejlede vi ud i en Baad og saae Skibet med min Mand glide ind i Algiers Havn, og vi opdagede snart hinanden. At det var et glædeligt Gjensyn, vil De kunne forstaae! — Deres hengivne *D. M.*

Højbroplads. 24. Marts 1870. Kjære Fru Melchior? Idet jeg herhjemme skriver dette, er forhaabentlig Deres Mand i bedste Velgaaende indtruffet til Algier! I Dag er der her en Beaandelse af Foraaret i Luften, men Kanalen udenfor er belagt med Iis, der ligger Sne paa Slotspladsen. Hvor kan dog Stuen blive varm, og hvor er her hyggeligt og godt, — det jeg skylder Deres Mands venlige Opmærksomhed. Jeg føler mig saa særdeles glad og hjem-

lig i Deres Huus. Blomster har jeg faaet af Deres Svoger Moses Melchior og af Fru Hirschsprung. Jeg er daglig udbudt, har allerede paa min Maade været paa to store Baller, hos Ministeren Haffner og Grev Fritz Moltke Bregentved, næste Onsdag er jeg hos Grev Frijs Frijsenborg. Iforgaars var jeg hos Kronprindsen, der viiste mig flere smukke Sager, dejlige Træ-Udskjæringer, ja, han boer nydeligt! Igaar spiste jeg hos Kongen, i Dag skal jeg til Taffel hos Enkedronningen, og hver Dag fremdeles i de første 8 Dage ventes jeg i stort Selskab. Hvad dog et Menneske kan holde ud! Alle herhjemme kappes om at vise mig Velvilje. Jeg er dog et Lykkens Barn! kan det bare vare ved! Jeg troer altid »nu er den Historie ude«, og saa bringer næste Dag, næste Uge og Maaned altid noget nyt Godt og Velsignet. Naar jeg nu bare kunde bære de tunge Tider, naar de kommel — Min Foraarssang har tiltalt Dem, det har ret glædet mig. Hartmann er meget opfyldt af den, han komponerer den for flere Stemmer og stort Orchester, den vil blive opført i Musikforeningen. Jeg har skrevet en lille Historie: Livet er det dejligste Eventyr, det er skrevet ved Deres Bord, i Deres Stue, i det jeg ret følte det Livsens Solskin, Vennerne forunde mig. Solen selv skinnede ude fra ind i Stuen, og Deres og Deres Mands Billeder saae mildt ned til mig. Stundom, især i Morgentimerne, besøger Deres Svoger, Hr. Moses Melchior mig. — Carl er blevet meget stor; De finder næsten en heel udviklet Mand i ham, naar De kommer hjem. Forleden jeg var i Rosenvænget, gik jeg ind i Haven ved Rolighed og glædede mig ved at see den forvandlede Bygning; gid De og Deres ret føle Dem lykkelige der som i den gamle! — Flyv nu ret glad og lykkelig med Deres Mand og Børn om i Afrikas Foraars-Sol, viis ham Farvepragten og al den solbelyste Dejlighed! Det havde været godt, om jeg havde taget en rask Beslutning og var draget over Havet derhen, men jeg havde ude altid en Følelse af at noget Ondt vilde hænde mig, at jeg aldrig gjensaae Danmark. — De udsætter det jo ikke længe med at skrive? Jeg længes efter Brev, men endnu mere efter Dem Alle! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Kjøbh. 3. April 1870. Kjære Fru Melchior! Deres velsignede Brev kom nøjagtigt igaar paa min Festdag, — jeg ønskede det saa meget, længtes efter det, og det kom saa glædelig opad Dagen, som ret fejredes i Deres Hjem med Hjertelighed af Venner og Veninder; og dog var jeg meget lidende, saa betaget af Tandpine,

at lille Marie Henriques kom grædende hjem til sin Moder og sagde, at hendes Kjæreste var saa daarlig. Jeg har siden Hjemkomsten følt mig saa overvældet af al den Venlighed, som strømmede ind, at jeg blev i Angest for den megen Lykke og syntes at nu maatte snart komme et Omslag, — Gud være lovet, jeg har endnu kun prøvet det ved denne »Pæl i Kjødet«, som Høedt igaar hos Deres Broder i Bordtalen kaldte min Lidelse. Natten før min Fødselsdag, jeg sov slet ikke, hovnede Kinden op, som om jeg havde Faaresyge. Deres Jomfru lavede mig en Kryderpose, Frøken Jette Melchior bandt Posen om, og med dette skønne Udseende blev jeg hele Dagen hjemme og modtog Besøg; jeg var aldeles lidende, men havde en venskabsriig Dag, — Klokken halv sex kjørte jeg i Deres Vogn til Henriques. Høedt holdt Festtalen og tydede hen paa mit seneste Eventyr »Lysene«, regnede mig til Voxlys, sig selv til ingen Arter Lys men til »Profitten«, den man ikke kan tænde, men den kan bære Lyset. Kl. 9 var jeg hjemme, aldeles træt, uagtet jeg havde været taus og stille, som aldrig før nogen Middag paa min anden April, thi Tænderne virkede og jeg havde lidt Feber. Hos Kongen var jeg forleden til Taffels og Dagen derpaa hos den kjære, gamle Enkedronning, hvor jeg var sammen med Arveprindsessen, som jeg ikke har seet i mange Tider. Her har De min Omtumlen, men under denne har jeg dog begyndt at skrive og følt mig i Deres hyggelige Hjem særdeles oplagt dertil. Kan jeg til Udgangen af April blive i Deres Værelser, eller skal jeg rømme disse den 26. April, thi da har jeg benyttet samme den mig forundte Frist »sex Uger«? — Orangeblomsten, der var lagt i Deres Brev, dufter endnu; jeg lægger et Par Blade af Bøgegrenene, jeg fik igaar, her ind i Brevet, en Hilsen være de fra vore danske Skove! I Dag er Orlogsfregatten »Tordenskjold« gaaet paa sin Fart til England for der fra at overføre det mægtige Telegraph-toug for Kina og Japan. Det er et dejligt Hverv fra »Ørstedes Fædreland« at bære Fredens og Industriens levendegjørende Baand ud til de fjerneste Kyster! — Deres taknemligt hengivne *H. C. Andersens.*

Kjøbh. 16. April 1870. Kjære Fru Melchior! I Dag føler jeg Trang til at skrive igen til Dem, uagtet jeg intet Nyt veed, ikke engang kan mælde at Vaaren er kommet. Ikke en Knop er at see, og med Skovbunden er det ligesaa fattigt. Jeg begynder at længes efter at fornemme de varme Solstraaler, see de grønne Spi-

rer, være i det Frie; men man kan døe mange Gange, før den Tid kommer, og Døden tænker man paa, naar man ideligt føler Tryk af Legemet. Denne Gang er det jo rigtignok et fremmet Legeme, kunstige Tænder. Man lider som Barn, naar man faaer Tænderne, man lider som gammel, naar de gaae, og man ikke vil vise sin Mangel for Verden. — Meget fortryder jeg, at jeg ikke gik over Middelhavet til Algier og da i Selskab med Deres Mand at rejse hjem til Danmark i Maj. Hyggeligt og godt har jeg det vel i Kjøbenhavn, det maa jeg takke Dem for, men her er tidt noget underligt trist, naar jeg om Aftenen altid sidder ene i Deres Værelser, Alt staaer der som i tidligere Dage, selv Blomsterne prange friske og duftende, og Portrætterne see med milde, stumme Ansigter ned paa mig, men det »Egentlige«, »Livet« er borte. Jeg savner Dem, Deres Mand og Døttrene; ihvor godt jeg har det, her er dog ikke »Huset paa Højbroplads«. Jeg kan ret føle, hvor endnu mere tomt, det maa have været for Deres Mand, de Maaneder han levede alene her. — Naar De faaer dette Brev, har De vist af Aviserne seet, at Salget af de vestindiske Øer ikke vil finde Sted. Kongressen har aldeles forbigaaet Spørgsmaalet om Kjøbet. — Udstillingen besøger jeg jevnligt; her ere smukke Ting, særligt maa fremhæves de to af Bloch »den forstyrrede Søvn« og »Munkene«. Fru Jerichau, der forresten har stor Dygtighed, synes mig uheldig med Portrættet af Dronningen af Grækenland, det seer ud som var det lavet af Rosenblade dypede i Flødeskum. — Men Papiret slipper! Hjertelige Hilsener fra Deres taknemlige *H. C. Andersen*.

Buffarek. 17. April 1870. Kjære Andersen! Af Deres Brev seer jeg, at De tilbragte Deres 2den April iblandt gode Venner, der i rigt Antal havde opsøgt Dem i Deres Hjem paa Højbroplads, hvor jeg den Dag med alle mine Tanker usynlig var tilstede og ønskede Dem al mulig Lykke og Velsignelse. Kun var jeg bedrøvet over, at Festen skulde forstyrres af den slemme Tandpine. Det er herligt, at De har været oplagt til at skrive, og jeg glæder mig meget til at læse Deres nye Historier. De har ikke fortalt mig, at De har skrevet en, De kalder »Lysene«; jeg veed det kun af den »Profit«, Høedt har havt af den.

21. April. Jeg takker Dem meget for Deres kjære Skrivelse af 16. April. Det er jo uhyggeligt med den vedvarende Tandpine! Muligen er Alt nu vel, og De er bleven vant til at bære den kjedelige, men uundværlige Byrde. — Jeg kan godt forstaae, at det

maa forekomme Dem trist og stille i det store Huus, hvor det vilde være anderledes, dersom De var fri for Smerter. Naar man er lidende, seer man Alt fra en mørk Side. Dog, Gud være lovet, at det kun er noget forbigaaende. — Vi have talt om at rejse herfra den 8. Maj og gaae da først til Cannes, hvor vi haabe at kunne tage Bestemmelse om Annas Sommerophold. Det vil blive med tungt Hjerte, at jeg forlader hende, jeg tør ikke ret tænke derpaa; men paa den anden Side vilde jeg under ingen Omstændigheder lade min Mand blive ene i Sommer, og de kjære Børn hjemme længes jeg nu ogsaa efter — og Vennerne. Ja, kjære Andersen, det vil blive en Glæde at gjensees! — Jeg synes at spore en god Bedring i Annas Befindende, siden hun fra Morgen til Aften færdes i den friske Luft. — Med Hensyn til Deres Ophold i No. 21 har det ingen Hast med at tænke paa at drage ud. I Juli haaber jeg med Guds Hjælp at være hjemme, og til den Tid vil der uden Tvivl være saa vidt istand paa »Rolighed«, at vi kan have den Fornøjelse at see Dem der som Gjæst. Lev nu vel og skriv snart igjen til Deres altid hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Kjøbenhavn. 1. Maj 1870. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres prægtige Brev og Tak for Blomsterne, De lagde i Brevet! Henvend en Maaned var gaaet, siden jeg havde faaet en Skrivelse fra Dem. — Alt hvad De har fortalt mig om Algier fylder mig med Længsel efter at komme der! Hvor det var ilde, at jeg ikke betids følte Trang dertil, ja, næsten maa jeg tilstaae, Skræk derfor. Jeg syntes, der forestod mig noget Ondt. Kan der være en Anelse om Sligt, da har jeg følt den og saaledes fulgt »højeste Villje«. Mon jeg der et kommende Aar skal samles med Dem, Deres Mand og Børn? Ja, det er som at ville tyde Begivenheder i Maanen. Jeg har ikke for Øjeblikket Lyst til at rejse, og dog har jeg en Længsel efter at komme afsted, men jeg veed ikke hvorhen, ud i Solskinnet, ind under grønne Træer, fornæmme Foraaret rundt om mig. Gid jeg var hos Dem! Ja, gid jeg mødte Dem i Schweiz! Dog Vaaren kommer vel snart til Danmark, og De og Deres kommer, naar der »rides Sommer i By«. Jeg bliver til ind i Maj her paa Højbroplads, da der synes ikke at være Hindring derfor; saa flyver jeg maaskee den 12te til Espe, Basnæs, Holsteinborg, ja, kommer der en Guldregn fra Lotteriet, saa flyver jeg Dem imøde, ellers bliver jeg i Hjemmet og nedskriver, hvad min Musa fortæller mig. Paa Højbroplads har hun hyppigt forundt mig Vesit, og jeg har at

læse for Dem »Hvad hele Familien sagde«, »Oldefaer«, »Ly-sene« og »det Utroligste«. Igaar begyndte jeg et nyt Eventyr: »Lykke-Per«. — I Fredags er Professor Høyen død, han laa otte Dage tilsengs, men leed ikke. Det er underligt at mærke, hvorledes Rækken af betydende Mænd fortyndes, hvilken Skare har jeg dog kjendt, som Alle ere flyvne hen — »som Skyen der ikke kommer tilbage«! Jo nærmere man selv staaer for Tour til Rejse ind i »det ubekjendte Land«, des oftere kommer det Een i Tan-ken: Hvor og hvorledes? Og ligemeget vide de Viseste og Eenfol-digste. Lille Marie spurgte forleden sin Mor i stor Alvor: »Har Bedstemoder faaet sin egen Seng med op i Himlen, eller ligger hun i Guds?« Der er noget yndigt og dog halvt komisk i Barnets Fore-stilling om det Hiinsides, men er vor stort klogere? Nu, jeg stoler paa »det Bedste skeer«. — Med mit legemlige Befindende er det i de sidste Dage godt, jeg generes ikke længere af de kunstige Tænder, men da to af de naturlige under alle Prøvelser ere ifærd med at gaae deres Vej, frygter jeg for at en ny Tour forestaaer. De seer altsaa, hvor ung jeg igrunden er. »Jeg skifter Tænder.« — Igaar opførtes Wagner's »Lohengrin« første Gang og tog sig godt ud. — Dette Brev haaber jeg kommer til Dem, før De forlader det foraarsskjønne Algier. — Deres takn. hengivne *H. C. Andersen.*

Den 17de Maj 1870 bryder Melchior, hans Hustru og deres tre Døttre Louise, Harriet og Anna op fra Algier, og paa samme Tid rejser Andersen til Basnæs, hvorfra han efter en Maanedes Forløb kø- rer til Holsteinborg men bestandig med det stille Forsæt at være tilbage i København den Dag, Melchiors kommer hjem, for at han kan modtage de længselsfuldt ventede Venner paa Banegaarden. Det skulde imidlertid trække længere ud med Gensynet, end han i sin Utaalmodighed havde ønsket, — en Omstændighed, der i høj Grad paavirkede hans iforvejen stærkt angrebne Tilstand. At Melchior's havde overladt ham deres Hjem paa Højbroplads, da han stod uden Logi, skønnede han taknemligt paa som en sand Kær- lighedsgerning, men Savnet af dem, der laa hans Hjerte nærmest af Alle, maatte netop dèr mærkes dobbelt tungt. Humøret var borte, og hans Helbred stadigt nedadgaende. I sin Trang til at se Mennesker omkring sig havde han alligevel, mere end hans Kræfter tillod det, deltaget i alskens Selskabelighed efter Hjemkom- sten fra den sørgeligt spildte Udenlandsrejse, som snarere havde for- ringet end styrket hans Modstandsevne.

I Virkeligheden indtraadte der i 1870 et alvorligt Vendepunkt i hans Tilstand. Selvom man i hans Sygdom fradrager den Del, der kun skyldtes hans Fantasier, overtyder Dagbogen os om, at hans Svaghed tager betænkeligt til. Han klager over store Underlivs-

smertes, over Aandedrætsbesværligheder og en ulidelig Mathed. Og han tænker uafadelig paa Døden, som »snart maa komme«. Samtidig melder atter hans gamle Tandkvaler sig med Voldsomhed. »Min eneste Fortand, som sad løs, vriede jeg ud«, skriver han, og nu foraarsager de kunstige Tænder, han maa anskaffe sig, ham nye Pinsler. »Var hos Vosz, der tog Aftryk af min Mund, saa jeg nær var kvalt!« udbryder han. »De nye Tænder skærer Vabler i Kinderne, det er mig en Tortur at bære dem. Jeg kan ikke spise mig mæt, naar jeg har dem paa og søger ideligt hjem for at faae dem af.«

Det var saaledes ikke under gode Auspicier, at han endelig bestemmer sig til at gæste Basnæs, og, Opholdet her, hvor han ellers befinder sig mere hjemligt end paa de øvrige Herresæder, svarede for første Gang ikke til hans Forventninger. Mere end nogensinde føler han, at under Melchior's Tag finder han den bedste Lægedom for alle Smerter. Det gamle »Rolighed« er i de sidste Maaneder bleven ombygget, udvidet og forskønnet. Hvornaar skal dog den lykkelige Time oprinde, da han atter kan opslaa sin Bolig i »Hjemmets Hjem«? — Den 22de Maj faar han at vide, at Melchior's endelig er ankommen til Ems, og det efterfølgende Brev viser hans Glæde over det lykkelige Budskab.

Basnæs. 23. Maj 1870. Kjære Fru Melchior! Iaftes fik jeg et lille Brev fra Hr. Moses Melchior, som meddeelte mig, at De og Deres nu ere komne til Ems. Gud skee Lov, at De nu er os saa nær! Jeg er meget begjærlig efter at vide, hvor nær Hjemrejsen til Danmark stiller sig. Efter min mindre behagelige Vinterrejse føler jeg ikke stor Lyst til at flyve ud igjen, men erfarede jeg for vist, at De ikke kom hjem til »Rolighed« i Juli Maaned, da havde jeg stor Lyst til at flyve ned til Ems for der at være et Par Dage sammen med Dem og Deres Døttre; men jeg tager ingen Beslutning, før jeg hører fra Dem eller Deres Mand. Han bliver jo nu maaskee henimod fire Uger i Ems for at bruge en Kuur, skriver Deres Svoger. Jeg antager da, at De følger hjem med ham, og derom er det jeg saa gjerne vil vide Besked. Kommer De allerede i Juli hjem til os, da var det urimeligt at gjøre Rejsen, den jeg ene og alene rejser for at naae Ems og derfra igjen tilbage. Udgiften vil blive en 300 Rdlr., dem jeg saa gjerne gav for at samles med Dem faa Dage, hvis De ikke sikkert kom til Kjøbenhavn i Juli og blev en Tid paa »Rolighed«; hellere gjemmer jeg da mine Sparepenge til en senere Udflugt, der bringer et fjernere Møde. Jeg skriver dette aabent og ligefrem, og Deres Mand billiger det ganske vist. Ses vi i Juli, er det urimeligt, at jeg rejser ud for at

sige: God Dag, velkommen! Snart, meget snart modtager jeg en Skrivelse fra Dem. — Forleden da jeg gik i Skoven, hørte jeg Kukkeren og spurgte strax: »hvor mange Aar skal jeg endnu leve?« Tænk, saa kukker han kun to Gange, det fandt jeg altfor kort og bad ham være saa god at kukke om igen, det gjorde han og var saa høflig at kukke hele 12 Gange; det lod sig høre! Har han nu ikke narret mig, da har jeg her paa Jorden endnu hele tolv Leveaar! — Fortæl mig nu om Annas Befindende og om Deres Hjemkomst. Gud glæde og bevare Dem! Deres takn. ærbødige *H. C. A.*

Ems. 28. Maj 1870. Kjære Andersen! — — Vi forlode Algier den 17de, ankom til Marseille den 19de efter 54 Timers Sørejse, rejste fra Marseille den 21 og standsede i Avignon. Vi boede i Hotel de l'Europe, hvor vi i Fremmedbogen fandt Deres Navn. Vi besøgte det gamle Pave-Palads, der nu er forvandlet til Caserne, og hvor Soldaterne gik omkring i de store Sale, hvor fordum herskede luxuriøs Pragt. Over Dijon gik vi til Paris, sov næste Nat i Brüssel og kom i Onsdags her til Ems. Det var vor Hensigt at sørge for at installere Harriet og Anna her i en Familie og saa rejse hjem, men vi have nu overtalt Melchior til at blive her i 4 Uger for at bruge en Kur for den evige Forkjølelse, han lider af. Det skal da endnu vare nogen Tid, inden jeg seer mine Kjære i Hjemmet. Med Guds Hjælp samles vi i Juli Maaned! — Jomfru Stenholdt skrev forleden meget henrykt om Dem og var glad over den store Gave, De skænkede hende. Af hendes Brev seer jeg, at De i Løverdags har forladt Højbroplads, og forhaabentlig har De følt Dem tilfreds under vort Tag. — Her er meget fornemme Gjæster i Ems. Kejseren af Rusland med et meget stort Følge boer lige overfor Prinds Oscars Gemalinde. Han er en kjøn Mand og minder ikke saa lidt om vor egen Konge. Forunderligt er det at see, hvorledes hans Øjne i Nerveusitet spejder til alle Sider. Han frygter sikkert en Morder i ethvert Menneske, siden den Gang man skød paa ham. Ems er en yndig Plet, — kun savner jeg Blomster, som man endnu kun seer meget sparsomt. Jeg kan tænke, at De paa Basnæs nyder Foraaret i fuldt Maal. — Skriv snart til Deres meget hengivne *Dorothea M.*

Basnæs. 12. Juni 1870. Kjære Fru Melchior! — — Usigeligt længes jeg efter at samles med Dem allesammen! Hvorvidt De nu strax kan modtage mig som Gjæst paa »Rolighed«, eller ikke mod-

tage mig, vilde jeg jo gerne vide. Efter Opholdet paa »Rolighed« venter man mig i August paa Espe og paa Frijsenborg, og saa have vi Efteraaret og maaskee det Triste med, at De, kjære Fru Melchior, forlader os igjen og flyver med Anna syd paa. — Jeg har levet og lever stille paa Basnæs og har desværre været plaget af »Helvedes Ild«, det er meget piinligt og drager al min Tanke til sig. Fra Carl Bloch havde jeg igaar Brev, han lever for sin Kunst, sin Kone og sin lille Dreng. Iaftes fik jeg af Aviserne den sørgelige Efterretning at den kjære Dickens er død den 9de Juni om Aftenen. Jeg havde haabet endnu engang at see ham i denne Verden; hans Kys og Omfavelse fik jeg sidste Gang, da vi skiltes i Maidstone efter mit Besøg hos ham; selv kjørte han mig til Stationen, var Liv og Lystighed, kjærlig og hjertensgod. Hvor snart og uvis er dog Skilsmissen for os Alle! Anden Deel af Breve til og fra H. C. Ørsted ere udkomne, mellem disse findes to jeg har skrevet ham til, det ældste er hele 37 Aar gammelt; da jeg skrev det, tænkte jeg mindst paa, at jeg efter saa lang Tid skulde gjensee det trykt! Det er fra Rom 1833! — Hils Deres kjære, fortræffelige Mand og Døttrene fra Deres taknemligt hengivne *H. C. Andersen*.

Soden. 26. Juni 1870. Min kjære Etatsraad Andersen! -- Af Overskriften vil De see, at vi have forandret Opholdssted, og Grunden dertil er den, at vi desværre ikke saae nogen Fremgang i Annas Befindende, — nej, tvertimod synes vi, at hun er gaaet tilbage og ikke har kunnet taale Vandet, rimeligvis ej heller Luften i Ems; hun hoster meget og er oftere stakaandet end tidligere. Lægen raadede meget til at lade hende komme til Soden. I al Hast fik vi vore Sager pakkede og forlode Ems. — — Kjære Andersen! Forleden spurgte jeg Kukkeren, hvor mange Aar De havde at leve i, og han gav Dem 24! Det kan man da kalde en fornuftig og galant Gjøg, som forstod sine Ting bedre end den, De selv spurgte. — I Ems blev jeg en Dag gjort opmærksom paa, at Offenbach var kommet, og efter Beskrivelsen morede det mig, at jeg selv kunde finde ham ud. Han er ualmindelig styg og markeret men har dog noget Genialt over sig, som man kan kjende ham paa. — Vi have isinde at rejse herfra paa næste Tirsdag og glæde os usigelig til efter saa lang en Skilsmisse at skulle modtage Deres hjertelige Haandtryk. — Deres oprigtigt heng. *Dorothea M.*

Den 3die Juli rejste Andersen fra Holsteinborg, og da Melchior, hans Frue og Datteren Louise den 5te ankom til København, stod han paa Banegaarden — gladere i Sindet end han længe havde været. Af flere Grunde rykkede han imidlertid ikke strax ind paa »Rolighed« men tog foreløbigt Standkvarter paa d'Angleterre, hvorfra han gjorde en Udflugt til Familien Henriques, fra hvis Landsted han afsender følgende Brev:

Petershøj. 15. Juli 1870. Kjære Fru Melchior! Nu har jeg været en heel Uge ude hos Deres Broder. Jeg kom hertil inderlig forkjølet, har holdt mig inde og levet meget ved Havresuppe og Salmiak. Nu, jeg er bedre, er jeg opfyldt af min nye Fortælling, som jeg begyndte paa Holsteinborg og dør tog Nattesøvnen fra mig, og som igjen i saadan Fylde skyder frem, at jeg bliver aldeles indenfor »Petershøjs« Enemærker. Hvor venlige og gode man end er mod mig, jeg længes dog efter Opholdet paa »Rolighed«; men naar bliver det? Jeg tør ikke sige et Ord, men skulde jeg sige Noget, da var det, hvad jeg har sagt fra Deres Ankomst: »Gid De dog nogle Dage vilde lukke Deres gjæstfrie Dør og faae Hvile!« Gode Venner strømme ind paa Dem, men De har at ordne Huset, De har at sørge for Annas fremtidige Ophold, De har at pleje Dem selv! Lad mig dog endelig, kun i et Par Ord, erfare, hvorledes De har det, og om De nu har faaet Deres nye Tjenestefolk. De skriver mig til, naar jeg tør komme, jeg kjører da fra Petershøj lige til Deres Dør. Men tænk endelig først paa Dem selv og Deres Befindende — og saa, ganske lidt, paa Deres hengivne, taknemlige *H. C. Andersen.*

Den 19de Juli 1870 tager Andersen endelig Ophold paa »Rolighed«, hvor han forbliver til den 19de Sptbr., og først ved Foraars-tid næste Aar forlader han paany København, et godt Bevis paa at hans Livsmod er dalende; selv under de kære Omgivelser paa »Rolighed« har han vanskeligt ved at holde det oppe. Han »har ikke Lyst til Noget«, han »glæder sig til Intet«, han plages af nervøse Anfald og har ofte Følelsen af, at der forestaar ham et eller andet Ondt, og han er sygeligt paavirket af den »blodfyldte« Krig, der raser mellem Frankrig og Tyskland. Nogen Trøst finder han i Beskæftigelsen med sin nye Digtning »Lykke-Per«, af hvilken han hos Melchior's ender Renskrivningen den 7de August, og som snart efter udkommer og gør megen Lykke. Ogsaa Henrik Ibsen, der en Aften er Gæst paa »Rolighed«, og med hvem Andersen, ikke uden forudgaaende Spænding, mødes for første Gang, skænker »Lykke-Per« sit venligste Bifald og »finder den saa poetisk«.

Hvad der under Andersens Ophold paa »Rolighed« ikke mindst trykker hans Humør, er Tanken om at han, naar han forlader Melchior's, skal rykke ind i et nyt Logis, i Tordenskjoldsgade Nr. 17 hos Frøknerne Rosing; og da han har aflagt et Besøg paa Stedet, synker hans Humør yderligere, og han skriver i Dagbogen: »Sov daarligt inat, da jeg ikke fandt det hyggeligt i mit nye Hjem«. Et Par Dage senere, efter akkurat to Maaneders Ophold paa »Rolighed«, flytter han derind; Ensomheden og Erindringen om »Familie-livet hos Melchior's« knuger Sindet, og den Vinter, han gaar imøde, tegner sig i alle Maader mørk. Hans Lyst til at færdes ude er i

„Rolighed“ efter Ombygningen i 1870.

Aftagende, Tanken om en snarlig Død opfylder ham næsten daglig, hans »Hænder ryster«, han kan ikke taale at gaa længere Strækninger paa Gaden, og i Dagbogen, hvor fra nu af Fejlhuskninger og urigtige Datoangivelser viser sig hyppigere end før, udtaler han sin Frygt for at blive »lam eller apoplektisk«. Han klager over sin »Dovenskab« og venter utaalmodigt paa et »Tanke-Blink« og pines af »Vanvids-Phantasier«. Værst er det, at han stadig befinder sig ilde i sin nye Lejlighed i Frøknerne Rosings Pensionat, hvor han paa Grund af sin Svagthed holdes fangen mere end han ønsker, og hvor han finder Priserne urimelige. »Jeg maa betale 1 ₤ for en Kop Kaffe, som hos de første Konditore kun koster 10 ø«, skriver han.

Det nye Aar, 1871, bringer til en Begyndelse ingen Forandring

i hans Tilstand. Først da han har opsagt Pensionatet og den 29. April midlertidigt er flyttet hen paa Hotel d'Angleterre, hvor »der er hyggeligt og ikke dyrere end hos mine knebne Frøkener«, føler han sig sjæleligt og legemligt befriet. Lysten til at flyve ud melder sig paany. Han agter sig til Basnæs; men forinden vil han tilbringe nogle Dage hos Grevinde Moltke paa Espe, hvortil han rejser den 7de Maj 1871, og hvorfra han allerede Dagen efter afsender nedenstaaende Brev til Fru Melchior, der som altid havde gjort Sit for at adspredde hans Sind i den tunge Tid. Selv bar hun paa den stadige Bekymring for sin syge Datter Anna, der sammen med Søsteren Harriet havde tilbragt Vinteren i Vestindien, og om hvis Helbredelse man nu var begyndt at mistvivle.

Espe ved Skelskør. 8. Maj 1871. Kjære Fru Melchior! Strax i den første Morgen herude vil jeg sende min Hilsen til det kjære Hjem. De faaer dog neppe Brevet før Onsdag; det er Herregaards-Postgangen, naar man ligger udenfor Jernbane-Stationerne. Igaar rejste jeg fra Byen i dejligt Solskin, det var en sand Foraarsdag. Flere Træer stod med grønne Knopper, Markerne grønne og Grøfterne med prangende gule Blomster. Espe ligger lige op til Skoven nær ved store Belt, man seer Sprogø, Langeland og Fyen. Jeg har faaet to store Stuer, mit Soveværelse er større end begge mine Stuer var i Tordenskjoldsgade, og det andet ligesaa udstrakt som Deres smukke Hjørnestue paa Højbroplads, hvor Osteribilledet hænger. Skovbunden er hvid af Anemoner, som laae der Snee paa det Grønne. Jeg bliver her til Torsdag og kjører da, om Gud vil, til Basnæs, som ligger 1½ Miil sydligere. Der faaer jeg nok et Par Ord fra Dem, at jeg kan vide, hvorledes Alt staaer til paa Højbroplads. Hils den livlige, elskværdige Fru Bille, hvis Energi er stærk som Basunerne mod Jerichaus Mure, hun veed jo at sprænge Murene i sit nye Huus og dèr, for Gemalen, at aabne god Udsigt til næste Stue. Før Afrejsen aflagde jeg Besøg hos Grev Moltke-Hvitfeldt, der fornyede Indbydelsen at komme til Glørup, ja tilføjede, at jeg kunde tage en Ven med. Jeg har endnu ikke nogen Planer! Den nærmeste er nu at komme til Basnæs og derfra hjem til »Rølighed«, høre Sølvbryllupsklokkerne klinge og see igen de kjære, milde Ansigter, — Sundhed og godt Humeur! Deres hengivne *H. C. Andersen.*

Kjøbh. 10. Maj 1871. Kjære Etatsraad Andersen! Igaar Aftes modtog jeg Deres kjære Brev fra Espe, og nu atter i denne Morgenstund overrasker De mig med den yndigste Sommerhilsen i Form

af duftende Violer og Grønt og Blomster fra Skovbunden. Jeg føler, at den lille Buket er plukket og ordnet i den Hensigt at glæde mig, og det har De i fuldt Maal opnaaet. — — — Folk begynder nu for Alvor at tænke paa at tage paa Landet, og jeg antager, at vi i Slutningen af næste Uge flytter ud til »Rolighed«. — — Deres trofast hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Basnæs. Søndagmorgen 14. Maj 1871. Kjære Fru Melchior! Hvor er De hjertensgod mod mig, og hvor det fornøjede mig, at De havde en lille Glæde ved den Smule Skovbund, jeg sendte Dem. I Torsdags, Dagen hvor Vennerne samles i det melchiorske Huus, kom jeg her til Basnæs, og med Posten, som ved Spisetid bragte Brevene, fik jeg Deres kjære Skrivelse. Jeg har det særdeles godt, min Hoste er næsten aldeles borte og jeg fornemmer, at Solstraaerne drive Gigten bort, at Foryngelsen igen kommer, og jeg begynder at drømme lyse, digteriske Drømme; snart kommer vel Musesen, som var bange for at træde over Tærskelen i Tordenskjoldsgade No. 17. De vil hilse Deres Mand og hans Brødre ligesom ogsaa Frøken Jette, der nu vel tænker paa at fløtte paa Landet, men hun maa tage Kakkellovnen med; jeg har godt fyret hos mig, Solen skinner, jeg er som i et Drivhuus. — — Glem ikke Deres taknemlige *H. C. Andersen*.

De to nærmest paafølgende Breve, af 19de og 28de Maj — hvori Andersen skildrer sit Ophold paa Basnæs for Fru Melchior, viser hvor gavnlige en Indflydelse Landluften og de smukke Omgivelser har paa hans Sind og legemlige Befindende. Han har faaet fornyet Lyst til digterisk Produktion, og da den unge Otto Scavenius netop samtidig fejrer sin Fødselsdag, ryster Andersen i den Anledning en hel Serie Festvers ud af Ærmet, og i sin Dagbog giver han en fornøjelig Beskrivelse af det gemytlige Samliv man i forrige Aarhundrede førte paa danske Herregaarde, da man ved selskabelige Lejligheder forlystede sig med Dilettantkomedie, Ordsprogslege og alskens muntre Paahit, som man sagtens nu vilde betragte som Barnagtigheder.

Den 17de Juni skulde Moritz og Dorothea Melchior fejre deres Sølvbryllup paa »Rolighed«, en Fest der paa Grund af den sjældne Højagtelse de nød, havde Bud til store Kredse. Og Andersen saa hen til denne Dag i spændt Forventning. Uvisheden om, hvorvidt den syge Datters Helbred tillod hende at komme hjem til Danmark fra Syden, gjorde imidlertid et Skaar i den almindelige Glæde, og i et Brev til Andersen den 28de Maj kan Fru Melchior endnu ikke meddele ham, hvorvidt hendes Haab om at gense Anna paa Sølv-

bryllupsdagen skal opfyldes. Men hvis det opfyldes, da maa de to solrige Værelser, Andersen altid før har benyttet paa »Rolighed«, overlades til hende. »De vil forstaa, kære Andersen, at jeg maa vælge de Stuer, som er mest passende for den zarte Plante, der har levet saa længe i Drivhusvarme i Troperne. Men jeg skal bestræbe mig for at indrette Deres to nye Værelser saa hyggeligt som muligt, for at De ikke for meget skal føle Savnet af dem, De har vænnet Dem til.« Fru Melchior har sikkert krympet sig ved at nedskrive disse Ord. Thi ogsaa Andersen stod jo hendes Hjerter nær; ogsaa han var nu en zart Plante, der trængte til al den Solvarme, han kunde faa. Men i dette Tilfælde maatte Andersen vige for Datteren, hvilket han naturligvis ogsaa selv fuldtud billigede. Han fik imidlertid ikke Lejlighed til at bringe det lille Offer. I Begyndelsen af Juni faar man Vished om, at Anna og hendes Søster Harriet først senere vil kunne komme hjem. Samtidig med at Fru Melchior bringer ham denne Meddelelse, indbyder hun ham til snarest muligt at indfinde sig som Gæst paa »Rolighed«. — —

Basnæs. 3. Juni 1871. Kjære Fru Melchior! Tak for hver venlig Meddelelse og Underretningen om, at jeg allerede nu kan finde et Hjem hos Dem. Paa Tirsdag Aften kommer jeg og er da Klokkeren 9 paa Banegaarden i Kjøbenhavn og en halv Time efter hos de kjære Venner paa »Rolighed«! Sædeles glæder jeg mig dertil! At Anna og Harriet ikke komme hjem til Sølvbrylluppet gjør mig meget ondt, dog maa man søge Trøst i, at just Vejret nu er slaaget om, at det er blevet saa koldt og vil maaskee endnu være det ved Festtiden. — Jeg fik igaar en Skrivelse fra en Amerikaner i Boston; han havde i mit Livs Eventyr læst, at jeg havde i Dresden seet en Tegning, forestillende »Flugten til Ægypten« og været henrykt over den. Samme Tegning havde man i Amerika faaet udført som Maleri, og nu havde han ladet Maleriet photographere og sendte mig et Aftryk deraf. Det er en Opmærksomhed, som glæder mig. Foruden de Indbydelser jeg i den senere Tid har faaet fra Amerika, har jeg ogsaa faaet een fra vor danske Konsul i Minneapolis. Jeg tænker, at jeg paa min Begravelsesdag bliver af een eller anden riig Amerikaner indsat som Arving med Betingelse, at jeg skal gjøre Rejsen over til den anden Verden, det jeg ikke ret har Mod paa, men saa er jo, paa Begravelsesdagen, Rejsen til »den ny Verden« allerede gjort, saaledes er jeg deri ogsaa en »lykke-Peer«. — Ikke færre end nogle og tredive Breve har jeg herude skrevet og er dog ikke kommet ud af min Brevgjæld. Et nyt Eventyr »Tante Tandpine« er næsten sluttet, jeg haaber at faa det heelt færdigt, før jeg

tager til Byen. Dog ved færdigt forstaaes at faa det heelt paa Pa-piret i første Nedskrivning, siden skal det klippes til, gjøres fyldigt, omskrives og atter omskrives, saaledes som De veed det var Til-fældet med »Lykke-Peer«, som sprang frem paa Holsteinborg men fik sin Opdragelse paa »Rolighed«. Jeg føler mig nu ganske anderledes vel end da jeg var i Kjøbenhavn, paa lidt Gigt nær i Nakken, den forlod mig i det varme Vejr, nu er den blæst tilbage igen. Jeg gaar med min tykke Vinterfrakke i Haven, men Alt blomstrer og trives der. Hvorhen jeg ud paa Sommeren flyver afsted, veed jeg ikke. Dersom Madam »Lotteri«, som nu i alle Aaringer har været en Løgnepose, denne Gang forærer mig en passende Sum, kunde jeg dog nok lægge Rejseplan; men jeg troer ikke paa Madammen; og nu nok om hende — »Lottori-Narreri!« Om faa Dage, om Gud vil, sees vi! Tak for al Deres Godhed, der aldrig glemmes af Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Hvor stærkt det tilstundende Sølvbryllup optog Andersens Tan-ker ses deraf, at han allerede den 1. Juni skriver den versificerede Tale, som Melchiors lille treaarige Dattersøn skulde henvende til Bedsteforældrene ved Festen, ligesom han i god Tid forfatter den skønne Kantate, der blev sat i Musik af den unge, talentfulde Komponist Hägg. Og fra det Øjeblik, da han den 6. Juni er ankommen fra Basnæs til »Rolighed«, tager han ivrig Del i Forberedelserne til den store Dag, om hvis lykkelige Forløb hans Dag-bog fortæller os:

Løvedag. 17. Juni 1871. Oppe Kl. 6. Minét kom før 7 at frisere mig. Var nede Kl. 8, hvor Stuerne var opfyldt af tilsendte dejlige Blomster. Fra mig min Buste af Bissen og et Søstykke af Anthon Melby. Da Brudeparret Kl. 8^{1/2}, efter at de fra fore-gaaende Dags Formiddag havde været borte fra Huset, for at vi Andre kunde ordne, traadte ind, modtog lille Poul dem med sin Tale paa Vers, som jeg havde skrevet, og han den 3 Aars Purk sagde det meget nøjagtigt. Vi drak derpaa Kaffe og frokosterede. Jeg havde bundet i Alt 91 Bouquetter. Udenfor Huset mange Flag med Guirlander mellem Stængerne. Haven rigt med Flag, det store Telt særdeles vel pyntet med Skjolde og Guirlander. Beværtningen fra Vincent, Musik af Dahls Orkester. Gartner Løve havde med Blomster-Decorationer og Sadelmager Rothmann med Telt og Flag-Decorationer at gjøre. Vi gik til Musiken, Par om Par, gennem Haven, hvor der var oprejst Flag og Postamenter. Jeg sad med

Sølvbruden paa min venstre og Fru Martin Henriques paa min højere Side. Bille bragte i en smuk Tale Brudeparrets Skaal. Jeg fremsagde et Digt til Børnenes Skaal. Til Brudeparrets Skaal var Sang af Carl Andersen, fra Ploug en Sang til »Rolighed«, eet Vers deri om Husets Skønheds Trang. Af P. Hansen en jovial Vise. Der kom flere Taler. Johanne Melchior holdt en Tale paa Vers, en Hilsen fra To som ikke var tilstede, men som nu viste sig i Salens Baggrund, i Transparent, og naturlig Størrelse, Portrætterne af Anna og Harriet. Der blev ogsaa ved Bordet udbragt Skaal for Frk. Zahle, som hun smukt besvarede. Kl. blev henved elleve, før Fyrværkeriet afbrændtes, det var særdeles smukt. Kl. gik til eet, da jeg endnu var i Haven. Der blev dandset i Teltet.

Medens baade Andersens Kantate og de ovennævnte Sange af Ploug og Carl Andersen findes trykte andetsteds, er Visen som havde den senere Faust-Oversætter og Theaterchef Peter Hansen til Forfatter, sikkert ukendt, og da den tillige tegner et morsomt Billede af hin Tid, skal den gengives her.

Conservative Betragtninger i Anledning af Sølvbryllupsdagen 17. Juni 1871.

Herregud! Hvor dog Tiden gaaer!
 Nu er det femogtyve Aar
 Siden at Melchiors Bryllup stod, —
 Ak, hvor den Tid var rar og god!
 Jeg vil ganske oprigtig spørre
 Dem som kan huske Sexogfyre:
 Synes De ej, at den Tid var
 Meget bedre end den, vi har?

Kongen sørged for alle Ting,
 Og han brød sig om ingen Thing;
 Bonden forstod sig paa Land og Stat
 Ligesom paa Agurkesalat.
 Og hvad der var det Bedste: Vi ha'de
 Ikke disse forb . . . lindede Blade,
 Som skal snakke om Alting med
 Og bestandig gjøre Fortred.

Dengang havde vi Vægternes Flok
 Og Betjente med Bambusstok!
 Dengang var der en Vesterport, —
 Nu er der bare et Hul — saa stort!

Garden havde vi hel og holden
 Og Kanoner, som laae paa Volden, —
 Nu har de hverken Ro eller Fred,
 Før de ogsaa faaer den revet ned!

Dengang var der en kraftig Slægt,
 Som kunde taale sin Theevandsknægt, —
 Nu skal man tylls med Sodavand, —
 Er det en Drik for en voxen Mand?
 Mændene søgte hos Lars Mathiesen,
 Damerne de løb ikke paa Isen, —
 Damerne, ja, jeg synes saagu',
 At de var yngre dengang end nu!

Jeg er bestandig konservativ,
 Som jeg har været mit hele Liv;
 Men jeg staaer snart som en eensom Stub, —
 Gud skee Lov, at jeg har min Klub!
 Dog, i de mange Aar, jeg har havt'en
 Kom jeg kun sjelden Torsdagaften,
 Thi (det er sagt i Fortrolighed)
 Saa er jeg gjerne paa »Rolighed«.

For en konservativ Person
 Er det en virkelig Satisfaction
 At bemærke, hvor godt de To
 Har conserveert sig i denne Bo.
 Selv den bekjendte Lille med Buen
 Har conserveert sig hos Herren og Fruen:
 Klædt som Nisse med Hue rød
 Bager han end deres Hvedebrød!

Hvor de end ta'r deres Opholdssted,
 Siger han nemlig: »Jeg flytter med!«
 Derfor med en konservativ Skaal
 Staaer jeg her ved min Tales Maal —
 (Her er vel ingen Redacteurer,
 Som den ind i Avisen smører?)
 Længe leve trods Tidernes Suus
 Den gamle Aand i det gamle Huus!

P. H.

Andersen's Ophold hos Melchior's strakte sig denne Gang over et Tidsrum af halvanden Maaned. Han klager i den samtidige Dagbog over sin Mathed, sin Trang til at sove, sit daarlige Humør og sin Ulyst til nogetsomhelst Arbejde. Han vil helst skyde Tanken om en nær forestaaende Død fra sig, men den paatvinger sig ham

idelig, og han fanger næsten daglig nye Griller. Da han »har en stærk Kløe i Kroppen«, faar han saaledes strax Frygt for Kopper og lader sig vaxinere, og da han i Søvnne river Saarene op, frygter han for, at Armen skal hovne op og at der kan »gaa Koldbrand i den, og at den maa sættes af«. Aldrig før har han paa »Rolighed« været nedtrykt som nu, og han føler, at det er et saare slet Tegn paa hans Tilstand. Og Fru Melchior ser paa sin Side med Bekymring hans Kræfter mindskes og bærer, forstaaende og mildt dømmende som altid, over med hans Luner og søger paa alle Maader at adsprede hans Sind. Hun ved af Erfaring, at en lille Rejse med nye, friske Indtryk vil gøre sin Virkning, og da hendes Døttre Anna og Harriet ved Slutningen af Juli fra Vestindien vender tilbage til Danmark, beslutter Andersen sig, efter Samraad med hende og efter indtrængende Opfordringer fra Bjørnson, til at foretage en Udflygt til Norge, der iværksættes den 25de Juli 1871. Denne Rejse blev i Virkeligheden den sidste Udenlandsfart, der bragte Andersen ublandet Glæde og Opmuntring, idet han paa de to Rejser, han de paafølgende Aar foretog til Syden — den første med Wil. Bloch, den anden med Nic. Bøgh — var altfor syg til ret at kunne nyde dem.

Jønkøping. 27. Juli 1871. Kjære Fru Melchior! Det er i Dag Torsdag, og jeg er ikke hos Dem og Deres, jeg er i Jønkøping. Nu skal De høre om Farten. Jeg ventede en Time i Ventesalen paa Kjøbenhavns Banegaard, før Toget gik. Ved Sorgenfri kom Grev Holck ind i Vognen til mig, De veed, at han for Øjeblikket er Kavaleer hos Kongen af Grækenland; han fortalte mig en Deel Smukt og Godt om den unge Regent. — I Helsingør fik jeg et daarligt Værelse ud til en smal Gade; jeg var meget utilfreds og længtes efter mine to lyse Stuer paa »Rolighed« med Skuet ud over Sundet. Næste Morgen gik jeg da med Dampskib til Helsingborg. Vi kom i Land, men før jeg naaede Banegaarden fik jeg en Tordenbyge, saa mine Støvler bleve gjennemblødte, og jeg maatte have Tørt om Fødderne i selve Ventesalen. Før Kl. 1 gik ikke Toget. Den ene Regnbyge fulgte den anden, jeg maatte da sidde halvtredie Time i Ventesalen. De seer, hele Rejsen har været et rigt Liv i Ventesale! Først ved Esløf kom jeg i et Hurtigtog til Jønkøping, hvor vi indtraf iaftes Kl. 10. Jeg var i Vogn med to Amerikanere, de bleve meget glade ved, ud paa Rejsen, at erfare hvem jeg var. Undervejs kom en ældre adelig Dame ind. Hun kjendte mig, sagde hun, og var saa varm i Udtalelse om mine Skrifter, at hun blev ubillig mod Dickens. Jeg havde telegraferet til Jønkøping om at faae et rigtigt godt Værelse med god Udsigt, og jeg har faaet

et saadant med heel Sallon tæt ved til mit eget Brug. Jeg har en storartet Udsigt over Vetteren, Kysten fortøner ganske blaalig. Endnu har jeg ikke været ude, mit første Hverv, min første Fornøjelse her er at skrive til Dem. Jeg haaber under Opholdet i Gøtheborg at faae en lille Skrivelse fra Dem. Jeg haaber, Enden bliver bedre end Begyndelsen, thi ellers maa jeg nok kalde den nye Bog (som jeg ikke skriver) »Livet i Ventesalene«. Hils nu paa det kjærligste Deres Mand og Børn, siig til Frøken Anna at hun maa ikke sidde i Træk, at hun skal tage noget mere om sig. Lev vel! Inderlig Tak for Deres Hjertens Godhed mod Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed. 1. Aug. 1871. Kjære, gode Etatsraad Andersen! Tak for Deres kjære Epistel fra Jønkøbing! »Dagstelegraphen« meldte imorges om Deres Ophold i Gøtheborg. Jeg tænker, at De har faaet en god Modtagelse af vore skandinaviske Brødre. — — Vi vare i Fredags oppe i Bloch's Atelier, hvor vi saae hans store Billede mesterligt fuldendt. Jeg har aldrig seet et saa ypperligt Perspectiv i et Maleri, man fik aldeles Indtrykket af at Christian den 2den levendegjort traadte En imøde. Hans yndige Kone (Bloch's, ikke Christian den 2dens!) sad i stum Beundring. — Forleden gik vi 12 Personer i Selskab til Tivoli, hvor der var ganske yndigt. Jeg hørte Wagners Tannhäuser-Ouverture udført af Gungl's Orchester, der høstede et stormende Bifald. Men da Lumbye senere havde spillet sine Drømmebilleder, fik han en formelig Ovation og maatte flere Gange frem og tilsidst berolige Gemytterne ved at meddele, at Gungl vilde spille Champagnegaloppen. Jeg har intetsteds, hverken i England, Frankrig, Italien eller Tydskland seet noget Forlystelses-Etablissement, der kan sammenlignes med Tivoli. Jeg anseer det virkelig for enhver god Patriots Pligt at gaae derind, og naar De kommer hjem, maa De endelig paa en varm Aften besøge det. — Deres smaa Venner, Poul og Herman, spørge ofte efter Dem. Den første morede jeg mig over forleden. Jeg gav ham nemlig et lille Dask over Haanden, fordi han ikke vilde staa stille, da hans Amme (Viisdommens Gudinde, som Mille Melchior kalder hende) hjalp ham. Han satte da et yndigt, lille, fornærmet Ansigt op og sagde: »Naar Gunild har knappet min Bluse, gaaer jeg hen til en Sporvogn og kører hjem til Elyseum.« Den Befordring har selv Guderne ikke kunnet benytte sig af for at komme til det himmelske Rige! — — De vil være overbærende med mit uinteressante Brev, som jeg dog er indbildsk nok til at tro, at De hellere vil modtage end slet intet. Lev vel,

mor Dem godt, forhast Dem ikke, see hvad Mennesker og den dejlige Natur byder og kom rigtig forfrisket og tilfreds tilbage, hvor De altid er velkommen hos Vennerne paa »Rolighed« og ikke mindst hos Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Kjære Etatsraad Andersen! Kun to Ord ogsaa fra mig! Vi savner Dem Alle meget paa »Rolighed«, saavel de Store som de Smaa. Igaar var lille Herman i Besøg; han spurgte strax: »Hvor er Andersen?« Og naar jeg kommer herud, er det mig ganske uvant ikke at see Deres venlige Ansigt fra Vinduet bag Rullegardinet og Deres spørgende Blik: om det nu er Tid til at gaae i Vandet? Deres Dem hengivne og højagtende Ven *Moritz G. Melchior*.

Kongsvinger 4. Aug. 1871. Kjære Fru Melchior! Endelig er jeg i Norge! Jeg fløj herind igaar og er overrasket ved den frodigere Natur end jeg saa fra Jernbanevejen gjennem Sverrig. Ved min Ankomst til Christiania venter jeg at finde Breve fra Kjøbenhavn og vist nok er et af disse fra Dem. Strax paa den norske Grændse kom en ung Mand af de højere ansatte ved Stationen og bød mig saa venligt velkommen i Norge, min Kuffert blev slet ikke aabnet, da jeg med god Samvittighed kunde forsikre jeg intet toldbart førte med. Vejret er smukt, Glommen bruser forbi under mine Vinduer, her er dejligt. Men meget dyr har jeg fundet Rejsen hertil, og at man i Gøtheborg for Indtrædelse een eneste Gang paa Udstillings Locallet maatte betale 4 Rdlr svensk, finder jeg utrolig dyrt.

Christiania 8. Aug. 1871. Igaar kom jeg da til Norges Hovedstad. Bjørnstjerne Bjørnson tog imod mig paa Banegaarden og kjørte mig til Hotel Victoria. Om Aftenen var jeg ude hos Bjørnson; han har kjøbt sig et yndigt Huus tæt ved Fjorden. See, det kan en norsk Poet have! Herude kom Fru Bjørnson og Børnene mig saa glade imøde, og jeg traf Welhavens to Søstre, han selv ligger for Døden i store Lidelser. Dernæst var Fru Lie, Digterens Kone her. — Igaar var mit første Besøg paa Posthuset, hvor jeg fik Breve fra Dem og Deres Mand, hjertelig Tak! Med Bjørnson, i hans egen gode Vogn, kjørte vi ud at søge Valdemar Drewsen, den ældste Søn af Familien i Rosenvænget, som har heroppe en Papirfabrik. Vi kjørte derfra op mod Bjerghøjden og havde en storartet Udsigt over hele Eggen, Staden og Fjorden. Derpaa styrede vi mod Thronhjemsvejen og besøgte en af Landets rigeste Fabrikejere Havelskou; han boede ganske kongeligt. Middagen tilbragte jeg hos Bjørnsons,

vi kjørte derpaa ud til Oscarshal ved den aabne Fjord. Hjemvejen lagde vi gennem en stor Skovstrækning, hvor Gran og Birke duftede i den smukke Sommeraften. Da jeg kom hjem stode skønne Blomster paa mit Bord, sendt mig fra Digteren Lies Hustru. I Dag skal jeg ud paa Landet til Boghandler Dahls. Tiden flyver hen. Jeg beklager at jeg ikke fik mere end 4 Portrætkort af mig med og beder Dem at faae 12 fra Hansen i Bredgaden. — Deres taknemlige
H. C. Andersen.

Rolighed. 6. Aug. 1871. Min kjære Etatsraad Andersen! — — Idag fejre vi Carls Fødselsdag, han bliver 16 Aar, og snart fylder ogsaa Anna sit 16de Aar. Skulde man ønske sig en Ungdomskilde? Blive 16 Aar igjen? Mon man vilde føle sig lykkelig? Man vil ikke undvære Erindringen om de svundne Aar, — men hvad der tilfredsstillende os i den unge Alder, vilde man nu ikke nøjes med. Dog — hvortil et saadant Tankeexperiment? Jeg vil stræbe at følge Deres gode Exempel, lade den ubønhørlige Tid gaa sin ustandselige Gang, og tilfreds med mine 48 Aar indbilde mig, at jeg kun er 16. Det er blot Skade, at ingen Andre vil tro det. — — Da jeg forleden i Omnibus kjørte ud til Taarbæk, sad der en yndig, ung Moder med sit lille 3 Maaneders Barn paa Armen. Jeg var ganske indtaget i hende. I Samtalens Løb fortalte hun mig, at hun om 8 Dage skulde rejse til Paris, hvorfra hun med sin Mand var flyttet bort under Rædselsperioden. Jeg fik da at vide, at hun var en Broderkone til Oberst Venk i Rosenvænget. Endvidere sagde hun: »Jeg har nylig været sammen med H. C. Andersen, — men De kan næppe gjette ved hvilken Lejlighed! Han har nemlig faaet Vaxinen af min lille Pige.« Jeg kan ikke nægte, at jeg kom til at lee hjerteligt; thi det stod saa tydeligt for mig, at De havde fortalt om det sunde Barn og den ikke mindre sunde Moder, hvoraf jeg fik Indtrykket, at det maatte have været en eller anden lille Bondekone, — men at De ikke havde seet andet end en sund Kone i denne yndige Dame, det syntes jeg var mageløs morsomt. Hun talte meget varmt om Dem. — — Deres hengivne Veninde *Dorothea M.*

Rolighed 14. Aug. 1871. Kjære, gode Etatsraad Andersen! — — Jeg glæder mig over den hjertelige Modtagelse, man har givet Dem i Norge, og jeg tænker ikke man slipper Dem saa let; nu da man engang har fanget Guldfluglen, lader man den ej flyve bort. Men jeg haaber, man vil stække dens Vinger med kjærlig Varsomhed,

ellers — hvis jeg kjender den ret — flyver den ved første Lejlighed afsted. — Hvor er det dog yndigt, at vi endelig have faaet Sommer! Det forekommer mig, at min lille syge Plante begynder at spire frodigere, — ja, vor kjære Anna seer idag saa glad og yndig ud i sin hvide Kjole og med en zart, rød Farve paa Kinderne. Jeg har forleden fortalt Dem, at hun skulde nu confirmeres. Det er skeet igaar til hendes og vor store Glæde. Det foregik nede i den lille Stue ved Siden af Havesalen, hvor vi havde bredet en hvid Dug og sat en stor Opsats med Blomster paa Bordet, hvilket beskinnet af den herlige Sol tog sig højtideligt og smukt ud. Anledningen til, at det maatte skee hjemme, var jo bedrøvelig. — Hele Familien hilser Dem, ingen hjerteligere end Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Kristiania 15. Aug. 1871. Kjære Fru Melchior! Meget har jeg at fortælle Dem, Indbydelse følger paa Indbydelse. Alle kappes om at være elskværdige imod mig, og næsten faaer jeg for mange Besøg, idet jeg dog trænger til nogen Hvile. Dejlige Blomster blive mig sendte, mangan Velkomst Skaal faaer jeg og mangan venlig Hilsen af Folk, jeg ikke kjender, og hvor jeg modtages til Gjæst er Danebrog altid hejset. En stor Middag holdtes hos en riig Fabrik-ejer Halvor Skou. En livlig Middag tilbragtes hos Bjørnson, der med sin Kone ere mageløs gode imod mig; vi have gjort flere Toure sammen, ja, een der varede i to Dage. Vi kjørte først til Sandvigen, hvor en riig, elskværdig Mand Brodtkorb ventede med stor Frokost. Vi kjørte derpaa gjennem den duftende Skov, plukkede Jordbær derinde og saae udover Fyrisfjord. Natten tilbragte vi ved Vandfaldet Hønefoss og tog derpaa med Banetoget til Drammen, een af de skønneste Veje man kan tænke sig. Floden tætved dannede Fald paa Fald, og da vi naaede Drammen bragte fire Damer mig hver en smuk Bouquet. Jeg kom nu med Dampskib til Kristiania og saae hele Indsejlingen i den store Fjord. Imorgen skal jeg staae Fadder hos en mig ukjendt Familie af Bjørnsons Bekjendtskab; paa Torsdag er jeg hos Kjerulf. Paa Fredag skal der i bothanisk Have være et stort Selskab for mig, paa Lørdag rejser jeg med Bjørnson til Mjøsen og bliver to Dage borte. Jeg har maattet opgive at komme ud i Landet til Digteren Munch. Mit Afslag synes han ikke om, men jeg kan ikke udholde et saa bevæget Rejseliv. — Det er en kjedelig Sag med det Sammenstød i Tivoli; hvorledes dømmner Folk derom hjemme? Mod Watt eller

mod Rosenberg? Dog det glemmes vel snart. — Og nu lev vel! De veed selv, hvor svært det er i stor Travlhed at skrive Breve, og i stor Travlhed er Deres taknemlige *H. C. Andersen*. — Lad lille Poul ikke glemme mig!

Norgesrejsens Glanspunkt blev Festen for Andersen den 18. August i botanisk Have, hvor Digteren Moe holdt Hyldesttalen. Ved Hjemkomsten til Hotellet fandt Andersen en telegrafisk Hilsen fra Melchiors, et Tegn paa deres urokkelige Trofasthed, der rørte ham dybt, og for hvilket han endnu samme Aften bragte dem sin Tak i et smukt, til Moritz Melchior adresseret, Brev, hvis Overskrift er »Kjære, velsignede Ven!«, og hvis Slutningsord er disse: »Hvor underligt dog, at Vorherre forunder mig saa megen Glæde og Lykke, mens Tusinder gaee i Sorg og Savn. Ja, jeg er en Lykke-Peer! Gud glæde og velsigne Dem! Deres taknemlige, trofaste *H. C. Andersen*.«

Rolighed, d. 23. Aug. 1871. Min kjære Andersen! — — Hvor De maa have været bevæget over den hjertelige, skønne og begejstrede Tale, som Digteren Jørgen Moe holdt til Dem! Ved at læse den i Avisen syntes jeg, at jeg selv havde været tilstede. Det forekom mig, at jeg saae Taarerne i Deres Øjne, ja, jeg fik dem selv, og jeg vilde gjerne have trykket den Mands Haand, der saa inderligt og rigtigt havde opfattet Deres Værd og var den Første, der i Ord tolkede Dem hele den norske Nations Kjærlighed og Anerkjendelse. Det er vist en stor Skam, at jeg ikke kjender noget af denne Digter; man tør vel neppe tilstaae det? Men nu har jeg faaet Interesse for ham og vil gjerne læse hans Skrifter. Hvad har han skrevet? — — Anna har det ret godt, bedre end ude i Vestindien. Vi tale meget om at lade hende rejse til Syd-England, maaskee til Torquay, hvor der skal være et meget ensartet Clima. Paa Fredag er det hendes Fødselsdag. De behøver ikke at gratulere, — det er for mange Pligter. — Deres hengivne *D. Melchior*.

Den 31. August vendte Andersen fra sin Norgesrejse tilbage til »Rolighed«, hvor han, bortset fra et kort Besøg hos Martin Henriques paa »Petershøj«, opholdt sig, indtil han den 23. Oktober rykkede ind i Nyhavn 18, der blev hans sidste faste Bopæl i København. Som altid naar han befandt sig under Melchiors Tag, følte han sig ogsaa i denne Periode digterisk oplagt og skrev bl. A. Eventyret »Den store Sølange«. Men selvom Udflugten til Norge havde forfrisket ham, var og blev hans Helbred rystet i sin Grundvold, og hans Sinds Pirrelighed tog til. Det kunde nu, ogsaa paa »Rolighed«, af og til hænde, at han i dybt Mismod over en for-

mentlig Modgang trak sig tilbage, og da var det Fru Melchior, der ene af Alle formaaede at trøste ham. Der viste sig flere og flere af de legemlige Komplikationer, der det paafølgende Aar skulde give sig saa alvorlige Udslag, at Tanken om Døden meldte sig med stigende Styrke baade hos ham selv og hans Omgivelser. Og det var ikke uden Bekymring, Fru Melchior denne Gang saa ham forlade »Rolighed« og indkvartere sig i sin nye Bolig.

Kjøbh. 25. Okt. 1871. Kjære Fru Melchior! Det er mig ganske underligt i disse to Dage ikke at have kunnet gjøre et Løb fra mine Værelser ned i Deres Stuer og faae en venlig Hilsen af Dem og Børnene. Jeg er forresten særdeles tilfreds med Lejligheden, og jeg længes meget efter, at De og Deres Mand skal see den i al dens Hyggelighed. Jeg har det dog ikke saa ganske godt, jeg er underlig skjør og øm i Hovedet, og Snuen generer mig. Jeg kom derfor ikke igaar ud i Rosenvænget men tilbragte Middagen inde hos Deres Broder Martin. I Theatret kom jeg da imandags, som De saae, men blev kun til første Act af Brama og Bajaderen, og fik da den nette lille svenske Dandserinde at see. Tak for de smukke Blomster! De pynte i Forværelset. Og nu lev hjertelig vel! Uendelig Tak for de gode Dage, jeg atter iaar nød paa Rolighed! Gud glæde og velsigne Dem og Deres! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

I henved et halvt Aar indstiller Andersen, paa Grund af sin legemlige Svaghed, alle Udflugter. Af Dagbogen erfarer vi om den Træthed, der nu til Stadighed overfalder ham, naar han gaar ud. Selv den korte Strækning fra hans Bopæl midtvejs i Nyhavn, hvor Brolægningen er yderst slet, til Kongens Nytorv, udmatter ham saa stærkt, at han ofte maa vende om af Frygt for Besvimelser. Han begynder at lide under den specielle Form for Nervesvækkelse, der ytrer sig som Angst for at skraa over aabne Pladser, og at bestige Trapper volder ham mere end før de pinligste Aandedrætsbesværligheder. Men tiltrods for disse Tegn paa en Affældighed, der ved et Besøg hos Fru Ørsted endogsaa ytrer sig ved at hans »Tale lammes«, føler han sig dog »ung i Sind og Tanke«, og det koster ham endnu bestandig Overvindelse at nægte sig den Opmuntring i sit ensomme Pebersvendeliv, som Deltagelsen i Selskabslivet byder ham. Efterfølgende Brev til Frk. Louise Melchior, der med sin syge Søster opholder sig i Torquai i Syd-England, giver os i den Retning god Besked.

Kjøbh. 9. Febr. 1872. Kjære Frøken Louise! — — Hvor jeg er glad ved at fornemme, at det gaaer stadigt fremad med den kjære Anna! Det vil blive en festlig Tid, naar vi Alle samles igjen

paa »Rolighed«! Naar tænke De paa at flyve mod Hjemmet? Jeg tager rimeligviis lidt syd paa allerede i April, vi ere istand til at mødes paa Landevejen. Jeg trænger til at forandre Luft, thi denne Vinter har slet ikke været mig god. Vi have, hvad Folk kalde mildt Vejr, det vil sige jevnlig to Graders Varme, men Solen kommer aldrig frem, en vaad, klam Taage ligger over By og Land. Stæren er inidlertid kommet, den fløjter Foraar ude i Rosenvænget. Forleden sendte Frøken Raasløff, som er med sine Forældre i Dresden, en Hilsen til mig i Skikkelse af en nydelig Stork; den kom, skrev hun, for at bringe mig Taksigelse fra alle levende Storke, til hvis Hæder jeg havde skrevet, og som ved mine Eventyr var blevet kjendt og elsket. Nu staaer Storken mellem de dobbelte Vinduer i min Stue, omgivet af duftende Foraarsblomster og en stor Bouquet fra ifjor, der bestaaer af Bær, Vindrue tørrede ind til Rosiner og ildrøde Tulipaner. — — Jeg kommer meget ud, altfor meget i Selskab, det jeg slet ikke skulde, thi jeg er ikke stærk nok dertil. Forleden fik jeg Besøg af Baron Gedalja, som jeg slet ikke kjender. Han var saa venlig at indbyde mig til stort Middags-selskab. Det havde jeg nok Lyst til, og da jeg seer paa Manden med den Agtelse jeg føler for Dygtigheden, saa vil De forstaae, at det interesserede mig at see ind i hans Huuslige, saa vidt man kan ved et Festmaaltid. Det er isandhed ualmindeligt og viser Energi og Dygtighed, saaledes som han at arbejde sig op fra Sadelmagersvend til dygtig Banquier, ikke at tale om Barontittel og Decorationer; var han uden disse, blev han vel mindre paapeget. Jeg kom, fandt stort diplomatisk Selskab, jeg underholdt mig meest med den franske Minister, som jeg ret syntes om, dernæst talte jeg en Deel med den russiske, der fortalte mig, hvor særdeles afholdt Dagmar var i Rusland, ja, som Alexandra er det i Engeland. Fru Gedalja fandt jeg saa naturlig og net, hun var aldeles ikke fremtrædende, men svarede godt og ligefremt paa, hvad man talte om. Talerne vare alle paa Fransk. Min Skaal blev udbragt af Boghandler Høst. Senere slog Kammerherre Jessen to Skaaler sammen i een: Skaalen for to Mænd som havde gjort sig selv: det var Baron Gedalja og H. C. Andersen. — — Igaar var Fremtids Karneval i Kasino. Aviserne fortælle, at der var morsomt. Bournonvilles sidste Ballet om Tinsoldaten og Dandserinden blev parodieret, det gjøre de jo altid med vor geniale Balletmesters Digtninger, men der er tilvisse ingen Ondskab deri. — Theatret i denne Vinter er meget eensformigt, vi faae ingen Nyheder, men kan gjentage i Munterhed

hvad der ved Karnevalsfesten stod i »Flyve-Fisken«, et Blad der blev solgt paa Karnevalet.

REPERTOIRET FOR NÆSTE UGE:

- Søndag: »3 Dage i Padua« og »En Søndag paa Amager« (for Mandags-Abonenterne).
- Mandag: »3 Dage paa Amager« og »En Søndag i Padua« (for Søndags-Abonenterne).
- Tirsdag: »3 Søndage i Padua« og »En Mandag paa Amager« (for Torsdags-Abonenterne).
- Onsdag: Ingen Forestilling for Onsdags-Abonenterne.
- Torsdag: »1 Mandag i Padua« og »En Tirsdag paa Amager« (for Tirsdags-Abonenterne).
- Fredag: »3 Mandage i Padua« og »En Onsdag paa Amager« (for Lørdags-Abonenterne).
- Lørdag: »3 Amagere i Padua« og »En Søndag paa Mandag« (for Langfredags-Abonenterne).

Ja — det var nu den Snak! Den vilde De faae, om vi sad sammen paa Højbro, og den lod sig vel høre, — hvorledes lyder den skrevet? — — Imorgen er jeg til stor Fest i Vincents Lokale. Guldsmed Michelsen og Hustru fejre deres Sølvbryllup. Jeg har skrevet Sangen. Der ere indbudte, hører jeg, 140 Personer. Jeg skal have Fru Bournonville til Bords, dette er dækket i Hesteskoform, vi kommer lige i Gabet, lige overfor Brudeparret. — — — Deres inderligt hengivne *H. C. Andersen.*

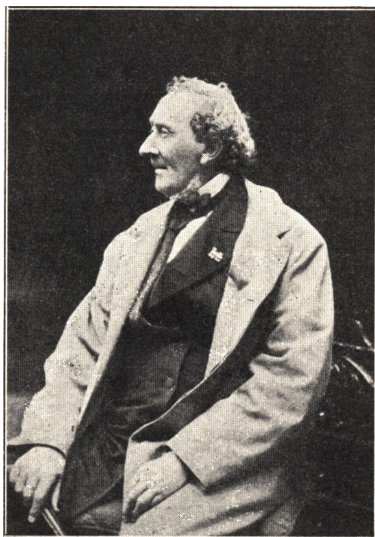
De Tanker om en Foraarsrejse til Syden, der i dette Brev kommer løst tilorde, tog i Løbet af den kommende Maaned fast Form. Men Andersens Helbred krævede nu mere end nogensinde før, at han fik en Ledsager med sig. Efter Fru Melchiors Raad faldt Valget paa den unge cand. jur. William Bloch, den senere højt ansete Sceneinstruktør og Broder til Andersens udmærkede Ven Maleren Carl Bloch. Valget kunde ikke have været bedre. Med sin medfødte Kultur, sin hjertevindende Elskværdighed og sin kloge, overlegne Besindighed egnede Bloch sig fortræffeligt til det Hverv, der her blev betroet ham, og hvis Udførelse han imødesaa i den største Spænding, saa meget mere som han ikke tidligere havde været udenlands.

Professor Will. Bloch har venligst overladt mig de Dagbogsnotitser, han nedskrev paa den uforglemmelige Rejse. Disse Optegnelser giver et levende Indblik i dens interessante Forløb og dens mange smaa dramatiske Episoder, men de viser fremfor alt Blochs

fine og kærlige Forstaaelse af Andersens Natur. Og Dagbogens Indledning er i sin naturlige Friskhed og ungdommelige Glæde saa smuk og malende, at den bør aftrykkes her.

Kjøbenhavn. Marts 1872. Fredagen den 22. Marts om Formiddagen Kl. 11¹/₂ kom Digteren, Etatsraad H. C. Andersen til mig og bad mig om at bevise ham en Tjeneste, men tog tillige det Løfte af mig, at jeg ikke maatte gaa ind paa det Forslag, han vilde gøre mig, medmindre jeg selv mente at kunne have nogen Glæde deraf. Da jeg foruden den Beundring, jeg føler for H. C. Andersen som Digter, altid har havt et sandt og virkeligt Venskab for hans Person, lovede jeg at gjøre alt hvad han vilde, naar blot mine Evner vilde tillade mig det.

Han fremkom da med sit Forslag, og det viste sig, at den Tjeneste han vilde, jeg skulde bevise ham, bestod i Opfyldelsen af det Ønske, der fra min tidligste Tid har været et af mine mest brændende: Han indbød mig til at foretage en Rejse sammen med ham. Den store Ære, han beviste mig ved at vælge mig til sin Rejsekammerat, og den Pludselighed, hvormed jeg fik mit højeste Ønske opfyldt, Overraskelsen og Glæden, virkede i Øjeblikket saa overvældende paa mig, at jeg næsten ikke kunde faa mig til at tro, at det virkelig var sandt. I Løbet af Dagen fik jeg den væsentligste Hindring for min Afrejse ryddet afvejen. Med bankende Hjerter gik jeg til min Kontorchef for at faa Permission i to Maaneder. Han betænkte sig ikke et Øjeblik men indrømmede mig med en sjælden Elskværdighed og Humanitet, hvad jeg forlangte; min Onkel gav mig med megen Beredvillighed 200 Rdlr. til Ekvipering og Nødskilling paa Rejsen, og nu sidder jeg og længes efter, at Afrejsens Dag skal komme og ængster mig ved Tanken om, at Noget kan indtræde, saa at jeg ikke kommer til at rejse. Den 11. April er den store Dag!

H. C. Andersen. 1872.

Efter at Andersen den 2. April under stor Deltagelse havde fejret sin 67aarige Fødselsdag, tog han den 7. paa et kort Besøg til Basnæs, før han den 12. skulde mødes med Wil. Bloch i Korsør for at paabegynde Udenlandsfarten. Inden han forlader Danmark, sender han Fru Melchior en sidste Hilsen til Afsked:

Basnæs. 8. April 1872. Kjære Fru Melchior! Der er et Par Timer til at Posten afgaaer, og jeg kan ikke gjøre bedre end i disse at faae et lille Brev paa Papiret med Hilsen og Tak til Dem, Deres Mand og alle Deres. Hele Natten før min Afrejse sov jeg uroeligt, som altid naar jeg skal drage bort, og stod op Kl. 6. Saa kom Deres Tjener med Tilbud om at Deres Vogn kunde kjøre mig til Banegaarden, jeg havde imidlertid bestilt Vogn, men hjertelig Tak for Tilbudet! Paa Banegaarden kom Deres Mand. Hvor han dog er opmærksom mod mig! Gjentaag endnu en Gang min Tak til ham. William Bloch, Reitzel og endnu et Par Venner kom til. Med Worsaae, som skulde til Roeskilde, kjørte jeg denne Vejlængde. Han var særdeles indtaget i Historien om Gartneren og Herskabet, han regnede den blandt mine allerbedste. — Vejret var smukt, Markerne grønne, Solen skinnede varmt, dog paa enkelte Steder, hvor Banen gaaer mellem Højder, laae endnu Sne. Klokken tre Qvar teer til 5 naaede jeg Korsør. Jeg kjørte derpaa med to fuldblods Heste, der tog saaledes Fart, at jeg i halvanden Time fløj de tre Mile til Basnæs, hvor Fru Scavenius glad og hjerteligt tog mod mig. Klokken var halv syv, Middagsbordet stod dækket, Fru Scavenius havde ikke villet spise, før jeg kom. Den Bouquet De gav mig, fik jeg frisk bragt herud og forærede hende den. — Overmorgen venter jeg at høre fra Wil. Bloch, at han har faaet Pas og at Alt er i Orden til hans Rejse. Seer De ham, da hils! Mit næste Brev erholder De fra Leipzig. Der, eller i Dresden, poste restante, glæder De mig nok med et Par Ord. Farvel og lev vel! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Kjøbhv. 10. April 1872. Min kjære Andersen! — Det glæder mig, at De er kommet til Basnæs rask og vel! — Jeg var næsten skamfuld over, at Fru Scavenius skulde tro, at jeg vilde sende hende en saa ubetydelig Buket; en anden Sag var det at bede Dem, kjære Andersen, om at nyde den eneste lille Roses Duft undervejs. De har jo forvænt mig med at tage tiltakke med hver lille Blomst, jeg byder Dem, og det skal De ret have Tak for. — I dette Øjeblik har min Mand været inde hos Wil. Bloch; han har endnu ikke

sit Pas, men idag faaer han det nok i Orden. — Mine Øjne ere endnu langt fra raske, og disse Linier ere de første, jeg har skrevet i den forløbne Uge, men jeg vilde dog saa gjerne, at en skriftlig Hilsen skulde naae Dem endnu en Gang, før De siger Danmark Farvel. Mine inderligste Ønsker, kjære Andersen, om en lykkelig Rejse! Deres altid hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Hannover. 15. April 1872. Kjære, velsignede Fru Melchior! I Eftermiddag kom vi her til Hannover; nu til Aften er Bloch i Theatret, det han havde saa stor Lyst til, men jeg er blevet hjemme, da jeg hellere vil skrive Brev til Dem, hvad jeg hver Dag har ønsket at kunne gjøre, men Tiden slog ikke til. Allerede Kl. 5 var jeg Løverdags Morgen oppe og kørte da $3\frac{1}{2}$ Miil, men var derved saa træt, at jeg frygtede for at gaae den lange Vej til Hamborg fra Korsøer endnu samme Dag. Bloch havde megen Lyst til at see Odense, og vi rejste da den første Dag ikke længer. Jeg aflagde i Odense intet Besøg men vandrede stille om med Bloch. Næste Dag fandt jeg paa Banegaarden Biskop Engelstoft med Familie samt flere Venner. Det var en rygende Storm. Over Beltet slog Søen højt op paa Fartøjet, men der var en Friskhed, en Skjønhed i det Hele, der gjorde godt. I Fredericia blev der ikke Tid for os til at faae Middagsmad, vi maatte sluge en Kop Suppe, fik lidt Smørrebrød og noget Portviin med. Klokken blev 11 før vi naaede Hotellet i Hamborg og boede paa første Sal ud til Alsteren. Bloch var rigtig glad over dette Skue og, som paa hele Rejsen, modtagelig for det Nye og Skjønne. Han var henrykt over Zoologisk Have og ligesaa over den gamle Deel af Byen, hvor jeg førte ham om over Broer og gennem Krinkelkroge. Her i Hannover boe vi smukt og hyggeligt i Hotel Royal. Bloch er meget elskværdig, naturlig og hjertensgod at rejse med, han er saa dejlig glad ved alt det Nye vi see, og der venter ham jo endnu langt interessantere Ting i Dresden, Wien og i Bjergnaturen. Jeg føler mig allerede meget oplivet ved Begyndelsen af Rejsen, kun er jeg mere træt end tidligere, naar jeg fløj gennem Landene. — Jeg haaber at høre, at De har gode Efterretninger fra Engeland, og at Alt hjemme paa Højbro staaer ved det gode Gamle. — Deres takn. heng. *H. C. Andersen*.

Kjøbh. 16. April 1872. — — — Tak, kjære Andersen, for den yndige, blomstrende Foraarshilsen, De sendte mig fra Basnæs; den duftede saa frisk, da jeg aabnede Brevet, at jeg ret frydede

mig derover. — — I Lørdags var vi i Selskab hos Gades. Han var meget elskværdig, og jeg underholdt mig længe med ham. Imorgen fejre hans gamle Forældre en stor Fest ude paa Sygehjemmet; det er deres Diamantbryllup. Kun den nærmeste Familie deltager, da de ere for svage til at see mange Mennesker samlede. — Jeg vil haabe, De nu er ankommen til Leipzig med Deres unge Ven uden ubehagelige Hændelser. Jeg maa næsten antage, at alle de Anstrengelser, Bloch maatte gjøre sig for at erholde Pas, ganske kunde have været undgaaede; De vil rimeligviis ikke en eneste Gang paa Rejsen blive affordret Pas, men nu kan De ialfald være ubekymret. — Tilgiv at jeg ikke tør skrive længer, — mine Øine gjøre ondt. Deres stedse hengivne Veninde *D. M.*

Dresden 21. April 1872. Kjære Fru Melchior! Igaar Middag kom Bloch og jeg her til Dresden og toge ind i Hotel Bellevue, hvor vi have et Værelse med skøn Udsigt over Elben. Strax iaftes fik jeg fra Posthuset Deres inderligt kjære Brev, Tak derfor! Jeg fik ogsaa et Brev fra Fru Collin, men det forstemte mig meget, da Efterretningerne om Fru Drewsen i Rosenvænget klang saa triste. Hun er meget daarlig. Strax efter Middagsbordet igaar gik jeg hen til Fru Serre, hun var meget lidende, man turde ikke engang lade hende vide, at jeg var indtruffet, da hun derved kunde komme i en Sindsbevægelse, der kunde være dødsfarlig. Det er Vattersot i Underkroppen. I Dag fik jeg Besøg af Sønnen, og Fru Serre, hørte jeg, havde da faaet at vide, jeg var her. Hun ventede mig med stor Længsel i Eftermiddag Kl. 4. Hun var glad bevæget, og jeg maatte love, at jeg hver Dag et Par Minutter vilde besøge hende. Jeg kjørte til Digteren Ipsens Bopæl, men ikke en Sjæl var hjemme, og ganske ærgerlig kjørte jeg bort og havde intet andet Udbytte end at jeg rev min Haand paa et rustent Søm i Vognen. Idag har jeg ogsaa besøgt min gamle Ven Excellensen Beaulieu de Marcconnay, som engang var Hofchef og Theater-Intendant i Weimar. Hos ham spiser Bloch og jeg overmorgen. Onsdag eller Torsdag gaaer Rejsen, om Gud vil, til Prag og Wien. Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Kjøbh. 23. Apr. 1872. Min kjære Etatsraad Andersen! — — Med Længsel imødeser jeg Deres næste Brev. Jeg har ikke hørt fra Dem siden Hannover. Jeg haaber, at De af Hjertet nyder det herlige Foraarsvejr med Deres unge Ven, og at enhver mørk, vinterlig

Tanke er sunket i Forglemmelse. Der falder netop en Solstraale paa Deres Buste, som staaer foran mig, — det kolde Marmor faaer Liv, De seer saa glad ud og tilsmiler mig, som om De vilde bekræfte min Formodning om Deres Velvære. — — I Aften skal vi have den sidste Musikforenings Concert, og jeg bringer en smuk Buket med til Gade, der har havt meget Arbejde i Vinter. Nu er han beskæftiget med en stor Composition til Industriudstillingens Aabning, der rimeligviis ikke vil finde Sted saa tidligt, som bestemt. Heldigviis er Murerarbejdet færdigt, ellers vilde det have seet galt ud, thi De har vel hørt, at Murerne have fulgt det daarlige Exempel og have gjort Skrue og nedlagt Arbejdet. Det er efter min Mening værst for Arbejderne selv, thi de bringe jo deres ulykkelige Familier under Standsningen ned i den dybeste Elendighed. — Vi have havt Brev fra Adler's, der have besøgt vore Døttre i Torquai. Anna har det bedre. De vare opfyldte af Stedets Skjønhed og af det smukke Forhold mellem Værtinden og vore Børn, som lode til at staa i høj Gunst hos Alle. Det gjør et Moderhjerter godt at høre, og jeg veed, kjære Andersen, at De tager Deel saavel i vor Glæde som vor Sorg. — — — Hjertelige Hilsener fra Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Wien, 29. April 1872. Kjære, trofaste, velsignede Fru Melchior! For en Time siden modtog jeg Deres forventede, kjære Brev! Tak og atter Tak! Hvor det bedrøver mig, at Deres Øjne endnu ere saa angrebne! — — Fra Dresden rejste jeg med William i Torsdags. Hele Vejen gjennem det sachsiske Schweiz vare alle Frugttræer som oversneede med Blomster. Wil. Bloch var aldeles henrykt ved første Gang at see Klipper og fandt Alt henrivende dejligt. I Prag kjørte vi om et Par Timer, og jeg viiste ham de interessanteste Punkter. I Lørdags gik vi til Brunnen i dejligt Vejr, der var en Yppighed og Friskhed i den hele Natur; de mange Løvtræer straaede, fyldte med Solskin, mellem de mørke Graner op ad Bjergsiderne. Igaar fløj vi med Hurtigtog til Wien. Jeg synes særdeles godt om Bloch, men Morgenmand er han ikke, Cigarer holder han lidt for meget af, og hans Mave er endnu vant til at spise efter de nødvendige Klokkeslet. Han er særdeles opmærksom mod mig, godmodig, venlig og glad, saa han skal have det allerbedste Skudsmaal. Han har ret Øje for Naturen og glæder sig ved den. Vi tale daglig om vore Kjære i Hjemmet, og det Melchior'ske Huus staaer i lysende Solskin. Jeg føler mig ganske kraftig til at

udholde Rejsen, den trætter mig kun lidt, dog i Eftermiddag er jeg noget udmattet, da jeg uklogt er gaaet i den varme Sol for at vise Bloch om. Jeg var imidlertid aldeles sommerklædt, mere end jeg var det hjemme ifjor hele Sommeren. — Hils Carl Bloch, han skal snart faae Brev fra mig. Jeg gad vide, hvorledes Williams Breve lyde hjem, — om de udtale, at han ret har Glæde af Rejsen. — — Lev vel! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Linz, 5. Maj 1872. Kjære Fru Melchior! Bloch og jeg forlode igaar Wien og er i Linz for i Eftermiddag at gaae til Salzburg. Varmen er aldeles ulidelig, og jeg føler mig idetmindste indbildt syg. Iforgaars fik jeg ved en Middag i Wien Noget i Halsen, der stak som en Knappenaal, jeg maatte fra Bordet, hoste og anstrænge mig. Tingen vilde hverken op eller ned, tilsidst gik den da ned, til min store Skræk, og der kom lidt Blod fra Halsen. Nu gaer jeg og troer, at jeg har en Knappenaal i Livet, jeg føler rigtignok ingen Stikken i det Indvendige men alle muelige andre Fornemmelser, snart her snart der, og dette virker paa mit ellers gode Humeur. Bloch er henrykt ved hver ny By han seer, — nu er altsaa Linz den fortrinligste.

Salzburg, 6. Maj 1872. Igaar kom vi her til. Jeg førte strax Bloch op paa een af Højderne, hvorfra han kunde see ud over Floddalen. Bjergene ligge bedækkede med Snee, nedenfor blomstre Frugttræerne, og Græsset breder sit grønne Fløjelstæppe. Det plejer altid at regne i Salzburg, men vi have Held med os, Solen skinner varmt og smukt. Naar jeg nu har sluttet dette Brev, skal jeg ud og vise Bloch Mozarts Fødehuus og Monument. — Jeg vil haabe, at det bedres med Deres Øjne, og at Efterretningerne fra Engeland ere tilfredsstillende. Jeg kan tænke mig, at »Rolighed« nu er tillokkende, og at De snart fløtter derud. Saa dejlig en Sommer som jeg i henved tre Uger har nydt, vil neppe vente mig hjemme. »Jeg troer, der er skjønnest i Danmark«, synger Poeten, men jeg vil dog tilføje: »naar der ikke var den ulidelige Blæst«. — — — Lev hjerteligt vel! Deres trofast takn. *H. C. Andersen.*

Wil. Bloch's nedenstaaende Dagbogs-Optegnelse i Anledning af den formodede Ulykke med Knappenaalen giver et levende Billede af de sygelige Fantasier, der næsten daglig forbittede Andersen's Tilværelse:

Wien, 3. Maj 1872. Til Middag hos Wilhelm Junck, Violinist i den store Opera. Der var i Selskabet en mageløs Regierungsrath. Andersen fik noget galt i Halsen og maatte, ledsaget af Vært og Værtinde, gaa fra Bordet, hvor der var meget stille, medens man hørte A. hoste og spytte i det andet Værelse. Mod Fruens Protest paastod han, at der havde været en Knappenaal i Kødet; den havde han slugt, og han følte den tydeligt siddende derinde. Den Aften og den følgende Dag var han meget urolig for Følgerne. Ængstelsen var saa stærk, at den ganske havde fordrevet Frygten for at en lille Prik over det ene Øjenbryn skulde voxte til en stor Gevæxt, som skulde dække det ene Øje, hvilket atter havde bragt ham til at glemme, at han muligvis kunde faa Brok, fordi jeg havde rørt ham lidt med min Stok paa Maven, hvilket endelig havde bragt ham til at opgive Tanken om at faa Ledevand i Knæet, hvilken ved Ankomsten til Wien var meget levende hos ham.

Et trøstende Brev fra Fru Melchior indtræffer med første Post:

Kjøbh., 9. Maj 1872. Min kjære, gode Andersen! Hjertelig Tak for Deres rare Brev fra Linz og Salzburg! — Hvad De, kjære Ven, skriver om den bevidste Knappenaal haaber jeg kun maa være en utidig Ængstelse, thi man synker ikke et saadant »Vaaben« uden srax at føle voldsomme Pinsler, og det maa De dog erkjende, De ikke har følt. Hägg skriver mig ogsaa til derom og glæder sig til engang at læse et Eventyr om Knappenaalen, der spadserede fra Halsen ned i Maven. — Forleden vare vi til en udmærket Concert, givet af de danske og lundensiske Studenter, hvor der opførtes en brillant Composition af gamle Hartmann, »Vølvens Spaadom«, der gjorde stormende Lykke. Hartmann blev modtaget med et mægtigt Bifald og lod i al sin Beskedenhed til at blive glad overrasket og saae meget undseelig ud, omtrent som De, kjære Andersen, naar Deres Skaal uformodet bliver udbragt. — Brandes har begyndt en ny Række Forelæsninger over det franske Drama. Den første Forelæsning skal have været fortræffelig. Der kjæmpes endnu fremdeles med hvasse Pile baade i »Dagbladet« og »Fædrelandet« imod ham. At han er eminent dygtig kan ikke betvivles, og han burde gjøre vor litterære Videnskab stor Gavn, naar han først bliver lidt mere adstadig. — — Deres hengivne *Dorothea Melchior.*

Riva ved Garda Søen, 12. Maj 1872. Kjære Fru Melchior! Iforgaars gik vi fra Innspruck, Sneen faldt i store Fnokke, Bjergene næsten skjultes, Floderne brusede, og da vi endelig naaede Brenner, laae Sneen en Alen hen over Jernbaneskinneerne. Det var bitterlig koldt, dog saa snart det gik ned ad, blev Luften mildere, og ved Brixen laae Markerne grønne, Løvtræerne stode saa vaarfriske, og da vi naaede Botzen, følte vi en hel Luftning fra Italien. Igaar Morges tog vi afsted i dejligt Solskinsvejr, det italienske Sprog blev talt, Markerne prangede med Morbærtræer og yppigt Viinløv, vi kom til den lille By Mori, hvor vi lejede en aaben Vogn med to Heste. Det blev en dejlig Fart, Vejret var smukt, Naturen rundt om riig og fyldig. Fra den lille Bjergfæstning Arco fik vi Nedblik paa Garda-Søen, den laae klar, grøn og solbelyst, omgivet af mægtige Fjelde. Men efter Middagsbordet begyndte det at regne, og i Dag see vi kun Skyer og Taage. Jeg sidder i Vinterfrakke og skriver dette, og Bloch ligger udstrakt paa Sengen; var hans Broder Carl her, da kunde han ligge Model for ham som »den trætte Rejsende«. Vi ere som stille, matte Guldfiske i en Vand-Kumme, dækket til af det tunge, graa Blylaag, — gid at det imorgen vil løfte sig, og vi see Solskin!

Venedig, 15. Maj 1872. Ja, her til ere vi komne! Jeg havde Fornemmelsen af, at Bloch havde stor Lyst til at se denne By, hvor jeg aldrig har følt mig hyggelig. Jeg vilde da berede ham en Overraskelse, og han udtalte sig saa taknemlig; jeg sagde ham imidlertid, at det slet ikke var, fordi han var flink til at staae op om Morgen, den Lyst til at ligge længe har forbauset mig. Han er i høj Grad opfyldt af Venedig, og jeg vil lægge en Dag til Opholdet. Vi boer særdeles smukt paa selve Markus-Pladsen. Iaftes drev vi om, har i Dag været i Markuskirken og Dogepaladset. Herfra gaar vi til Verona og da til Insbruck, hvor vi begge glæde os til at finde Breve fra Hjemmet. Vil De lade Blochs vide, at William er med mig i Venedig og henrykt over Alt, hvad han seer. Om hans Lyst til at ligge længe er ikke værd at tale. — — Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

Rolighed, 19. Maj 1872. Min kjære Etatsraad Andersen! Tak for Deres Brev! — — — Det glædede mig, at De ikke mere omtalte det lille, stikkende Vaaben, som skulde have forvildet sig ned i Deres Hals og Mave. Hvor dog Indbildningen har en stor Magt, især over et saa fantasirigt Gemyt som Deres! Maaskee fører det

til, at vi faa et lille Eventyr om den rejsende Digter, der blev forvandlet til et Naalehuus! — Naar kan vi vente Dem? Jeg behøver ikke at sige Dem, at De vil være hjertelig velkommen til enhver Tid. — I Fredags rejste min Mand, han gaaer over Paris til London og derfra til Torquai for at hente Børnene og vil være hjemme igjen nogle Dage før Industri-Udstillingen aabner. — — — Behold i venlig Erindring Deres altid heng. *Dorothea Melchior*.

Innsbruck, anden Pindsedag 20. Maj 1872. Kjære, velsignede Fru Melchior! Det er ikke mange Dage siden at jeg fra Venedig skrev Dem til. For Blochs Skyld tog jeg her hen, uagtet jeg aldrig føler mig hyggelig paa dette for mig tunge Steen Vrag af mægtige Paladser. Jeg følte mig febril og ilde, tog saa til Verona, hvor Luften var glohed, og det var højst besværligt i den Varme at bestige Amphitheatret, men derop maatte vil Solen skinnede stærkt og nede paa Arena blev under aaben Himmel spillet Komodie, Scribes »Solivan«, — hvor saae det fattigt og ynkeligt ud midt i den gamle romerske Herlighed! Om Natten fik jeg et svært Hold i Brystet, netop lige hvor Hjertet sidder, og jeg blev bange for at ligge tilsengs i Verona. Uagtet det ikke blev bedre, besluttede jeg dog at rejse, da jeg længtes efter Bjergene og den friske Luft. Her i Innsbruck fik Bloch og jeg idag Breve, han fire, jeg hele fem, det ene fra Dem. Tak for Alt, hvad De fortalte mig om Bevægelsen i Kjøbenhavn. Give Gud Alt maa blive ved det gode Gamle, og at ingen Ildesindede bringe Fortræd og Ulykke! Jeg har været meget bedrøvet over, at slige Bevægelser kan finde Sted i det ellers saa sindige og i Grunden godmodige danske Folk. — Nu er vel Bøghs og Blochs »hvide Roser« gaaet over Scenen, gid at de to unge Forfattere have Glæde deraf! Fru Drewsen i Rosenvænget er bestandig syg, det ængster mig meget. Hvert Brev derfra aabner jeg med Angst. — Jeg tænker at være i Danmark den 2den eller tredje Juni. — Hjerteligst Deres *H. C. Andersen*.

Om Natten efterat dette Brev var afsendt, havde Andersen et Uheld, der fik ret varige Følger, og hvorom han nogle Dage senere giver Fru Melchior omstændelig Beretning i en Skrivelse, der findes trykt i Billes og Bøghs Samling. Wil. Bloch omtaler i sin Dagbog Begivenheden i følgende Ord:

Innsbruck, 21. Maj 1872. Inat havde jeg en alvorlig Forskrækelse. Jeg vaagnede ved et forfærdeligt Spektakel i vort Værelse,

som om Huset faldt ned. Forskrækket raabte jeg: Hvad er det? Men først paa mit gentagne Raab hørte jeg en Klynken til Svar. Det var A., der var falden ud af Sengen og laa midt paa Gulvet med blødende Ansigt og forslaaet Hofte og Knæ. Vi badede det sorteblaa Knæ med Vand, og efter en Times Forløb var vi i Ro igjen.

Rolighed, 29. Maj 1872. Min kjære Andersen! Det er rigtig elskværdigt af Dem, at De saa jevnlige lader mig høre fra Dem, kun gjør det mig ondt af Deres Brev fra Innsbruck at erfare, at De saa ofte har Fornemmelsen af de smaa hjemlige Onder, som De i Vinter var plaget af. Men ved at lade, som om de slet ikke vare tilstede, vilde De sikkert glemme dem. Man maa søge at glemme sit eget Jeg over Guds dejlige Natur, som De jo nu har Lejlighed til at beundre i saa mange forskellige Skikkelser. — — Klokken er nu 12, og mine Øine nægte mig deres Tjeneste. Jeg slutter da med Ønsket om, at Drømmens Engle maa omsvæve Dem i dette Øjeblik og hviske kærligt til Dem om Venerne i Norden, der nedbede alt Godt over Dem. Men Ingen mener Dem det bedre end Deres tro, hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

31. Maj 1872. Jeg har igaar været hos Photograph Hansen; han spurgte mig, om jeg havde læst »Dagens Nyheder«, hvori der stod, at »De var kommet saa galt afsted«. De forstaaer, hvor forskrækket jeg blev, og han maatte strax hente mig Bladet, hvoraf jeg saae, at De var faldet i Bjergene og stødt Hoved og Haand. Saa fik jeg Deres kjære, rare Brev, og da trøstede jeg mig med, at det dog vist ikke var saa meget slemt, skjøndt særdeles kjedeligt, og jeg maa virkelig lykønske Dem til, at De slap saa heldigt efter Omstændighederne. — Igaar havde vi en yndig Dag herhjemme. Deres Skaal blev drukket med mange Ønsker om en hurtig Lindring, ja, De maa tage tiltakke med, at det var mig, der udbragte den. Jeg kom de Andre i Forkjøbet. De kan ikke tro, kjære Andersen, hvor beroliget jeg var ved at vide, at De havde et saa omhyggeligt og rart Menneske hos Dem som William Bloch! Bring ham min bedste Hilsen. — Med Ønsket om snart at høre, naar vi tør vente Dem hjem, byder jeg Dem velkommen til Rolighed! Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Braunsweig, 2. Juni 1872. Kjære Fru Melchior! Det er maaskee Uret jeg i Dag skriver til Dem, idet jeg er meget forstemt, men

jeg trænger til at udtale mig. Jeg har det ikke godt! De erindrer det uheldige Fald jeg har skrevet om. Jeg tog ingen Læge, det ogsaa Bloch raadede mig fra, og da jeg fra tidligere Tid har brugt Arnika, tog jeg denne og badede de stødte Steder, det hjalp ogsaa, men enten har jeg badet for meget eller min Hud taaler ikke dette Middel, alle de badede Steder have nu faaet en Masse brændende, røde Pletter, som smerte mig, og i Dag er min Kind og min Tinding, det er elleve Dage siden jeg stødte mig, hovnet en Deel, og der er en voldsom Hede deri. Jeg skynder mig nu til Hamborg og vil da, om det er værre, tage en Læge, her kjender jeg ingen og har ikke Tiltro til Nogen. Det var min Plan at lægge Hjemvejen over Basnæs, men er det ikke bedre med mig i Løbet af to Dage, da tager jeg lige til Kjøbenhavn. Det vil være mig tungt, om jeg skal holde mig inde de første Dage efter Hjemkomsten, men jeg maa jo finde mig i min Skjæbne. Hjerteligst Deres takn. *H. C. Andersen.*

Rolighed, 3. Juni 1872. Min kjære Andersen! — — Af Deres lille Epistel seer jeg med Bedrøvelse, at De ikke er ganske vel, og at De kan ventes hertil paa Onsdag. Hvad det Første angaaer kan jeg berolige Dem aldeles, thi jeg kjender af Erfaring de hyppige Følger af Brugen af Arnika, der dog ikke har det mindste Ængstelige ved sig. Lidt Taalmodighed vil bringe »all right«. Hvad det andet Punkt angaaer, vil jeg foreslaae, at De istedetfor at drage ind i Nyhavn hos Deres »*donna del lago*« vil tage ud paa »Rolighed« hos Deres Plejemoder, som skal forsøge at sætte godt Mod i Dem. Her er saa dejligt sommerfriskt, Fuglene kviddre saa herligt og forsamle sig i store Mængder for som med eet Næb at synge et Velkomst-Kor til Ære for ham, der fremfor alle Andre forstaaer og udtyder deres Sprog og deres Lovsange. Paa Onsdag Kl. 10^{1/2} skal Vognen hente Dem paa Banen, dersom jeg ikke faaer Telegram med anden Besked. — I al Hast et hjerteligt Ønske om god Bedring og en lykkelig Hjemrejse samt Hilsen til Bloch fra Deres altid hengivne *D. M.*

Hamborg, 4. Juni 1872. Kjære Fru Melchior! I denne Morgen har jeg besøgt Deres Broder, og han har indbudt Bloch og mig til Middag. Han vilde endelig at jeg skulde gaae til hans Læge, og jeg gjør det, men er lidt ængstelig for at høre ham udtale sig. Det blev mig derfor en stor Beroligelse i dette Øjeblik at modtage Deres

velsignede Brev og høre Deres Udtalelse om Arnika. Det er endnu i Dag det samme med det inflammerede Udseende, men værst er det, at nu begynder Tindingen ogsaa at nupres og blive rød. Hvor jeg dog plager Dem med min Jobsiadel! — — Jeg forlader Hamborg, om Gud vil, imorgen tidlig, rejser ikke længer end til Fredericia, hvorfra jeg har lovet Fru Scavenius at telegraphere til hende, om jeg rejser til Basnæs eller Kjøbenhavn. — Nu gaaer jeg til Deres Broders Læge, som jeg vil haabe ikke nedbryder den Fortrøstning Deres Skrivelse har bragt mig. Tak og atter Tak! Gud glæde og velsigne Dem og Deres! Hjerteligt Deres *H. C. Andersen.*

Korsør, 7. Juni 1872. Kjære Fru Melchior! Igaar Eftermiddags kom jeg hertil. Bloch rejste med Aftentoget, jeg blev for ikke at komme for sent til Rolighed men hellere at indtræffe i god Tid denne Formiddag. Da Bloch var afsted, og jeg sad ved Aftensbordet, kom Deres Telegram. Jeg kan saa godt forstaae, at De ønsker at være et Par Dage i Ro med Deres hjemkomne, længe savnede Døttre, men De vil ogsaa forstaae, at jeg blev noget mismodig ved Tanken om at skulle kjøre til Nyhavn og blive der nogle Dage, det vilde slet ikke være det, jeg engang har skrevet: »Hjemkomstens første Øjeblik er Bouquetten af den hele Rejse«. Jeg har derfor i Dag taget den Bestemmelse at styre til Basnæs. Efter et Telegram jeg igaar morges sendte Fru Scavenius fra Fredericia venter hun mig ikke, men jeg veed, at hun er hjemme. Om en Time har jeg bestilt Extrapost og haaber paa Basnæs at høre fra Dem og om Deres Børn og Mand, hvorledes Alt staaer til, om De ret i Glæde mødes. Jeg længes efter at see Dem Alle, og veed, at jeg i Dem, kjære Fru Melchior, altid har en trofast Veninde. — Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed, 8. Juni 1872. Min kjære, gode Etatsraad Andersen! Ord ere vist overflødige for at forsikkre Dem om, at det var med tungt Hjerte jeg maatte sende Dem mit Telegram. Jeg havde glædet mig til at gjensee Dem og troede efter Deres næstsidste Brev, at De enten kom Onsdag eller Torsdag, og Deres Værelser var indrettet til Modtagelsen, ja, endnu staaer Blomsterbordet fyldt og to dejlige unge Roser, som for et Par Dage siden knejsede i Bevidstheden om deres Skjønhed, hænger nu vemodigt med Hovederne af Mangel paa Deres kjærlige Pleje. Jeg ventede ikke, at mine Trækfugle skulde komme tilbage før Søndag, og det vilde da have passet

saa ypperligt at modtage Dem. Men i Torsdags modtog jeg Underretning om, at min Mand og Døttrene vilde ankomme fra Lübeck Fredagmorgen, og De vil forstaae, at det ikke vilde være hyggeligt for Dem, kjære Andersen, at komme herud, naar jeg med alle mine Tanker og med hele min Person var beskjæftiget med de saa længe ventede Børn. Jeg haaber, De kjender mig saa godt, at De veed, at det er mit Ønske, at mine Gjæster skulle føle sig hjemme, saa længe de ere under mit Tag, og det vil De med Guds Hjælp snart overbevise Dem om, naar De nu om kort Tid kommer herud og disse Linier skulde kun underrette Dem om, at De vil være hjertelig velkommen til hvilken Tid De nu selv vil bestemme, naar De blot med et Par Ord meddeler mig Deres Ankomst. — Jeg hørte i Deres sidste Skrivelse Intet om Deres Befindende, hvilket jeg ansaae for et godt Tegn, og jeg haaber, at Nupperne nu ere ganske forsvundne. — Deres hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Basnæs, 10. Juni 1872. Kjære, velsignede Fru Melchior! Ja, jeg vidste nok, at De strax, naar De fik mit Brev, vilde skrive samme Dag, og det skete ogsaa; iaftes modtog jeg Deres kjære Skrivelse! De er altid den trofaste Veninde og vil i alle Tider blive det! Hvor glad er jeg dog ogsaa over hvad De meddeler mig om den kjære Anna. Jeg kan levende see og fornemme Hjemkomsten, det maa have været en dejlig Dag. Hils Alle, hver især, inderligt. — De mener, at jeg nu ganske har forvundet mit Fald; men det er ikke Tilfældet. Da jeg skrev, var jeg kun opfyldt af ikke at skulle se Dem og Deres den Dag, og at jeg maatte afsted til Basnæs, hvor jeg ikke var ventet. I Hamborg var jeg hos en Læge, han saa de stødte, ømme og brændende Steder, og han beroligede mig. Farverne begyndte tillige med Hævelserne at forsvinde, men paa den ottende Dag blev Huden oversaaet med blodrøde Gryn, jeg var da igjen min egen Læge, gik paa Apotheket, tog Tjæresæbe, vaskede og vaskede, men snart blev det Onde værre; Lægen sagde, jeg havde været aldeles grusom mod mig selv, Tjærevand var mod Udslet, jeg skulde bruge Coldcream, dette har jeg nu brugt, Svien og det blodrøde Udseende har betydeligt tabt sig, men jeg er ikke færdig endnu. Min Tinding er stadig heed og nu bliver den her paa Basnæs ideligt stukket af Myg, det er ingen Lindring. Her har De min Jobsiade! Tilgiv, at jeg har talt saa meget om mit »Fald«, men jeg er som Hans Mortensen, der siger: »Naar jeg ikke maa tale om min Kjærlighed, saa har jeg ingen Fornøjelse af den!«

Jeg siger, maa jeg ikke tale om mine Smerter, har jeg ingen Fornøjelse af dem. — Paa et glad og lykkeligt Gjensyn! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Den 13de Juni ankommer Andersen til »Rolighed«, hvor han forbliver i over to Maaneder, idet han dog — som sædvanlig naar han opholder sig i længere Tid hos Melchiors — fra 29de Juli til 5. Aug. gør en lille Afstikker til Familien Henriques paa »Petershøj«. Men selv under en saadan kun otte Dages Fraværelse og i en saa umiddelbar Nærhed af »Rolighed« føler han Trang til at udvekle Tanker med Fru Melchior.

Petershøj, 30. Juli 1872. Kjære Fru Melchior! Med Hovedpine og stærk Forkjølelse sidder jeg i det graa Vejr og skriver til Dem. Det er mig et Savn, at jeg ikke kan gaae ned i Stuen, møde Dem og faa Deres venlige Morgenhilsen. Igaar Kl. 4 kom jeg til Petershøj og blev, som altid, hjerteligt modtaget. Hr. Asger Hammerich kom senere og anvendte al sin Veltalenhed paa at give mig Lyst til at besøge Amerika, hvor jeg, som det jo altid fortælles, vil blive overordentlig storartet optaget og fortjene Penge, selv om jeg, som Hr. Hammerich udtrykkede sig, nok saa slet læste paa Engelsk et Par af mine Eventyr. — Vejret er med eet blevet ubehageligt. Jeg fryser og har ikke sovet i Nat. Gigt har sat sig i Lemmerne og i Humeuret, raat er det udenfor, men smukt klinger Musik fra Klaveret her op til mig, Deres Svigerinde og Fernanda spiller særdeles herligt. De ere Alle, lige til Tjenestefolkene, saa venlige og glade ved at see mig. Jeg staaer i stor Gunst, fornemmer jeg, hos den gamle Kokkepige. — — Viser sig Hinden endnu i »Rolighed«s Have? Er Skildpadden blevet livligere i det salte Vand? Har den hvide Kakkedue senere aflagt Besøg? Der er saa meget at spørge om, og dog er det endnu ikke et Døgn siden jeg forlod det hyggelige, hjemlige »Rolighed«. — Idet jeg slutter Brevet, kaldes jeg af Deres Svigerinde ud paa Altanen, Sundet vrimler med Skibe, jeg talte 100 Sejlere, en Solstraale titter ind, — skulde det tyde paa bedre Vejr? — Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Rolighed, 31. Juli 1872. Min kjære Andersen! — — Vi savne Dem Alle og glæde os til snart at se Dem igjen. Vi havde først ventet, at Carl kunde komme imorgen, men imorges, da jeg vilde gaa til Bad, hørte jeg en Vogn komme ind i Gaarden, der ringes

paa Døren, og som et Lyn var Carl oppe ad Trappen, han overøste mig med Kjærtegn, Glædestaarer styrtede ham ud af Øjnene, han var ganske beruset ved Tanken om atter at være i sit Hjem. Han havde kjørt fra Toldboden i én Feber og syntes, at Hestene krøb med Sneglegang. — Jeg vil endnu blot besvare Deres Spørgsmaal. Hvad Dyreverdenen angaaer, har jeg kun Sørgeligt at melde. Den ene Hest har faaet Lungesygdom; Hinden er gaaet paa Rejse, den har i de sidste to Dage ikke ladet sig see, men den aflægger, hører jeg, Besøg i Naboens Jordbær-Anlæg, rimeligvis for at anstille Sammenligninger mellem hans og vore Jordbær for at tage Bestemmelse om sit fremtidige Opholdssted. Skildpadden holdt sig i Saltvands-Basinet helst til Bunden, og da jeg frygtede, den skulde forblive dør, satte jeg den i det ferske Vand, hvor den blev saa livlig, at den aad et stort Quantum Salatblade. Papegøjen har ikke vist sig. — — Hjertelige Hilsner fra Deres oprigtigt hengivne Veninde *D. M.*

Petershøj, 2. Aug. 1872. Kjære, velsignede Fru Melchior! »Man kan, hvad man vill« Den Talemaades Sandhed beviser De i Gjer-ning. Jeg forstaaer ikke, hvorledes De i al den Travlhed, hvori De lever, de mange Besøg De faaer, og i alt det Meget, De har for, kan give Sort paa Hvidt for, at De tænker paa Deres Venner, sende Breve til hver Enkelt, at jeg allerede igaar fik en Skrivelse, saa righoldig og dejlig udførlig! Tak! uendelig Tak! — Jeg hører, at Carl har meget udviklet sig, kastet Drengen og staaer som den unge Mand. Jeg glæder mig særdeles til at tale med ham. Paa Mandag ønsker jeg at være paa »Rolighed«. De har jo sagt mig, at der er Plads til mig, og dog gaaer det mig som med Deres rige, trofaste Brevskrivning, at jeg ikke ret forstaaer det. Nu har De jo igjen mange og nye Gjæster! Jeg er forlegen ved at modtage saa megen Godhed. — Det gjør mig ondt for Hinden, at den har været saa taabelig at løbe bort. Skildpadden troer jeg ikke kan leve i det ferske Vand, men det er jo bedre at have et Par glade Levedage end i Uger at leve melankolsk paa Bunden af en Tønde. — Det regner bestandig, og jeg kommer kun hen til Barberen og Brevkassen. Jeg nedskriver flere Momenter til et nyt Eventyr: Portnøglen, men den vil ikke her forme sig, dog faaer jeg nok Bugt med det, er jeg først i Rolighed paa »Rolighed«. Jeg har iaar saa lidt Lyst til at flyve om, og jeg glæder mig slet ikke til Nyhavn med sin slette Steenbro og den kolde, skarpe Snee-Storm, der suser om Charlottenborg Hjørnet. Et lille Hefte Eventyr faaer jeg vel ud i Verden, en Bouquet fra »Ro-

lighed«. Hils alle Kjære! Jomfruen maa De ikke glemme! Tak for Deres mageløse Godhed mod Deres taknemlige og ærbødige *H. C. Andersen.*

Den 5. Aug. 1872 var Andersen paany indkvarteret paa »Rolighed«, og det var med tungt Sind, han den zode August sagde Melchiors Farvel for at gøre en kort Udflugt til Basnæs, hvorfra han allerede næste Dag sender Fru Melchior et vemodigt Brev, der findes gengivet i Billes og Bøghs Samling, og hvori han, som saa ofte før, giver sine taknemlige Følelser for hende Luft. Fru Melchior svarer ham øjeblikkeligt.

Rolighed, 22. Aug. 1872. — — — Imorges da jeg kom hjem efter at have fulgt min Mand halvvejs til Byen, forefandt jeg Deres kjære, hjertelige Brev. Tak, kjære Ven, for Alt hvad De i Deres Hjertes Godhed udtaler, Tak for de venlige Følelser De nærer for mig og Mine. Skulde jeg virkelig have opnaaet at gjøre Dem Opholdet paa Rolighed saa behageligt, som det altid er mit inderlige Ønske at gjøre det, da tro mig, at det er mig, der har Grund til at være taknemlig. Det er ikke mig, som er den Ydende; jeg modtager langt mere i Deres Selskab, end jeg er istand til at give igjen. — Alle Folkene takke for Deres venlige Hilsen og for den smukke Gave, De igjennem mig modtog fra Dem: Jomfruen 5 Rdlr., Tjeneren 4, hver af de 3 Piger 3 Rdlr. De vare Alle glade og overraskede. — Hav det nu rigtig godt! Deres hengivne Veninde *Dorothea Melchior.*

Den 2den Sptbr. flytter Andersen ind i sit Ungkarlelogis i Nyhavn. »Jeg har i Dag sendt Frk. Hallager Brev om at have godt udluftet Stuer og Sengklæder, tænke paa Spisevarer og Brændsel. Det er kjedeligt, naar jeg skal tænke paa at være Husmoder,« skriver han til Fru Melchior, kort før han forlader Basnæs.

Det var et Efteraar og en Vinter fuld af Lidelse, der ventede ham. I September og Oktober 1872 hændte det jævnlige, naar han følte sig ilde tilpas, at han efter et Besøg hos Melchiors maatte blive der Natten over eller slaa sig ned hos dem for et Par Dage. Hans Helbred er ængstende svagt, og hans Humør er langt nede. Han »gaar med uhyggelige Tanker og i Frygt for at blive sindsygg«, og han har endogsaa ganske tabt Lysten til at besøge Theatrene, hvilket er et ubdrageligt Tegn paa hans deprimerede Tilstand. Den 4de Nvbr. har han ifølge Dagbogen »Besøg af Fru Melchior, der opad Dagen vil lade sin Vogn hente mig ud til »Rolighed«, for at jeg snart kunde blive rask.« Efter en Uges Forløb vender han tilsyneladende i nogen Bedring tilbage til Nyhavn, men

faa Dage senere viser Symptomerne paa en alvorlig Sygdom sig paany. Hans Optegnelser i Dagbogen giver et levende Billede af hans Svækkelse:

14. *Nvbr.* 1872. Da jeg iaften vilde lægge i Kakkelovnen, styrtede jeg af Mathed om, saa lang jeg var.

15. *Nvbr.* — — Da jeg tog hjem fra Henriques fulgte Fruens Broder mig; der var mørkt paa Trappen, jeg havde Besvær med at naae op og finde Nøglehullet; i Entreen var ingen Stol at kaste mig paa, i Blomsterstuen kunde jeg heller ikke finde en Stol; jeg kom ind og ravede om og faldt tilsidst ned i den lave Gyngestol, Hatten faldt af mit Hoved, jeg tabte Stokken — det var en højst ængstende Aften.

16. *Nvbr.* Melchiors stadigt hos mig. Fru Melchior var her igaar fra 10 Formiddag til fire.

21. *Nvbr.* Dr. Hornemann kommer hver Formiddag og har Hjerte og Hjælp. Fru Melchior er her daglig fra 10—3.

25. *Nvbr.* Emil Hornemann, som daglig besøger mig, siger at Fordøjelses Redskaberne have lidt, disse maa først istand, saa skal det Nerveuse hjælpes, og det vil gaa langsomt. Det er forfærdelige Ord. Træt af Besøg. Daglig Mad fra Melchiors og Henriques. Kjørt hen til Collins. Trapperne vare mig besværlige; da jeg kom hjem, kunde Benene ikke bære mig.

Tilstanden blev i Begyndelsen af December saa alvorlig, at man ansaa det for nødvendigt, at der vaagedes over Andersen om Natten, et Arrangement, der var ham meget imod. Maaneden hengik under stadige Sjæls- og Legemslidelser, og hans Pirrelighed var saa stor, at han, vistnok for baade første og sidste Gang, endogsaa tabte Selvbeherskelsen ligeoverfor Fru Melchior, da hun om Formiddagen paa Juleaftens-Dag prøvede paa at tale ham tilrette. Dr. Hornemann, der overværede hans Forløbelse, skændte da paa ham, sagde »at jeg teede mig som et Barn; tog jeg mig ikke sammen, gik de Alle bort fra mig, saa kunde jeg bære mig ad, som jeg vilde. Jeg fik Lettelse i Graad. Fru Melchior var mageløs kjærlig og sød. Klokken 7 kom hun og hendes Mand, et Juletræ blev tændt til mig med Lys, Flag og Nips. Det var i grunden en smuk Juleaften.«

Denne Sygdoms-Periode, der var et Varsel om Andersens Død halvtredje Aar efter, og som tydeligt mærkede ogsaa hans ydre Person, strakte sig et godt Stykke ind i 1873, og selvom hans Helbred af og til var i tilsyneladende Fremgang, saa at han ved Foraarstid endogsaa havde Kræfter nok til en Rejse i Udlandet, havde det

dog faaet et Knæk, der aldrig skulde forvindes, og som var vitterligt for Alle, der stod ham nær.

Til alle de alvorlige Lidelser, som hjemsøgte Andersen i denne tunge Tid, kom nu endvidere de Kvaler, han gennemgik, da han i Begyndelsen af det nye Aar mistede sin sidste Tand og maatte anlægge et fuldstændigt Tandsæt. Især naar han paa Grund af de Smerter og nervøse Anfægtelser disse kunstige Tænder voldte ham, foretrak helt at undvære dem, fik han det Alderdomspræg, der karakteriserer enkelte af hans Billeder fra de sidste Leveaar, og som forøvrigt langtfra misklædte ham. Nedenstaaende Brev viser den Sindsstemning, der beherskede ham, da han er ifærd med at »skifte Tænder«, som han kalder det, og samtidig kaster sit Blik tilbage paa, hvad han har lidt i den forløbne Vinter.

Kjøbenhavn., 24. Marts 1873. Kjære Fru Melchior! Det var en dejlig Kjøre-Tour, De forundte mig igaar; det var ogsaa dejligt at komme hjem i Deres hyggelige Stuer; dog kommer jeg der ikke igjen, før jeg i det mindste kan henlægge »Tandgjærdet«, som Homér kalder denne smukke og nyttige Begavelse; thi hvad jeg leed igaar, især efter Maaltidet, var ganske Tortur. Det var ogsaa en ulidelig Smerte, da jeg kom hjem, at faae den nødvendige Stads af, og jeg har endnu ikke samlet Mod til at sætte den ind igjen, men i Dag venter jeg Tandlægen kommer. Det er nu legemlige Lidelser, men De vil forstaae, at de aandelige ikke ere mindre, naar De overtager min Tankegang, at jeg saaledes nu paa femte Maaned igrunnen er til Besvær for mine meest deeltagende Venner; thi jeg føler dybt hver Opmærksomhed mod mig, hver venlig Overbærelse med min Uselskabelighed, og hvor kjedsommeligt det maa være med mit Paahæng. Jeg kjender Dem saa godt, at jeg veed, at De ikke vil synes om disse Udtryk, og dog ere disse rigtige. Imorgen vil jeg hele Dagen blive hjemme for at faae Hvile. Bevar Deres venlige Deeltagelse for Deres taknemlig hengivne *H. C. Andersen.*

For Andersen var det en aandelig Pinsel at se sig Maaned efter Maaned fængslet til Stuerne i Nyhavn. Saansart det lod sig gøre, havde derfor Melchior med sædvanlig Elskværdighed stillet deres Vogn til hans Raadighed, og i Følgeskab med Fru Melchior, hendes Døttre eller Sygeplejersken foretog han hyppige Køreture i Byens Omegn. Den 12te April er det, ifølge Dagbogen, første Gang, han i det nye Aar tør gaa alene paa Gaden. Og saa stærk var Trangen til atter at »flyve ud« voxet i ham ovenpaa Vinterens lange Indspærring, at han — saa utroligt det end lyder — allerede to Dage

efter hans »første Vandring paa Gaden i dette Aar« iværksætter den Udenlandsrejse, der skulde blive hans sidste, og paa hvilken han som Ledsager medførte den unge Forfatter Nicolaj Bøgh. Den 11te April havde han været paa Amalienborg for at sige Kongefamilien, der under hans lange Sygdom havde vist ham den hjerteligste Deltagelse, sit Farvel. Ved denne Lejlighed forærede Christian den 9de ham den Rejsetaske, som Kongen paa sin sidste Grækenlandsrejse selv havde benyttet, og faa Timer senere overraskede Majestæten ham ved et Genbesøg i Nyhavn for til Afsked at trykke hans Haand endnu en Gang, — en Opmærksomhed, der rørte Andersen dybt.

I den store Kreds af Venner, der den 14de April 1873 havde samlet sig paa Københavns Banegaard for at ønske Andersen en lykkelig Fart, var der neppe En, der ikke følte Situationens Alvor. Afkræftet saa han ud, mager og bleg. Men den gamle Rejselængsel beherskede ham, og han var i Sindet glad og lettet. Alligevel indsaa han godt, at han var for svag til at gøre lange Dagsrejser, og i Korsør stoppede han derfor foreløbig op.

Fredericia, 15. April 1873. Kjære Fru Melchior! Hvorledes skal jeg dog takke Dem og Deres Mand for Deres utrættelige Godhed for mig! Jeg føler mig ganske fattig, naar jeg seer hen paa at gjen-gjælde. Jeg havde igaar stort Besvær med at bekjæmpe min Fornemmelse ved Afskeden med Dem, Deres Mand og saa mange Kjære, idet vi skiltes. Jeg var gennemtrængt af Bevidstheden om hvad De havde været for mig i denne Vinter. Ja, som en tung Drøm, men fuld af kjærlige Lysbilleder, ligger den nu for mig; jeg kan ikke ret fatte, at jeg er ved at vaagne op igjen til Solskin og Sommerliv. Allerede da Toget foer afsted, syntes jeg at fornemme en Sundheds Luftning. Jeg følte mig ikke meget anstrængt ved hele Farten til Korsør, kun i Roeskilde, hvor jeg et Qvarterstid var steget ud i Solskinnet, fik jeg lidt Feber-Kulde. I Korsør tog Hotelverten mod mig og Bøgh, og vi fik to særdeles gode Stuer, der stode i Forbindelse med hinanden, vi spiste seent til Middag, gik tidligt tilsengs, og jeg sov ganske godt til imorges. Vi kom paa et af de smaa Dampskibe, det vippede meget, og de fleste bleve søsyge, selv Nicolaj Bøgh var meget lidende, jeg slap derimod og følte ikke nogen Tilmærmelse til Ildebefindende. Over lille Belt havde jeg det mindst godt. Jeg sad i Kahytten, men den stormende Blæst rev ideligt Døren op, og jeg sad som paa et blæsende Gade-Hjørne. I Fredericia var Hotel-Ejeren paa Banegaarden og lod sin Vogn strax kjøre mig hjem til de varme Stuer. Han fandt jeg saae meget daarlig ud, men det var af Belt-Passagen. Nu har

Bøgh og jeg spiiist til Middag og jeg skriver her mit første Brev paa Rejsen. Faaer jeg ikke pludselig stærk Forkjølelse, da har jeg det Haab, at jeg allerede om faae Dage maa føle mig heelt inde paa Sundheds Sporet. — Deres trofast taknemlige *H. C. Andersen.*

Højbroplads, 16. April 1873. Min kjære, gode Andersen! Hvor glad jeg blev ved i Formiddag at modtage Deres med Længsel ventede Brev, kan jeg ikke beskrive Dem, især da Indholdet var over al Forventning udmærket godt. Dermed mener jeg, at der var Grund til at befrygte, at saavel Sindsbevægelsen over Afskeden med alle Deres Venner, som ogsaa den lange Kjørsel, skulde have anstrengt Dem. Men nu har jeg faaet et nyt og betryggende Vidnesbyrd om, at De Gud være lovet har en stærk Natur, og at Vorherre fremdeles vil give Dem Kraft og Styrke til at kjæmpe mod vor værste Fjende, Sygdom. Dette er mit og alle Deres gode Venners inderlige Ønske for Dem. Nu er De i Deres Element, paa Rejse i Guds frie Natur i det dejlige Foraar, og snart skal De naa ind i Schweiz, hvor De vil drikke Sundhed og nyt Liv i den herlige Bjergluft, og da vil den sidste Vinter med sine Lidelser forekomme Dem som en Drøm, og De vil ret af Hjertet takke Gud, fordi den er overstaaet. Jeg var ganske stolt paa Deres Vegne over, at De holdt Dem saa tapper over Beltet, hvorimod Deres kjære Rejsefælle maatte offre til Neptun for første Gang; men nu kan ogsaa han tale med om de Dele, og det er jo altid noget for Ulejligheden! — Da jeg i Mandags havde seet det sidste Glimt af det forsvindende Banetog, kjørte jeg hjem. Jeg kunde ikke rigtig forstaa, at De virkelig var borte. Jeg var bleven saa vant til at maatte see Dem, at det i disse Morgener har forekommet mig saa forunderlig tomt. — — Nu Farvel, gode, kjære Ven! Af Hjertet ønsker jeg Dem fremdeles en lykkelig Rejse. Hjertelig Hilsen til den kjære Hr. Bøgh. — Deres oprigtigt hengivne *Dorothea Melchior.*

Hamburg, 18. April 1873. Kjære Fru Melchior! Bøgh er i Zoologisk Have, jeg sidder ved Skrivebordet og fortæller over til Dem om Rejselivet, siden jeg sidst sendte Brev fra Fredericia. Jeg fortalte deri, hvor koldt jeg havde følt det over lille Belt, og Virkningen viiste sig strax efter. Forkjølelsen slog sig paa Underlivet, men var forbi før jeg gik til Ro, takket være min gode Natur og Hofmann-Rabarbara! Bøgh og jeg rejste fra Fredericia næste Dag. General Wilster, som var min Nabo paa Hotellet, fulgte mig til

Banegaarden. Var jeg bleven Natten over, sagde han, skulde jeg til Aften have faaet hans Regiments-Musik. I Schleswig havde Hr. Esselbach sendt en god Vogn efter mig og var rykket ud af sine egne Stuer for at give mig Plads. Da vi naaede Altona, følte jeg mig meget træt. Der overraskedes jeg ved at blive modtaget af Dr. Marcus, hans Kone og den kjære Sophie Melchior. Da jeg kom til Hotel de l'Europe, havde Portneren et Brev til mig, det var Deres, kjære Fru Melchior, hjertelig Tak derfor! — — Imorgen tidligt, om Gud vil, rejser vi til Hannover. I Frankfurth a. M. haaber jeg at finde Brev fra Dem, eller senest i Bern. Deres takn. *H. C. A.*

Højbroplads, 19. April 1873. Kjære Andersen! Atter idag havde jeg den store Glæde at modtage et kjært Brev fra Dem. Det er saa herligt at ledsage Dem i Tankerne paa Rejsen. — — Jeg vilde ønske, at De kunde kaste et Blik herind i Stuen. Da vilde De fra Vinduet blive et ganske usædvanligt Skue vaer. Udenfor Hôtel Royal er der sort af Mennesker, 5 kongelige Eqvipager kommer kjørende for at afhente det japanesiske Gesandtskab, der skal til Taffel hos Kongen paa Christiansborg Slot. Nu stige de i Vognene, men desværre ikke i deres nationale Dragter. Imorgen skal der være Gilde for dem paa Børsen, min Mand er med i Comitéen. Saa! Nu kører den kongelige Familie over Slotspladsen! Hvergang jeg løfter Øjet fra Papiret, farer et nyt Billede forbi, — det er et levende Calejdoskop. Sporvogne krydse hinanden, Folkemassen løber fra den ene Port til den anden for ikke at gaa glip af noget Seeværdigt, og den dejlige, varme Foraarsol giver hele Maleriet et straalende Udseende. Kongens Livgarde i de røde Uniformer tage sig glimrende ud mod de grønne Plainer, som de netop passere. Fra alle Tilskuerne i Vinduerne omkring mig hører jeg lydelige Udraab, saa jeg forundrer mig over, at det er muligt at skrive, men De maa have Brev fra mig i Frankfurt. — Fra Fru Scavenius har jeg havt en Skrivelse, hvori hun forespørger, om De havde modtaget Blomster og Brev fra hende den 2den April, hun havde intet hørt fra Dem. Hun vidste ikke, at De var rejst, hvilket jeg nu i et Brev har fortalt hende, og jeg har undskyldt Dem paa bedste Maade, fordi De ikke havde skrevet til hende. — Deres hengivne *Dorothea Melchior.*

Frankfurth a/M. 24. April 1873. Kjære, trofaste, velsignede Fru Melchior! Igaar kom Bøgh og jeg her til; han straalte af Glæde over alt det Nye han seer og er særdeles opmærksom og hyggelig; jeg kunde ikke have rejst, føler jeg, uden en saadan Led-sager. Han synes at jeg skrider mærkeligt frem i Bedring, jeg selv har ikke den Fornemmelse; jeg er endnu meget mat, og det er mig besværligt, som hjemme, at komme op ad Trapper; dertil lider jeg af den slemme Slimhøste, der aldeles ikke er i aftagende, men jeg taaler ret godt at kjøre og tog derfor i Eet hele Touren fra Han-over til Kassel. Her i Landet er aldeles Foraar, selv Serinerne ere udsprungne. Strax da vi kom igaar, gik Bøgh paa Posthuset og bragte mig Deres kjære Brev med endnu friske Blomster. Hvor er De dog uendelig god og trofast! — Det undrer mig, at Fru Scavenius har været forundret over, at hun ikke havde faaet Brev fra mig før jeg forlod Byen. Jeg troede, at hun havde betænkt, hvor afmaalt min Tid der var, at jeg vilde og maatte sige Lev vel til Kongehuset, at jeg dernæst laae i Fløtning, og at jeg i Begyndelsen af Rejsen havde svært ved at skrive Breve. Det ligner Dem saa ganske, kjære Fru Melchior, at De saa undskyldende har klaret for mig! — Vel føler jeg mig slet ikke. Jeg drak iaftes en Deel Mælk og Sodavand, nu trykker og skjærer det mig. Imorgen, om Gud vil, gaaer Rejsen til Heidelberg, derfra til Basel og Bern. Skade at jeg ikke har faaet Deres kjære Søn Carls Adresse, men jeg finder ham vel. — Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Højbroplads. 26. April 1873. Min kjære, gode Andersen! Det var en stor Overtaskelse, da jeg idag modtog Deres Brev fra Frankfurt, ikke at høre et Ord om de slemme Optøjer, der to Dage forinden havde været der paa Stedet. Naar man herhjemme læser Beretningen om de 32 Døde og mange flere Saarede, skulde man ikke troe, at det kunde holdes hemmeligt for de Fremmede i Hotellerne, men det er klogt, og jeg var i Sandhed de gode Mennesker taknemlig derfor i mit Hjerte, thi i min Phantasie havde jeg allerede udmalet mig Deres store Angst, naar De havde faaet Nys derom. — Jeg haaber, at Bøghs Opfattelse af Deres Befindende maa være den rigtige. Og hvor heldigt er det, at De ikke opsatte Rejsen! Tænk blot, vi have i de sidste Dage havt Sne og Hagel, ja, hvad siger De til 6 Graders Kulde inat! Det lyder næsten utroligt men er dog Tilfældet. — I Aften gaaer i Casino »Mer end Perler og Guld«. Det vil ringe for Deres Øren, thi De veed, at

De bliver mindet og omtalt paa en behagelig Maade. — Igaar Aftes holdt den mægtige Frederik VII i fuld Rustning sit Indtog paa Slotspladsen. Han har ikke forhastet sig, han har brugt 8 Dage til Rejsen fra sit Fødested paa Bronzefabrikken til sit fremtidige Opholdssted. Det saa ganske forunderligt ud her fra Vinduet at betragte denne med Lærred betrukne Colos, som venter paa at hæves op paa Fodstykket. Den minder aldeles om Stengjæsten. — Lev nu vell! Gud være med Dem! Hjertelig Hilsen til Dem og Bøgh fra Deres *D. M.*

I to Breve til Fru Melchior, der er trykte i Billes og Bøghs Samling, fortæller Andersen om sin Ankomst til Bern, hvor han er bleven undersøgt af sin gamle Ven Dr. Dor, der har beroliget ham, og endvidere om sit Møde i Vevay med den unge Carl Melchior, som her søger Lægedom for et sygt Ben. Paa disse Breve modtager han efterfølgende Skrivelser fra Fru Melchior som Svar.

Højbroplads. 30. April 1873. Min kjære Andersen! Naar De læser disse Linier, har De Gud være lovet overstaaet den store Rejse. Nu er De i det hyppigt besjungne, herlige Schweiz og har maaskee allerede coquetteret med den høje, slanke Dame, der aldrig bliver træt af at opholde sig paa Fjeldet under *le dent du midi*. Dog nej — kjender jeg Dem ret, har De en bedre Smag end at fortabe Dem i Beskuelsen af en saa kold og ubevægelig Skjønhed. Hvad der interesserer mig langt mere, er om De har seet og talt med Carl, og at jeg nu snart gjennem Dem kan faa Efterretning om, hvad De tror om hans daarlige Ben, hvorledes De finder han seer ud, om han føler sig tilfreds, og om De har set Prof. Dor i Bern. — Grev Moltke har gjort mig et langt Besøg, før han rejste til Stockholm for at repræsentere Kongen ved Kong Oscars Krøning. Han fortalte mig, at Japaneserne ikke havde udlagt en eneste Skilling her i Byen, men havde ladet Udenrigsministeriet betale Alt, — ikke engang Drikkepenge havde de betænkt de kongelige Kudske med. Saa kan man let nok rejse Verden rundt! De antager maaskee, at man overalt er besjælet af den østerlandske Gjæstfrihed, som de muligen selv udviser mod Fremmede. Men der er den Forskjel, at hidindtil er der ikke kommet mange Rejsende til deres hermetisk tillukkede Japan. — Hvilken Fryd for Bøgh at see saa mange Byer, man ellers kun flyver igjennem! Jeg haaber, at »Jomfruen« i Bern har været saa venlig at præsentere sig i det bedste Lys og ikke lunefuld har trukket sig tilbage i sit taagede Skjul. De levende

Jomfruer i Bern ere neppe saa undseelige, har jeg ladet mig sige!
 — — Deres oprigtigt hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Højbroplads. 5. Maj 1873. Min kjære, gode Etatsraad Andersen! Med inderlig Glæde modtog jeg idag Deres med saa stor Længsel ventede Breve. Jeg var begyndt at blive ængstelig, da det var saa længe siden, jeg havde hørt fra Dem. — Jeg synes, det er meget tilfredsstillende, hvad den rare Dr. Dor har sagt! — Dernæst Tak for hvad De fortæller om min kjære Carl. Hans Taalmodighed er sat stærkt paa Prøve, men det er en glædelig Adspredelse for ham, at han har faaet Dem at see og Udsigt til at turde besøge Dem paa Glion. — I den politiske Verden herhjemme har der været stærkt Røre. I Folkethingets Møde forleden, hvor Finantsloven skulde forhandles, varede Mødet til 2^{1/2} om Natten. Der spyedes Galde og onde Fornærmelser af et Medlem, Tauber, imod Ministrene, især mod Hall, der var nødt til at tage til Gjenmæle. »Jeg vil ikke taale,« sagde Hall, »saadanne Yttringer, som Taleren har brugt, — jeg afviser dem med Foragt og maa formode, at Formanden har overhørt dem, da han ikke har kaldt Taleren til Orden!« Herpaa svarede Krabbe til almindelig Forbauselse, at Ministerens Yttringer havde været langt haardere end nogen Andens. Der blev nu stærk Hyssen blandt Tilhørerne, og det endte med, at Formanden lod Tilhørerpladsen rømme, hvilket endnu aldrig er skeet og har vakt megen Forargelse. Idag er det Aarsdagen for Socialisternes Møde paa Fælleden og Førernes Arrestation, og de vil nu atter idag holde Forsamling paa Fælleden, hvilket Politiet ikke har forbudt. — De erindrere, at Fru Hall skulde have en Bazar for Valby; den fandt Sted tre Dage i forrige Uge. Da jeg ikke turde gaa ud i de Dage, havde Melchior bestemt at gaa derud og købe noget, men i Lørdags kommer Tjeneren ind og siger mig, at Gehejmraadinde Hall vil tale med mig. Da jeg kom ind i Salen sad hun i en morsomt udfordrende Stilling i Sophaen med Armene overkors og sagde: »Jo, De er rigtignok en lumsk Kone, saadan at narre os, — De har jo lovet os at komme!« Jeg forklarede hende, at jeg var syg, men at jeg alligevel nok skulde give mit Bidrag. Synes De ikke, at det ganske ligner Fru Hall? — Men Maden staaer paa Bordet, og Brevet skal bort! Mange Hilsner til Carl, Bøgh og Dem selv fra Deres hengivne *Dorothea Melchior*.

Vernez-Montreux. 8. Maj 1873. Kjære Fru Melchior? Idag er det Torsdag, Venne-Dagen i det Melchior'ske Huus paa Højbro-plads og ude paa Rolighed! Det er idag 8 Dage siden, jeg skrev Dem til, og idag har jeg Brev, Hjerte-Svar igjen; Brev fik jeg ogsaa fra Fru Scavenius. Hendes Søn er nu med Mogens Frijs i Tiflis og gaaer paa Jagt i de kaukasiske Bjerge, men kommer hjem i næste Maaned til Væddeløbene i Slagelse. Slig Tale vilde for 50 Aar siden have klinget som et Eventyr! — Vejret er desværre kommet i sit kolde Hjørne, Skyerne hænge som lange, vaade Gardiner ned om Bjergene, og min Slimhoste, som næsten havde forladt mig, er begyndt igjen, og vi maa daglig have i Kaminen. Vil Gud, da kjører Bøgh og jeg op til Glion paa Søndag for at blive der i 14 Dage, og deroppe haaber jeg at faae Besøg af Carl Melchior, hvis Been synes snart at være i god gammel Orden. — Jeg har endnu en uendelig Træthed, jeg mægter slet ikke at stige op ad nogen Højde. — Vil De bringe Hilsener til hele »Huset Rolighed«, Jomfruen, Pigerne, Tjeneren — hver især. Tænk — nu har jeg siden Afrejsen hjemmefra skrevet nogle og tyve Breve, men jeg faaer jo Brev igen, Æble for Pære, saaledes maa det være. — Naar venter De Anna og Louise fra England? Tænker De paa selv at rejse dem imøde, og hvad bliver der af Besøget paa Wiener-Udstillingen? — Igaar Morges, da jeg gik i Hotellets Have, fandt jeg en Firkløver, den betyder jo Lykke. Jeg vilde gjerne skrive paa det ene Blad: Sundhed, paa det andet: Venners Troskab, paa det tredje: en stor Lod i Lotteriet, og endeligt paa det fjerde: godt Humeur. Det Blad, som holder sig længst, veed jeg bliver Venners Troskab! Og nu lev vel! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

9. Maj. 1873. Tænk Dem min Overraskelse idag! Jeg træffer i min Stue Deres Søn, han var kommet fra Vevay, kommet med Banetoget for en Time siden, medens Bøgh og jeg var en lille Tour, og havde siddet og ventet hjemme paa os. Vi spiste vor Middag sammen, og jeg udbragte hans Forældres og Hjemmets Skaal og hviskede til ham:

Vort Hjerte i Glæde banker —
 Det veed nok, hvad det veed!
 Det flyver med alle Tanker
 Til Hjemmets Rolighed,
 Hvor Poppelpilen knejser,
 Og Blomster springe frem, — —
 Hvor vidt man i Verden rejser,
 Dejligst er Hjemmets Hem!

Siden drak vi en Skaal for Anna, hendes Helbred og Hjemkomst. I dette Øjeblik, Klokken er halv 6, gik han til Jernbanen fulgt af Bøgh, jeg havde ikke Kræfter dertil. Han har lovet atter at besøge os paa Glion. Det har idag, ved ham, ret været en glad Dag, og jeg føler Trang til at skrive dette strax. — Deres taknemlige
H. C. Andersen.

Rolighed. 15. Maj 1873. Kjære, gode Andersen! Tusind Tak for Deres kjærlige Opmærksomhed at meddele mig, at De havde Besøg af Carl; thi det glædede mig naturligtvis at høre, at han kan tage saa langt bort, da hans Been jo saaledes maa være lægt. — Maatte nu Deres kjedelige Hoste være bleven nede ved Foden af Bjerget, naar De slipper op til Toppen, og maatte Varmen gaa tilvejs med det samme. — Nu er vi da atter ude paa det kjære »Rolighed«. Haven seer fortryllende ud, og Deres lille Bøgetræ staar med fyldige Skud, saa at De har havt Held med det som med Alt, De planter i Jorden. — Jeg maa ikke glemme at fortælle Dem at Roligheds Besætning er bleven forøget med 14 Høns og en Hane, og De kan tro, det gaar lystigt til nede i Høns huset. Disse smaa Skabninger vil vise, at ogsaa de følge med Tidsaanden; der føres en formelig Krig mellem de forskjellige Nationer, og Chineseren har endogsaa troet sig berettiget til at spise Amagernes Æg. Alligevel er det hyggeligt at see Høns gaarden fyldt og at vækkes ved Hanegal — at sige, naar man faaer Lov til at lægge sig til at sove igjen. Iaftes havde vi den skønneste Solnedgang, der tog sig herligt ud oppe fra Deres Stue, og i dette Øjeblik falder en klar Solstraale paa Papiret, som om den vilde lægge Varme i de Ord, jeg skriver til Dem, kjære Andersen. Maatte De da ogsaa opfatte det saaledes! Maatte De fornemme, at jeg opsender inderlige Bønner med Ønsker om, at De snart fuldkomment vil gjenvinde Deres Helbred, føle Dem let i Sindet og komme, forynget og glad, tilbage til os, der skal modtage Dem med aabne Arme. Tænk som hidtil med Venskab paa Deres hengivne *Dorothea Melchior.*

16. Maj 1873. Fra Carl har vi idag faaet et langt Brev. Han er saa glad for Dem og Bøgh og holder saa meget af Dem. Jeg haaber, at det er gjensidigt. Han er en rigtig god og kjærlig Dreng. — I dette Øjeblik hørte jeg Hestetrampen, og da jeg gik til Vinduet saae jeg Prins Valdemar med to røde Tjenere efter sig.

Dersom han havde vidst jeg skrev til Dem, havde han sikkert sendt en Hilsen med. —

Hotel Righi Vandois. Glion 25. Maj 1873. Kjære, velsignede Fru Melchior! I Dag er det Søndagsvejr, — men det er ogsaa Søndag. Engelænderne holde Kirkegang nede i den store Sal, Psalmesangen lyder op. Jeg har i Dag gaaet min længste Tour, dog med en Deel Besvær opad. Der var en Duft af vilde Pindse-lillier, Hvidtjørnen prangede med sin Blomster-Snee, og Posten bragte mig tre Breve ved min Hjemkomst, eet fra Mathilde Ørsted, eet fra Carl Bloch og eet fra Dem, kjære Fru Melchior, — Deres var rigest paa Indhold; og paa Bordet stod en stor Bouquet af ud-søgte Blomster. Det var fra een af de unge Damer her i Hotellet. Alle komme de mig saa hjerteligt imøde, og snart tager Een til Montreux, snart til Vevay for paa Tydsk, Fransk eller Engelsk at købe et eller andet af mine Skrifter. — »Jeg troer og haaber, at Carl Melchior kommer i Dag!« sagde jeg til Bøgh, og neppe var det sagt, før Portneren mældte min unge Ven. I dette Øjeblik vandrer han med Bøgh om paa Terrassen; naar han nu, før Mid-dagsbordet, kommer herop, vil jeg bede ham skrive et Par Ord i Brevet. Der er han!

Ja! Her er jeg virkelig, kjære Mama! Du kan være overbevist om, at det morer mig mageløst at være sammen med Etatsraaden og Hr. Bøgh. Jeg finder, at Etatsraaden seer meget rask ud idag, og Varmen vil vistnok gjøre ham godt. Jeg selv har det godt. Bøgh hilser Dig, Papa og alle mine Sødskende. Snart mere! Din Dig hengivne Søn *Carl*.

26. Maj 1873. Nu sidder vist Carl, kjære Fru Melchior, ved sine Bøger i Vevay, og jeg sidder ved mit Skrivebord for at fort-sætte Brevet. — Jeg bliver her, om Gud vil, til den 2den Juni. Den iste er det Pindsedag, og da har Carl lovet at komme her op paa Glion. Jeg glæder mig til at see ham. Han og Bøgh komme saa godt ud af det sammen. Det er en sand Glæde, at vi ved Deres mageløse Godhed erholde »Dagbladet«. Bøgh og jeg sluge det strax ved Ankomsten hver Morgen Kl. otte, naar Posten kommer, — det er, som det kom i vante Gang, her ligesom hjemme. I Dag er der ikke en Sky paa Himlen, *dent du midi* lyser frem fra den klare Grund. Jeg har tilmorgen siddet netop som jeg i Vinter ønskede det, under et frodigt. bladfyldt Bøgetræ, Solen skinnede ind mellem Bladene, jeg tænkte og følte ret, hvor dejligt det er at

level! Gid, at De var her, om blot en Times Tid, De og alle Deres! Da telegrapherede vi efter Carl, Bøgh læste for Dem et smukt Digt, han har skrevet, og da skulde De aande den dejlige Sommerluft, — ja, hvor det vilde være en Drik for Frøken Anna! — Seer De Wil. Bloch, da fortæl ham, at Bøgh og jeg gaae i stor Forundring over, at han ikke skriver, — og skrive kan han, thi idag saae vi hans Haandskrift udenpaa et Brev fra Fru Sødring til Nic. Bøgh! — Deres trofaste, taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed. 29. Maj 1873 Kjære, gode Andersen! — — Jeg seer nu, at De tænker paa at forlade Glion. Vilde det ikke være det Bedste for Dem at blive der endnu nogen Tid i Ro uden at bruge nogen Kur? Jeg synes, efter mit Begreb, at dette var bedre end allerede nu at udsætte Dem for nye Anstrengelser paa Jernbanen. Jeg antager, at De raadspørger en Læge og følger hans Raad, — I Tirsdags kom Carl Bloch med sin Kone; De havde været i Rosenvænget hos Fru Heiberg, der ventede de to Døttre hjem fra Schweiz. De fortalte, at hun havde indrettet det yndigste lille Jomfrubur til dem og glædede sig usigeligt til deres Hjemkomst. Hvilken Lykke er dette Hjem ikke for disse Børn! — Idet jeg takker Dem for de smukke Stedmoderblomster, De har sendt mig, kommer jeg til at tænke paa et morsomt lille Tilfælde, som Anna Kjellerup havde igaar, da hun spadserede med Harriet i Haven og siger til hende: »Hvilken Blomst skal jeg nu tage med denne Gang fra Rolighed? Du veed, at jeg tager én med fra hvert Sted, jeg er.« Da saae de oppe i Træet, ved hvilket de stod, en Skade, der i samme Øjeblik nappede efter en yndig lille Æblegreen fuld af Blomster, og den faldt ned lige foran Anna Kjellerups Fødder. Var det ikke ganske pudsigt? Hvis det var hændet min Broder Martin, vilde han nok have sagt: »Af Skade bliver man klog!« Men jeg veed ikke, hvilken Lærdom man kan drage af en levende Skade. Maaskee kan De udfinde det, kjære Andersen. De har jo saa ofte studeret Fuglenes Natur og forstaaer dem som ingen Anden. — Hvor det vil blive et Savn for Carl, naar De forlader Glion; det har været hans kjæreste Tid, mens han har været i Vevay. — Gid De maa samle gode Kræfter og komme ligesaa fornøjet tilbage, som De nu er det! Da skal Ingen glæde sig mere end Deres hengivne Veninde *Dorothea M.*

Glion 29. Maj 1783. Kjære, trofaste Fru Melchior! Ingen i Verden er saa vedvarende god med at sende mig Brev, som De er det!

I denne Morgen modtog jeg igjen een af disse kjærkomne Skrivelser. — Vejret er nu koldt, jeg drikker min Mælk men kan ikke komme ud, vel hoster jeg ikke, men Slim og Trykken i Brystet fornemmer jeg igjen. Jeg føler en stor Træthed i alle Lemmer, har tungt ved at gaae, det forstyrrer Humeuret, og jeg tænker paa den kolde Tid, som venter mig hjemme; hvorledes vil det da blive? Det var skrækkeligt, om en Vinter, som den sidste, ventede mig. — Til Hans Majestæt Kongen skrev jeg allerede før De var saa venlig at minde mig derom, det laae mig saa levende i Hjertet, men det lignede Dem aldeles, Deres trofaste Omsorg for mig, at minde mig derom. Paa Lørdag sender jeg Brev til Kronprindsen, jeg haaber da, at det kommer i hans Hænder paa Fødselsdagen den 3. Juni. — Det er vaadt, Skyerne sænke sig nedover Søen, det er som hang der et kunstnerisk malet Forhæng, der vilde løfte sig for en Schakspears Tragedie, eller en Landskabs Scene for Dødstimen paa Golgatha. Jeg længes efter Solskin, efter Varme, efter et Besøg af min Musa, høre Stemmer fra Digtingens Land! Jeg hører kun mit Hjerteslag, og det slaaer tungt. Livet er smukt, Livet er kort, — ak, imorgen, imorgen, ja, det er Sorgen, staaer der i »Liden Kirsten« og tidt i mit Hjerte! Tak for det Solskin, De og Deres Mand have sendt og sende mig! Deres taknemligt hengivne *H. C. Andersen.*

30. Maj 1873. Kjære, fortræffelige Fru Melchior! Ingen stoler jeg mere paa end paa Dem, og jeg beder Dem at sørge for, at indlagte Brev til Kronprindsen kommer til Amalienborg eller ud til Charlottenlund, om Kronprindsen er der den 3. Juni. Jeg har ladet det ligge aabent, om De har Lyst til at læse det. — Vejret vedbliver at være raat, det sætter mig tilbage, det lægger sig over mit Humeur, og jeg synes, at jeg hver Dag bliver tungere i Lemmerne; jeg vil derfor skifte Opholdssted. Der er en hel Udvandring fra Glion, Folk fryse. Bøgh sidder i Stuen tæt ved og skriver i sin Dagbog; Breve faaer han ikke mange af, det er underligt, at Familien ikke betænker ham, men underligst, at den gode William Bloch, som i Begyndelsen af Rejsen var den rige Mand med at sende Breve, aldeles synes at have opgivet ham; Bøgh har skrevet, jeg har skrevet, og i mine Tanker staaer et lille Vers til ham:

William Bloch,

Havde jeg en milelang Stok,

Saa klappede jeg Dig nok

Paa Vennevis! —

Med Tankerne er han maaskee i Paris!

De maa ikke bede ham skrive til mig, men nok sige ham Verset, om det kan opmuntre ham. — Gud veed, om jeg kommer rask hjem, jeg troer ikke ret derpaa, men der er jo endnu flere Uger til Hjemkomstens Dag, og i flere Uger kan man baade faae en god Begravelse eller blive et nyt og bedre Menneske. Skee, hvad der maa, det forandres ikke, om man saa græd Blod. Lev vel! I Tanker er jeg med Brevet paa det hjemlige Rolighed. Hjerteligst
H. C. Andersen.

Genf. 3. Juni 1873. Kjære Fru Melchior! I Fredags glædede jeg mig til at overraske Carl med et Besøg. Vi kom til Vevay, men Carl var kjørt ud, blev der sagt. Vi kom tilbage paa Glion Kl. 6, og tænk nu min Overraskelse ved at see Carl der, ham vi først ventede Pindsedag, og endnu mere, Hr. Israel og Birgitte kom os imøde! De havde i tre Timer gaaget alene om deroppe. De glædede mig med at tage Deel i vor Middag. Altfor kort blev Besøget, — at jeg netop den Dag skulde være borte, jeg som i tre Uger altid blev hjemme! — Søndagmorgen modtog jeg Brev fra ham og Carl, de vilde den Dag rejse, vi fik dem ikke mere at see! Saa tog jeg en rask Beslutning og forlod Pindsemorgen Glion, hvor Kulden har sat mig tilbage. Hvad skal der blive af mig, hjælpes jeg ikke op igjen! Kulden virker strax paa mig, jeg bliver stakåndet, træt, Blodet stiger mig til Hovedet, og Benene ere som var de mør bankede. Paa Banegaarden her i Genf tog Jürgensen imod os. Bøgh er meget glad ved nu at see Genf. Var kun mit Befindende bedre, jeg havde troet at flyve fra Glion let som en Fugl, men i den sidste Uge frøs Vingerne aldeles døde paa mig. Vejret her er varmt og smukt. — Gid at jeg nu kun maa høre alt Godt fra Hjemmet og særligt fra det kjære »Rolighed«! Deres takn. heng.
H. C. Andersen.

Rolighed. 5. Juni 1873. Kære, gode Etatsraad Andersen! Jeg bliver altid glad, naar jeg seer Deres Haandskrift, — dog kan jeg ikke sige, at jeg var rigtig tilfreds med Stemningen i Deres sidste Brev. Det kolde Vejr havde bragt Dem ud af Ligevægten. Den kjære Bøgh fortæller mig, hvad jeg af egen Erfaring saa godt veed, at det er en sand Fest for Medrejsende at faa et Glimt af Dem, at De rejser som en fyrstelig Person, som »Digterkongen«, og bliver hædret som saadan. Det maa være dejligt at komme Verden rundt, at være kjendt og elsket af Alle. Der er faa som De. Men der

skal Sundhed til, vil De sige; ja, det er sandt, og Vorherre give sin Velsignelse dertil! Tab blot ikke Modet! — I Anledning af Deres Brev til Kronprindsen sendte jeg forleden Bud til Capitain Meldal, for at erkyndige mig om, hvor Kronprindsen fejrede sin Fødselsdag, men han var ikke hjemme. Jeg lod saa Tjeneren høre paa Amalienborg. Han kom just i rette Tid. Der var mange Breve, der lige skulde afsendes til Kronprindsen, og Deres kom altsaa forsegleet med. — Igaar Morges kom Louise og Anna hjem. Vi modtog dem paa Toldboden. Det var et frydefuldt Gjensyn, og nu er det for os Alle, som om de slet ikke have været borte. — Igaar forkyndte en længe vedvarende Salut, at Fregatten »Sjælland« skulde afgaa, og hermed gik Prinds Valdemar paa sit første Togt. — Vær hjertelig hilset af Deres hengivne *Dorothea M.*

Bern. 9. Juni 1873. Kjære Fru Melchior! Idag vilde jeg have rejst til Interlaken, men iaftes fik jeg Besøg af Dr. Dor, og hans Frue, og de bade mig begge saa venligt at lægge endnu en Dag til Opholdet i Bern. Det er første Gang siden ifjor, før min Sygdom, at jeg har lovet Nogen et Aftenbesøg, men Betingelsen er ogsaa, at jeg kommer halv 7 og tager hjem Kl. 9. Der kommer en Deel Venner af min Musa, og jeg har lovet at læse eet eller to Eventyr. I Freiburg blev Bøgh og jeg et Døgn, vandrede over begge Hængebroerne og tilbragte Aftenen i Kirken, hvor vi hørte det mægtige Orgel, vist det høreværdigste i sit Slags. Vi fik et heelt Tonemaleri fra Bjergene, det var som Skalmelodierne lød og Hyrderne sang, Uvejret brød nu løs, Tordenen rullede, Psalmesangen blandede sig deri. I Interlaken vil jeg fortsætte dette Brev. Dette er kun en Morgenhilsen fra Bjørnebyen Bern og Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Interlaken, 11. Juni 1873. Bøgh og jeg vare da i Mandags hos Dr. Dors, hvor vi begyndte med en stor Middag og min Skaal blev udbragt. Senere læste jeg den lille Pige med Svovlstikkerne og derpaa den grimme Ælling. Dors dejlige Børn bragte mig en Laurbærkrands og satte paa mit Hoved. Kl. halv ti kjørte jeg hjem men sov næsten slet ikke hele Natten, jeg var megt angrebet ved at læse de to Eventyr og tale med de mange Folk. Fru Dor med alle Børnene vare paa Banegaarden, da vi rejste. De bragte mig smukke Alperoser og stod i flere Minutter og kyskede paa Fingrene til mig, jeg var ganske bevæget ved at forlade de kjære Mennesker. Dor fandt, at jeg var særdeles gaet frem og lovede, at den Træt-

hed, jeg lider af, snart vilde forlade mig. -- Her i Interlaken laae »Dagbladet« til mig fra Dem, kjære Fru Melchior, og dernæst fik jeg hele syv Breve, mellem hvilke var eet fra Dem, og eet fra Kronprindsen, saa hjerteligt med Hilsener fra hele den kongelige Familie. Hils Deres Mand og Børn, særligt de to hjemkomne! Hvilken Glæde! Give Gud, at Frøken Anna maa føle sig vel og stærk; Solen skinne ind i hver Luftning hjemme, saa at hun ret kan aande og være glad! — Idag er jeg meget nerveus og er blevet ved at ærgre mig over den slette Opvartning her i Hotellet. Jeg ringede 7 Gange i en Time og maatte saa selv løbe ned af Trapperne; jeg blev meget heftig, og det hævner sig, fornemmer jeg nok! »Mælken« bruger jeg ikke meer; Bjergluft, Varme og godt Humeur, sagde Dr. Dor skulde hjælpe mig, men Humeuret bliver ikke altid opmuntret uden ved Breve hjemme fra. De, kjære Fru Melchior, er her den, som bedst sørger for Medicinen. — Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Luzern. 17. Juni 1873. Kjære Fru Melchior! Sidst hørte De fra mig i Interlaken. Dagen efter stod i »Dagbladet« en løgnagtig Artikel fra Amerika, den vedrørte mig, og i min sygelige Tilstand kunde intet værre hænde mig. Alt hvad jeg ved Ophold paa Bjergene havde opnaaet i Bedring er som fordunstet, jeg er aldeles sjælesyg. Jeg skrev strax herom til Bille, som den af mine Venner, der bedst kunde vide, om det var en Sag, jeg aldeles skulde lade glide hen, eller om der skulde og burde gives en Erklæring. Jeg bad Bille om at lade Dem læse Brevet, jeg sendte ham, hvor jeg udførligt har udtalt mig, og jeg vidste Deres Deeltagelse for mig. Tidligere end i Brunnen kan jeg ikke faae Brev fra ham. De maa endelig strax efter at have læst dette skrive et Par Ord til mig. Jeg er oprørt over al den Løgn-Tale, den amerikanske Referent har lagt mig i Munden. Det gjør mig ondt for Bøgh, der har et saa sammenfaldet, livskjed Menneske om sig. Han leer af den hele Sag, men jeg kan ikke bære det. Fra jeg læste det Nummer af Dagbladet har der ikke været en glad Tanke hos mig, kun Bitterhed og Livslede. Jeg føler, jeg er meget syg og ønsker kun jeg havde Ende paa det! Hvor i Verden kan og tør man dog opfinde saadanne Løgne, som lægges paa mig! Jeg har aldrig, som Referenten skriver, været sammen med Napoleon og hans Moder, aldrig seet Kejseren af Rusland og aldrig udtalt mig til Nogen, som

han lader mig tale! — — Lev vel! Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed. 20. Juni 1873. Min gode, kjære Andersen! — — Igaar fik jeg fra Bille sendt Deres Brev til ham og seer, at den dumme Artikel i Dagbladet har afficeret Dem i høj Grad. Jeg kan godt begribe, at De i Øjeblikket blev ærgerlig over den, men det var dog aldrig værd at spille mere end en flygtig Tanke derpaa. Ved første Øjekast føler man sig jo overbeviist om, at det er en opdigtet Conversation, og der er ikke ét Menneske i Danmark, der ikke kjender Dem nok til at vide, at De ikke har opvartet en fremmed Mand med slige Udtalelser. Han har villet gjøre sig vigtig med at have talt med Dem. Slaa nu blot Historien ud af Hovedet og vær overbeviist om, at intet Menneske tænker mere derpaa. Jeg kjender af Erfaring, hvor vanskeligt det er, naar man er i en nerveus Tilstand, at blive en Tanke kvit, som har berørt En ubehageligt, men saa gjælder det at kjæmpe haardt imod med en kraftig Vilje — og saa lykkes det omsider. Nu maa De love mig at gjøre Alt for ikke at forspilde den gode Indflydelse, som Opholdet paa Glion har havt paa Dem. Det vilde være Synd mod Dem selv, Synd mod Deres Venner og ikke mindst Synd mod Deres unge Rejsefælle, der har været lykkelig over, at det var faldet i hans Lod at føre Dem hjem i en saa betydelig Bedring, saa at De selv i Taknemlighed maatte erkjende, at Rejsens Maal var naaet. Og saaledes vil det med Guds Hjælp ogsaa gaa, naar De nu søger at adsprede Dem og med Ligevægt i Sindet nyder alt det Herlige, som De er omgivet af. Lev nu vel og vær ved godt Mod! Deres hengivne Veninde *Dorothea Melchior.*

Brunnen. 25. Juni 1873. Kjære, velsignede Fru Melchior! Iaftes overraskedes jeg ved at modtage Deres kjære Brev. Tak og atter Tak for den Sum af Hjertelag og Venskab, De forunder mig! Jeg vil haabe, at mit Brev til Deres Mand er indtruffet netop Fstedagen. Bøgh og jeg fejrede den med, at jeg tog en Vogn og om Formiddagen kjørte op til Hotellet Axenstein, der er bygget paa Frohnalp, og senere ved Middagsbordet drak vi Skaalen i Champagne, først Deres Mands, derpaa Deres! Paa mit Bord prængede Alperoser, Vertinden havde sendt mig, jeg lægger een her i Brevet, en Hilsen fra Fstedagen. — Bille var saa hjertensgod strax at skrive mig til, og den dumme Løgnhistorie fra Amerika er nu næsten fordunstet.

— Jeg begynder at kunne gaae længere, end jeg iaar har kunnet det. Forleden gik jeg til et Nonnekloster, man siger der er en Fjerdingvej der hen; er dette Sandhed, da har jeg frem og tilbage gaaet en halv Miil, men jeg var ogsaa træt; hertil kommer, at der er gaaet Hul paa mit Smalbeen, det brænder og svier. Jeg havde en rød Plet der og viiste Hornemann den før jeg rejste, han bad mig aldrig tænke paa den og ønskede mig flere! Jo Tak! — Hils alle Kjære i det velsignede Rolighed, Jomfruen og Folkene! Dem og Deres Mand taknemlige Hilsener! Deres *H. C. Andersen*.

Rolighed. 29. Juni 1873. Kjære Andersen! Tusind Tak for de hjertelige Tanker, De sendte os paa Fødselsdagen og for Skaalen, De tømte for min Mand og mig. Det maa som Klokketoner have ringet for Deres Øren, thi ved den Tid, da vi vidste, at det var Deres Middag, drak vi paa Deres Sundhed og havde en Fornemelse af, at De netop samtidig tænkte paa os. Det glædeligste ved Deres Brev var dog den gode Stemning, som gik igjennem det. Jeg har ikke opgivet Haabet om, at De endnu paa denne Rejse vil faa Besøg af Deres Musa, ja, jeg er vis paa, at hun ofte har været tilstede, men at De blot ikke har havt Stunder til at beskæftige Dem med hende. Men naar vi nu med Guds Hjælp atter have den Glæde at gjensee Dem, og De kommer i Ro oppe i Deres venlige, lille Stue, hvorfra De, kjæreste Andersen, har sendt saa mange, smukke Tanker ud i Verden, da vil det Oplevede træde tydeligt frem, den hjembragte Frugt modnes, og De vil derved berede Deres talløse Venner en stor Glæde. Gud skjænke sin Bistand til, at vi maa beholde Dem iblandt os endnu i mange, mange Aar og give Dem Sundhed og lade Dem bevare Deres Aandsfriskhed! — Klokken er 4, de unge Piger sidde nede i Haven under Poplen og arbejder og læser; de have flere Gange sendt Deputationer herop for at anmode mig om at komme ned, men først maatte jeg passiare med Dem. — Det morede mig forleden at faa sendt fra Henrik Ibsen hans Kort med en hjertelig Hilsen og Tak for bans Besøg i sin Tid paa »Rolighed«, hvis samtlige Beboere hilse Dem, men især Deres hengivne *Dorothea M.*

Ragatz. 29. Juni 1873. Kjære Fru Melchior! Efter 10 Dages Ophold i Brunnen rejste vi til Richterswühl ved Zürichersøen og gik med Dampskib til Rapperswühl, her blev vi Natten over. Aftenen frembød et helt stemningsfuldt Billede. Oppe ved den

gamle katholske Kirke, hvis Mure prangede med Billeder, vare en Mængde pyntede Grave, mellem hvilke glade Børn legede og sang; tæt ved stod en stor Kjælderdoor aaben til en mægtig Hvelving opfyldt med tusinder Dødningehoveder og Menneskeben, lagte i Hob paa hinanden, udenfor blomstrede Roserne, Børnene legede, det var en egen Modsætning. Solen gik ned og malede Skyerne røde, ude sejlede to Schweizerpiger i deres flade Baad, medens Aftenklokkerne ringede. Formiddagen derpaa kørte vi til Ragatz ind i det store Hotel »Quellenhof«, dyrt er her. Varmen her har strax virket paa mig, saa at jeg i imorges ikke fik Kaffe med Mælk men Sallep med Portviin, De vil altsaa forstaae, hvorledes jeg har det i Dag. — Imorgen gaae vi til Chur. —

Chiavenna. 4. Juli 1873. Kjære Fru M! Der kom intet Brev til mig i Chur; jeg haabede det saa vist og vilde ikke slutte dette Brev, før jeg kunde takke Dem for Deres Skrivelse. — Meest for at glæde Bøgh tog jeg en rask Beslutning, at lade ham see ind i Italien, og da Vejen over Splügen er for smuk til at see den fra et Vindue i en Deligense, lejede jeg en Vogn, der i tre Dage skulde føre os til Collico, vente paa os der, medens vi i to Dage vare paa Lago maggiore og da igjen paa tre Dage bringe os til Chur; det er jo en heel Udgift. men Bøgh har aldrig seet Italien, og jeg lever neppe at komme her oftere — altsaa denne Gang for at sige *addio bella Italia!* — —

Samaden. 6. Juli 1873. Kjære Fru Melchior! — — Jeg havde lejet en aaben Vogn og vilde ind i Italien. Den første Dagsrejse fra Chur til Splügen angreb mig stærkt. Næste Dag var jeg styrket, Luften kjølig, og vi gik lige til Chiavenna hele elleve Timers Fart; jeg var træt, og Varmen blev snart infernalsk. Næste Dag holdt Vognen for Døren, men Egnen er sumpet, Millioner store Fluor med giftige Bid omsværmede Vognen og kastede sig over vor stakkels Hest, saa at den blev aldeles rasende, vilde rive sig løs og jage afsted. Der kunde have skeet en stor Ulykke. Bøgh kom først af Vognen og derpaa Kudskens. Bøgh havde sin Nød med at holde det vilde Dyr, Kudskens hjalp mig af, men nu slog Hesten ud til alle Sider, og vi maatte vente, at Vognen blev sønderplittet, Hesten vendte om mod Chiavenna og tog Fart med Kudskens, der ikke slap den, men nu maatte Bøgh og jeg vandre i den hede Sol mellem hvide Mure, ikke et Træ skyggede og vi havde en god Fjerdingmiil til Byen, hvor jeg dyndvaad, Vandet dryppede fra mit Haar, kom ind i Hotellet og svøbte mig i Plaid; nu laae jeg hele

tre Timer udstrakt paa Sengen. Kudsken kom med en anden Hest, men nu havde jeg aldeles ikke Kræfter til at gjentage Farten. Jeg tilbød Bøgh at rejse til Bellagio, men han var ikke at overtale til at forlade mig. Natten var forfærdelig med Varme. Vi besluttede at vende om, Kudsken foreslog, at vi lagde Vejen gennem Graubünden, vi fik da smukke Sneebjerger at see og en Deel af Schweiz, den eneste hvor jeg aldrig har været. Bøgh gik glad ind derpaa, og jeg troer ikke han har tabt ved Ombytningen af Rejseplanen, nu har han faaet et større afrundet Billede af Schweiz. I Chur haaber jeg at finde Brev fra Dem, det er nu længe siden jeg hørte et Ord. — — Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Chur, 9. Juli 1873. Kjære Fru Melchior! Igaar kom Bøgh og jeg her til Chur og nu gaaer det hjemad nordpaa. Jeg har faaet en Skrivelse fra Hornemann, der synes at det er mig bedst at blive ude hele Vinteren og foreslaaer mig et Ophold paa Korfu, men det vil jeg aldeles ikke, nu længes jeg hjemad, hvor jeg ogsaa maa aflevere Bøgh, som troligt har fulgt mig og har været mig i meget til Gavn og Glæde; men det er underligt med vor Tids unge Mennesker, de ere slet ikke morgenduelige. Bloch var det vanskeligt at faae vækket, og maatte vi tidligt op, følte han sig syg om Formiddagen. Bøgh bliver ikke syg men ordknapp; men saaledes ere nu Menneskene, gid jeg ikke selv havde større Fejl! — Iforgaars forlod vi Samaden. Ved den lille By Bergen mødte vi paa Landevejen en Spadserende med to Smaadrenge, — hvem var han? Condittoren Gianelli fra Kongens Nytorv i Kjøbenhavn! Han er barnefødt her. Det var med stor gjensidig Glæde vi hilsede paa hinanden. — Vil De glæde mig med Brev til München? Jeg veed ikke, om jeg kommer til Dresden, da der skal være Cholera. — Deres taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed, 12. Juli 1873. Kjære, gode Andersen! — Tak for Deres Beskrivelser fra Chiavenna, Samaden og Chur! Det var mageløs heldigt, at den lille Episode med Hesten forefaldt, forinden De var kommen længer paa Vej, og jeg fandt det meget pudsigt, at den kom til at afgjøre Deres Skjæbne, saa at De kom til Graubünden istedetfor Italien. Den Deel af Schweitz skal jo være særlig imponerende. Det er Skade, at De ikke kan see vor Have i Rosenflor; det er et sandt Pragtsyn. Deres lille Rosentræ staaer grønt, ja, alt hvad De har plantet og saaet, kjære Andersen, kommer frem i en Yppighed og Fylde, der er ejendommelig. — I Torsdags havde vi

vore Gjæster tidligt paa Dagen. Der var dækket et langt Bord udenfor Billardstuen, og yndigt saa det ud med de mange smaa Glas med de velbekjendte Buketter i. Jeg haaber, De ved Deres Hjemkomst vil være saa vel, at De uden Anstrengelse skal kunne overtage Deres vante Bestilling som Blomster-Decorateur; det forstaar De saa udmærket. Tak for de dejlige Alpeblomster, som fulgte ogsaa denne Gang med Deres Brev. — Anna har havt det lidt bedre i de sidste Dage. — Tag nu tiltakke! De vil ikke læse mine Hastværksbreve med kritiske Tanker men med den kjærlige Overbærenhed, jeg altid har sat min Lid til. Deres hengivne *Dorothea M.*

Det blev mere og mere tydeligt, at den Bedring, der en kort Tid havde vist sig i Andersens Tilstand, var illusorisk. Alle Sygdomstegnene fra den foregaaende Vinter melder sig paany og i en foruroligende Grad. De efterfølgende Uddrag af hans Breve mod Rejsens Slutning til Fru Melchior — hvis tilsvarende Skrivelser fra disse Dage desværre synes at være bortkomne — vidner om, at han ikke har kunnt genvinde sine Kræfter, og at han selv mistvivler om nogensinde at skulle blive rask. Lægerne tilraader ham at vende hjem snarest, og hans Tanker kredser bestandig om Døden. Hans Længsel staar nu kun efter at naa tilbage til Danmark og fremfor alt efter at gense »Rolighed« og den Veninde, der baade i Glæde og Sorg er bleven ham uundværlig.

Augsburg, 12. Juli 1873. Kjære Fru Melchior! De og Deres er hver Dag i mine Tanker; men det ligger jo nær, at Hjemmets Hjem er levende hos Een, naar man er borte derfra. — Forleden fik jeg Brev fra Jonna Stampe, hun meldte mig sin Broder Ejnar Drewsens Død. I Brevet til mig var Hilsen fra Fru Drewsen: »Andersen har altid holdt af Ejnar! Min stakkels, stakkels Ejnar!« Nu vil hans gamle Billede dukke op! Levende staaer hans kærlige Sind for mig, og glad er jeg ved at jeg to Gange har kunnet føre ham til Udlandet, lade ham see Tyrols Bjerge og megen Guds Dejlighed. Han var en af de omgængeligste af dem, jeg har ført med paa Rejse. Det ligger i vor Ungdomsnatur at være lykkelig ved at rejse ud men tung, naar der vendes hjemad; jeg selv havde det i min Tid med at være inderlig bedrøvet, jeg vidste jo, jeg kom hjem for at kritiseres ubilligt haardt og prøve tunge Dage Hver har det paa sit Sæt. Nu er jeg snart ved Enden af Livs-Rejsen, Belysningen paa den er milde Øjne, og den har jeg fornummet ude og hjemme.

München, 13. Juli. Her laae Brev til mig fra Dem, velsignede Fru Melchior. Hvorledes skal jeg takke Dem for al Deres Trofasthed! Hvor jeg denne Gang har længtes efter en Skrivelse! — Bøgh er aldeles opfyldt af Münchens Herlighed. Hos Kaulbachs blev jeg inderligt modtaget og fik Indbydelse for Bøgh og mig i hans Hjem imorgen Middag; det synes, som jeg derved har beredt Bøgh en stor Glæde. — I Dag modtog jeg Brev fra den Dame, Clara Ballin, der overtog Frk. Hallagers Værelser. Hun tilbyder mig disse til October for 40 Rdlr. maanedlig og ønsker snarest Svar. Jeg kan aldeles ikke tage Bestemmelse, da jeg først i August, September maa see, hvorledes mit Befindende er, og om jeg bliver nødt til at rejse ud igjen. Jeg er meget svag, ja, tænk, for en halv Time siden da jeg gik til Vinduet, sank jeg saa aldeles sammen, at jeg var ved at besvime. Jeg har vistnok været for bevæget ved Modtagelsen hos Kaulbachs. — Hjerteligst, Deres takn.
H. C. Andersen.

Den 15de og den 17de Juli skriver Andersen fra München og Nürnberg to bekymrede Breve til Fru Melchior. De findes trykte i Billes og Bøghs Samling og efterfølges af nedenstaaende Skrivelse, der er den sidste, han sender hende fra Udlandet:

Hannover, 22. Juli 1873. Kjære Fru Melchior! Senest skrev jeg fra Nürnberg og lagde i min Skrivelse en dejlig Rose fra Kaulbach. De saae vistnok, at jeg var meget forstemt over mit Befindende, det Bøgh ikke ret kan bedømme; han seer alt i Rosenrødt, maaskee for at trøste mig. Det var en meget piinlig Rejse fra Nürnberg til Bamberg, jeg maatte to Gange efter Lægens Raad tage Opium. I en Uge havde jeg Intet nydt uden Risengrød, Havresuppe og Opium, Kræfterne ere aftagne og Blodet stiger mig til Hovedet strax naar jeg rejser mig fra en Stol, saa at jeg maa holde mig fast for ikke at falde. Vi rejste til Eisenach for at Bøgh kunde faae Wartburg at see. Han var glad ved at høre at Digteren Fritz Reuter boede her, ja, havde bygget sig udenfor Byen en stor Villa. Det kan den Poet! Jeg er ikke blevet stillet saaledes og har dog maaskee ligesaa stor Betydning og et ganske anderledes verdensstort Publicum! Jeg gav Bøgh et af mine Kort til ham, og Bøgh blev hjerteligt modtaget. — Næste Morgen lejede jeg en Vogn op til Wartburg, men da vi var saa temmeligt deroppe, holdt Vognen, længer turde ikke kjøres; det stejleste Stykke

var tilbage. Jeg ansaae det for en Umulighed at naa derop, men efter stor Anstrengelse kom jeg til Slottet, hvor jeg sank aldeles sammen. Derpaa besøgte vi Reuter i hans rige Huus. De vare meest opfyldte af »Nur ein Geiger«, den Bog havde trøstet ham i hans Fængselstid, sagde han. — Overmorgen gaaer det, om Gud vil, til Fredericia, og er der et godt Hotel i Middelfarth, bliver jeg dér et Par Døgn. Sjæleligt har jeg det godt, men den Mathed, jeg føler, er saa stor som den var i Vinter. Hjerteligst, Deres heng. takn. *H. C. Andersen.*

Før Andersen den 28. Juli 1873 ankom til »Rolighed«, vexledes følgende to Breve mellem ham og Fru Melchior:

Rolighed. 23. Juli 1873. Kjære, gode Andersen! Det er overflødigt at forsikkre Dem, at De til alle Tider er hjertelig velkommen paa Rolighed. Grunden til at jeg havde nævnet August som den Tid, da jeg bedst kunde modtage Dem, var ikke saa meget Tilstedeværelsen af de mange Gjæster, men den, at min kjære, lille Patient optager saa meget af min Tid og især, at hendes Tilstand fordrer stadig frisk Luft, saa at hun, naar Vejret tillader det, helst nyder alle sine Maaltider i det Frie, og det var da med Hensyn til Dem, kjære Andersen, der maaskee ikke kunde taale dette, at jeg havde Betænkeligheder. De maa forstaa, at jeg hellere end nogen Anden seer Dem som Gjæst. Jeg vil nu haabe, at det skal staa i min Magt at indrette det efter begge mine »kjære Børns« Bedste. (De veed jo, at man undertiden benævner Dem min ældste Søn!) Og jeg vil haabe, at De uden Gène kan stige opad Trapperne til Deres Stuer. Vær hjertelig hilset af Deres hengivne *Dorothea M.*

Middelfart. 26. Juli 1873. Kjære Fru Melchior! Jeg sidder her mere ynkelig end jeg har været paa hele min Rejse. Med stort Besvær naaede jeg Slesvig, og da jeg igaar morges skulde bort, var jeg saa afkræftet, at den Mælk jeg tilmorgen nød, maatte jeg som Søsyt miste, og da jeg naaede til Banegaarden, vare alle første Klasser opfyldte paa den bageste nær, som kun gik til Flensborg; jeg naaede Vognen men sank aldeles sammen foran den, og det var kun ved Bøghs Bøn og Løfte om Taknemlighed, at jeg blev saa godt som baaret ind i Vognen. Det var den besværligste Dag paa Rejsen. I Fredericia kom jeg med Besvær paa Dampfærgen til Strib, her blev jeg hjertelig modtaget af Biskop Engelstoft, og en stor Deel unge Piger bragte mig friske Blomster, en Vogn holdt til

mig fra Hotellet. Men jeg maatte straks frabede mig ethvert Besøg. Idag har jeg ikke kunnet forlade mit Værelse, mine Been vakle under mig, og mine Hænder ryste, for Resten føler jeg ikke til nogen Slags Sygdom, men er saa træt, saa uendelig træt! Det bliver vel bedre i Stilhed og Ro paa Rolighed. Deres hjerteligt heng.
H. C. A.

Det var paa høje Tid, Andersen var kommen hjem for paa »Rolighed« at nyde den fornødne Pleje. Hans Legemskræfter var ganske udtømte. Lægerne paabød ham den største Forsigtighed, det blev ham forbudt at forlade sine Værelser i de første Dage, og til hans store Fortrydelse ansaa man det for nødvendigt at ansætte en Vaagekone, der stadig var om ham. — Den Lejlighed han havde opsagt i Nyhavn hos Frk. Hallager, da han begav sig paa Udenlandsrejen med Bøgh, var i Mellemtiden bleven overtaget af Frk. Ballin, og han havde omsider — dog uden at føle nogen Glæde derved — besluttet sig til at rykke derind paany. Af Hensyn til sin nedtrykte Tilstand blev han alligevel foreløbig boende paa »Rolighed«, ogsaa da Melchior's fra den 14. August til den 4. Sept. gjorde en Rejse til Ostende. Et Uddrag af de Breve, han under deres Fraværelse sender dem, vil give Indtrykket af hans aandelige og legemlige Befindende.

Rolighed. 15. Aug. 1873. Kjære Fru Melchior! Det var mig tungt at sige lev vel til Dem og Deres Mand, da De igaar forlod os. »Ingen veed hvad imorgen skeer!«, de Ord synger og suser mig ideligt for Ørene. Strax da De var borte, følte jeg mig aldeles udmattet og maatte see at komme i Ro; da gleeed i det Samme Dampskibet forbi »Trekroner«, det maatte, efter Tiden, være det Fartøj De var ombord paa. Jeg skyndte mig ud paa Altanen, svingede med mit hvide Lommetørklæde saa længe som jeg troede at det kunde øjnes, og jeg havde det stille Haab, at De maaskee dog fra Skibet saae henimod »Rolighed«. I Nat var det dejligt Maaneskin, jeg tænkte paa Dem. — I Formiddags kørte jeg med Anna og Harriet ud ad Strandvejen. Det var første Gang jeg var ude i Luften, siden jeg nu paa tredje Uge har spejdet efter de grønne Træer oppe paa Altanen. Strax angreb Luften mig saaledes, at jeg var ved at falde isøvn, men siden havde jeg saa godt af den. Jeg har stadigt ondt ved at synke og min Hals og Tunge er, som de var kalkede. — Vejret er smukt, Solen skinner, men jeg har ikke seet Besøg. — Brødrene Bloch ere i Holland; de synes at have vanskeligt ved at gjøre sig forstaaelige for Hollænderne. Gadedrengeene lee af dem, naar de lave hollandsk Sprog. Hvorfor tale de

ikke Tydsk eller Fransk? Og hvorfor tale de med Gadedrengene? — Hils nu Deres trofaste, kærlige Mand og lad mig snart høre fra Dem. — Deres hjerteligt hengivne *H. C. Andersen.*

Rolighed. 20. Aug. 1873. Kjære Hr. og Fru Melchior! — — — Jeg har i de sidste Dage følt mit Sind meget nedtrykt, især gruer jeg ved Tanken om at fløtte ind i mit gamle Sygehuus i Nyhavn og der gaae Vinteren imøde. Jeg skrev igaar herom til Dr. Hornemann, og han kom strax i Dag herud og var saa mageløs deeltagende, gik saa levende ind i min hele Stemning, at Taarerne løb ham ned over Kinderne, han trykkede mig i sine Arme, kyskede mig, det gjorde mig saa mageløs godt; en saadan Læge gjør ved sin Nærværelse mere Gavn end det hele Apothek. Strax efter kjørte jeg med Anna om ad Langelinie og gjennem Byen, og det gjorde mig vel at komme ud. Anna var saa sød og hjertensgod. — Nyt har jeg ellers ikke at mælde; Skibene glide forbi min Altan, og Dagene glide med, imorgen er det allerede otte Dage siden De forlod os, og paa Mandag fire Uger siden jeg kom her. — Deres inderligt taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed. 25. Aug. 1873. Kjære Fru Melchior! Det er i Dag Frk. Annas Fødselsdag, hun seer saa frisk og blomstrende glad ud. Flaget vajer, og Vandet springer paa den grønne Græsplet. — Med mit Befindende gaaer det meget langsomt fremad. Hornemann siger, at det er Hjertenærverne, som ere angrebne, at een eller anden Sag har stærkt rystet mig; sidder jeg ganske stille, da føler jeg mig snart ganske vel, men hver stærk Bevægelse bringer en Mathed over mig, der alene udgaaer fra Hjertet. Maven er i bedste Orden, men Hjertet og Humeur ilde. Jeg gruer for at fløtte ind til Nyhavn og bliver derfor herude til Deres Hjemkomst; jeg vil saa gjerne være sammen med Dem og Deres Mand een Dag efter at De ere indtrufne. Fra Frøken Ballin fik jeg i Dag Brev om Indfløtning og forskjellige arrangements, som synes mig nye, ufor nødne Udgifter og Plager, og jeg har faaet endnu meer imod Nyhavns uhyggelige Hjem. Hils kjærligt Deres Mand! Hjerteligst Deres hengivne *H. C. Andersen.*

Dagen efter Melchior's Hjemkomst fra Ostende flyttede Andersen ind i sin gamle Lejlighed i Nyhavn. Han var vedvarende syg og med Sygdommen fulgte, som altid, en Mængde indbildte Bekymringer og sære Griller, f. Ex. Ængstelse for sit Udkomme. Han føler

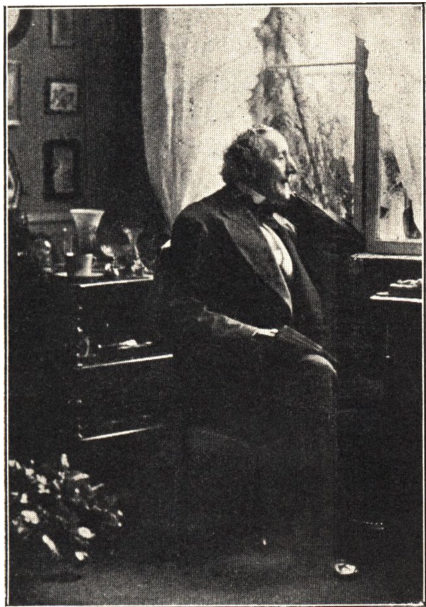
Livslede, ønsker sig Døden og hænger dog ved Livet, og uagtet sin store Svækkelse er, som før, hans Trang til at se Mennesker om sig saa stærk, at han, saasnart han blot nogenlunde kan taale det, deltager i selskabelige Sammenkomster. Til de øvrige Sygdoms-Symptomer følger sig i denne Periode et nyt, idet hans Fødder hovner op, sandsynligvis en Begyndelse til den Vattersot, der blev en af Aarsagerne til hans Død. Han ved godt, at han helst burde ligge tilsengs, men dette er hans Natur ganske imod, og han paa-
staar, at et Sygeleje blot vil gøre ham endnu svagere. Hans ødelagte Nerver fremkalder hyppigt en Mangel paa Selvherredømme, som han et Øjeblik efter, under heftig Graad, beder om Tilgivelse for som et angrende Barn. Det virker beroligende paa hans Sind, da Melchiors efter et usædvanlig langt Ophold paa »Rolighed« endelig tager ind til deres Vinterbolig paa Højbroplads, saa at Afstanden mellem dem og ham forkortes. Thi deres hjertelige Omsorg for ham er og bliver hans bedste Trøst. Et af de faa, kortvarige Lyspunkter i den trange Vinter indtræffer et Par Dage senere, da han for første og eneste Gang i sit Liv vinder i det svigefulde Lotteri, til hvilket han i mange Aar har knyttet Haabet om at komme til Penge, men altid forgæves, hvilket i Dagbogen fremkalder hans idelige Beklagelser. Nu tilsmiler Lykken ham med en Smule Gevinst. Men ogsaa denne Glæde forbittres af hans unødige Ængstelser:

Lørdag 15. Nvbr. 1873. Mit Nummer 41214 kom ud. Besøg af Eduard Collin, han vidste ikke noget om min Gevinst. Jeg havde idag sendt ham Brev herom og yttret min Frygt, at Boye maaskee havde ombyttet Seddelen, og at jeg saaledes gik glip af de 500 Rdl.

Enhver nok saa ringe Sindsbevægelse fremkalder hans Taarer. Da Moritz Melchior i Slutningen af November bringer ham de sidste grønne Grene som en Hilsen ude fra »Rolighed«, maa han græde, og da Fru Melchior Juleaften overrasker ham, ligesom det foregaaende Aar, ved i hans Forstue i Nyhavn at have dækket et Festbord for ham med smukke Gaver, brister han i Graad, da hun lukker Døren op, og Julelysene straalere ham imøde.

Til trods for den korte Vej mellem Nyhavn og Højbro og til trods for Fru Melchiors hyppige Besøg hos Andersen, vexles der i denne Vinters Løb mange Smaabreve imellem dem. Altid er hun den trofaste, kærlige Veninde, den der fremfor nogen Anden bestandig søger at opmuntre og glæde ham. Et Exempel skal anføres her. Den 27. Nvbr. har Andersen sendt hende en mismodig Billet, -- han har Smerter omkring Hjertet, -- han har Aandenød, -- nej, han kommer sig aldrig mere, det fornemmer han saa sikkert, -- Alt staar saa mørkt for ham, og han tør ikke følge hendes Indbydelse om at komme til Middag. Saa skriver hun til ham følgende lille Epistel, der bringer ham Trøst og ombestemmer ham:

Højbroplads. 27. Novbr. 1873. Min kjære, gode Andersen! Det bedrøver mig at see igjennem Deres kjære Linier, at De ikke befinder Dem vel idag, og det er mig en stor Skuffelse, at De ikke kommer her til Middag. Jeg havde glædet mig saameget til at see Dem, og De vilde som sædvanlig have truffet gode Venner. Mit Bud maa imidlertid have krydset Deres og vil have bragt Dem den Besked, at jeg ventede Dem sammen med Deres to unge Venner Oksen og Weber. Hvad mener De nu om at tage en anden Bestemmelse og forsøge, om det ikke kunde bringe Dem i bedre Humeur, naar De kom lidt ud af Deres vante Folder og sad paa Højbroplads i den hyggelige, varme Stue med gode Venner som Carl Bloch, Jønckes og nogle unge Piger? Forsøg det, kjære Andersen, hvis De troer at kunne gjøre det uden at have Skade deraf. — I Haab om at see Dem er jeg Deres oprigtigt hengivne Veninde *Dorothea M.*

H. C. Andersen. 1874.

Ved Foraarstid 1874 syntes Andersens Helbred at bedres lidt. Den 2. April fejredes hans 69aarige Fødselsdag ved en Middag hos Melchior's, hvor han var »i en stille glad Stemning«, selvom han havde været

»alvorsfuld om Morgenen ved udenfor Vinduet at se et Skib med Dannebrog paa halv Stang; det var Dødstegnet, og jeg tog det som et ondt Varsel«. Om Formiddagen faar han Meddelelse om, at han er udnævnt til Konferensraad. »Den kjære, velsignede Konge har igjen villet forunde mig en Glæde.«

Henimod April Maanedes Slutning er han for første Gang efter halvandet Aars Forløb i Theatret, og i Maj føler han sig endelig rask nok til at følge Grevinde Holsteins Indbydelse, og han tilbringer da Tiden fra 23. Maj til 18. Juni paa Holsteinborg, hvor-efter det er hans Hensigt at aflægge et Besøg paa Bregentved hos Grev Moltke.

Holsteinborg. 23. Maj 1874. Kjære Fru Melchior! Kun et Par Timer har jeg været her paa Holsteinborg, men jeg vil skrive strax. De maa dog snarest høre at jeg i god Behold er kommet herud. Jeg udholdt fortræffeligt Jernbanefarten, var rigtignok svimmel, naar jeg traadte ud af Vognen, men det gik over. Jeg blev paa det hjerteligste modtaget her og har faaet den gamle Grevindes to Værelser med Udsigt til Haven og Stranden. Jeg er glad ved at være her, men nogle Tanker pine mig lidt; jeg har følt mig ilde berørt i Hjemmet. Jeg er, som De veed, meget tilfreds med Frøknerne Ballin; men jeg synes ogsaa, at jeg meget ordentlig betaler for mig, 40 Rdlr. om Maaneden for tre Værelser og Opvartningen; hvad jeg ellers modtager betaales særskilt. Men nu siges mig, at jeg maa betale for hver Maaned 5 Rdlr. mere, det er altsaa paa et Aar et Tillæg af 60 Rdlr. Det berørte mig ubehageligt netop at disse Penge lagtes paa idet jeg i det mindste en heel Maaned er borte og Frøknerne ingen Ulejlighed have med mig, ikke levere Lagner og Haandklæder. Jeg betalte naturligviis strax det Forlangte, men det har ærgret mig! har jeg Ret eller Uret? Jeg veed nok Alt bliver dyrere, og at det ikke kommer Sagen ved, at mine Indtægter blive ved det gamle. Men skal Udgiften saaledes voxe, har jeg kun at trøste mig med, at mine Leveaar endnu ikke ere mange, saa at min lille Formue netop kan holde anstændig ud til Begravelsen. Dette Paalæg i den sidste Time har jeg slet ikke syntes om. Det skal glæde og berolige mig, om De kan bevise mig jeg har Uret. — Gid, at De kunde see, hvor smukt jeg har det med Blomster og friske Bøgegrene, men Ild i Kakkelovnen er nødvendig, jeg fryser, og ude blæser det voldsomt.

24. Maj 1874. Pintsemorgen. I Nat sov jeg urolig og havde nogen Smerte, jeg er stadigt svimmel og har endnu ikke været ude i den Luft, som skal styrke mig. Excellensen besøgte mig i dette Øjeblik og bragte mig en Hilsen fra H. M. Kongen, hvem han havde fortalt at jeg var paa Holsteinborg. Deres inderligt taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed. 25. Maj 1874. Min kjære Conferentsraad Andersen! — — For rigtig at komme til Kræfter er det nødvendigt at have Ro i Sindet, og derfor gjør det mig saa ondt at høre, at De har følt Dem ilde berørt af de Meddelelser, som Frk. Ballin saa sig nødt til at gjøre Dem forinden Deres Afrejse. Frk. Ballin har i

Lørdags fortalt min Mand, at hun af sin Vært havde faaet et saa betydeligt Paalæg paa sin Huusleje, saa at hun med sin bedste Vilje ikke saa sig istand til at bestride det, og at hun var meget kjed af at maatte forlange en forhøjet Betaling af Dem. Jeg er overbeviist om, at det ikke er Prelleri, men, som De skriver selv, Alt er blevet dyrere, Folkelønnen stiger, og hvad skal hun saa gjøre, hvis hun ikke vil leje en mindre god Lejlighed, som ingen af Parterne vilde være tilfreds med. Og jeg synes, at den Betyggelse at vide sig hos ærlige og velopdragne Mennesker langt overvejer Spørgsmaalet om Penge. Frøken Ballin yttrede, at hun var bedrøvet over at maatte sige Dem det før Deres Bortrejse, men hun kunde ikke opsætte det længere; hun havde holdt det hen i nogle Maaneder, da hun var kjed af at plage Dem. Kjære, gode Ven — tænk nu ikke mere paa denne Sag; betragt, hvad der er skeet, som et uundgaaeligt Onde, som De deler med alle Andre! Gud skee Tak, at De har saa godt at leve af, at, naar Vorherre skjænker Dem endnu mange Aar paa Jorden, De dog faaer mere tilovers end til »Begravelsen«, som De skjæmtende siger. — Igaar Aftes var Bloch og hans Kone her. Han var saa forkjølet, at han neppe kunde tale. Imidlertid sagde han med sin rolige, monotone Stemme: »Tvillingerne blev igaar præsenterede for H. M. Dronningen!« Der var kommet en Lakai i Lørdagsaftes, der hilste fra Hendes Majestæt, at hun ønskede at see Fru Bloch med alle Børnene. Kl. 11 næste Dag satte hele Caravanen sig i Bevægelse, bestaaende af 7 Personer, den unge Moder, de 4 uskyldige Arvinger, Ammen og Pigen. Den Sidste havde staaet ved Vadskeballen, da det blev hende meldt, at hun næste Dag skulde indfinde sig paa Slottet, og Overraskelsen var saa stor, at hun af Bestyrtelse dukkede Hovedet helt ned i Ballen. Børnene havde teet sig godt, Ida havde faaet en Dukkeseng, lavet af Dronningen. De havde hørt Vagtparaden og var bleven beværtet med Chocolate. — Kjære Andersen, De har det nu saa mageløst paa det skønne Holsteinborg og under Deres elskværdige Værtindes kjærlige Vinger, at det vil blive vanskeligt for mig at tilfredsstille Dem, naar jeg atter skal have den Glæde at see Dem paa Rolighed. Dog, jeg har ingen Frygt, De vil som før føle Dem vel hos os, og Ingen vil glæde sig mere derover end Deres Dem stedse hengivne og højt skattende Veninde *Dorothea Melchior*.

Holsteinborg. 27. Maj 1874. Kjære, trofaste Fru Melchior! Tak for Deres righoldige, kjære Brev! Jeg har nu været tre hele Dage

herude og føler mig for hver Dag stærkere. Jeg gaaer næsten to Timer daglig, delte i to Vandringer. Jeg gaaer ganske alene, hviler rigtignok paa hver Bænk jeg finder, men jeg er dog længe i den friske Luft, som har givet mig en friskere Farve. Jeg har mindre Ildebefindende i Leveren, derimod synes mig at Nerverne i Hjertekulen arbejde mere, især om Natten, saa at jeg sover mere urolig og tit har en Fornemmelse, som skulde jeg faae hjerteondt. Hvidtjørnen er ved at springe ud, og Seriner og Guldregn har allerede begyndt dermed. Den kjære Grevinde er mageløs god og opmærksom mod mig, hun og Greven kommer daglig og afhenter mig til Frokost og Aftensbordet, ledsager mig om Aftenen til min Dør og sørger for, at der altid er smukke Blomster i min Stue. Her er en Duft af Liljekonvaller og de æbleduftende, grønne Rosentræer. — Fra Photograph Weller har jeg modtaget 5 Aftryk af de Photographier han tog af mig i min Stue. Omgivelserne træde smukt frem og give et malerisk Skue, men selv seer jeg meget gammel, affældig og tandløs ud. Det ene Portræt er nu aldeles hæsligt, de fire andre finde jeg mig i. Jeg er tilvisse i det sidste Aar blevet gammel udenpaa; der er i hvert Billede foruden Ligheden med mig, en Lighed med andre, højst forskellige Personer, saaledes med Bournonville, Thorvaldsen og — Phister! — — Deres taknemlige *H. C. A.*

Holsteinborg. 4. Juni 1874. Kjære Fru Melchior! — Jeg har det saa godt her paa Holsteinborg, at jeg allerede føler en Slags Vee-mod ved at tænke paa, at det snart er Tiden, jeg skal herfra. Grevinden er saa uendelig god. Vejret er saa sommerligt, saa varmt, at jeg, som i sydlige Lande, søger efter Skygge. Nattergalen synger Dag og Nat. — De har vist lagt Mærke til den aftrykte Oldenborre, der var paa mit forrige Brev, idag er der en Flue, lige saa vel givet, — det er Grevinde Holstein, som har forsynet mig med dette smukke Brevpapir. — Jeg lider endnu af Tryk i Hjertekulen men har det forresten godt, seer jevnlige Fremmede. Igaar var Otto Scavenius her med sin unge Kone, hun har smukke Øjne og et godt Udtryk i disse.

5. Juni 1874. I Nat har jeg ikke sovet godt. Det er kjedsommeligt at ligge saaledes næsten en heel Nat, især naar Tilfældet er som i Nat, at Lampen gaaer ud og man kun i det ravende Mørke seer den lille Glød skinne og stinke men ikke lyse; da komme Grillerne til og plage, og den eneste Nisse af den Slags herude, er

kun fra Byen, den der fortæller mig om min dyre Huuslejlighed og især om det Tidspunkt man behagede at mælde mig den i. Fru Collin skriver herom: »Vi ere Alle enige i at finde, at De nu boer dyrt og ligesaa enige i at finde Øjeblikket til Paalæg daarligt valgt, — Frøknerne burde have ventet, til De atter var hjemme.« Saaledes taler man ogsaa aldeles om denne Sag herude paa Holsteinborg. Det kan nu ikke blive anderledes, og jeg vil betale for at have det i Fred og Ro, men der vil høre en stor Imødekommen til, før jeg igjen har den samme Tilfredshed som før, og det er nu Noget som alene gaaer ud over mig selv. Taabeligt er det at plage Dem dermed, men jeg er i Dag forstemt, det alene den søvnløse Nat er Skyld i og de dumme Nerver. Og jeg glæder mig nu slet ikke til igjen at sidde i den gamle Lejlighed i Nyhavn. — Deres altid taknemlige *H. C. Andersen.*

Rolighed. 7. Juni 1874. Min kjære Andersen! — Det var jo en hel Fryd at høre, at De efterhaanden følte Kræfterne vende tilbage, og derfor maa jeg have Lov til at skjænde lidt paa Dem, fordi De plager Dem selv med unyttige Sorger. Jeg troede nu, at den hellige Grav var vel forvaret, og saa kommer der pludselig en natlig Nisse i Skikkelse af en osende Natlampe og fører Dem ad mørke Omveje tilbage til det kildne Punkt. Jeg maa antage, at Fru Collin ikke kjender de rette Forhold, ellers vilde hun ikke misbillige Frk. Ballins Handlemaade. For mig er det en betryggende Bevidsthed at vide Dem hos Mennesker, der under alle Forhold vil yde Dem en deeltagende og uegennyttig Pleje. Gid jeg nu maa have plaideret min Sag saa godt, at De en anden Gang vil antage mig som Deres Advokat, — og hermed er Processen tilende, hvorimod De maa betale Omkostningerne! — Lev nu vel, kjære Ven, og bevar uforandret Deres Godhed for Deres oprigtigt hengivne Veninde *D. M.*

Holsteinborg. 14. Juni 1874. Kjære, velsignede Fru Melchior! Idag skulde jeg være rejst til Bregentved, min Kuffert var allerede pakket, men et Brev fra Grev Moltke har bestemt mig til endnu et Par Dage at blive her paa Holsteinborg og afvente et Svar fra Dem, kjære Fru Melchior, paa denne Skrivelse. Greven melder nemlig, at han maa for Terminen ind til Kjøbenhavn, om jeg derfor vil udsætte mit Besøg til den 23de; men dette kommer aldeles i Strid med andet Arrangement her paa Gaarden, ja, alene det at jeg

ikke rejser herfra i Dag, gjør at Overtjeneren, som ogsaa skulde til Kjøbenhavn, ikke kommer afsted, da jeg saa ikke kan blive barberet i de Dage, jeg endnu er paa Holsteinborg, da han er her min eneste Barber. Grev Moltke skriver, at jeg naturligviis er meget velkommen strax paa Bregentved, men jeg finder det ikke passende at tage over til Bregentved, som jeg ikke har besøgt i over 20 Aar, og vente der paa Familien. Jeg synes, der er noget Paatrængende, noget Hjælpeløst heri, og jeg vil hellere komme lidt senere. Derfor beder jeg Dem, kjære Fru Melchior, snarest meddele mig, at der Intet er til Hinder for, at jeg endnu i denne Uge kommer til »Rolighed«. Ikke uden Vemod forlader jeg dette kjære Sted og har derfor mest Trang til at komme herfra til det velsignede »Rolighed«, da mærker jeg ingen Forandring. — Deres takn. heng. *H. C. Andersen.*

Rolighed. 15. Juni 1874. Min kjære Andersen! I dette Øjeblik bragte Postbudet mig endnu en Gang en Skrivelse fra Holsteinborg, hvilket strax ængstede mig men nu opfylder mig med Glæde ved Tanken om at skulle gjensee Dem. Blot De nu kan taale at stige op ad Trapperne til Deres Stuer, — det er min eneste Frygt! Det Øvrige skal jeg love for, thi Alle herude forene sig med mig i hjertelige Følelser for vor kjære, prøvede Ven Andersen, og vi vil Alle kappes om at gjøre ham det saa godt som muligt. Jeg lykønsker Dem til i en saa lang Tid at have levet under den kjære Grevinde Holsteins Tag. Jeg føler den største Sympathi for hende og beundrer hendes kjærlige Hjerte. Maatte Vorherre skjænke hende Sundhed, at hun endnu i mange Aar maatte brede sin Velsignelse over de Mange, som trænge til hende! — Deres heng. Veninde *Dorothea Melchior.*

Holsteinborg. 17. Juni 1874. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres velsignede Brev, hvori De saa smukt og sandt omtaler den kjære Grevinde Holstein, at jeg maatte læse Deres Ord for hende. Der kom Taarer i hendes Øjne, hun trykkede min Haand og bad mig paa det inderligste hilse Dem. Hun skatter ogsaa Dem særdeles meget, og saasnart hun kommer til Byen, vilde hun saa gjerne aflægge Dem et Besøg. — Imorgen naaer jeg Kjøbenhavn om Aftenen. Jernbanetouren troer jeg nok, jeg nu kan gjøre alene, da der i Roeskilde ikke ombyttes. De vil vist finde mig gaaet betydeligt fremad, kun at jeg har en slem Gigt i Arme og Been, men til

den er jo kun at sige »av«! — Et hjerteligt Brev fik jeg forleden fra Storhertugen af Weimar, han er i Holland med sin Gemalinde, der, som De veed, er en Prindsesse af Nederlandene. Jeg føler stor Lyst til i Sommer at besøge Weimar, men det skeer neppe. Hvor godt jeg er kommet til Kræfter, er jeg ikke stærk nok til at tumle mig der. Jeg gjør rigtigst i denne Sommer kun at bevæge mig i Hjemmets Landluft. — Jeg sender Dem hermed et Par Roser som Hilsen fra Stedet her, — vil de bevare deres Friskhed, til De modtager dem, kjære Fru Melchior? Eller vil de kun fortælle, at alt det Skjønne dør? »Fare hen! Fare hen! Det er Enden paa Historien!« — Deres taknemlige og hengivne *H. C. Andersen.*

Den 18. Juni kom Andersen tilbage til »Rolighed«, hvor han opholdt sig, indtil han den 3. Juli rejste til Bregentved, hvorfra han den 27. paany tog hjem til Melchiors.

At denne tre Ugers Udflugt til Bregentved skulde blive den sidste, han foretog i sit Liv, har han selv havt en Forudfølelse af. I et Brev, han et Par Maaneder tidligere havde sendt Fru Scavenius, og hvori han fortæller om sin forestaaende Sommerrejse til Holsteinborg, siger han det med tydelige Ord. »Derefter tager jeg til Bregentved,« skriver han, »hvor jeg ikke har været i mange Aar. Saa tager jeg hjem til »Rolighed«, og er jeg da ikke betydeligt bedre, saa veed jeg nok, at jeg aldrig mere kommer mig, at denne vistnok er den sidste Sommer, jeg har at leve i! Guds Vilje skee!«

De Breve, der vexledes mellem Andersen og Fru Melchior under hans Ophold paa Bregentved, danner saaledes Afslutningen paa deres mangeaarige Korrespondance. Af de syv Breve, han sendte hende, findes de tre trykte i Billes og Bøghs Samling, og af dem, han fik til Svar fra Fru Melchior, er desværre kun et enkelt i Behold.

Bregentved. 3. Juli 1874. Kjære, velsignede Fru Melchior! Alle-rede Kl. 11 i Formiddag naaede jeg Stationen Haslev, hvor Cand. Oksen med Vogn og Tjener fra Bregentved afhentede mig. Vejret var smukt hertil, men strax da jeg kom i mine Værelser fik vi en svær Tordenbyge. Greven, Grevinden og alle Børnene stode ved Trappen, da jeg kom, og modtog mig paa det hjerteligste. Jeg fik af Grevinden en stor Bouquet med dejlige Roser og om disse en heel Krands af Forglemmigejer. To smukke Værelser nær ved Grevens og Grevindens, alle med Udsigt til den forreste Gaard, er tildeelt mig. Jeg var noget træt, da jeg kom, men Alt er igjen i Orden, derimod har jeg faaet lidt Halspine, Noget skal jeg jo have

at klynke over! Men det er Uret af mig! Jeg har saa uendelig Meget at være glad ved og takke for. Først Gud, saa Menneskene! Mellem de sidste veed De og Deres Mand nok, hvilken Plads De indtage! Tak for de yndige Dage, De atter igjen forundte mig! Tak for de milde Øjne, Hver og Een mødte imorges med ved Afskeden! Snart faaer De Brev, — dette er kun en Slags Løbe-Seddell! — Man slaaer i dette Øjeblik paa Gongongen udenfor, det betyder Middag! Jeg maa slutte. — Deres takn. *H. C. Andersen.*

Bregentved. 4. Juli 1874. Kjære Fru Melchior! Igaar, strax efter min Ankomst sendte jeg et Par Ord; Bestemmelsen var jo først at skrive i Dag. Jeg vil imidlertid blive ved mit Forsæt, uagtet jeg saa godt som Intet har at fortælie. Naturligviis laae jeg ikke godt første Nat i min Seng, men jeg var saaledes forsynet med Puder og Tæpper, at efter at jeg to Gange havde rejst mig fra Sengen, fandt ud hvorledes jeg skulde ligge, og det skete saasnart jeg havde bortkastet den udstoppede Hovedmadrasse. Siden sov jeg i Portjerner særdeles godt. I Dag har jeg spadseret i Haven, der forekommer mig at være een af de smukkeste og betydeligste her i Landet, mere end Glorups, mere end Frijsenborgs, ihvor dejligt den end er omgivet af Skove. Haven ved Holsteinborg har sin Skjønhed ved at ligge ved Havet, men den er lille mod denne og har ikke de smukke Skovhøjder. Her er Dybder, hvor man paa de bratte Skrænter gaaer jevnsligen med de høje Trækroner. En saadan Vandring har jeg foretaget i Dag alene og føler mig vel derved. — Den mindste af Sønnenne, den lille Erik, er den som først har fortroligt nærmet sig mig og allerede fortalt mig om den onde Svane-Fader i Søen, han der hakker sin Kone og har slaaget to af sine Børn ihjel, to yndige Unger — det vil da sige grimme Ællinger. — I Tanken er jeg i dette Øjeblik paa det hjemlige »Rolighed«. Hvorledes mon de tumle sig der? Hils dem Alle fra Deres Mand til hver Enkelt i Huset! Naar jeg nu har været her paa Bregentved et Par Dage og Huuslivet og Menneskene have spejlet sig i min Tanke, da skriver jeg paany. — Hjertelige Hilsener fra Deres takn. hengivne *H. C. Andersen.*

Bregentved. 8. Juli 1874. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres inderligt kjærkomne Brev, der saa levende satte mig tilbage i Deres velsignede Hjem og Omgivelser. Vejret har nu været smukt i flere Dage. I Søndags havde det lokket mange Mennesker, fra Kjøge

Faxø og rundtom til Besøg her i Haven. De førte Flag og Musik med. Har De ikke seet Bregentved Have? Da vilde jeg ønske, at De engang saae den. Her ere tre uendelig lange Aleer, Skyggestier og flere Smaasøer, som ved Fald flyde i hinanden. Statuer og store Kalksteens Vaser pynte paa gammel Maneer. Her er en Mængde af de dejlige, hvide Aakander og paa Terrassen ned fra Slottet er anlagt i Grønsværet, ved Sammenpakning af Blomster, tre store Tæpper, brogede som de vare vævede i Tyrkiet. Jeg har et Tjener-værelse, et Sovekammer og en Stue med smukke Malerier. Min Thee drikker jeg her alene og faaer hver Formiddag Besøg af Grevnen. Grevinden og hendes Moder have ogsaa besøgt mig. Kl. 12 er Frokost med Viin, Kaffe eller Albani-Øl; jeg vælger det sidste, der smager udmærket. Middag paa Slaget fem og Aftensmad Kl. 9 — saaledes gaar den Tid af Dagen, som hører til Selvopholdelsen. — Jeg vilde ønske De saae de store Græsplainer i Haven, de ere ligesaa friske og grønne som paa »Rolighed«, — det vil sige meget! — De ere alle venlige Mennesker herude, og fra Herskabet lyser det ned paa Tjenerskabet. De fem Sønner have hver deres Dygtighed; den lille Erik synes den morsomste og meest indladende. Mange Besøg har her endnu ikke været, og jeg føler mig vel ved at jeg ugenert kan drive om i et behageligt *dolce far niente*. Kandidat Oksen kommer mellem sine Læsetimer og besøger mig, men er temmelig stille ved Maaltiderne; hans aabne frejdige Ansigt gjør imidlertid en god Virkning. — Naar De har bragt Deres Mand min hjertelige Hilsen, vil De da tilføje en lille Plage, som han nok tilgiver mig. Overgiv ham vedlagte Brev til Storhertugen af Weimar og beed ham hjælpe mig dermed, at det kan naae Weimar i gode tydske Klæder, thi skal jeg sye dem ganske, da løber Syningen op ved hver Artikel, jeg slaaer paa Traaden. — Vil De hilse Alle paa »Rolighed«, Jomfruen, Tjeneren og hele Besætningen fra de øverste Jomfrubure til »Gartnerens Hvile«, — jeg mener »Kjælderen«, for at tale som Else Skolemesters. — Og nu lev vel! Deres hengivne og taknemlige *H. C. Andersen*. —

Rolighed. 14. Juli 1874. Min kjære, gode Andersen! »Vær saa artig, — Brev til Fruen!» lød det ind ad Døren til mig i dette Øieblik. Tak for Deres hjertelige Skrivelse! Med Hensyn til de ubudne Gæster, der har taget Sommerlejlighed hos Dem, er der nok intet at gjøre uden at gjøre gode Miner til slet Spil. Gigten bliver man vant til i Aarenes Løb, jeg selv kan allerede tale med om de

Dele. — De klager over, kjære Andersen, at De ikke faaer Besøg af Deres Musa, men De kan tro, at hun, Dem ubevidst, omsvæver Dem ude paa det dejlige Bregentved, og at hun ganske hemmeligt følger hjem med Dem til det kjære »Rolighed«, hvor hun da paa gammel Viis udbreder sine Skatte for Dem! Ligeledes klager De over, at Hr. Berner lader Deres Digtninge spises op af Møl i Theatrets Bogskab, — men De skal see, at vi efter at »Liden Kirsten« er gaaet paa det nye Theater, snart vil faa flere af Deres Frembringelser. Jeg tænker mig saaledes, at »Den nye Barselstue« absolut maa blive opført. — Lad mig forøvrigt blot forsikre Dem om, at De vil være hjerteligt velkommen herude, naar De tager fra Moltkes. Jeg venter blot nærmere om, naar vi kan hente Dem paa Jernbanen. Bliver det paa Mandag, vilde det passe mig bedst, da vi paa Søndag skal til Adlers, og det dog var kjedeligt, om vi strax den første Dag toge bort fra Dem. Men kommer De, da vil De nok undskylde, at jeg ikke leger Fremmede med Dem, men betragter Dem som om De hørte ganske til Familien, hvad De jo da ogsaa gjør. — Maatte vi nu blot vedvarende beholde det herlige Vejr, ogsaa naar De skal gjensee »Rolighed«! Desværre — den ydre Solglands er jeg ikke Herre over, men jeg kan love Dem, at en venlig Solstraale skal straale Dem imøde fra hvert eneste Hjerte. Og gid jeg saa maa høre, at det varme Vejr har jaget Gigten paa Døren, saa at De i fuldt Maal kan beundre det skønne Herresæde og paa ungdommelig Viis tumle Dem i Skov og Mark! Deres beundrende og inderlig hengivne Veninde *Dorothea Melchior*.

Bregentved. 21. Juli 1874. Kjære Fru Melchior! Tak for Deres inderligt kjærkomne Brev! De har nu engang været saa mageløs god at vænne mig til ikke at maatte vente for længe paa at høre fra Dem, at jeg bliver betænksom, naar jeg synes, Tiden drager længere ud end sædvanlig, og denne Gang var jeg ængstelig, idet Nicolay Bøgh havde skrevet til mig, at Frk. Harriet laae tilsens og at De, kjære Fru Melchior, slet ikke havde det godt, Deres Bryst var afficeret, og De taalte ikke at tale! Hele Deres Brev aander imidlertid Glæde og Sundhed, og jeg vil derfor haabe, at Alt igjen er godt. Jeg har det fortræffeligt, leed jeg kun ikke af den slemme Gigt. Jeg kan om Morgenen neppe bøje Fingrene, og ved Dagen generer Gigten mig i Knæene, indtil jeg ret kommer i Trit. Jeg har hørt om Emil Hartmanns ulykkelige Befindende, han er meget nerveus og har aldrig Ro paa sig, hans stakkels Kone

skal om 6 Uger føde et lille Barn og er ikke istand til at udholde store Sindsbevægelser, — det er højst sørgeligt! Gud bevare os Alle og Enhver! — Igaar var det aldeles sydlig Varme. Jeg gik i Haven, den Deel, der er aldeles tæt Skov, til Klokken var ni om Aftenen; den ildrøde Luft skinnede ind imellem de mørke, bladfulde Grene; der var en dejlig Duft af Skovmærker, og kun Lyden fra Lam og Hund hørtes ude fra Dyrehaven tæt ved i den yndige, drømmende Stilhed. — Overmorgen, Torsdag, er det Grevinde Moltkes Fødselsdag, her skal være stort Bal. Det var min Bestemmelse, at jeg vilde rejse herfra Dagen efter, men skeer det, fik vi herude slet ikke talt sammen om Ballet og den hele Stads; det er derfor nu en ny og fast Bestemmelse, at jeg først tager herfra paa Lørdag og er om Aftenen paa Kjøbenhavns Banegaard Kl. 8 og 45 Minutter. Jeg veed ikke, om jeg saa træffer Deres Vogn og Tjener derude, — Hovedsagen er, at De vente mig og, hvad jeg er forvisset om, at jeg er rigtig velkommen! Deres taknemlige, hengivne *H. C. Andersen.*

Fra den 27. Juli 1874, da Andersen vendte tilbage til »Rolighed« fra Bregentved, og til hans Død i August det paafølgende Aar, var hans Tilværelse en eneste, lang Lidelseshistorie. Paa den pludselige Overgang fra hans forholdsvis gode Befindende paa Landet til det Sammenbrud, som kort efter indtraadte, kan kun Forklaringen findes i den mærkelige Forbindelse, der bestod mellem hans psykiske og fysiske Personlighed, og som viste sig mere og mere skæbnesvanger, efterhaanden som Sygdommen undergravede hans Legemskraft og gjorde ham ganske modstandsløs ligeoverfor enhver nok saa ringe sjælelig Paavirkning. I et Par Maaneder havde han færdedes i en skøn Natur og Sommervarme, hvilket altid havde en lykkelig Indflydelse paa hans Befindende. Og om han end foreløbig var under Fru Melchiors omhyggelige Varetægt, var han dog nu paany fra Landlivets vegetative Ro rykket midt ind i Byens Travlhed til Dagligdagens mangehaande Krav og Bekymringer. Syg og træt som han var, stod navnlig den kommende Vinter i et Logis, der var ham imod, og hvor Forholdene yderligere var bleven ham forbittrede, som et Skrækkebillede. Han kunde endnu, omend kun periodevis og i meget indskrænket Grad, deltage i Selskabslivet, — endnu kunde han paa enkelte Dage føle sig helt vel og var da øjeblikkelig parat til at udkaste Rejseplaner, — og endnu kunde han have Trang til Produktion, — men det var kun den hendøende Ild, der blusede op under Asken, hvorefter Tilbageslagene blev bestandig stærkere og stærkere, indtil Haabet om hans Helbredelse tilsidst udslukkedes, og hans Vilje til Livet forvandlede til Ønsket om en snarlig Død.

Efteraaret og Vinteren 1874 med de mange Sygdomsanfald og det nedbrudte Sinds næsten daglige Smaasorger og Selvpinsler blev Indledningen til den Katastrofe, der indtraadte i Maj 1875, og som maatte give hans Nærmeste Visheden om, at hans Bortgang var nær.

Det behøver ikke at siges, hvorfra de Lysglimt væsentlig udgik, der trods Alt formaaede at gennemtrænge Mørket i Andersens sidste, tunge Prøvelsestid. Er det ikke et rørende Udtryk for hans Følelser og et slaaende Bevis for hvad Melchiors Familie betød for ham, at han om Aftenen den 7de Maj 1875 efter en særlig kvalfuld Dag nedskriver disse Ord: »Jeg trængte til et Melchior'sk Besøg; thi jeg var i høj Grad nervøs opspændt!«

Det var Melchiors, der i November 1874, sammen med nogle andre trofaste Venner, satte sig i Spidsen for den Subskription, der havde til Maal at rejse hans Mindesmærke i Kongens Have, — det var Melchiors, der, som saa ofte før, forsødede ham hans ensomme sidste Juleaften, — og i det Melchior'ske Hjem fejredes hans 70-aarige Fødselsdag, den sidste Festlighed, han oplevede. Paa denne Dag var Fru Melchior, Frk. Louise Melchior og Fru Henriette Collin mødt tidligt i Andersens Bolig i Nyhavn for at være ham behjælpelig med at modtage hans Gæster og ordne de Blomster og Gaver, der baade fra Indlandet og Udlandet strømmede ind i overvældende Mængde. Blandt Gaverne var en dejlig, frisk udsprungen Bøgegren, som Andersen plantede ned i Haven paa »Rolighed«, og som voxede op til et stort og frodigt Træ. Til Trods for mange Forsøg paa at værne om dette Træ som et levende Minde om hans lykkelige Haand, maatte det tilsidst fjernes, da »Rolighed« blev solgt til Kommunen og Grunden exproprieredes til Gadeanlæg. — Middagen hos Melchiors var ansat allerede til Kl. 5, da Andersen om Aftenen ønskede at overvære Opførelsen af »Den nye Barselstue« og »Liden Kirsten«, der i Anledning af hans Fødselsdag gik over Scenen paa det nyopbyggede Kgl. Teater, i hvis Aabningsfest den 15de Oktober 1874 han, dybt bevæget, havde deltaget. Efter Formiddagens Besværligheder var han ved Ankomsten til Middagen paa Højbroplads selvfølgelig i høj Grad overanstrengt, og Frøken Louise Melchior, hvem disse Oplysninger skyldes, erindrer endnu klart det vemodige Syn af den gamle Digter, der sammensunken og gispende maatte tage Sæde i Entréen, før han viste sig for de forsamlede Gæster. Ved Bordet var han lykkelig og stærkt grebet over den kærlige Hyldest, der blev bragt ham, og hvis Glanspunkter var en ypperlig Vise af Chr. Richardt og Redaktør Bille's spirituelle og glimrende holdte Tale, der ledsagedes af Lysbilleder, som fremstillede Andersens Digterliv i alle dets eventyrligt vekslede Faser. Og saa den kunstnerisk udstyrede Menu, der var illustreret af Maleren Aagaard og forfattet af Søstrene Johanne, Louise og Harriet Melchior, var med sine Hentydninger til Eventyrene en Tribut til hans Muse.

Diner

zden April 1875.

- » Nabofamilierne « (Østers).
- » Suppe paa en Pøsepind «.
- » Fra Andegaarden « (Kalkuner).
- » Under Piletræet « (Champignons).
- » Hvad man kan hitte paa « (Indbagte Brisler)
- » Fem fra en Ærtebælg « (med grønne Ærter.)
- » Noget « (Lax med Asparges).
- » Kjærestefolkene « (Viingelée).*)
- » De vilde Svaner « (Fuglevildt).
- » Alt paa sin rette Plads « (Smørrebrød og Ost,)
- » Spørg Amagermo'er « (Selleri og Reddiker.)
- » Iisjomfruen « og » Snemanden «.
- » Dejlig! « (Dessert).

Noget af**» Flaskehalsen «.**

- » Det gamle Huus « (Chateau Guirand).
- » Fra Spanien « (Sherry).
- » Springfyrene « (Champagne).
- » Det er ganske vist! « (Bordeaux).
- » Verdens dejligste Rose « (Chateau Larose).
- » Hun duede ikke « (Madeira).
- » Moster « (Veuve Clicquot).
- » Gjemt er ikke glemmt « (Gl. Madeira).
- » Den sidste Perle « (Malvasier).

*) Vingelée serveredes nemlig i Form af Toppen og Bolden, Hovedfigurerne i det paagældende Eventyr.

I Dagbogen for 2den April samler Andersen sine Minder om Festen i følgende vemodige Ord: »Hvilken dejlig, storartet Dag, og dog, hvor ynkeligt er mit Legeme til at bære al den Velsignelse fra Gud! Jeg kunde ikke sove, da jeg kom tilsengs overvældet af Tanker og Taknemlighed«.

Trods sin store Afkræftelse bestemte Andersen sig i Begyndelsen af Maj til at foretage en Rejse til Mentona, men et Par Dage efter angreb Sygdommen ham med en Voldsomhed, der umuliggjorde Tanken om en saadan Langfart. I de første Dage af Juni mente han sig dog rask nok til at modtage en Indbydelse til Bregentved, og kun et Tilfælde bevirkede, at denne Udflugt maatte opsættes og dermed opgives, idet Sygdommen blussede op paany. Og da han til Trøst i sin Skuffelse fra den 12te Juni tog Ophold paa det landlige »Rolighed«, viste det sig, at hans Tilstand i Virkeligheden var saa haabløs, at en Flytning fra det Sted, hvor han til al Lykke nu var havnet, vilde være utænkelig. Fru Melchior indsaa, at det var nødvendigt at yde ham en Pleje, der var uafladelig rede, og engagerede en Tjener udelukkende til hans Hjælp.

Fra den 19de Juni ophører Andersen med at gøre egenhændige Notater i den Dagbog, han saa at sige gennem hele sit Liv havde ført, og som allerede længe ved den vaklende, ofte næsten ulæselige Skrift havde røbet hans umaadelige Afkræftelse. Fra nu af dikterer han Fru Melchior eller hendes Døttre, hvad han ønsker noteret, og det spores tydeligt, at hans Aand jævnlig er uklar. Og at han selv har følt, at det nu bar mod Døden, viser hans Dagbogsoptegnelse af 2. Juli os med Sikkerhed: »Fik Testament skrevet. Bestemt forskjellige Smaasummer til strax at uddeles.«

Hans gradvise Nærmelse til Døden og selve Dødsøjeblikket formede sig lykkeligere og skønnere, end han selv havde turdet haabe det. Efterhaanden som Livskraften langsomt ebbede ud, aftog Smerterne, og desmere Ro kom der over ham. Lidt efter lidt tilsløredes hans Tanker, og i Følelsen af en uendelig Træthed gik han ind til den Hvile, hvorefter han i de sidste Aar havde længtes. Og under sit næsten to Maaneders Sygeleje havde han, indtil hans Tænkeevne bristede, stadig den Kvinde for Øje, hvis rige Hjertelag han beundrede, og som i en lang Aarrække havde vist ham en Moders beskyttende Ømhed og en søsterlig Venindes Forstaaelse og Overbærenhed. —

I den sidste Maaned af Andersens Liv havde han til en Begyndelse kunnet bevæge sig lidt omkring i »Rolighed«s Have, men han maatte snart indskrænke sig til nogle Timers Ophold paa Altanen udenfor sine Værelser, naar han ønskede at trække frisk Luft. Den 28de Juli var han for sidste Gang udenfor sit Soveværelse og ønskede fra nu af selv at være tilsengs. Fra samme Dag ophører ogsaa hans Diktater til Dagbogen. Et kort Uddrag af dens Indhold vil give det bedste Billede af hans Tilstand paa den sidste Tid.

Søndag 4. Juli 1875. Dejligt, sommerligt Vejr. Ingen Kapseilads, da Vinden manglede.

Mandag 5. Juli. Doctor Meyer siger, jeg er godt i Gænge. Dejligt Vejr, men ikke udenfor en Dør. Gade, hans Kone og Grev Moltke Bregentved Besøg til Aften.

Dcn 6. Juli. Tidligt oppe. Dejligt Vejr. Slimhosten begynder de sidste Dage først henimod Kl. 4.

7. Juli. Omtrent samme, jævntgaaende Befindende, men næsten altid gode Nætter.

9. Juli. Besøg af Hartmann. Fik fra Paris mine nye Eventyr paa Fransk med smukke Illustrationer. Glædede mig særdeles.

10. Juli. Lidt Regn. Blevet inde. Spist ret godt. Iaftes stærk Slimhoste.

Søndag 11. Juli. Tidlig imorges en slimet Slimhoste. Senere paa Formiddagen ligesaa, lang og slem. Familien taget til Kjøge. Søndagen forekommer mig i det Hele min tungeste Dag.

12. Juli. Sov kun lidt i Nat. Brev og Blomster fra Grevinde Moltke til Bregentved.

13. Juli. Tidlig oppe. Følt mig vel. Doctor Meyer sagde dog, jeg havde Feber.

15. Juli. Har affuret at omgaa den vedvarende Slimudtømmelse om Aftenen, naar jeg er iseng, ved ideligt at lade Draabe for Draabe af Havresuppen berøre min Mund. Faldet isøvn omtrent 12, sov i een Tur til 6. Dejligt Solskin. Har det godt. Efter Frokosten siddet paa Verandaen.

16. Juli. Henved Kl. 12 inat ønskede jeg det usædvanlig dejlige at kunne sove i eet til Kl. 6 imorges, og det skete. En dejlig Hvile uden Drømme. Varmt, mageløs dejligt Sommervejr.

18. Juli. Carl Bloch's Kone med sine to ældste dejlige Børn og de yndige Tvillinger, som jeg endnu ikke har set. Den sidste Lille, som har Navnet Jørgen Andersen Bloch, baaret af sin Amme. Jeg kyssede Barnet, det var paa Kinden blødt, som en varm, lille Bolle. Meget tidlig var Doctor Meyer her, kom iseng og havde det godt.

I denne Periode af aandelig og legemlig Afmagt fremmanede Andersens stærke Fantasi, der saa ofte før havde voldt ham Ængstelser og Kvaler, lutter Billeder fulde af Fred og Skønhed. Kun en eneste Gang gjorde han sig unødige Bekymringer, da han i Bogstavet A i et anonymt Avis-Inserat frygtede at se en personlig Hentydning:

Tirsdag 20. Solskin til Morgen, siden graat og Regn. Kom heller ikke idag paa Verandaen. I Avisen stod:

»Til A!

L. har ikke inden sin Afrejse modtaget nogen Efterretning om, naar og hvor Begæringen vil blive opfyldt. Efter Erfaringen fra for to Aar siden vilde en Samtale lige saa lidt nu som dengang føre til Noget. A. har ikke villet opfylde Begæringen. Tingene fordres nu uvægerlig sendt strax.«

H. C. Andersen i sit Altanværelse paa „Rolighed“. 1875.

Dette satte mig i en ganske sindssyg Stemning. Det maa jo være Vrøvl. — — Mit Uhr sendt til Uhrmageren. — Altid fjantet med Avisen. Doctoren hjalp mig dog ikke paa det Rene.

Fredag 23. Tre Gange forstyrret Tjeneren inat! Stakkels Jens! Siddet paa Altanen i meget godt Vejr i over 4 Timer. — Baron Rosenkrantz begavet, meget adelstolt. Fru Zahrtmann gav Bal, bad mig skrive Smaavers til Dandsene. Jeg bad hende, da de var skrevne, sige mig om ikke et eneste kunde støde Nogen. Jeg skrev:

Her staaer jeg som en stolt Baron
Men er med hele min Person
Indviet
Dandseriet.

Fra det Øieblik kjendte Rosenkrantz mig slet ikke, hilsede mig ikke, modtog han den, da aldeles frastødende. Jeg spurgte Fru Zahrtmann, hvorfra det kunde komme, hun svarede: »Jeg sagde ham at have taget bort et Vers, han vist vilde være bleven stødt over.«
»Af hvem var det?« »Af Andersen«. Nu var Sagen klar.

Lordag 24. Sov godt inat. Skrev en Rejseplan for Emil Melchior til Schweitz.

Mandag 26. Sov godt inat. Ude paa Verandaen i et Par Timer.

Tirsdag 27. Siddet paa Altanen henved tre Timer.

Den 28de Juli følte Andersen sig saa svag, at Fru Melchior fra nu af førte Dagbogen paa egen Haand. Bortset fra den overvældende Afmattelse var hans Befindende godt. Smerter følte han ikke, men han sløvedes mere og mere, døsede hyppigt hen, havde mistet Appetiten, blev mere og mere taus, og naar han talte, gentog han ofte og halvt mekanisk de samme Ord. Det var øjensynligt, at han var Døden nærmere end Livet, og den Aandskraft, han havde til Rest, gav sig i denne sidste Uge før hans Bortgang kun et eneste Udtryk: Taknemlighed for den store Kærlighed, der omgav ham. Navnlig var hans Taknemlighed overfor Fru Melchior rørende. Naar han vaagnede efter en Søvn, saa han paa hende med det milde, lykkelige Smil, der var saa sjælfult og skønt, og da hun en Morgen bragte ham en dejlig, hvid Rose fra »Rolighed«s Have, greb han hendes Haand og kyssede den gentagne Gange, idet han hviskede: »Tak og Gud velsigne Dem!«

Den 29de Juli synes hans Livskraft at være yderligere forringet, hans Ansigt svinder ind og ser ud som en Mumies. Han har intet Tidsbegreb. Et Par Dage senere forbauses han over at erfare, at August Maaned er indtraadt. »Hvor De dog maa være træt af mig!« siger han til Fru Melchior, der forsikkrer ham om, at hun tvertimod er lykkelig over at kunne pleje ham.

Da han den 2den August om Morgenen slaar Øjnene op, udbryder han: »O, hvor velsignet! God Morgen Allesammen!« og rækker Hænderne ud mod Fru Melchior og Tjeneren. »Hvad er det dog! Jeg kan ikke samle noget i mit Hoved! Kommer jeg da aldrig op?«

Endnu paa denne Dag formaaede han, mærkeligt nok, at sidde paa en Stol, mens hans Seng redes. Men den næste Dag synes hans Bortgang at maatte kunne indtræffe hvert Minut. Han har havt en urolig Nat uden ringeste Hvile, og hans Blik er ganske tilsløret.

Den 4de August er hans sidste Levedag. Han har øjensynlig stærk Feber men har Natten igennem sovet fast, mere end 12 Timer

itræk. Og i denne Søvn glider han om Formiddagen ind i Døden. »Nu er Lyset slukket«, skriver Fru Melchior dybt bevæget. »Hvilken lykkelig Død! Klokken 11,5 Minutter udaandede den kjære Ven sit sidste Suk«. Og senere paa Dagen afsender hun til sin fraværende, ældste Datter nedenstaaende skønne Brev, der som et Mindesmærke over denne ædle Kvinde bør staa som en Afslutning paa Skriftet om »H. C. Andersen og det Melchior'ske Hjem«.

Rolighed d. 4. Aug. 1875. Min elskede Johanne! Dersom Du allerede har læst Avisen for i Aften, vil Du have erfaret at vor kjære, trofaste Ven H. C. Andersen nu endelig har udstridt, og at han i Formiddag blidt hensov uden nogensomhelst Dødskamp. Han havde ikke sovet hverken Natten eller Dagen igaar, nydt nu og da lidt, naar man bød ham Noget. Han sagde til mig igaar: »Det er ingen gode Tegn, at Doctor Meyer har lovet at komme igjen i Aften!« Men jeg beroligede ham ved at minde ham om, at han i den senere Tid altid var kommet to Gange.

Igaar Aftes fik han sin Sove-Mixtur. Han havde kun hostet en Gang i Nat og sov, da jeg kom op imorges, og han saae da forskrækkelig daarlig ud. Jeg mærkede, at han trak sit Vejr hurtigt, saa jeg kunde see, at han havde Feber og bestemte at lade ham sove til Kl. 12; dersom han da ikke vaagnede af sig selv, vilde jeg vække ham for at give ham lidt Lædskende. Jeg havde lovet mine Gjæster, hvoriblandt Dine velsignede Børn, at de skulde gjøre en Kjøretour og spise Frokost ude. De plagede mig om at kjøre med, men dertil var jeg aldeles ikke oplagt, da jeg gik i Spænding og ventede at Katastrophen sent eller tidligt maatte indtræffe. Kl. 11 kjørte de ud af Gaarden. Jeg var netop gaaet ned for at sige Farvel til dem, og de vare heldigviis lige kjørte, da Jens kom løbende ned for at sige mig, at »Conferentsraaden vist var død«. — Han sov ind med et let Suk, hvilket jeg finder er en ubeskrivelig Lykke for ham, da han neppe endnu havde kunnet gjøre sig fortrolig med Døden. Her er saa stille og tyst, da her ikke er et Menneske andre end Folkene hjemme. Papa har været herude og har telegrapheret til Hellebæk, saa jeg venter Collin snart. Det er en stor, velsignet Beroligelse for mig, at han er død her og ikke blandt Fremmede; jeg vilde ikke for meget i Verden have undværet de Sorger og Bekymringer, som jo have været uundgaelige, og havde jeg fulgt de mange tjenstvillige, gode Raad, som Folk stadigen gav mig med Hensyn til Hospital og deslige, vilde jeg aldrig have

tilgivet mig selv, om jeg havde sendt ham bort herfra. De sidste 8 à 12 Dage har han været i en lyksalig Tilstand, taknemlig og kærlig for Alt, hvad man gjorde for ham. Han spurgte mig for et Par Dage siden, om hvorledes Du havde det og bad mig hilse Børnene, som han hørte var herude. Jeg føler at vi Alle, men især jeg, vil savne ham som en trofast, hengiven Ven. Fred være med hans Støv! Lev vel! Din *Mama*.

NOTER

Side 5. *Eleonore Ulfeldt*] Ægteparret Generallieutenant Hegermann-Lindencrone og hans Hustru Forfatterinden Mette Louise Christiane H.-L. (1778—1853) havde deres Vinterbolig i Kastellet og Sommerbolig paa Landstedet »Rolighed«, hvor Fru H.-L., ligesom samtidig Kamma Rahbek paa Bakkehuset, samlede Byens Skønaander og Videnskabsmænd omkring sig. I sit Forfatterskab, ikke mindst i Dramaet »Eleonora Christina Ulfeldt«, viste hun sig stærkt paavirket af Oehlschläger, hvis ivrige Beundrerinde hun var. Blandt Husets hyppige Gæster var Brødrene Anders Sandøe og Hans Chr. Ørsted, til hvilken sidste Andersen hentyder i sit Hyldestdigt »Rolighed«, naar han taler om Tænkeren, der »sad under Poppelpilen og lyttede til Aanden i Naturen.« —

Side 18. *Jenny Lind*] En af det 19de Aarhundredes mest fremragende Sangerinder. Hun fødtes 1820 i Stockholm, hvor hun 18 Aar gammel havde sin Debut paa Hofoperaen som Agathe i »Jægerbruden«. I 1843 optraadte hun under umaadelig Begejstring paa Operaen i København, og det inderlige Venskabskab, der strax stiftedes mellem hende og H. C. Andersen i Hjemmet hos Bournonville, paa hvis Tilskyndelse Gæstespillet var kommet istand, gik fra Andersens Side hurtigt over til en Kærlighed, der utvivlsomt var stærkere end den, han havde næret til Riborg Voigt og Louise Collin — men ligesaa haabløs. I 1852 ægtede Jenny Lind i Boston Pianisten Otto Goldschmidt, trak sig et Par Aar senere tilbage til Privatlivet og døde 1887 i England. —

Side 19. *Frk. Zahle*] Nathalie Zahle, født 1827, de danske Pigeskolers energiske Reformator. —

— — *en ung, smuk og gracieus Pepita*] Det var ikke Fru Melchior ubekendt, at den spanske Danserinde Pepita de Oliva, der i 1858 var optraadt, først paa Casino under Erik Bøgh's Direktion og senere paa Folketheatret, og havde fordrejet Hovedet paa Københavnerne, blandt sine Beundrere ogsaa havde kunnet tælle Andersen, der tog hende varmt i Forsvar mod det Parti i Publikum, hos hvem hun vakte dydig Forargelse. I et utrykt Brev, dateret 21. Spt. 1856, skriver han fra Basnæs til sin unge Veninde Baronesse Jonna Stampe, født Drewsen, bl. a. følgende begejstrede Ord om den spanske Dejlighed: »Hun er som et ungt, smukt Føl paa Græsgangen, det springer, slaaer ud, baade for og bag, men Synet deraf er noget Skjønt, Udtrykket for den inderligste Livsglæde. Og saa de Øjne, hun har, de lange, sorte Øjenhaar, det hele Drama, som gives ene og alene ved Øjnenes Blink og Mundens Bevægelse! Fru Heiberg siger om hende, at det er een af de første Kunstnerinder paa

Scenen, hun har seet, og jeg bekræfter det Samme. Paa Mandag dandser hun for sidste Gang, da kommer jeg til Byen. Endnu engang maa jeg see Pepita dandse, et Skue, jeg maaskee aldrig oftere faaer! —

Side 19. *Prof. A. Munch*] Andreas Munch (1811—1884), norsk Digter. —

Side 20. *Jonas Collin*] Jonas Sigismund Collin (1840—1905), Zoolog, Sønesøn af Geheimekonferensraad Jonas Collin. —

Side 21. *Deres Svigerinde Frk. Melchior*] Henriette Melchior, Moritz Melchiors ugifte Søster. Hun henlevede hele sit Liv sammen med sin ligeledes ugifte Broder Moses Melchior. —

Side 22. *Anton Melbye*] Daniel Herman Anton Melbye (1818—1875), Marinemaler. »Kunsthalle« i Hamborg, hvor han døde, besidder adskillige af hans Billeder. —

— — *Gertner*] Johan Vilh. Gertner (1818—1871), Portrætmaler og Tegner. —

— — *Jerichau's*] Billedhuggeren Jens Adolf Jerichau (1816—1883) og hans Hustru, Malerinden Anna Marie Elisabeth Jerichau, født Baumann (1819—1881).

— — *Frk. Zahrtmann*] Wanda Sofie Elisabeth Candia Zahrtmann, en Datter af Admiral Z., blev i 1862 forlovet med Grev Chr. Conrad Sofus Danneskjold-Samsøe (1836—1908), dengang Hofchef hos Kronprins Frederik, senere Chef for det Kgl. Theater. —

— — *Fru Dannemand*] Bente Mortensdatter Andersen (1790—1862). Datter af en Arbejdsmand paa Holmen, blev Frederik VI.s Elskerinde, med hvem han fik fire Børn. Hun adledes under Navn af Grevinde Dannemand. Slægten D. uddøde allerede 1888 med hendes Søn Grev Frederik Vilh. D. til Aastrup. —

— — *Lord Russell*] Lord John Russell (1792—1878), engelsk Statsmand. Han var fra 1859 Udenrigsminister i Palmerston's Kabinet. —

Side 24. *Erik Bøgh*] Forfatter (1822—1899). Fra 1855 til 1860 Direktør for Casino. Han var Redaktør af »Folkets Avis«, senere Medredaktør af »Dagens Nyheder«. Fra 1881 Censor ved det Kgl. Theater. —

— — *Professor Melchior*] Øjenlægen, Professor Nathan Melchior (1811—1872), var en Broder til Moritz G. Melchior. Han var gift første Gang med Thea, født Bloch, anden Gang med dennes Søster Sophie. Hans Datter Sophie Melchior, af første Ægteskab, var fuld af Lune og A.s gode Veninde. —

Side 26. *Glorup*] Hovedgaard i Svendborg Amt under Stamhuset Moltkenborg. Dens daværende Besidder var den litterært interesserede Grev Adam Gottlob Moltke-Hvitfeldt (1796—1876), der indtil 1842 var Chr. VIII.s Hofmarskal. Han var gift med Elisabeth Rasumowska, der døde 1892. Deres ældste Søn Gebhard Léon M.-H. (1829—1896) beklædte fra 1860 til sin Død den danske Gesandtskabs-Post i Paris. —

Side 27. *Rosenkrantz*] Baron Iver Holger Rosenkrantz (1813—1873), Fader til Forfatteren Palle Rosenkrantz, var fra 1863 til 1866 dansk Ministerresident i Italien. —

Side 27. *Küchler*] Maleren Albert Küchler (1803—1886), Elev af Eckersberg, havde allerede i 1831 bosat sig i Rom, hvor han forblev til sin Død. Under Navn af Fra Pietro lod han sig, vistnok under Paavirkning af den tyske Maler von Rohden, i 1851 optage i Franciskanerordenen og tog Ophold i Klostret Bonaventura. —

— — *Bravo*] var fra 1846 Danmarks Konsul i Rom, hvor han døde 1876. —

Side 28. *Hartmann*] Johan Peter Emilius Hartmann (1805—1900), Komponist. Han var fra Ungdomstiden knyttet til Andersen i et Venskab, der aldrig kendte nogen Mislyd. —

— — *Gade*] Niels Wilh. Gade (1817—1890), Komponist. —

Side 29. *Fru Hartmann, Fru Vinding og Fru Vedel*] Fru Hartmann var J. P. E. Hartmanns Svigerdatter og født Puggaard, gift med Komponisten Emil Hartmann. Fru Clara Vinding, gift med Pianisten Vinding, og Fru Emma Vedel, gift med Pastor Vedel i Søllerød, var J. P. E. Hartmanns Døtre. —

— — Personerne paa Billedet, set fra venstre til højre, er: Frk. Harriet Melchior, Frk. Louise Melchior, Emil Melchior, H. C. Andersen, Fru Dorothea Melchior, Moritz Melchior, Frk. Anna Kiellerup og Carl Melchior. Den lille Pige ved Fru Melchiors Fødder er hendes yngste Datter Thea. — Baade dette og de fleste andre Billeder i nærværende Skrift skyldes Moritz Melchior's Broder Israel Bernhard Melchior (1827—1893), der var en udmærket Amatørfotograf. —

— — *Juliette Price*] Ballettens folkekære Primadonna, Juliette Elise Christiane Price (1831—1906), kom i 1865 under Opførelsen af »Kermessen i Brügge« saa alvorligt til Skade, at hun maatte afbryde sin Theatervirksomhed. —

Side 30. *Basnæs*] Basnæs, nær Skelskør, var det Herresæde, Andersen hyppigst besøgte. Dets Ejerinde, Kammerherreinde Henriette Sophie Bertha Eleonora Scavenius, født Komtesse Moltke, var fra 1850 Enke efter Jacob Brønnum Scavenius. Deres ældste Datter, Karine Lucie Sophie S., ægtede Helten fra Dybbøl, Premierlieutenant Carl Castenskjold. —

Side 31. *Robert Watt*] Journalist, Forfatter (1837—1894). Fra 1876 til 1884 var han Direktør for Folketheatret, fra 1886 til sin Død Direktør for Tivoli. I 1860 havde han stiftet Ugebladet »Figaro«, der senere omdannedes til »Dagens Nyheder«, som han redigerede til 1871. —

— — *Carl Bloch*] Carl Heinrich Bloch (1834—1890), dansk Maler, der særlig som aandfuld Historiemaler og Raderer vandt sig et fremragende Navn. Andersens store Beundring for ham som Kunstner lagde Grunden til deres mangeaarige, trofaste Venskab. —

Side 32. *Ole Bull*] Ole Bornemann Bull (1810—1880), berømt norsk Violin-spiller. —

— — *hos Deres Broder*] Simon Henriques, der var gift med en svensk Dame, Emma Meyersohn, og bosat i Hamborg, var Fru Dorothea Melchior's Broder. —

- Side 32.** *Carstensen*] Hans Carl Emil Carstensen (1837—1922), Medstifter af »Dagens Nyheder«, senere »Nationaltidende«s Redaktør. —
- Side 33.** *Høyen*] Niels Laurits Andreas Høyen (1798—1870) var Docent i Kunsthistorie og Medstifter af »Kunstforeningen«. —
- — *Løffler*] Ernst Conrad Abildgaard Løffler (1835—1911) var fra 1880 Professor i Geografi, et Fag der ikke hidtil havde været repræsenteret ved Københavns Universitet. —
- Side 34.** *van Lennep*] Jakob van Lennep (1802—1868), en højtanset og meget produktiv Digter, der har forsøgt sig baade som Lyriker, Dramatiker og som Forfatter af historiske Romaner.
- — *ten Kate*] Jan Jakob Lodewijk ten Kate (1819—1889), Digter og Præst. Han har oversat Oehlenschläger's »Correggio« paa Hollandsk. —
- — *van Kneppelhou*] Johannes van Kneppelhou (1814—1885) har gjort sig særlig fortjent ved sine humoristiske Skildringer af hollandsk Studenterliv. —
- Side 35.** *Harald Moltke*] var i 1866 dansk Legationssekretær i Paris. —
- — *Lund*] var Kronprinsens Adjudant, Ritmester Castenskjold var Chr. IX.s Adjudant og General Kauffmann Chef for Chr. IX.s Adjudantstab. —
- Side 36.** *P. L. Møller*] Peter Ludvig Møller (1814—1865), Forfatter og Litterat, bekendt som Medarbejder ved »Corsaren«. Sin skarpe, kritiske Sans og frygtløse Selvstændighed viste han bl. a. ved at være den, der i Offentligheden herhjemme først skænkede Andersen fuld Anerkendelse som Digter. —
- Side 37.** *Hr. Commandeur Andersen*] I Andersens Dagbog for 10. April 1866 staar: »Keiseren af Mexico har udnævnt mig til Commandeur af Notre dame de Geudaloupe«. —
- Side 38.** *Neruda*] Franz Neruda (1843—1915), Bøhmer af Fødsel, fremragende Violoncellist, Stifter af »Kammermusikforeningen«. Han ægtede Danserinden Ludovica Cetti, —
- — *den unge Collin*] Edgar Collin (1836—1906), Gehejmekonferensraad Jonas Collin's Sønsøn. Journalist og Theaterhistoriker, Medstifter af »Dagens Nyheder«. —
- — *Godfred Rode*] Godfred Benjamin Rode (1830—1878), Filolog og Forfatter. Han ægtede 1866 Frk. Margrethe Lehmann. Deres Sønner er Ove og Helge Rode. —
- Side 40.** *Vinding*] August Henrik Vinding (1835—1899), Pianist og Komponist. Fra 1891 var han Musikkonservatoriets Direktør. —
- — *Rée*] Anton Rée (1820—1886), Pianist og Komponist. —
- — *Tofte*] Lars Vald. Tofte (1832—1907), Violinist og Musikpædagog. Fra 1863 til 1893 var han ansat i det Kgl. Theaters Kapel. —
- — *Helsted*] Carl Adolf Helsted (1818—1904), Koncert- og Syngemester ved det Kgl. Theater. —
- Side 42.** *stod Kongen udenfor*] ☉: Carl XV. —
- Side 44.** *Lieutenant Føhnke*] Ferdinand Henrik Jøhnke (1837—1908), blev 1899 Kontreadmiral og Chef for Orlogsværftet, senere Marineminister. —

Side 45. *Fette Wulff*] Henriette Wulff var en Datter af Shakespeare-Over-sætteren, Admiral Wulff. Hun var lige fra Andersens tidlige Ungdomsaaer hans trofaste Veninde, og hendes Bortgang i 1858 gjorde et saa stærkt Indtryk paa ham, at han egentlig aldrig forvandt det. Hun havde i 1856 fulgt sin Broder Christian Wulff til Amerika. Paa denne Rejse døde han, og to Aar efter indskibede hun sig paa Damperen »Austria« for paany at gaa til Amerika og besøge den elskede Broders Grav. Midt ude paa Atlanterhavet gik der Ild i Skibet, og Henriette Wulff var ikke blandt de Faa, som reddedes. I sin Fantasi udmalede Andersen sig Rædselsscenerne ombord paa det brændende Skib og de Kvaler, hans Veninde, der ovenikøbet var skrøbelig af Helbred, med et lille, forkrøblet Legeme, havde maattet gennemleve, før hun udaandede. Paa det eneste Billede, der findes af hende, har hun et fint, kvindeligt Ydre med sjælfule, melankolske Ansigtstræk. —

Side 47. *Holsteinborg*] Hovedgaard i Sorø Amt. Besidderen paa Andersens Tid var den kendte Politiker, Lehns greve Ludvig Henrik Carl Herman Holstein (1815—1892), der fra 1870 til 1874 var Konseilpræsident. Han havde 1850 ægtet Admiral Zahrtmann's Datter Bodild Joachimine Zahrtmann (1830—1876). Maleren Zahrtmann var hendes Fætter. I sine udgivne Optegnelser omtaler denne med stor Sympathi og Forstaaelse Andersen og hans Færd paa Holsteinborg. Om »den gamle Grevinde«, som Andersen ofte nævner, siger han, at »hun var Grevens Moder og var født Reventlow. Hun sagde altid »Vi Reventlow'er«, havde et elskeligt Ansigt, interesserede sig for Missionen i Kina og var Andersens Veninde«. —

Side 48. *der begynde med Johanne og ende med Thea*] Johanne Melchior (1848—1911) var Moritz og Dorothea Melchior's ældste Datter. Hun ægtede 1867 sin Farbror Israel Melchior og havde i dette Ægteskab fire Børn, Sønnen Poul og Døttrene Charlotte, Emilie og Helga. — Thea (1860—1876) var Moritz og Dorothea Melchior's yngste Datter. —

— — *den gamle Kammerherre*] var Peter Brønnum Scavenius (1795—1868), der var gift med Charlotte Sophie Scavenius (1811—1872), en Datter af Herredsfoged Meincke. —

Side 49. *Fru Collin*] Henriette Collin, født Tybjerg, Etatsraad Edvard Collin's Hustru. Hun var Livet igennem Andersens udmærkede Veninde og ved Siden af Ingeborg Drewsen sikkert den, som i den Collin'ske Familie-kreds havde dybest Forstaaelse af hans menneskelige Væsen. —

Side 51. *Ploug*] Parmo Carl Ploug (1813—1894), Digter og Politiker. Redaktør af »Fædrelandet«. —

— — *Bille*] Carl Steen Andersen Bille (1828—1898), Politiker, Redaktør af »Dagbladet«. Blev i 1880 dansk *Chargé d'affaires* i Amerika, i 1886 Amtmand i Holbæk. —

— — *P. Hansen*] Hans Christian Peter Hansen (1840—1905), Forfatter, Redaktør af »Nær og Fjern«, senere af »Illustreret Tidende. Hans Oversættelser af Molière og Goethe (særlig hans Fordanskning af »Faust«) er mønstergyldige. —

— — *Padilla*] Mariano Padilla (1842—1900), spansk Operasanger. Han optraadte i 1867 paa Casino. I 1869 ægtede han den berømte Sangerinde Désirée Artôt. —

- Side 51.** *Engelstoft*] Christian Thorning Engelstoft (1805—1889) var fra 1851 til sin Død Biskop paa Fyn og i 1864 Kirkeminister. —
- Side 52.** *Wachtel*] Theodor Wachtel (1823—1893), tysk Operasanger. Han var oprindelig Droskekusk. Med sin kraftige lyriske Tenor gjorde han, trods Manglen baade paa virkelig kunstnerisk Evne og musikalsk Kultur, megen Lykke i Roller som »Postillonen i Longjumeau« og Georg Brown i »Den hvide Dame«. —
- — *Wolfhagen*] Frederik Herman Wolfhagen (1818—1894), Kammerherre. Var i 1863 Minister for Slesvig. Ved forskellige Verdensudstillinger virkede han som Danmarks Generalkrigskommissær. —
- — *Grøn*] Ludvig Jens Tønnes Grøn (1827—1910) var fra 1852 Associé i det bekendte, københavnske Manufakturfirma »M. E. Grøn & Søn«. Ved de nordiske Udstillinger i København 1872 og 1888 var han et virksomt Medlem af Komiteen. —
- Side 53.** *Aldridge*] Ira Aldridge (1804—1867), amerikansk Skuespiller, der vandt sig Navn som Shakespeare-Fortolker og allerede som 22aarig vakte Opsigt i London i »Othello«. Han var Mulat og havde oprindelig været Tjener hos den berømte Edmund Kean. —
- Side 56.** *Oxholm*] Valdemar Tully Oxholm (1805—1876), udnævntes 1834 til Guvernør for Prins Christian af Glücksborg og blev ved Chr. IX.s Tronbestigelse dennes Overhofmarskal. —
- Side 58.** *Sine Caroc*] var en Ungdomsveninde af Dorothea Melchior. Hun var en Søster til General Caroc. —
- Side 62.** *Min Ven William*] Søn af Moritz Melchiors Broder Israel Melchior i dennes første Ægteskab med sin Niece Charlotte van Dehn fra Holland. De øvrige Børn af dette Ægteskab var Birgitte (der endnu lever som Fru Salomon), Augusta, Otto og Sally. —
- Side 63.** *Deres Svoger Moses*] Moses Melchior (1825—1912), en Broder til Moritz G. Melchior, i hvis Firma han indtraadte 1850. Fra 1869 til 1884 var han Borgerrepræsentant. Han udfoldede ligesom Moritz M. en stor filantropisk Virksomhed. —
- Side 68.** *Høedt og Magnus*] Frederik Ludv. Høedt (1820—1885), Skuespiller, Sceneinstruktør og Forfatter. Magnus, en samtidig Litterat, var blandt Høedt's Ildtilbedere. —
- — *Bjørnson*] Bjørnstjerne Martinius Bjørnson (1832—1910), norsk Digter. Hans Femakts-Drama »Maria Stuart i Skotland« opførtes første Gang i København d. 2den Spt. 1867 med Fru Eckardt i Titelrollen. Stykket genoptoges Spt. 1868 med den norske Skuespillerinde Fru Laura Gundersen som Gæst.
- Side 71.** *Garibaldi*] Giuseppe Garibaldi, italiensk Frihedshelt (1807—1882).
- Side 73.** *Devrient*] Otto Devrient (1838—1894), af den bekendte tyske Skuespillerslægt. Han var en lærd Dramaturg og ypperlig Iscenesætter. —
- — *Fru Eckardt*] Josephine Hortensia Nancy Adeleide Eckardt, f. Thorberg (1839—1906), Skuespillerinde ved det Kgl. Theater. Hun var

gift med Skuespiller Laurits Eckardt. Andersen var en jævnlig Gæst i deres Hjem. —

Side 73. *Goldschmidt*] Meir Aaron Goldschmidt (1819—1887), Forfatter. Hans Skuespil »En Skavank« opførtes første Gang i Sptbr. 1867. —

— — *Phiilarète Chasles*] fransk Æsthetiker (1798—1873). Professor i nordiske Sprog ved *Collège de France*. —

Side 77. *Zyffhen-Adeler*] Frederik Herman Chr. de Falsen Zyffhen-Adeler til Baroniet Adlersborg ægtede 25. Okt. 1867 Frk. Malvina Cecilia Georgette de Falsen til Søbygaard. —

— — *Holstein-Ledreborg*] Johan Ludv. Carl Tido Holstein-Ledreborg ægtede 19. Novbr. 1867 Frk. Henriette Frederikke Alexandrine Løvenørn. —

Side 79. *Excellencen Unsgaard*] Ivar Johan Unsgaard (1798—1872) havde fra 1856 til 1859 vexlende været »Indenrigsminister for Kongeriget« og »Minister for Monarkiets indre Anliggender«, da han i 1860 paany overtog Stiftamtmandsposten i Fyn, som han havde beklædt fra 1848 til 1856. —

Side 80. *Prof. Henrichsen*] Rudolph Johannes Frederik Henrichsen (1800—1871) udnævntes 1843 til Rektor for Odense Kathedralskole. —

— — *Orlamundt*] Det »Orlamundt'ske Selskab« nød i sin Tid stor Anseelse i Provinsen. Dets Direktør var Fader til den senere i København meget yndede Farcør og Lystspil-Skuespiller Hans Orlamundt. —

Side 81. *Joachim*] Joseph Joachim (1831—1907), berømt ungarsk Violinmester og Komponist. —

Side 82. *Frøken Louise*] født 1849, er den eneste, endnu levende Datter af Moritz og Dorothea Melchior. —

Side 83. *Ejnar Drewsen*] Søn af Konferensraad Drewsen og Ingeborg Drewsen, født Collin. —

— — *Prof. Abrahams*] Nicolai Christian Levin Abrahams (1798—1870), Professor i Fransk ved Københavns Universitet. Hans Søn, Severin Abrahams (1843—1900), debuterede i 1868 paa det Kgl. Theater og var fra 1884 til sin Død Folketheatrets Direktør. —

— — *Stigaard*] Hans Lauritz Frederik Stigaard (1829—1889). Han var i en lang Aarrække en af Privattheatrenes bærende Kræfter. —

— — *Auber*] Daniel Francois Esprit Auber (1782—1871), fransk Opera-komponist, Chef for Konservatoriet i Paris og Medlem af Akademiet. —

Side 85. *Baggesen*] Carl Baggesen, Digteren Jens Baggesen's Søn. —

— — *Offenbach*] Jacques Offenbach (1819—1880), tysk Operettekomponist. —

Side 86. *Frøken Lange*] Agnes Flemmine Lange (1841—1903), Skuespillerinde. I 1868 ægtede hun Operasangeren Jens Larsen Nyrop (1831—1918).

— — *Fru Falsen*] var Moder til den i Noten til Side 77 omtalte Frk. Malvina de Falsen. —

Side 87. *Liebe's*] Operasanger Theodor Liebe og hans Hustru, Operasangerinden Johanne Emilie Liebe, f. Egense. —

— — *efter Brylluppet*] Carl Bloch havde nylig fejret sit Bryllup med Frk. Alma Trepka. —

— — *Dr. Marcus*] var gift med Galathea Melchior, en Søster til Moritz G. Melchior. —

Side 91. *Adler*] David Adler, en af Cheferne for det bekendte Bankierfirma D. B. Adler; gift med Jenny Adler, født Raphael, fra London. Deres Døttre var Emma (gift med Folkethingsmand Herman Trier), Skolebestyrerinden Hanne Adler og Ellen (Enke efter Prof. Chr. Bohr). —

Side 93. *Carl*] Nuværende Grosserer Carl Melchior, født 1855. —

Side 95. *Frijsenborg*] Hovedgaard i Aarhus Amt. Besidderen i Andersens Tid var Lehnsgreve Christian Emil Krag-Juel-Vind-Frijs (1817—1896), som 1847 havde ægtet Thyra Valborg Haffner (1821—1881). »Sønnen«, som Andersen nævner i sit Brev, er den nu afdøde Lehnsgreve Mogens Frijs, der var født 1849. —

Side 98. *Studsgaard*] Karl Ludv. Studsgaard (1830—1899), Dr. med. Han var fra 1875 Overlæge ved Kommunehospitalet. —

— — *Hornemann*] Claus Jacob Emil Hornemann (1810—1890), Dr. med., gjorde sig højt fortjent ved sit Arbejde for Forbedring af Københavns hygiejniske Forhold. — Han stod Andersen nær i et mangeaarigt Venskab. —

— — *Theodor Collin*] var Søn af Gehejmekonferensraad Jonas Collin. Han beklædte i en meget lang Aarrække Stillingen som Theaterlæge. —

Side 100. *Meisling*] Simon Sørensen Meisling (1787—1856) var fra 1822 til 1826 H. C. Andersens Rektor ved Slagelse Latinskole, hvorefter han flyttedes til Rektorembedet i Helsingør, hvor han forblev indtil Skolens Nedlæggelse i 1839. Andersen var fulgt med ham til Helsingør, men forlod allerede i April 1827 Skolen og Meislings Hus, i hvilket han var optaget som Pensionær, og nød derefter privat Undervisning, indtil han i Oktober 1828 dimitteredes som Student. —

Side 101. *Clemens Petersen*] Clemens Christoffer Mathias Petersen (1834—1918), Magister i Æsthetik. Efter et mislykket Forsøg paa at blive Skuespiller knyttedes han som Anmelder af Theater og Litteratur til »Fædrelandet«, en Stilling, hvori han øvede stor og delvis berettiget Indflydelse. Efterat han i 1869 havde maattet forlade København, ernærede han sig som Medarbejder ved det danske Blad »Nordlyset« i New York, indtil han over 40 Aar senere vendte tilbage til København og levede under meget trange Kaar. — Hans Skrift »Om Forholdet mellem det gamle og det nye ved Oehlen-schläger's Fremtræden« kan endnu læses med Udbytte og viser baade hans kritiske Skarpsans og hans fængslende Stil. —

— — *Ingeborg Drewsen*] var Gehejmekonferensraad Jonas Collin's ældste Datter. Hun ejede et varmt Hjertelag, en klar Forstand og udpræget humoristisk Sans. Hun var Andersens udmærkede Veninde og kunde ligeoverfor ham tillade sig en Frispas, han ikke havde taalt af nogen Anden. —

- Side 102.** *Scharff*] Harald Anton Scharff (1836—1912) var i 1860'erne den Bournonville'ske Ballets bærende Kraft paa Sværdsiden. Han var en ypperlig Danser og besad tillige rige mimisk-dramatiske Evner. —
- Side 103.** *den unge Grandjean*] Axel Grandjean, den senere Syngemester ved det Kgl. Theater. —
- Side 104.** *lille Marie*] er den nuværende, bekendte Malerinde Frøken Marie Henriques, født 1867, Datter af Vexelmægler Martin H.
— — *Anna*] Anna Melchior (1853—1881), Moritz og Dorothea Melchiors fjerdeældste Datter. —
- Side 108.** *Enken efter den unge Grev Moltke*] Frøken Georgine Charlotte Julie Sehested-Juel var i 1864 bleven gift med Grev Otto Joachim Vilh. Moltke til Espe og Bonderup. Han døde 1868. Hun blev i 1871 gift anden Gang med Grev Carl Fred. Rantzau. — I 1869 var hun 24 Aar gammel. —
— — *Frøken Raasløff*] var en Datter af Vald. Rudolf Raasløff (1815—1883], der fra 1866 til 1870 var Krigsminister. —
- Side 111.** »*Villa Maria*«] Et lille Hus i Taarbæk, Israel og Johanne Melchior's Sommerbolig. —
— — *Emil*] Emil Melchior (1857—1881), en Søn af Moritz og Dorothea Melchior,. Han var meget musikalsk. —
- Side 114.** *Thiele*] Just Matthias Thiele (1795—1874), Forfatter, Udgiver bl. a. af Thorvaldsens Biografi og »Danske Folkesagn«. —
- Side 116.** *Fru Serre*] Major Serre og hans Hustru boede i Maxen tæt ved Dresden. Deres velhavende Hjem var Samlingssted for Dresdens aandelige Aristokrati. Igennem en lang Aarrække var Andersen en af Husets hyppigste og mest velsete Gæster. —
— — *Jacobsen*] Jacob Chr. Jacobsen (1811—1887), Brygger, Mæcen, Stifteren af Carlsbergfonden. Han bekostede bl. a. Restaurationen af det nedbrændte Frederiksborgslots Konge- og Prinsessefløj og oprettede Slottets nationalhistoriske Musæum.
- Side 120.** *Heise*] Peter Arnold Heise (1830—1879), Komponist. Fra 1857 til 1865 var han Sanglærer og Organist ved Akademiet og Kirken i Sorø. Hans Hovedværk er Operaen »Drot og Marsk«. —
- Side 121.** *Falbe*] Christian Frederik Falbe (1828—1896), var i 1865 bleven udnævnt til Gesandt i Wien. —
— — *Fru Fraenckel*] var Moritz Melchior's Søster. Hendes Datter Elise er gift med Vexellerer B. D. Adler. —
— — *Julius Price*] var, ligesom Carl og Albert Price, en Søn af James Price den yngre. Han vandt sig ved Wiens Hofopera en fremskudt Stilling som Mimiker og Danser. —
— — *Theophilus Hansen*] Theophilus Edvard Hansen (1813—1891), Arkitekt. Baade i Athen og, særligt, i Wien har hans monumentale Bygningskunst sat sig Mindesmærker. —
Elith Reumert.

- Side 121.** *Lewinsky*] Joseph Lewinsky (1835—1907) var ligesom Hartmann, Förster og Fru Haizinger fremragende Kræfter ved Wiens Burgtheater, som paa Andersens Tid kappedes med *Théâtre français* om Førerstillingen i europæisk Skuespilkunst. —
- — *Harriet*] (1851—1917) var næstældste Datter af Moritz og Dorothea Melchior. —
- Side 124.** *Kaulbach*] Wilhelm v. Kaulbach (1805—1874), berømt tysk Historie- og Portrætmaler. Direktør for Kunstakademiet i München. —
- Side 125.** *Rose Sødring*] er Datter af Skuespillerinden Fru Sødring. Hun ægtede Skuespilleren Jens Fred. Dorph-Petersen, den senere Direktør for Folketheatret. —
- — *Fru Recke*] Caroline Recke, Datter af H. C. Lumbye, var Enke efter den i 1867 afdøde Forfatter Adolph Recke. Hun ægtede i 1869 Skuespiller Frederik Madsen. —
- — *Helga Rasmussen*] var en i sin Tid meget omtalt Skuespillerinde ved Casino. Bluhme er vistnok Lieutenant Just Ejler Bluhme. —
- Side 127.** *Reitzel*] Fra Andersen's Ungdomsaar var hans Værker udkomne paa det Reitzel'ske Forlag, der i 1819 stiftedes af Carl Andreas R., efter hvis Død det overtoges af hans to Sønner. I 1896 indlemmedes det i det Gyldendal'ske Forlag. —
- Side 128.** *Deres Broder Martin*] Vexelmægler Martin Henriques (1825—1912). —
- Side 130.** *Meyerbeer*] Giacomo Meyerbeer (1791—1864), tysk Komponist. Blandt hans Hovedværker kan »Robert af Normandiet« og »Hugenotterne« nævnes. —
- — *Andreas Buntzen*] (1811—1880), Overkirurg ved Frederiks Hospital. —
- Side 131.** *Vilhelmine*] Prinsesse af Danmark, Frederik VI.s Datter (1808—1891). Hun ægtede 1828 Prins Frederik, den senere Frederik VII. 1834 opløstes dette Ægteskab, og i 1838 formæledes hun med Hertug Carl af Glücksborg, Christian den IX.s Broder. Hertug Carl døde 1878. —
- — *Otto Mørch*] Otto Andreas Lowson Mørch (1828—1878), Konkylolog. —
- Side 136.** *Mac Mahon*] Marie Edme Patrice Maurice de Mac Mahon (1808—1893), fransk Kriger. Efter Sejren ved Magenta 1859 udnævntes han til Marskal og Hertug af Magenta. Fra 1873 til 1879 var han Republikens Præsident. —
- Side 139.** *Alfred Hage*] Alfred Anton Hage (1803—1872), Købmand og Politiker, fra 1856 til 1866 Medlem af Rigsraadet. Hans Søn var den for nylig afdøde Godsejer Johannes Hage. Ejeren af Nivaagaard. —
- Side 143.** *Den unge Scavenius*] Kammerherre Otto Brønnum Scavenius (1849—1913). —
- — *Haffner*] Wolfgang Haffner (1810—1887). Krigs- og Marineminister fra 1870 til 1872 og paany fra 1875 til 1877. —

- Side 159.** *Häggl*] Jacob Adolf Hägg (f. 1850) kom som ganske ung, talentfuld Komponist fra Sverrig til København, hvor han studerede under Niels W. Gade. I Huset hos Melchior's var han en stadig Gæst. Desværre fik han senere Religionsskrupler, der medførte mange Aars Ophold paa et Sindssygehospital. Efter sin Helbredelse genoptog han sin Virksomhed som Komponist. —
- Side 160.** *Carl Andersen*] Carl Thorvald Andersen (1828—1883), Forfatter og Slotsforvalter ved Rosenborg. —
- Side 162.** *Nic. Bøgh*] Nicolaj Seidelin Bøgh (1843—1905), Forfatter. —
- Side 163.** *Gungl*] Joseph Gungl (1810—1889), ungarsk Dansekomponist. —
- Side 164.** *Kjære Eltsraad Andersen! Kun to Ord ogsaa fra mig!*] Moritz Melchior's Breve til Andersen indskrænkede sig som Regel til smaa, hjertelige Efterskrifter i hans Hustrus fyldige Epistler, ligesom A.s Breve til ham var faa og korte. Men deres Venskab var, som Læserne af dette Skrift har set, af den inderligste Natur. Herpaa kan anføres endnu et smukt Bevis. Naar En eller Anden af den faste Kreds i det Melchior'ske Hjem ved festlige Lejligheder var fraværende, morede det undertiden Andersen ved Bordet at oplæse Telegrammer, som han selv havde digtet og fingerede som netop ankomne fra den Fraværende. Umiddelbart efterat Sølvbrylluppet var bleven fejret paa »Rolighed«, den 17. Juni 1871, rejste Moritz Melchior paa sin sædvanlige aarlige Forretningstur til England, og faa Dage senere — den 22de Juni — var det hans Fødselsdag, der højtideligholdtes ved en stor Familiefest. Ved Middagen udbragte Andersen i varme Ord hans Skaal og oplæste derefter følgende »Telegram«, som han paastod lige var indtruffet fra den elskede og højtsavnede Husfader:

I Oldtid fløj man i Fjederham
Langtbort til de fjerneste Lande, —
Nu flyver man i et Telegram
Gjennem Luft og de dybeste Vande.

Imedens I sidde paa »Rolighed«
Og drikke min Skaal i Vinen,
Er jeg hos Eder, uagtet I veed,
Jeg kjører med Damp mod Rhinen.

Men nu i Minuttet min Skaal I drak,
Mod Hjemmet mit Hjerte banker, —
I Telegram min Hilsen og Tak!
Hos Eder er mine Tanker!

Moritz G. M.

-- *Welhaven*] Johan Sebastian Cammermeyer Welhaven (1807—1873), norsk Digter. —

-- — *Familien i Rosenvænget*] Konferensraad Drewsen's Familie.

Side 165. *Dahls*] Johan Fjeldsted Dahl (1807—1877), Boghandler i Kristiania. —

Side 166. *Kjerulf*] Theodor Kjerulf (1825—1888), Lektor i Mineralogi og Geologi ved Kristiania Universitet, Broder til Komponisten Halfdan Kjerulf. Han er tillige optraadt som Digter. —

Side 167. *Moe*] Jørgen Moe (1813—1882), norsk Præst og Digter, Samler af norske Folkeeventyr. —

— — *Torquay*] Bekendt Badested ved den engelske Kanal. —

Side 168. *den nette, lille, svenske Danserinde*] Marie Westberg, der fra 1871 knyttedes til den danske Ballet. —

Side 169. *Gedalia*] Gottlieb Abrahamson Gedalia (1816—1892). Bankier. Oprindelig Sadelmagersvend. Fra 1866 til 1875 Generalkonsul for Portugal. Fik italiensk Barontitel i 1870. —

— — *Høst*] Andreas Frederik Høst (1811—1897), Forlagsboghandler.

— — *Jessen*] Johan Chr. Jessen (1817—1884), Indenrigsminister fra 1859 til 1860. —

Side 172. *Worsaae*] Jens Jacob Asmussen Worsaae (1821—1885), Arkæolog og Historiker. Kultusminister fra 1874—1875. —

Side 184. *Asger Hammerich*] Musiker, født 1843. Han var i en Aarrække Direktør ved Musik-Afdelingen af Peabody-Institutet i Baltimore. —

— — *Fernanda*] Pianistinden Fernanda Henriques, Datter af Martin og Therese Henriques. —

Side 190. *Wilster*] Ernst Henrik Claude Wilster (1808—1881) kommanderende General i 2det Generalkommandodistrikt fra 1874 til 1878. —

Side 201. *Meldal*] Julius Sophus Meldal (1827—1901), der i 1886 udnævntes til Viceadmiral og Chef for Søofficerskorpsen var i 1873 Medlem af Chr. IX.s Adjudantskab. —

Side 207. *Jonna Stampe*] var en Datter af Konferentsraad Drewsen og Ingeborg Drewsen, Gehejmekonferentsraad Jonas Collin's ældste Datter. Jonna Drewsen blev i Febr. 1850 gift med Baron Henrik Stampe. —

Side 208. *Fritz Reuter*] Heinrich Ludw. Chr. Fritz Reuter (1810—1874), tysk Forfatter. —

Side 213. *Deres to unge Venner Oksen og Weber*] I samme Hus, hvor Andersen boede i Nyhavn, logerede to unge Studenter, paa hvilke han satte stor Pris, og som jævnligt aflagde ham smaa Besøg. Den ene var den nylig afdøde Erik Lassen Oksen, født 1849 i Sønderjylland. Han var fra 1874 til 1879 Huslærer paa Bregentved og blev senere Provst for Faxe m. fl. Herreder, i 1902 Sognepræst i Herfølge. Den anden unge Student var nulevende Provst Mathias Weber, der er født 1850 og i 1921 tog sin Afsked som Provst for Ringsted-Alsted Herreder. —

— *nogle unge Piger*]. De unge Piger, der hyppigst færdedes i det Melchioriske Hjem, og for hvilke Andersen nærede særlig Godhed, var Frk. Elise Fraenckel (nuværende Fru Adler), hvis Moder, Sara, var en Søster til Moritz Melchior, — dernæst Frk. Frances Correa Emerson (nuværende Fru Professorinde Bremer), der var født i Vestindien og efter Faderens Død kom til København, hvor hendes Moder senere ægtede den berømte Læge Hans Wilhelm Meyer (1824—1895), hvis Mindestøtte er rejst paa Strandboulevarden, — og endelig Frk. Anna Kiellerup, født i München, hvor hendes

Fader, den bekendte Dyrmerer Theodor Julius Kiellerup (1818—1850), var bosat, —

Side 219. *Bregentved*] Hovedgaard i Sorø Amt. Besidderen paa Andersen's Tid var Frederik Georg Julius Moltke (1825—1875), der i 1851 ægtede Caroline v. d. Maase. Den i Andersen's Breve omtalte Søn er Erik Olaf Moltke, der fødtes 1868. —

Side 222. *Emil Hartmann*] Vilhelm Emilius Zinn Hartmann (1836—1898), Komponist. Søn af J. P. E. Hartmann. —

Side 224. *Richardt*] Christian Ernst Richardt (1831—1892), Præst og Forfatter. —

NAVNE-REGISTER

A.

Abrahams, Prof., Side 83.
Abrahams, Skuesp., 239.
Adler, 91, 222.
Aldridge, 53.
Alexandra, 19, 22, 25, 75, 169.
Andersen, Carl, 160.
Auber, 83.

B.

Baggesen, 85.
Ballin, 208, 211.
Beaulieu, 119, 174.
Bille, St. A., 11, 51, 65, 67, 160, 202, 203.
Bille, Frue, 48, 60, 65, 156.
Bille-Brahe, 35.
Bissen, 52, 70, 91, 103, 159.
Bjørnson, 52, 68, 86, 162, 164, 166.
Bloch, Carl, 11, 31, 36, 42, 50, 58, 62 fl.
Bloch, Frue, 215.
Bloch, Wil., 170, 176, 210.
Bluhme, 125.
Bournonville, Aug., 112, 169, 233.
Bournonville, Frk., 103.
Bournonville, Frue, 170.
Boye, 212.
Brandes, 100, 110, 177.
Brandt, 32, 33, 81.
Bravo, 27.
Brodtkorb, 166.
Bull, 32.
Bulwer, 120.
Buntzen, 130.
Byron, 89.
Bøgh, Erik, 24, 233.
Bøgh, Nic., 162, 189, 222.

C.

Callon, 36, 139.
Carl Alexander, 219.
Caroc, 58.
Caroline Amalie, 115, 146.
Carstensen, Red., 32.
Carstensen, Frk., 20.
Castenskjold, Godsejer, 74, 77, 108.
Castenskjold, Ritm., 35.
Cetti, Frk., 38, 130.
Chasles, 73.
Christian IX, 19, 146.
Collin, Gehejmek., 234.
Collin, Zoolog, 20, 132, 133, 135, 234.
Collin, Etatsr., 26, 31, 133, 212.
Collin, Journalist, 38.
Collin, Henriette, 49, 57, 103, 14, 174.
Collin, Louise, 233.
Collin, Læge, 98.

D.

Dagmar, 58, 68, 169.
Dahl, Bald., 159.
Dannemand, 22.
Danneskjold-Samsøe, 35, 122.
Delepierre, 19.
Devrient, 73.
Dickens, 34, 153, 162.
Didrichsen, 65.
Ditzel, 95.
Donner, 91.
Dor, 118.
Dorph-Petersen, 125.
Drewsen, Konferensr., 26, 114.
Drewsen, Ejnar, 83, 207.
Drewsen, Frue, 101, 114, 174, 179.

Drewsen, Wald., 164.
Drummond Hay, 20.

E.

Eckardt, Frue, 73, 103.
Eckardt, Laur., 102, 125.
Engelstoft, 51, 79, 86, 173.
Esselbach, 191.

F.

Falbe, 121.
Falsen, Frue, 86.
Falsen, Frk., 77.
Feinando, 39.
Fraenckel, Frue, 121.
Frederik VI, 81.
Frederik VII, 25, 35.
Frederik VIII, 115.
Frendrup, 100.
Frijs, 143, 146.
Frijs, Grevinde, 95, 131.
Førster, 121.

G.

Gade, Komponist, 28, 38, 174.
Garibaldi, 71.
Gedalja, 169.
Genevay, 73.
Georg I, 77.
Gertner, 22.
Gianelli, 206.
Gietl, 124.
Goldschmidt, Forf., 73.
Goldschmidt, Pianist, 233.
Gounod, 23.
Grandjean, 103.
Grenier, 73.
Grøn, 52.
Gungl, 163.
Güldenchrone, 35.

H.

Haffner, 143, 146.
Hage, Alfr., 139.
Hage, Johs., 139.
Haizinger, 104, 147.
Hall, 194.
Hall, Frue, 194.
Hallager, 50, 76, 97, 99, 208.
Hammerich, 184.
Hansen, P., 51, 128, 160.
Hansen, Theo., 121.

Harbo, 19.
Hartmann, Skuesp., 121.
Hartmann, Emil, 222.
Hartmann, J. P. E., 28, 146.
Havelskou, 169.
Hartmann, Frue, 29.
Hegermann-Lindencrone, 5, 233.
Heiberg, 52.
Heiberg, Frue, 24, 68, 101, 223.
Heise, 120.
Helsted, 40.
Henrichsen, 80.
Henriques, Fern., 184.
Henriques, Marie, 104, 147.
Henriques, Martin, 9, 10, 128, 136, 167, 168.
Henriques, Therese, 9, 51.
Herwerden, 33.
Hirschsprung, 146.
Hollberg, 81.
Holck, 162.
Holmblad, 32.
Holstein-Holsteinborg, 115.
Holstein-Holsteinborg, Grevinde, 47, 49, 64, 130, 213.
Holstein-Ledreborg, 77.
Hornemann, 98, 187, 206, 211.
Hägg, 159.
Høedt, 19, 68, 147.
Hølt, 86.
Høst, 169
Høyen, 33, 150.

I.

Ibsen, 154, 174.
Ingemann, 52.
Ingemann, Frue, 47, 49, 50, 60, 61.

J.

Jacobsen, 85, 116.
Jerichau, 22, 123.
Jerichau, Frue, 22, 123, 125, 148.
Jessen, 160, 174.
Joachim, 81.
Junck, 177.
Jürgensen, 53, 84.
Jøncke, 44, 213.

K.

Kate ten, 34.
Kaufmann, 35.

Kaulbach, 124, 126, 208.
 Kierulf, 166.
 Kneppelhout, 34.
 Knuth, 35.
 Krabbe, 194.
 Kùchler, 27.

L.

Lange, Agnes, 86, 87.
 Lehmann, 38, 42, 66, 81, 84, 85.
 Lennep van, 34.
 Lerche, Frk., 84.
 Lewinsky, 121, 233.
 Liebe, 87.
 Lind, Jenny, 18.
 Lumbye, 163.
 Lund, 35.
 Lytton, 120.
 Løffler, 33.
 Løve 159.
 Løvener, 82.
 Løvenørn, Frk., 77.

M.

Madsen, Fr., 125.
 Magnus 68.
 Mahon Mac, 136, 141.
 Marcus, 88, 191.
 Marcus, Frue, 90, 91.
 Meisling, 100.
 Melbye, 22, 159.
 Melchior Anna, 104, 107, 111, 112 fl.,
 211.
 Melchior, Birgitte, 200.
 Melchior, Carl, 15, 16, 93, 146, 184,
 192.
 Melchior, Dorothea, 9 og fl.
 Melchior, Emil, 111.
 Melchior, Emilie, 163.
 Melchior, Harriet, 121, 158, 162, 210,
 222.
 Melchior, Henriette, 21, 111, 147, 157,
 233.
 Melchior, Israel, 200.
 Melchior, Johanne, 48, 111, 143.
 Melchior, Louise, 15, 16, 63, 121, 182.
 Melchior, Moritz, 10 og fl.
 Melchior, Moses, 63, 105, 138, 143,
 146, 234.
 Melchior, Otto, 82, 111.

Melchior, Nathan, 24, 36, 56, 93.
 Melchior, Poul, 111, 159.
 Melchior, Sally, 82, 104, 111.
 Melchior, Sophie, 24, 60, 63, 191.
 Melchior, Thea, 47, 48, 90, 93, 143.
 Melchior, Wil., 62, 64, 65, 67, 82, 96.
 Meldal, 201.
 Meyer, Læge, 227, 230.
 Michelsen, 170.
 Minet, 159.
 Moltke, Bregentved, 217, 219, 227.
 Moltke, Grevinde, 223, 227.
 Moltke, Glorup, 35, 54, 63, 64, 84,
 105.
 Moltke, Erik, 220, 221.
 Moltke, Fritz, 146.
 Moltke, Har., 35.
 Moltke, Espe, 108, 156.
 Mozart, 176.
 Munch, Andr., 19, 28, 52, 166, 234.
 Murat, 35.
 Møller, P. L., 36.

N.

Neruda, 38, 130.
 Neuenhuis, 33.
 Nielsen, N. P., 84.
 Nielsen, Anna, 84.
 Nyrop, 24, 86, 87.

O.

Oehlenschläger, 20, 68, 81, 100, 233.
 Offenbach, 85, 153.
 Oksen, 213, 219, 221.
 O'Neill, 39, 40, 43.
 Orlamundt, 80.
 Oscar, Prins, 52.
 Oxholm, 56.

P.

Padilla, 51.
 Paludan Müller, 136.
 Patti, 18.
 Pepita, 18, 233.
 Petersen, Clemens, 101.
 Pierre, Mad., 136.
 Ploug, 160.
 Poulsen, Brødr., 103.
 Price, Juliette, 29, 63.
 Price, Julius, 121.

R.

Recke. Frue, 125.
 Réé, 40.
 Reitzel, 127, 172.
 Reuter, 208.
 Rode, Godtr., 38.
 Rode, Helge, 236.
 Rosenkrantz, 228.
 Rode, Ove, 236.
 Rothmann, 159.
 Russell, 22.

S.

Sarlande, 136.
 Sarolta, 55.
 Scavenius. Frue, 30, 31, 61, 62, 105 fl.
 Scavenius, Jac. Brønnum, 105.
 Scavenius, Lucie, 51, 74, 75, 87.
 Scavenius, Otto, 157, 216.
 Scavenius, P. Brønnum, 48.
 Scharff, 102, 130.
 Scribe, 179.
 Sculte, 22.
 Serre, Frue, 116, 119, 132, 174.
 Skou, 166.
 Smith, Kapt., 44.
 Smyth, Mrs. 135.
 Speckter, 88.
 Steenbuch, 94.
 Steenholdt, 152.
 Stigaard, 83.
 Stricker, 34.
 Studsgaard, 98.
 Sødning. Frk., 125.

T.

Taine, 89.
 Tauber, 194.
 Theil, 84.
 Thiele, 114.
 Thorvaldsen, 74.
 Tofte, 40.

Tott, 31.
 Trepka, Frk., 96.

U.

Unsgaard, 79.

V.

Valdemar, Prins, 196, 201.
 Victor Emanuel, 27.
 Vedel, Frue, 29.
 Venk, 164.
 Vincent, 159.
 Vinding, Frue, 29.
 Vinding, Kompon., 40.
 Voigt, Frk., 233.
 Voigts, 86.
 Voss, 143, 151.

W.

Wachtel, 52.
 Wagner, 150.
 Warburg, 88, 90.
 Watt, 31, 63, 65, 68 fl.
 Weber, 213.
 Welhaven, 164.
 Weller, 216.
 Wiehe, Mich., 19.
 Wilster, 190.
 Wolfhagen, 52, 70, 83.
 Worsaae, 172.
 Wulff, Frk., 45, 52.

Z.

Zahle, Frk., 19, 81, 84, 160, 233.
 Zahrtmann, Frk., 22.
 Zahrtmann, Kr., 237.
 Zytphen-Adeler, 77.

Ø.

Ørsted, A. S., 233.
 Ørsted, H. C., 68, 74, 119, 153, 233.
 Ørsted, Frue, 103, 168.